

Dirshu

דרשו ד' ועוזו

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלזני שבת

פרשת במדבר • תשפ"ה

מיטב עלוני השבת:

לקראת שבת מלכתא

סיפורי צדיקים

אזמרה לשמך

באר הפרשה

וכל מאמינים

אז נדברו

פניני עין חמד

Dirshu

דרשן ד' ועזון

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

לקראת שבוע מלכתא

dirshu@dirshu.co.il | למייל: לקבלת הגליון

סיפורים ופנינים מרתקים

גליון מס' 484

פנינים לפרשת במדבר וחג השבועות פ"ה

ביקשתי לשמוע מהם מה אומר אביי ומה אומר רבא, והם הסבירו לי שאמרו להם שהם לא צריכים לזכור שמות! על זה הם לא חוזרים. ברגע הראשון רציתי לזרוק אותם החוצה, אבל אחרי זה החלטתי לברר...

הרה"ג ר' בנימין בירנצוויג, ר"מ בישיבת 'אמרי משה', והרב יעקב א. לוסטיגמן, עורך 'לקראת שבת', בשיחה מיוחדת עם ראש הישיבה הגאון האדיר רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א • חלק א'

לי שבישיבה הזאת לומדים בהתמדה גדולה. הבחורים לומדים בשקידה ונהנים מהלימוד, יש להם גישמאק! ומדובר בבחורים שבישיבה אחרת לא היו מצליחים ללמוד...
התברר לי שלראש הישיבה שלהם היה מספיק שכל כדי להתאים את הציפיות ליכולות של הבחורים ולסוג הכישרון שלהם. הוא הבין שאם תעמיס על הבחורים האלו את הצורך לזכור מי אמר מה, הם יאבדו את היכולת לזכור את השיטות עצמן, תפסת מרובה לא תפסת. עדיף שידעו את השיטות בלי השמות, ממה שלא ידעו לא את השמות ולא את השיטות!

לקראת חג מתן תורה, זכינו להתקבל לשיחה מיוחדת במעונו של הגאון הגדול רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א, ראש ישיבת 'נתיב הדעת' ורבה של קהילת 'אמרי פנחס' באשדוד.
ביקשנו לשמוע מראש הישיבה שליט"א דברי חיזוק בנושא התמדה בתורה, ובעיקר עצות והדרכות לבחורים וגם לאברכים שמתקשים למצוא טעם בלימודם, ולא מבינים מדוע אינם זוכים להרגיש בגופם את מה שכתוב במקומות רבים כל כך שהתורה מתוקה מדבש ונופת צופים.
ראש הישיבה שליט"א משיב לשאלתנו בסיפור: לפני כמה שנים באה להיבחן אצלי קבוצה של בחורים מישיבה כלשהי, בה לומדים רק בקיאות. ביקשו ממני לבחון אותם, ברובד הכי נמוך, רק את הפשט הפשוט, מה שכתוב בגמרא ותו לא.
התחלתי לשאול אותם והם ידעו יפה, אבל אז הגעתי לשאלה שבה ביקשתי לשמוע מהם מה אומר אביי ומה אומר רבא. אף אחד מהם לא ידע לענות לי. הם ידעו את שתי השיטות, אבל לא ידעו לומר איזו מהן היא השיטה של אביי ואיזו של רבא. לתמיהתי הרבה הם הסבירו לי שאמרו להם שהם לא צריכים לזכור שמות! על זה הם לא חוזרים ובזה הם לא משקיעים, הם יודעים את תוכן הדברים, לא מי אמר מה!
ברגע הראשון רציתי לזרוק אותם החוצה, מה זאת אומרת לא צריכים לזכור שמות? זה הבסיס של לימוד גמרא, לדעת להבדיל מה אומר אביי ומה אומר רבא, איך אפשר בלי זה???

אבל אחרי זה החלטתי לברר, שאלתי אנשים שמכירים ואמרו

שיודע לומר כך וכך למדתי, ויודע לענות בצורה ברורה על כל שאלה שתוצג בפניו, עם בהירות מלאה במה שהוא לומד, יכול להרגיש את המתקנות והשמחה. אבל זה השלב השני, אחרי שלומדים את הלימוד הנוכח והמתאים לכישרונותיו של הלומד.

ולבסוף, יש עוד חלק חשוב מאוד, החלק של ה'שלא לשמה', אי אפשר בלעדיו. לא כולם שרפי מעלה לא כל אחד מסוגל לעשות את רצון ה' בלי שום פניה אישית, ולכן חשוב מאוד שיהיה גם דרבון ללימוד, לא רק מעצם הגישמאק וההנאה.

הרב לוסטיגמן: על איזה סוג של 'שלא לשמה' הראש ישיבה מדבר? מחמאות? כסף? כבוד?

ראש הישיבה שליט"א: כל אחד ומה שמדברן אותו. יש לנו באשדוד כולל אברכים גדול בלי עין, הרע, בראשות הגרא"מ אלטמן. לפני שנתיים או שלוש שנים, הוא עשה שם דבר מיוחד כדי לדרבן את האברכים, למדו אז עבדים, בקידושין, והנהלת הכולל הודיעה שכל אברך שכותב חיבור על הסוגיא, הנהלת הכולל תממן את ההדפסה של הספר שלו.

זה העיר את האברכים, נתן להם זריקת מרץ, ההשקה בלימודים היתה מיוחדת במינה והם באמת כתבו חיבורים יפים, כתבתי הסכמה לכל אחד מהם והנהלת הכולל הדפיסה את הספרים. אברך שזוכה לכתוב ספר, זאת תחושה נפלאה, זה נותן לו מרץ ועידוד עצום, אני לא מדבר על התחושה הנפלאה שהוא מגיע אחר כך הביתה ומראה לאשתו את הספר שהדפיס, כששמו מופיע עליו כמחבר, איזו תגובה חיובית הוא מקבל מהבית כמה עידוד זה נותן לה ולה כדי להמשיך בלימודים ולהשקיע בכל הכח, כשהוא מביא את הספר לאבא שלו או לשווער שלו, ולראש ישיבה שלו. יש בזה מן ה'שלא לשמה', נכון, אבל הדרבון הוא עצום.

לפני שנתיים התקיימה במודיעין עילית יוזמה של הענקת פרס ספרות תורנית למחברי ספרים, על שמו של מייסד העיר הרב יצחק טיקוצ'נסקי. ברוך ה' אפשר דרא ויש היום הרבה מאוד מחברי ספרים, היתה ועדה שבדקה את כל החיבורים, וערכה סוג של מיון לבחור את הטובים ביותר, ולבסוף שלחו לי את 15 החיבורים הטובים ביותר, כדי שאדרג אותם.

מה אומר ומה אדבר, היו אלו חיבורים נפלאים! לא היה שייך לנפות סולת מתוך סולת, כל אחד ואחד מהם היה חיבור נפלא בפני עצמו, והמחברים היו אברכים! נדהמת!

אבל מה? כל אחד מהחיבורים היה בסגנון שונה, אחד היה כתוב בסגנון של ספר הלכתי עם הערות, אחד אחר בצורה של סיכומים, חיבור שלישי בסגנון אחר, לכל מחבר יש את הסגנון שלו. כי זו דרכה של תורה, כל אחד לומד בצורה המתאימה לו, ורק כך אפשר ליהנות מהלימוד.

הרב בירנצוויג: מסופר שפעם בא בחור למרן הגרא"ל שטיינמן ואמר שאין לו מתקנות בלימוד התורה, והרי כתוב שהתורה מתוקה כדבש ונופת צופים. ענה לו מרן שדבש זה הדבר הכי מתוק בעולם, אבל מי שיש לו פצעים בפה, הדבש צורב אותם וגורם לו לכאבים עזים, ולכן כדי ליהנות מהלימוד, צריכים לנקות את הראש מדברים אחרים...

מה אני מתכוון לומר? בעצם אני אומר שאם אתם שואלים אותי מה היא צורת הלימוד שדרכה יוכל הלומד להרגיש את מתקנות התורה הקדושה, התשובה היא לכל אחד יש צורה אחרת שמתאימה לו!

בדורות הקודמים, לא כולם למדו בישיבות ובכוללים. וכשבאו הבעלי בתים לבית הכנסת לשיעור היומי, היו מתחלקים לקבוצות, היתה חבורה שלמדו בה ש"ס, היתה חבורה שלמדו משניות, והיתה חבורה שלמדו 'עין יעקב' או מוסר, כל אחד מצא את המקום המתאים לו.

בזמנינו, המצב הרוחני מחייב שכולם ילמדו בישיבות. כמו בן ששייבות לא יכולות לאפשר מצב שבו כל אחד לומד משהו אחר, ובצדק. וזה מייצר בעיה אמיתית, שחלק מהבחורים והאברכים נאלצים ללמוד לימודים פחות מתאימים לכישרון האישי שלהם.

אבל עדיין, גם בתוך לימוד הגמרא יש הרבה דרכים ללמוד וכל אחד צריך למצוא את הסגנון המתאים לו. יש אחד שאוהב חשבונות, יש מי שאוהב דווקא את ההיקף של כל השיטות, יש כאלו שאוהבים סיכומים ויש כאלו שמתחברים דווקא לעיון בעומק הסוגיא.

כשחז"ל אמרו שאין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו חפץ, הפשט הוא שאין אדם לומד תורה אלא במקום שלבו חפץ! במקום אחר זה לא יהיה לימוד, 'עס לערנט זאך נישט'. ואם הוא מתאמץ בכל זאת ללמוד כך, לא תהיה לו תחושה של סיפוק, ובוודאי שלא הנאה מעצם הלימוד כי זה לא לפי דרכו ולפי סוג הכישרון שלו.

הרב לוסטיגמן: האם אין זה תפקידו של המגיד שיעור או ראש הישיבה להדריך את תלמידיו למצוא את הדרך הנכונה שלהם בלימוד?

ראש הישיבה שליט"א: "זה בלתי אפשרי. למגיד שיעור יש 60 תלמידים, הוא לא יכול להתחיל לכוון כל אחד באופן פרטני. מגיד שיעור מלמד איך לגשת לסוגיא, איך לבחון סברא, אבל למצוא את הדרך הפרטית של כל אחד ואחד, בשביל זה יש את ה'קבוץ', זה הזמן של כל בחור למצוא את הנתיב והשביל האישי שלו. בסופו של דבר כל אחד יודע לומר ממה הוא נהנה יותר וממה הוא נהנה פחות, אחרי שהוא מנסה ובודק שוב ושוב, הוא יכול למצוא לעצמו את הלימוד המתאים לתכונות הנפש שלו ולסוג הכישרון שהתברך בו משמים".

הרב בירנצוויג: אבל אחרי ככלות הכל, אנחנו רואים שגם בחורים שישבו כמה שנים בקבוץ, לא תמיד מצליחים למצוא את הגישמאק שלהם בלימוד. ההתמודדות עם הסוגיא הזאת היא מאוד רחבה, אומרים שרוב הבעיות שיש היום עם בני הנוער נובעות מהנושא הזה של חוסר הנאה מהלימוד. אולי צריכים לומר שהגישמאק מגיע רק משקיעות ומי שמשקיע את עצמו יותר מבלי להעסיק עצמו בדברים אחרים, יהנה יותר?

ראש הישיבה שליט"א: ההיפך, השקיעות מגיעה מהגישמאק, מי שנהנה מהלימוד יכול לשקוע בו.

אבל אני אגיד לכם דבר נוסף שחשוב מאוד, אחרי שאדם לומד בהתאם לסגנון האישי שלו, הוא חייב לצאת בסופו של הלימוד עם דברים ברורים, שיהיה לו ברור מה הוא למד ומה נשאר למסקנא. חז"ל אומרים, שאין שמחה לאיש אלא אם יש מענה בפיו, רק מי

חשבתִי שאתה איש מוכשר, אתה זוכר את כל הפרטים מהחתונה שלך, ואז מסתבר שאתה לא זוכר דברים שלמדת לפני שבועיים... איך זה ייתכן???

הוא קיים, אבל זה כבר שייך לפרק א' במסילת ישרים...
אמא שלי סיפרה לי, שאחרי החתונה שלהם, אבא רצה לדבר איתה
כי החברים אמרו לו שצריכים לדבר עם האשה, להקדיש לזה זמן.
אבל על מה הוא ידבר איתה? לא היה לו נושאי שיחה אחרים חוץ
מהגמרא והראשונים... אז היה להם מעין משחק כזה שהיא היתה
עושה לו מבחני סיכה, והוא תמיד ידע לומר מה כתוב באותו מקום
בכל אחד מהדפים שבאותה מסכת. זה מה שהיה לו בחיים, זה היה
השעשוע היחיד שלו, מזה הוא חי ועם זה הוא הלך לישן או לאכול.
אבל כשאתה לומד את הגמרא כמו משהו חיצוני, פלא שאתה שוכח
מה שלמדת? הרב מבריסק זצ"ל היה אומר שזה לא נקרא לשכוח, כי
לימוד כזה הוא כבר "שכוח מעיקרא".
אבא זצ"ל, היה מוסר שיעור בשולחן ערוך בלי שהיה לפניו ספר.
הוא היה קורא את לשון המחבר והנושאי כלים בזה אחר זה, בעל
פה, אפילו את ביאור הגר"א הוא ידע בעל פה!
אבל מה, אותו גאון עצום שידע לעמוד במבחני סיכה בלי שום בעיה,
וזכר כל סעיף קטן בכל אחד מנושאי הכלים של השולחן ערוך, לא
זכר את מספר הזהות שלו בעל פה.
בכל פעם שהוא היה מגיע לרופא או לכל מקום שבו שאלו אותו
מה מהספר הזהות שלו, הוא היה צריך להוציא את תעודת הזהות
ולבדוק מה המספר.
הוא לא זכר את מספרי הטלפון של הילדים שלו בעל פה!!! כל פעם
שהוא היה מתקשר אלינו, הוא היה שואל את אמא מה המספר, וגם
אז היא היתה צריכה לומר לו ספרה אחרי ספרה כדי שלא יטעה
וישכח.
איפה הגאונות העצומה של מי שזוכר הכל ולא שוכח כלום? אז כן,
אבא זצ"ל היה מוכשר, הוא היה מאוד מוכשר, אבל הידיעת התורה
שלו לא באה בגלל הכישרונות האלו, אלא בגלל שהתורה היתה
משוש חייו ותמצית חייו!

ראש הישיבה שליט"א: זאת תשובה שעוסקת יותר בעניין הסגולי,
אני מדבר על מה שנוגע לדרך הלימוד. אין הכי נמי, התורה היא דבר
רוחני ובוודאי שצריכים להתנהג בצורה נאותה מהפן הרוחני כדי
לזכות לתורה. חז"ל הקדושים כבר אמרו שעד שאתה מתפלל על
דברי תורה שייכנסו לתוך מעיך, התפלל על מעדנים שלא יכנסו
וכו'.

ואני חוזר שוב לעניין, לא כל לימוד מתאים לכל אדם, כל אחד צריך
למצוא את המקום בתורה ששם כן נעים לו וטוב לו, ולהשקיע שם,
מי שיש לי גישמאק בלימוד משניות, שישקיע בלימוד משניות, מי
שנהנה מלימוד של קיצור שולחן ערוך, שילמד קיצור שולחן ערוך,
לכל אחד יש חלק בתורה, אם רב ואם מעט!

בנושא הזה, חבים אנו הכרת הטוב גדולה לארגון 'דרשו', שבאמת
פתח בפני תופסי התורה מגוון רחב מאוד של לימודים, בבקיאיות
ובעיון, בהספק גבוה ובהספק נמוך יותר, בש"ס ובהלכה, בבלי
וירושלמי, כל הסגנונות וכל הסוגים, וזה באמת גרם להרבה מאוד
לומדי תורה למצוא את המקום שלהם ולשמוח בלימוד התורה.

הרב בירנצוויג: יש גם את העניין של הזיכרון, מי שזוכר יותר יכול
אולי ליהנות יותר, ממי שחווה אכזבות כי הוא לא מצליח לזכור את
מה שהוא למד וממילא יש פחות סיפוק...

ראש הישיבה שליט"א: אני אספר לך מעשה שהיה כשישבנו שבעה
על אדוני אבי מורי ורבי זצ"ל, שהיה כידוע גאון עצום ברמות שקשה
לתפוס.

בימי השבעה הגיע אחד מחבריו של אבא זצ"ל, ואמר לי, אבא שלך
היה אדם מאוד מאוד מוכשר, היה לו זיכרון יוצא דופן!

שאלתי אותו, מאיפה אתה יודע? והוא השיב לי, מה זאת אומרת,
הוא הרי ידע כל כך הרבה, בוודאי שהיה מוכשר מאוד. אמרתי לו,
הוא ידע הרבה כי הוא למד הרבה...

השיב לי היהודי: "גם אני למדתי הרבה, ותראה מה אני יודע ומה הוא
ידע, אין ספק שהוא היה הרבה הרבה יותר מוכשר ממני!"

אמרתי לו, יסלח לי מר, אבל אתה זוכר מתי היתה החתונה שלך?
הוא אומר כן בוודאי, בתאריך כך וכך, לפני 50 שנה...

מי היה מסדר הקידושין? פלוני, אחד מגדולי ראשי הישיבות באותו
דור... ומי היו עדי הקידושין? הוא קימט את המצח, אימץ מעט את
הזיכרון ואמר לי את שמותיהם של שני עדי הקידושין.

ומי ניגן בחתונה???, אה, בוודאי שאני זוכר, תזמורת 'החדווה'... זה
היה הטופ שבטופ באותם ימים.

ומה למדת לפני שבועיים???, הוא לא זוכר...

שאלתי אותו, חשבתִי שאתה איש מוכשר, אתה זוכר את כל הפרטים
מהחתונה שלך, ואז מסתבר שאתה לא זוכר דברים שלמדת לפני
שבועיים... איך זה ייתכן???

התשובה היא שזה היה המאורע הכי משמח בחיים שלך, היום הכי
גדול, זאת היתה חוויה מאוד מאוד מיוחדת, ולכן אתה זוכר כל פרט.
אצל אבא שלי, כל 'שטיקל תורה' שהוא למד, כל תוס' שהוא הבין,
היה מאורע משמעותי מאוד, זו היתה חוויה ענקית, הוא הרגיש
שהוא עושה את רצונו של הקב"ה, בשביל זה הוא נולד, בשביל זה

כשאמר הגרמ"י לפקוביץ שאינו ידע מתי יספיק לגמור את הש"ס מכיון שהוא טרוד בהגדת שיעוריו, אמר לו החזו"א: "ש"ס צריך כבר לדעת בגיל 13". והגר"ח קנייבסקי זצ"ל למד עם חלק מבניו את כל הש"ס עוד לפני גיל הבר מצוה"

הגאון רבי משה סחייק שליט"א, תלמידו חביבו של מרן בעל 'אילת השחר' זצ"ל, על הזמן המועיל והנכון ללימוד תורה במשנת רבינו ראש הישיבה זצ"ל

על סברה זו הוסיף מרן והעלה עוד טענה מדוע בזמנינו אין להקפיד בעניין הזה של משמרות שילמדו במ בלילה, כי בתקופתו של רבי חיים מוולאז'ין לא היו לומדים תורה באמריקה - אדרבה כל הפושעים היו נשלחים לשם, אבל כיום ברוך ה' נתרבו שם לומדי התורה, וכמו שאמר הגר"ח עצמו שעתידה התורה שתתגלגל לשם, ובשל כך אין העולם בטל מן התורה בכל רגע [הרה"ג ר' יואל סבו שליט"א].

אגב זה אמר נקודה נוספת שכואב מאוד הדבר שכיום בישיבות יש שלומדים עד לשעה שתיים ואפילו שלש בלילה ואחר כך מתעוררים מאוחר, וכתוצאה מכך מזלזלים בקריאת שמע בזמנה ובתפילה, וכך ממשיך כל היום. ואין זה פלא, אחרי שבצורה כזו נכנסים ליום.

עניין השינה לא בידי

סיפר הרה"ג אשר שטיינמן שליט"א: באחד הימים בחודש אייר בשעות אחר הצהרים, מסר רבינו שיעור בעיון לחברי ה'קיבוץ' של ישיבת 'גאון יעקב', ואחר כך קיבל אנשים, ענה לשאלותיהם והאזין למצוקותיהם. כשסיים היה עדיין זמן עד תפילת ערבית, הציעו לרבינו לנוח עד תפילת ערבית אחרי המאמץ הגדול שהיה לו. אמר רבינו שכבר היתה שקיעת החמה, ואסור לישן כעת אלא אם יש 'שומר' לקריאת שמע של ערבית. אמרו לו והרי הבית מלא אנשים יש כאן כעשרים שומרים שישמחו להעיר את רבינו, אמר רבינו: "עשרים שומרים" היא הנותנת שלא הוי שמירה, שהרי 'קדירה דבי שותפי לא קרירי ולא חמימי', מיד אמר נכדו הרה"ג אשר שליט"א: אני אקח עלי את אחריות השמירה.

כששמע זאת רבינו הסכים ונכנס לנוח, אחרי כחמש דקות נכנס

במהלך שיעור בספר 'דרך ה' אמר מרן ראש הישיבה הגרמ"י שטיינמן זצ"ל: "החפץ חיים היה נכנס לשיבתו בשעה שתיים עשרה בלילה ומכבה את האור, והיה אומר שאם לא שומרים על הכוחות בימי הנעורים, אי אפשר להמשיך ללמוד אחר ימי הנעורים.

ואני רגיל לומר על זה את המשל המובא במדרש שכל אברי הנחש באו בטענות אל הראש על כך שהוא המנהיג, ואמרו כי הם גם רוצים להנהיג ואמר להם שהוא מסכים לזה. אחר כך נתקלו באבנים ונפצעו, וחזרו ואמרו לראש שרוצים שיחזור להנהיגם, אבל כבר לא היה באפשרותו מפני שהיה פצוע וחבול וכבר לא היה לו ראש... הנמשל לזה הוא שבימי הנעורים מזלזלים, בעיקר ולאחר מכן כשגדלים כבר אין לו ראש, ואין באפשרותו לעבוד על העיקר.

ובמדרש רבה דברים [א' י'] אומרים חז"ל: למה כתוב "ואשימם בראשיכם", בכתוב חסר "ואשימם", אר' יהושע בן לוי: אמר להן משה - אם אי אתם נשמעים להם, אשמה תלוי בראשיכם. למה הדבר דומה? לנחש הזה, שאמר הזנב לראש: עד מתי אתה מתהלך תחילה, אני אלך תחילה! אמר לו: לך! הלך ומצא גומא של מים והשליכו לתוכה. מצא אש והשליכו לתוכו. מצא קוצים והשליכו לתוכו. מי גרם לו? על שהלך הראש אחר הזנב. כך כשקטנים נשמעים לגדולים, הם גוזרים לפני המקום והוא עושה, ובשעה שהגדולים מהלכין אחר הקטנים, נופלים לאחר פניהם."

והוסיף מרן לספר שבישיבת וולאז'ין הנהיג רבי חיים מוולאז'ין שילמדו במשמרות במשך כל שעות היום והלילה, וכדבריו בספרו 'נפש החיים' [שער ד' פרק י"א] שאם יבטל העולם מן התורה ואפילו לרגע אחד מיד יחזור לתהו ובהו, ואכן היתה בישיבה התמדה גדולה מאוד, ובשל כך יצאו משם תלמידי חכמים גדולים עד למאוד, וכל זה היה בזמנם שהיו במדרגות גבוהות, אבל בזמנינו שירדה חולשה לעולם אין אנו צריכים לנהוג כך. כמו שמובא בשם האריז"ל, שאמר שעל אף שבספר ה'רוקח' הביא שעל כל חטא צריך להתענות מספר מסויים של תעניות כדי לכפר עליו - בזמנינו שירדה חולשה לעולם, אין צריך להחמיר בזה [ואם לא כן היו בעלי תשובה צריכים להתענות כל ימיהם], וכן הוא לגבי 'מיעוט שינה', שאף על פי שהוא אחד מקניני התורה, בכל זאת אין צריכים לנהוג כך בזמנינו, והלוואי שילמדו לכל הפחות את סדרי הישיבה. ואכן, אמר מרן, כיום בחור הלומד את סדרי הישיבה, הרי הוא "פיינער בחור", וברוך ה' שיש גם המוסיפים על כך אם מעט ואם יותר.

נכדו רבי אשר לחדרו, והנה כבר הוא ער, שאלו וכי רבינו לא סומך על שמירתו? אמר לו ודאי שאני סומך, אבל ענין השינה לא בידי [ולא הצלחתי לישן]!!

שינה קצרה, שעתים

שנים רבות היה הבית של ראש הישיבה סגור ומסוגר, כשהיו באים לשאלו שאלות היה פותח את הדלת כדי חרך ועונה לכל שואל, גם היה ממקם עצמו בשולחן שליד הדלת כדי לענות לפונים ללא שיהיו, ועצם שהיה פותח הדלת באופן זה גרם לאנשים להתמקד בבעיה שלהם ללא ביטול זמן בדברים השייכים פחות לעניין.

כשנפתח הבית לציבור בלילה, קבלת הקהל היתה באופן שכל מי שרצה לבוא ולשאל נכנס לבית הרב, ללא רשימה המגבילה את מספר האנשים, אלא כל מי שרצה יכול היה להיכנס. אחרי שגמר במתינות לענות לכל הפונים היה אוכל את ארוחתו הדלה, לאחר מכן היו נכנסים להתייעץ מנהלי מוסדות, רבנים, מנהלי סמינרים, אנשי ציבור וכד', הרבה דברים היו נצרכים להכרעתו, היו נהנים לדבר איתו היות והיה מתבל את השיחה איתם בדברי תורה, וכמו כן היה מחזק אותם בכל עניני העשייה של תפקידם.

בתקופה הראשונה היה שיעור במסכת זבחים בשעה עשר בלילה, וכשהגיע זמן השיעור היה מובן לכל להזדרז ולסיים כדי שיתחיל השיעור.

לאחר מכן עבר השיעור להתקיים לפני עלות השחר, ואז לא היה דבר שמגביל את קבלת הקהל, הנהגת ראש הישיבה שאם לא הגיעו אישי ציבור, היתה לו מידת הזריזות ומיד היה נכנס למיטה, ואפילו מוקדם מאוד בשעה תשע בערב ונרדם, השינה שלו היתה קצרה, שעתים. באחת עשרה היה קם וכבר מתחיל ללמוד.

הזמן הטוב ביותר ללימוד התורה

שאלוהו מהי הדרך הטובה: ללמוד ולהמשיך אל תוך הלילה או לישן ולקום מוקדם? ואמר שהדרך השניה עדיפה. גם שם ספרו 'אילת השחר' מעיד על כך, שמלבד ראשי התיבות של שמו ושם אשתו 'אהרון יהודה לייב תמר', מעיד הדבר גם על הזמנים היחודיים שבהם היה עמל בתורה [מלבד מה שלומד תמיד] וזכה להגיע למה שהגיע. ולאדם שמחמת חולי מסוים לא יכול היה לצאת כלל מביתו וביקש לשאול את רבינו על דברי הרמב"ם שכתב "אין אדם למד רוב חוכמתו אלא בלילה" אם כך אולי עדיף שישן ביום וילמד בלילה. ענה לו רבינו שלא באדם שישן ביום דיבר, אלא במי שאצלו לימוד הלילה הוא בתוספת ללימוד היום! ופסק לו שלא יהפוך היוצרות וילמד ביום [למעשה כך מדויק בלשון הרמב"ם "אף על פי שמצוה ללמוד ביום ובלילה, אין אדם למד רוב חכמתו אלא בלילה"].

"לי יש טבע חזק"

שאלוהו תלמידיו מה הדרך לקנות יראת שמים? ענה מרן שהדרך היא אמונה. כי אם מאמין שהקב"ה ברא את העולם ונתן את התורה, אז ממילא צריך לעשות מה שהוא אומר, ואם לא רואים אדם שאינו מקיים

את ציווי הקב"ה ואינו ירא מלפניו, אות ועדות היא שאמונתו חלשה. והוסיף ואמר "בא חבקוק והעמידם על אחת צדיק באמונתו יחיה" [דהיינו זו ראייה שדרך אמונה אפשר להגיע לכל המעלות בעבודת ה']]. סיפר רבינו כי אימם של שני האחים רבי לייב ורבי שאול קצנבלויגן התלוננה לפני הגר"א כי יש לה שני בנים, אחד מהם ממעט באכילה והשני ממעט בשינה. הגר"א אמר לאותם שני ילדים כי אין להתנהג בדרך זו. והם שאלו: אם כן מדוע הגר"א נוהג כך, שישן ב'מעט לעת' רק ארבע פעמים חצי שעה ואוכל שני כזיתים בבוקר ושני כזיתים בערב. והשיב: כי לי יש טבע חזק, אבל אחרים בדרך כלל אין להם לנהוג כך [כאיל תערוג].

לאחד שהתקשה מאוד לקום בבוקר עד שלא יכול היה לצאת מהשמיכה, אמר רבינו שיאמר למישהו להוציא אותו מהמיטה [שם]. אמר רבינו: דברי המשנה במסכת אבות "פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה", לא השתנו הלילה כלל, אלא שה'פת במלח' וה'מים במשורה' מתאימים לכל דור, כל דור וה'פת במלח' שלו. מסתבר שה'פת במלח' של דורנו הוא המעטת העסק מהאוכל, וצער השינה מתבטא בקושי הקימה בתחילת הסדר (כאיל תערוג - שיחות הגר"י מיישקובסקי עמ' רכא).

ואמר רבינו שמצוי אצל בחורים שהחשק ללימוד תופס אותם בעיקר בלילה, וזה גורם להם לעליה והתמדה, אלא שזה יכול לפגוע בתלמודם ביום. והאמת היא שכתוב (זוה"ק ויקרא צב, א) שבחצות הלילה הקב"ה לומד עם הצדיקים, ואז התרגול קורא שבע קולות, ובקול השלישי אומר עמדו צדיקים ועסקו בתורה וכו' כמו שכתוב בפרק שירה, בשעה שבא הקב"ה אצל הצדיקים בגן עדן זולפים כל אילני גן עדן בשמים ומשבחים ואז גם הוא - התרגול מתעורר ומשבח וכו'. אבל בגמ' יש מחלוקת למה נברא הלילה אם לגירסא או לשינתא. והרמב"ם נוקט שהלימוד בלילה עדיף טפי, וזה לשונו בהלכות תלמוד תורה: אף על פי שמצוה ללמוד ביום ובלילה אין אדם למד רוב חכמתו אלא בלילה, לפיכך מי שרצה ליזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפילו אחת מהן בשינה ואכילה ושתיה ושיחה וכיוצ"ב אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה, אמרו חכמים אין רינה של תורה אלא בלילה שנאמר קומי רוני בלילה וכו'.

אבל למעשה אם בחור ילמד בלילה הרי ביום יהיה עייף, והישיבה לא יכולה להרשות דבר כזה. וגם אם לבחור מסוים עדיף ללמוד בלילה וסדרי הישיבה אינם טובים לו, בכל זאת אי אפשר להרשות ולשנות בשביל זה את סדרי הישיבות שכל אחד ילמד מתי שנוח לו כי אי אפשר אחרת, אחרת אין ישיבה, ולא שייך להנהיג ישיבה בצורה אחרת! הוסיף מרן ואמר שאולי אפשר לומר שטבע האדם הוא שבימי החורף זקוק הוא ליותר שעות שינה, ולכך נאמר שבכל זאת יש להוסיף בלימוד בלילה, ובאמת פעם בישיבות היו מוסיפים מט"ו באב קצת על סדר ג'. עם זאת, כיום זמני הישיבה קבועים ואין בזה שינוי.

ההנהגה הרצויה לבני הישיבות היא לישן בכל יום כשבע שעות רצופות, ועדיין מעט משעות אלו אפשר לחלק ולישן מעט גם ביום. והגאון רבי זונדל אישישאקער כתב שבחור אינו צריך ללמוד יותר מדי בהתמדה בכדי שיהיה ת"ח, אלא די לו שילמד 14 שעות ביום

במקום לצאת בריקוד של שמחה על הזכות העצומה, החווירו פניו של בעל הבית, והוא זעק בחרדה גדולה: "אבוי, אבוי, הגר"א רוצה לראות אותי, אוי ואבוי..." תמה השליח ושאל אותו, וכי אינך רוצה לראות את פניו של הגר"א?

יו"ר 'אנחנו וצאצאינו' מגיד המישרים הנודע רבי אליעזר יוטקובסקי שליט"א - על מתיקותו המופלאה של לימוד התורה, והדרך לזכות ולהרגיש אותה בחוש

יעקב א. לוסטיגמן

מקרה: ליל חג השבועות באולם אירועים הסמוך לאחד מבתי הכנסת ברובע ה-16 של פריז בירת צרפת.

יהודים מכל רחבי פריז הוזמנו להשתתף ב'תיקון ליל שבועות' בבית הכנסת, ובסעודה החגיגית שקדמה לו.

את האירוע ערך אחד מנכבדי הקהילה, יהודי אמיד שזכה להשיא את בנו ימים אחדים לפני החג, ואת שמחת השבע ברכות המרכזית הוא עשה בליל החג, באולם הסמוך לבית הכנסת.

האירוע התנהל על מי מנוחות, האורחים ישבו לצד שולחנות ערוכים כיד המלך, כלי פורצלן עדינים ניצבים בסדר מופתי, כשליצידי סטים של סכו"ם כסוף עם עיטורי זהב מרהיבים. בקבוקי שרדונה גבוהים וצרים עומדים הכן כדי להרטיב את חיכם של הסועדים, כליווי לדגי הברמונדי המטוגנים שמחולקים בהגשה אישית כשהם מונחים על גבי מצע של עלי עולש בצבע כרתי, לצד רצועות של בצל סגול וגרד של סלק אדמדם.

בין הדגים לבשר שרו כולם יחד את שירי חג מתן תורה, ולאחריהם הוגשו מנות של פילה בקר מתובל בין פורט, ובקבוקי השרדונה הלבן ירדו מהשולחן לטובת יינות 'פינו נואר' ו'מרלו' הנמזגים אחר כבוד לכוסות הבדולח הנוצצות.

האווירה שמחה ועליזה, כשהחתן הלבוש בחליפה בהירה ובעניבה לבנה בוהקת, יושב בראשן השולחן כמלך בין גדוד, בין ההורים והסבים שלו ושל הכלה.

אחד הסבים מצביע על השעון, ורומז למחותנים לזרז את האירוע: "כבר הגיע הזמן לעשות את התיקון", הוא מזכיר להם, "זה ליל שבועות היום, שחכתם???"

רב המלצרים מקבל את ההוראה, אליה הוא היה מוכן מבעוד מועד. מלצרים עם עניבות פרפר בצבע בורדו וכפפות צחורות על ידיהם יוצאים מהמטבח בשירה, כשהם מחזיקים בתנוחה מעניינת המשדרת אצילות ויוקרה, מגשים עמוסים קינוח: המגש בגובה הכתפיים, מונח על כף היד הימנית.

אחד מהם, מלצר חדש יחסית, עובר ליד שולחן הכבוד כדי לחלק את הקינוח העסיסי. כל סועד מקבל מגש פורצלן קטן, שעליו מונחות צלוחיות עם סורבה אבטיח וקיווי, פלחי מילון קסטננים ועסיסיים,

ולצידי סופלה ספוגי שמכוסה בשכבה נדיבה של שוקולד חם ונוזלי. המלצר מוריד את המגש כדי לחלק לאורחים את הקינוח, וכל תכולתו נשפכת הישר על... החתן המאושר. החליפה הבהירה התמלאה בכתמים שחורים, ירוקים ואדומים. העניבה נראית כאילו השתמשו בה כדי לנגב את הרצפה, מגבעת הבורסוליני היוקרתית יצאה מכלל שימוש והחיוך הגדול שהיה על פני החתן נמחק... בעוד הכפפות הצחורות שעל ידיו של המלצר הצעיר שגרם לכל המהומה הפכו צבעוניות במיוחד, פניו הוורדרדות החווירו כסיד. הוא איבד את העבודה שלו באותו הרגע, ולאחר מכן התברר לו שאולי הוא יידרש לשלם גם על הנזק שעשה... והנזק לא מבוטל בכלל, חליפה, כובע, עניבה, חולצה, ואולי אפילו תשלום על עוגמת נפש...

שאלה: בהנחה שהחתן יחליט לנסות ולתבוע את הפיצויים המגיעים לו עבור הנזק הכספי שנגרם לו, על מי מוטלת האחריות לשלם? בעל הקייטרינג? מנהל האירוע? או אולי המלצר עצמו הוא זה שצריך לשלם???

תשובה: ה'שיטה מקובצת' במסכת בבא קמא, דף צ"ח ע"ב מביא בשם הר"ר יונתן, שבמקרה שפועל מזיק בידיים החיוב מוטל עליו ולא על המעסיק שלו.

והר"מ מסרקסטה, סובר שדין אמור דווקא בקבלן שעושה עבודה בקבלנות עבור המעסיק, אבל בפועל שמקבל שכר לפי שעות

אגיע לרבינו הגר"א ואתגלה ככלי ריק, כמה גדולה תהיה הבושה!
הרי לפני שאני פוגש את הגר"א אני חייב לחזור לפחות פעם אחת
נוספת על הש"ס כולו..."

גניבה למדנית

בישיבת וולאז'ין, בחיי חיותו של רבינו הגר"ח, נהוג היה לומר שלא
כל מי שיודע לגנוב יכונה בשם 'גנב', אלא רק מי שחלילה וחס שולח
ידו ברכוש חברו.

אותו הדבר אמרו הוולאז'נאים בהטמעה, גם לגבי 'למדן'. כדי
להיות 'למדן' לא מספיק לדעת ללמוד, צריכים לעשות זאת בפועל
בקביעות ובשקידה...

מסופר על משפחה אחת שהגיעה אל מרן הסטייפלער זצ"ל, כדי
להתייעץ עמו לגבי נוסח הכיתוב שיחרטו על מצבתו של הסבא
שנפטר, ושהסטייפלער הכיר אותו באופן אישי.

בני המשפחה הראו לו את הנוסח שהכינו כטיוטה, והסטייפלער
ראה שהם כתבו על הסבא שהיה תלמיד חכם מופלג ש"לא פסיק
פומיה מגירסיה כולא יומא". שאל אותם אם היה רגיל לקרוא עיתון
מדי פעם, ואמרו לו שהסבא היה מקדיש מדי בוקר מספר דקות
לקריאת העיתון.

נענה מרן הסטייפלער ואמר להם, אם כך, אינכם יכולים להגדיר
אותו כמי שלא פסק פיו מעסק התורה במשך כל היום...

לא רוטשילד

בספר 'ראשונים כמלאכים' מובא סיפור מדהים על גאון הגאונים
רבי עקיבא איגר זיע"א, שפעם הגיע בשעת ליל מאוחרת לכפר בו
התגוררו יהודים, וחיפש בית הארחה. אחד מתושבי המקום הבחין
בו ורץ לקראתו נרעש ונפעם, כשכל גופו רועד באימה ויראה קיבל
את פניו של גדול הדור, הכניסו לביתו ומיהר להגיש בפניו ארוחה
ולסדר עבורו חדר ללינה כיאות.

רבי עקיבא איגר ביקש ספר כלשהו, ובעל הבית התנצל שהספרים
לא אתו, ויש לו רק את ספר אחד, רשב"א, ומסרו לידיו של האורח
הנכבד. באותו ספר היה חסר דף אחד, ובבוקר כשהחזירו רבי עקיבא
איגר למארח, גילה לתדהמתו שרבי עקיבא איגר השלים את כל
הדף החסר בכתב ידו. לאחר מכן בדקו ומצאו שלא החזיר אפילו
אות אחת, וכתב במדויק את לשון קדשו של הרשב"א.

בישיבתו של מרנא החפץ חיים למד תלמיד אחד, שלא זכה להתברך
בכשרונות יוצאי דופן. ביום מן הימים הגיע אביו של אותו תלמיד,
והורה לו לארוז את חפציו כי רצונו לקחת אותו מהישיבה. כשבא
התלמיד להיפרד ממרנא החפץ חיים, שאל הח"ח את אביו של
הבחור להיכן הוא מבקש לקחתו.

"אני רואה שהבן שלי כבר לא יהיה כמו רבי עקיבא איגר", השיב
האב, "ואם כן מה הטעם שישאר בישיבה? יבוא הביתה ויעזור לי
בעבודתי כדי שילמד לעבוד ולפרנס את ביתו".

החפץ חיים שאלו לעיסוקיו ובאיזו עבודה הוא רוצה שבנו יסייע לו,
והאב השיב שהוא עובד כירקן, יש לו חנות לממכר פירות וירקות.

עבודה או לפי ימים, הוא פטור מהנוק שגרם תוך כדי עבודתו,
והחיוב מוטל על המעסיק שלו, כיוון שלא סילק את שמירתו ועליו
מוטל היה לשמור על הפועל.

לעומת זאת ה'מאיר'י' כותב שבמקרה כזה יתחלק החוב לשלם את
הנוק בין הפועל ובין בעל הבית שלו, וכל אחד מהם ישלם חצי.

בנידון דידן יש לבחון מי הוא המעסיק, האם בעל הקייטרינג הוא
המעסיק הבלעדי, או שנאמר שמי שהזמין את הקייטרינג - במקרה
שלנו זה אבי הכלה - יצטרך גם הוא לקחת חלק באחריות לתשלום
הנוק...

להתכונן לפגישה

מעשה שסיפר הגאון רבי יעקב הוברמן ראש ישיבת 'נר ישראל'
בבולטימור: פעם נתקשו חכמי העיר וורשה קושיא גדולה בגמרא
ולא היה מי שיישב אותה אל נכון. החליטו לממן נסיעה לאחד מחכמי
וורשה, שייסע לוילנא וישאל את הגר"א את שאלתם החמורה.

ואכן, נבחר אחד מחכמיה של הבירה הפולנית, ויצא בדרכו לבירת
ליטא כדי לחלות את פני הגר"א ולהציג בפניו את קושייתם.

בדרך לוילנא עבר השליח בעיר בריסק, והתאכסן בביתו של אחד

מפשוטי העם. בשעת הסעודה סיפר מה מטרת שליחותו, וכי פניו

מועדות לגאון מוילנא כדי להציג בפניו קושיא חמורה. בעל הבית

הסתקרן מאוד וביקש לשמוע מה השאלה. להפתעת השליח, תירץ

אותו בעל בית את שאלתם של חכמי וורשה ב-14 תירוצים שונים,

שכל אחד מהם בפני עצמו יש בו כדי ליישב את הקושי.

חלשה דעתו של השליח עד מאוד, וכבר חשב לשוב על עקבותיו

ולחזור לוורשה. לבסוף גמר ואמר להמשיך בנסיעתו. בהגיעו

לוילנא פנה למעונו של הגאון שכידוע היה קשה מאוד להתקבל

אצלו. בסייעתא דשמיא הצליח להיכנס והציע לפני הגאון את

הקושיא, להפתעתו השיב לו הגר"א את כל אותם 14 תירוצים

ששמע בבריסק מפי מארחו.

נענה השליח וסיפר לרבינו הגר"א, כיצד עצר למנוחה בבריסק ושם

הציג את הקושיא בפני אחד מבעלי הבתים, שענה על אתר את

אותם 14 התירוצים...

אמר הגר"א, רצוני לראות את אותו 'בעל הבית פשוט' שזכה לכך,

ולכן אני מבקש שבחזרתך לבריסק תאמר לו שרצוני לראותו אותו

ויעשה כרצוני - או שהוא יבוא אלי לכאן אם ירצה, או שאני אבוא

אליו אם יקשה עליו לבוא לכאן...

עשה השליח את שליחותו, ובשובו לבריסק פנה לאותו יהודי ובישר

לו בשמחה רבה שהגאון מוילנא רוצה לראותו.

השליח נדהם לראות שבמקום לצאת בריקוד של שמחה על הזכות

העצומה לראות את פני הגר"א, החווירו פניו של בעל הבית, והוא זעק

בחרדה גדולה: "אבוי, אבוי, הגר"א רוצה לראות אותי, אוי ואבוי..."

תמה השליח ושאל אותו, וכי אינך רוצה לראות את פניו של הגר"א

ולשוחח עמו בלימוד? והרי זו משאת נפשו של כל יהודי החי על פני

האדמה!

השיב לו בעל הבית: "אבל אני מלא פחד וחרדה מפני הרגע שבו

משתדלים להסתפק גם בפחות מהטופ שבטופ, תמר רגיל בהחלט אמור להספיק, אבל מה לו כי ילין, יהודי רוצה לקנות סחורה משובחת והוא מוכר לו בשמחה.

למחרת הגיע האברך ובפיו טענה: "אכלתי מהתמרים שמכרת לי, ולא הרגשתי שום טעם מיוחד. תמר זה תמר, למה אמרת לי שתמרי מג'הול טעימים יותר? מכל הרשימה שציינת שהם עסיסיים יותר ומשביעים יותר, אני יכול לאשר רק שהם יקרים יותר..."

"הבאת איתך את התמרים?", שאל המוכר והאברך אכן שלף שקית עם התמרים שקנה אתמול. הרב הוס לקח תמר אחד, בירך בורא פרי העץ בכוונה גדולה, וטעם ממנו חתיכה קטנה. הוא לעס אותה בנחת, ואמר לאברך: "איני יודע על מה אתה מדבר. הרי טעמו של התמר הזה ממש נפלא. הנה, תטעם!"

תלש בידו פיסה נוספת מהתמר והגיש לאברך שבירך עליו ואכלו... האברך לעס את פיסת התמר בפיו, והשיב בהפתעה: "אתה צודק! זה באמת מאוד טעים... מעניין למה אתמול לא הרגשתי בתמרים הללו שום דבר מיוחד..."

"אולי אכלת אותם יחד עם משהו אחר שטשטש את הטעם שלהם", ניסה הרב הוס להסביר, והאברך שלל את דבריו, "לא לא! כל הסיבה שקניתי תמרים היא כדי לחסוך בזמן. אני חייב להתייצב בכולל מוקדם מאוד, וכל פעם הייתי מאחר בגלל שהייתי צריך לטול ידיים לאכול פת שחרית ולאחר מכן לברך ברכת המזון בכוונה רבה. החלטתי לנסות לאכול תמרים לפת שחרית, כי על תמרים מברכים רק ברכת 'מעין שלוש', כך שאכלתי את התמרים לבדם."

"אהה", אמר הסבא הוס, "עכשיו הכל ברור. אתה אכלת את התמרים בחיפזון, לעסת ובלעת מהר, בוודאי שכך לא תרגיש את טעמם המיוחד... כדי להרגיש את הטעם של התמר, צריכים לקחת חתיכה אחרי חתיכה, ללעוס אותן היטב, לתת להן להתגלגל בפה ולפגוש את כל בלוטות הטעם. כך מרגישים את טעמו הנפלא של תמר המג'הול".

אחרי הסיפור הזה, מסיים הרב ועלוועל חרך את ההסבר לשאלה ששואלים כולם.

"אי אפשר ללמוד במהירות ובחיפזון ולצפות להרגיש את הטעם הנפלא. מי שרוצה להרגיש את מתיקות התורה, חייב ללמוד לאט, 'ללעוס' את דברי הגמרא, לתת להם להתגלגל בפה, לחזור על השאלה שוב ושוב עד שהוא מעכל אותה והיא מתחילה לכאוב לו, לגרום לו לתמוה בעצמו, איך באמת הגמרא אומרת דבר כזה, הרי זה ממש לא מסתדר עם דברי המשנה במסכת פלונית! לאחר מכן להתקדם וללמוד את התירוץ הראשון, לחזור עליו שוב ושוב, לראות איך הוא מיישב את השאלה, ולשמוח עמו, רק כך זוכים להרגיש את המתיקות הנפלאה שבתורה הקדושה! רק כך זוכים להרגיש את טעמו המתוק של צוף התורה..."

התעניין החפץ חיים אודות העסק, מהיכן הוא קונה את הירקות, ובאילו מחירים הוא מוכר אותם, ולבסוף אמר לאותו יהודי, שהוא ממליץ לו בחום לסגור את החנות.

נדהם האיש ושאל מדוע ממליץ לו החפץ חיים לעזוב את מקור הפרנסה שלו? הרי הוא מתפרנס לא רע, והעסק מתפקד כבר שנים ארוכות בלי הפרעה מיוחדת.

השיב לו החפץ חיים: "אני שומע כמה הרווחת במשך שנים של עבודה מאומצת, ומבין שממך כבר לא יצא רוטשילד, אם כן מה הטעם שתמשיך לעבוד בחנות??? לפחות שב בבית ותנוח!"

"אבל זהו מקור החיים שלי, זאת הפרנסה שלי", טען הלה, "וכי בגלל שאיני עשיר מופלג, צריך אני למות ברעב? לפחות ארוויח בכבוד את פת לחמי!"

"ישמעו אוזניך מה שפך מדבר", ענה לעומתו החפץ חיים. "התורה היא חיינו, וכי מפני שבנך לא יהיה כמו רבי עקיבא איגר, אתה רוצה לנתק אותו ממקור החיים שלו???"

דמתה לתמר

השאלה שכל צורב צעיר ומבוגר שואל את עצמו היא: מה הסוד שיאפשר לנו לזכות בתחושת הגישמאק והמתיקות בשעה שאנו עוסקים בתורה?

את התשובה לשאלה זו, ענה הגאון רבי ועלוועל חרך שליט"א, על פי מעשה שהיה לפני שנים רבות, בחנות המפורסמת של משפחת הוס, ברח' חזון איש 3 בבני ברק.

מייסד החנות, הסבא הוס עליו השלום, היה יהודי ירא שמים גדול, ורבים מתלמידי החכמים בעיר היו נוהגים לקנות אצלו פירות מיובשים, מתוך ידיעה ברורה שהוא מקפיד מאוד על כשרותם של הפירות, מדקדק מאוד במקור שלהם, ויותר מכל הוא שומר עליהם מכל משמר כדי שלא ייכנסו בהם חרקים ותולעים חלילה. אם היה חשש קל שבקלים שהפירות נגועים, היה הסבא הוס ממהר להשליך אותם, כדי שלא להכשיל יהודים בחמורות שבחמורות רח"ל.

ביום מן הימים נכנס לחנות אברך לא מוכר. מבין ריסי עיניו ניכר היה שמדובר בתלמיד חכם השוקד על התורה והעבודה. הוא הציג בפני הרב הוס בקשה: "רצוני לקנות 300 גרם תמרים!"

הרב הוס השיב לו בשאלה: "אילו תמרים תרצה, תמר מג'הול או תמר רגיל?"

האברך ביקש לדעת מה ההבדל, והרב הוס הסביר לו שתמר מג'הול הנו תמר טעים יותר, בשרני יותר, ועסיסי יותר, אבל מובן מאילו שהוא גם יקר יותר...

"תביא תמר מג'הול", ביקש האברך, "נטעם ונראה במה דברים אמורים..."

הרב הוס הופתע מעט מהתשובה. אברכים הכוללים בדרך כלל

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?

חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

הוא היה בטוח שירושלמי זה מחוץ לתחום. זה נורא קשה ובלתי מובן, הוא מעולם לא ניסה! והנה בהיותו כמעט בן שמונים, נפתחה התוכנית ב'דרשו' והוא החליט לנסות...

הרה"ג ר' יוסף אריה, מנהל תוכנית 'קנין ירושלמי' ב'דרשו', מספר על התוכנית ועל האפשרות המיוחדת להצטרף אליה בימים אלו

יוחנן וסרמן

אחת המהפכות הגדולות ביותר שידע עולם התורה בדור האחרון, היא ללא ספק מהפכת הלימוד בתלמוד הירושלמי.

במשך דורות רבים היה ה'ירושלמי' יקר המציאות. מאז החל עידן הדפוס, כבר ניתן היה להשיג עותקים בודדים מהירושלמי פה ושם, ובשנים האחרונות בתי כנסת רבים התכבדו והצטיידו בסט מלא של התלמוד הירושלמי.

אבל הלימוד בו היה נחלתם של מעטים. זעיר שם זעיר שם, אחד מעיר ושניים ממדינה למדו ירושלמי, וגם מבין אלו שלמדו, הרוב המוחלט לא זכה לסיים ולהשלים.

לואקום האדיר הזה נכנס ארגון 'דרשו', תחת הכוונה פרטנית ומדוקדקת מאוד של גדולי ישראל, ויצר תוכנית לימוד 'קנין ירושלמי', עם 'דף היומי' חדש המיוסד על לימוד לפי דפי ההוצאה של 'עוז והדר', שהנם דפים עם פחות מלל, וניתן לעמוד בקצב של דף ליום בקלות יחסית, לעומת ההוצאות האחרות שבהן הדפים צפופים ועמוסים מאוד.

יחד עם מסע פרסום נרחב, הנגשת המסכת הראשונה, מסכת ברכות בחוברות שחולקו חינם לכל דורש, והקמת מערך מורחב של שיעורים ב'תלמוד ירושלמי' במגוון שפות וסגנונות לימוד, התחוללה המהפכה האדירה.

לרגל סיום מסכת עירובין ותחילת לימוד מסכת פסחים במסגרת 'קנין ירושלמי', שוחחנו עם מנהל התוכנית ב'דרשו', הרה"ג ר' יוסף אריה, פעיל ותיק ב'דרשו' ומרביץ תורה זה רבות בשנים כמגיד שיעור בדף היומי בשעות הבוקר, ובתלמוד ירושלמי בשעות הערב... את השיעור בירושלמי ייסד הרב אריה מספר שנים לפני שהוקמה תוכנית 'קנין ירושלמי' ב'דרשו', הוא מוסר את שני השיעורים בבית הכנסת 'מגן אברהם' ברח' הרב הרצוג בבני ברק (בבלי ב-8:15 בבוקר, וירושלמי ב-8:15 בערב), ולכן היה זה אך טבעי שכשבדרשו חיפשו מנהל לתוכנית ללימוד ירושלמי, היה זה הרב אריה שנבחר למלא את התפקיד כמי שחי את לימוד הירושלמי מזה שנים.

את השיחה עם הרב אריה אנחנו מקיימים לרגל תחילת לימוד מסכת פסחים, והוא מספר לנו על בשורה מיוחדת במינה שכוללת בחובה ההתחלה המרגשת הזאת.

"בג' סיוון, מתחילים ללמוד את מסכת פסחים, ותאריך זה נקבע 'תחנת כניסה' חדשה", מספר הרב אריה. המשמעות היא שהחל

מג' סיוון כל מי שמעוניין יכול להתחיל ללמוד 'ירושלמי' במסכת פסחים לפי הסדר של 'קנין ירושלמי', ובמבחן הקרוב כבר אפשר להצטרף וליהנות מיידית למסלול המלגות. המבחן הקרוב יערך שבוע אחרי תחילת לימוד מסכת פסחים, ביום שישי י' בסיוון, והוא יכלול 25 שאלות על מסכת עירובין, וחמש שאלות על מסכת פסחים. מי שמצטרף עכשיו לתוכנית יכול לבוא לעשות את המבחן ולענות רק על חמשת השאלות האחרונות, ובכך להחשיב את עצמו כנבחן בתוכנית 'קנין ירושלמי'. בחודש הבא הוא כבר יענה על כל 30 השאלות בעז'ה, וייכנס למסלול קבלת המלגות.

"ולכן מדובר בעצם בהזדמנות מאוד מיוחדת שכדאי לנצל, אנחנו מאמינים ומקווים שהיא תכפיל עשרת מונים את מספר הלומדים והנבחרים".

הרב אריה מספר שבתחילת המחזור, לפני כשנתיים וחצי, החלו אלפים רבים ללמוד ירושלמי. "עכשיו יש פה הזדמנות מיוחדת, לומדים את סדר מועד ולאחריו סדר נשים, אלו נושאים הרבה יותר מוכרים לציבור הרחב, כל אחד יכול".

שאלנו אותו על סוג הנבחרים, האם מדובר רק בתלמידי חכמים, או שגם בעלי בתים? זה ציבור מבוגר או שמדובר בנבחרים צעירים...

"האמת שזה הפתיע אותי, אבל הגיוון הוא עצום", מספר הרב אריה, "יש לנו ילד בצפת, אני לא יודע אם הוא כבר אחרי בר מצווה או לא, שנבחן כל חודש, ומקבל ציונים גבוהים מאוד. אני רואה את המבחרים שלו, והוא עונה תשובות מפורטות, ממש מפגין ידע נרחב, רואים

"לא הצלחתי לכלוא את סקרנותי ולעצור את התפעלותי", סיפר הרבי שליט"א. "כשראיתי שהוא הפסיק את לימודו שאלתי אותו, מי אתה ומה מעשיך! הוא שיתף אותי בסיפור שלו, והפתעתי היתה גדולה עוד יותר משהייתה בתחילה!"

מה כל כך סודי ברעיון של 'נעשה ונשמע', ולמה הוא טומן בתוכו מסר שאומר שכל אחד מאתנו יכול לעשות ככל אשר יצווה?

הרב עמרם בינעט

כשאמרו בני ישראל לקב"ה 'נעשה ונשמע' שאל הקב"ה מי גילה רו זה לבני, מאיפה הם יודעים את הסוד הזה, שמלאכי השרת משתמשים בו.

לכאורה צריכים לשאול, מה הסוד הגדול הזה? הרי מה בני ישראל אמרו? אנחנו לשירותו של הקב"ה מה שהוא יגיד לנו לעשות, נעשה. מה החידוש הגדול פה? הרי אברהם אבינו כבר העלה את בנו על המשבח לפי ציווי ה', יצחק אבינו הסכים למסור את חייו בעקידה, יעקב אבינו אמר קריאת שמע לפני שחיבק את בנו אהובו שהתנתק ממנו לשנים רבות. וכי יש דבר שיהודי לא יעשה בשביל הקב"ה? מה הסוד הגדול הזה? חייב להיות שיש כאן משהו קצת יותר עמוק ופנימי מתחת לאמירה 'נעשה ונשמע'.

חשבתי לומר שהפשט הוא כזה: נניח שמלך חשוב יקרא לאדם ויבקש ממנו לעשות את השליחות שהוא עומד להטיל עליו. אם יאמר האדם, בוודאי הנני לשירותך אדוני, ואז יורה לו המלך לקחת את ההר הגדול המתנשא בסמוך ומסתיר לו את הנוף, ויעביר אותו לצד השני של הארמון. האם יש ביכולתו של אדם לעשות דבר כזה? כמובן שלא. אם כן, איך הוא יכול להתחייב מראש שיעשה ככל אשר יורה לו המלך?

כשבני ישראל קיבלו על עצמם 'נעשה ונשמע', לעשות ככל אשר יצווה להם בורא עולם, הם בעצם הראו שהם יודעים סוד. הם יודעים שהקב"ה לעולם אינו מצווה על אדם לבצע דבר שהוא למעלה מכוחותיו. אם הצטווית, סימן שיש לך את היכולת לבצע!

בשורות הבאות אספר מעשה נורא שסיפר באחרונה מורי ורבי כ"ק מרן אדמו"ר מוויזניץ בית שמש שליט"א, את אשר ראו עיניו. כידוע מרן אדמו"ר מוויזניץ שליט"א, שהה באחרונה בלוס אנג'לס לצורכי רפואה, שם עבר ניתוח מורכב מאוד שהוכתר בהצלחה ב"ה, ובאחרונה אף שב לארה"ק.

בתקופה בה היה מאושפז בארה"ב, הגיע חתנו, הרבי מבית שמש, לבקר את החולה ולדרוש בשלומו.

במהלך הטיסה סידרו לו מקום בקדמת המטוס, כדי שיוכל ללמוד ולהמשיך את סדר היום שלו עד כמה שהדבר אפשרי.

בכסא המקביל אליו ישב בחור שמהרגע הראשון תפס את עיניו.

היה זה בחור רציני מאוד, הכרת פניו ענתה בו שהוא ירא שמים ושכל עסקו בתורה. מצד שני, הלבוש שלו לא היה ממש כשל בחור ישיבה. הוא התיישב במקומו, פתח 'מסילת ישרים' ולמד בהתעוררות גדולה במשך שעה תמימה! לאחר מכן סגר את הספר, הניחו בתרמילו ובה בעת הוציא גמרא, והחל ללמוד במשך שלוש שעות רצופות, לפני שעצר כדי לשתות ולאכול משהו.

"לא הצלחתי לכלוא את סקרנותי ולעצור את התפעלותי", סיפר הרבי שליט"א. "כשראיתי שהוא הפסיק את לימודו שאלתי אותו, מי אתה ומה מעשיך!"

"הוא שיתף אותי בסיפור שלו, והפתעתי היתה גדולה עוד יותר משהייתה בתחילה! מסתבר שהוא גדל בבית עשיר מאוד, אבא שלו אינו עוד אחד מאלפי המיליונרים שניו יורק התברכה בהם, הוא עשיר מופלג עם עושר אגדי, מעטים בכל ניו יורק מגיעים לרמת העושר שלו.

"בשנות ילדותי לא חונכתי לשום דבר של יהדות", מספר הבחור, "כל היהדות התבטאה אצלי בשלושה דברים: יהודי מגיע לבית הכנסת ביום כיפור! לא לימדו אותי אפילו לצום ביום זה או להימנע מחילול החג... יהודי אוכל מצה בליל הסדר, אבל לא אמרו לי שאסור לאכול חמץ... והדבר השלישי היה שבראש השנה, יהודי צריך לשמוע קול שופר. בזה התחיל ונגמר הקשר שלנו עם יהדות.

אני, בכל פעם שהגעתי לבית הכנסת, הייתי מסתכל מסביב. רוב ה אנשים שם היו כמונו, אבל היו גם כמה יהודים עם זקן ופאות, עם כיפה וציצית, הבנתי שהם יהודים יותר חזקים, אולטרא יהודים! וזה סיקרן

אותי לדעת מה עוד הם צריכים לעשות מעבר למה שאני רואה. "כשגדלתי קצת התחלתי לחקור ולבדוק, ולבסוף בהיותו כבן 18, הגעתי לרב של בית הכנסת, וביקשתי ממנו שילמד אותי תורה. הרב דיבר איתי קצת, וראה עד כמה אני צמא ליהדות, הוא אמר לי שהמקום שלי זה לא אצלו, אלא בהר נוף בירושלים, שם יש ישיבה אמריקאית שמתאימה בדיוק לבחורים כמוני, אמריקאים גמורים שלא יודעים אפילו מילה אחת בלשון הקודש, ואין להם שמץ של מושג ביהדות, אבל רוצים להתקרב ולהתחיל ללמוד תורה ברצינות. "אצלנו בארה"ב, במשפחות המבוססות, הדרך היא שמגיל 16 ואפילו עוד קודם ההורים לא מעורבים יותר מדי בחיים של הילדים. נותנים להם להחליט לבד איפה הם רוצים להיות ומה הם רוצים ללמוד. היה לי ארנק מלא בכרטיסי אשראי עם מסגרת גבוהה מאוד למימוש כאוות נפשי, אבא שלי לא הגביל אותי בשום דבר. יכולתי לנסוע לטיול בתאילנד ולהודיע לו רק אחרי שאני כבר שם. "קמתי, ארזתי כמה חפצים, כמובן לקחתי את כרטיסי האשראי שלי, ויצאתי לשדה התעופה, בדרכי לישראל. הגעתי לארץ, לקחתי מונית לישיבה בהר נוף, ואמר "נפשי חשקה בתורה".

"מאז עברו שנתיים, במהלכם הייתי בארץ. עכשיו אני נוסע לביקור ראשון בארה"ב, ואני עומד לפגוש לראשונה את ההורים שלי!". בתוך הדברים הבין הרבי שהוריו של הבחור, לא יודעים שהוא נהיה ממש בחור ישיבה, ולא מצפים לראותו עם פאות וכיפה, עם ציצית שומר כשרות ושבת. לא זו בלבד, אלא שהבחור אפילו הביע חשש שאביו יעס עליו מאוד כשיגלה שהוא שינה כיוון ושאינו לו שום כוונה להפוך לאיש עסקים מצליח: "אבא שלי מאוד מעריך כסף והצלחה, אם הוא ישמע שבחרתי לשבת בבית המדרש כל ימי חיי, הוא יכול להגיב לזה בצורה מאוד לא מתלהבת", אמר הבחור. שאל אותו הרבי, "אתה לא חושש שהוא ייקח לך הכל, יפסיק לממן אותך, יבטל לך את כרטיסי האשראי ואולי אפילו ינשל אותך מהירושה???" מהירושבה. השיב לו הבחור: "הוא לא יכול לקחת לי הכל. הוא יכול לקחת לי את הכסף, אבל את החיים שלי הוא לא יכול לקחת ממני". מהירושה הזאת של 'מורשה קהילת יעקב', הוא לא יכול לנשל אותנו, וזה מה שחשוב יותר מהכל!".

המשך מעמוד 9 | הרה"ג ר' יוסף אריה

שהוא לומד מאוד מאוד רציני. זה מדהים במיוחד, כי פי הכללים אין חלוקת מלגות לילדים וגם לא לבחורים מישיבה קטנה, על לימוד ירושלמי. זאת, מתוך הבנה שבגילאים האלו צריכים להשקיע יותר בבבלי, ורק בגיל מבוגר יותר יכולים להתחיל להתעסק עם לימודים נוספים. אבל הילד הזה, נבחן בלי מלגה, והוא פשוט יודע! "לעומת זאת, פגשתי יהודי כבן 80 שנבחן גם הוא. סיפר לי אותו יהודי שהוא חייב הכרת הטוב עצומה ל'דרשו'. למה? כי הוא יהודי תלמיד חכם שלמד ש"ס בבלי כמה פעמים וכן מקצועות רבים אחרים בתורה, שולחן ערוך, רמב"ם, מדרשים ועוד. "הוא מספר שתמיד הוא היה בטוח שירושלמי זה מחוץ לתחום, זה בכלל לא משהו שהוא יכול ללמוד. מי לומד ירושלמי? זה נורא קשה ובלתי מובן, הוא מעולם לא ניסה! והנה בהיותו כמעט בן שמונים, נפתחה התוכנית ב'דרשו' והוא התרשם מהפרסום המקיף, והחליט לנסות... "אני כל כך מצטער שלא למדתי קודם", הוא אומר, "אני מקווה ומתפלל שה' ייתן לי אריכות ימים לפחות עד סוף המחזור הזה, כדי שאוכל לסיים ירושלמי לפחות פעם אחת לפני שאני עולה לבית דין של מעלה...". מבהיל!

"בסיום של זרעים, עשינו סיום בביתו של מרן פוסק הדור הגר"מ

שטרנבוך שליט"א, ואמרו לי שיש מקום ל-30 נבחנים. החלטתי להזמין 30 נבחנים שמתגוררים בירושלים, בני 50 ומעלה. לא בדקתי כמה הם עובדים ומה עם עושים. פשוט הזמנתי 30 נבחנים, ולתדהמת גיליתי במקום ש-15 מתוכם הם בעלי תפקידים תורניים בכירים, אחד רב שכונה, אחד דיין בבית דין מפורסם מאוד, אחד חיבר ספר הלכתי שנתפס חזק בציבור וכן הלאה. אבל 15 הנבחנים האחרים היו אנשים רגילים, אברכים, מלמדים, אפילו בעלי בתים. כמובן הגיוון של הקהילות והעדויות היה מושלם, ספרדים ליטאים, חסידים, מכל החוגים והמגזרים. "ומכאן תצא הקריאה, אחים יקרים, לא בשמים היא, ללמוד ירושלמי זה לא כזה קשה כמו שחושב מי שלא ניסה אף פעם. יש היום מגוון רחב של שיעורים, אפשר לשמוע בקו השיעורים של 'דרשו' ואפשר להתעדכן איפה יש שיעורים פיזיים, שבהם כל אחד יכול לבוא ולשבת ולשמוע ולשאול. אלפים כבר לומדים ירושלמי, זה הזמן להוסיף עוד אלפים חדשים, כדי שלא נעמוד במקום. בואו והצטרפו למבחנים, ביום שישי י' בסיוון המבחן הראשון על מסכת פסחים, אל תפספסו, אנחנו חייבים לעשות כל שאפשר כדי שתרבה עוד ועוד תורה בישראל".

המשך מעמוד 5 | הגאון רבי משה סחייק שליט"א

ותו לא, כדי שיגדל ת"ח... וכשהגיע אליו הג"ר אלעזר יהודה פינקל בגיל 17, אמרו עליו שאינו מוציא את ראשו מהגמרא ואף יודע כבר ש"ס, אמר להם רבי זונדל שלדעת ש"ס בגיל 17, זאת לא גדלות... ומסופר שכשהגרא"ז מלצר הגיע למרנא החץ חיים בגיל 55 והתאונן לפניו שעדיין אינו יודע את כל הש"ס, אמר לו החפץ חיים שבגילו זה באמת תביעה עליו על כך שאינו יודע את כל הש"ס.

וכשהגיע הג"ר מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל לחזון איש ואמר לו שאינו ידע מתי יספיק לגמור את הש"ס מכיון שהוא טרוד בהגדת שיעוריו, אמר לו החזון"א: "ש"ס צריך כבר לדעת בגיל 13". והגר"ח קנייבסקי זצ"ל למד עם חלק מבניו את כל הש"ס עוד לפני גיל הבר מצוה", [הרה"ג יואל סאבו שליט"א]. מעובד מתוך הספר הנפלא 'להתעלות' מאת הגאון רבי משה סחייק שליט"א, מחבר סדרת ספרי 'מזקנים אתבונן'.

הוא נכנס לסבא מסלבודקה עם שני בחורים נוספים, שאחד מהם היה 'עילוי' עצום ומתמיד גדול, כשנכנסו לחדרו, הסתכל ה'סבא' בעיניים חודרות לכוון פניו של הבחור ה'עילוי', והתבטא במלים חריפות: "אוי! יש לך פרצוף של גוי!"

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א, על לימוד תורה מתוך שמחה ו'לעבידיקייט', כתנאי בסיסי להצלחה בתורה

"הלא כה דברי כאש"

הור"י התגוררו בסמיכות למעונו של הרב מפוניבז', וכשכנים זכינו לעתים לעמד מקרוב על גודל אהבת התורה המפלגת שלו, ועל מידותיו ותכונותיו הנפלאות.

בילדותנו, היינו אני ואחי מרבים לעלות למעונו ולהציג בפניו שאלות בסוגיות שלמדנו בתלמוד תורה. תמיד הוא קבל אותנו במאור פנים, והיה נוהג לעשות מכל שאלה ענין שלם ועסק גדול.

זכור לי במיוחד מקרה אחד, בו לאחר שהצגנו בפניו את השאלה, הסתובב הרב בחדרו אנה ואנה, הלך ושוב, כשידו האחת אוחזת כרך של רמב"ם, ידו השניה מקמטת את מצחו, וכל כולו נראה מוטרד מהשאלה. לאחר מחשבה, הפטיר לעברנו: "אה! א'גוטע קשיא!" ולאחר רגע הוסיף: "אולי אפשר לתרץ כך וכך..."

כיום, כשאני מתבונן בשאלה ששאלנו, אני תוהה - מה היה כל כך קשה לו באותה הקושיא, שהוצרך להרהר בה זמן כה רב, להסתובב טרוד ממנה, לפתח ספרים ולעיין בהם? ברור לי, שכוונתו אחת הייתה: להקרין עלינו מאהבת התורה שלו, ולהראות לנו עד כמה חשובה היא בעיניו קושיא של עלם צעיר שרוצה להבין דבר תורה! ישנה בידי קלטת נדירה משיחה שמסר הרב בישיבה, בדברים המושכים את הלב. הוא פנה אל התלמידים במתיקות רבה ובנועם, ואמר להם: "ברידיעראלך (- אחים יקרים)!" זה היה הנסח הקבוע של הרב, "תנסו ללמוד! הרי למוד התורה הוא כל כך מתוק, כל כך נעים! טעמו וראו כי טוב השם!..."

בהזדמנות מסוימת בה האזנתי לשיחה, ישבתי ומניתי - שמונה פעמים! שמונה פעמים חזר הרב על המלים 'כל כך מתוק!' כמנסה להביע את גודל המתקנות שיש בתורה.

כשמאוד מאוד עייפים

בילדותי הייתי עד ראייה למעשה פלא שהתרחש עם הרב מפוניבז'. בגלל עוצמת הסיפור וההתפעלות הרבה שחשתי אז, הסיפור לא מש מזיכרוני ועודני חי אותו כאילו התרחש אך אתמול.

היה זה ביום-טוב ראשון של סוכות, כשנתיים לפני הסתלקותו של הרב לגנזי מרומים. אבי מורי שליט"א עלה עם כל המשפחה, לאחר

תפלת מוסף, לאחל 'א' גוטען יום טוב' לרב. כשנקשנו על דלת הבית, פתחה הרבנית את הדלת ואמרה לנו בהתנצלות: "קשה מאד להיכנס היום לרב, זה כמעט בלתי אפשרי..."

"הרב הרי נכח בתפלה בהיכל הישיבה, והיה נראה כי הוא חש בטוב" - שאלנו בפליאה.

"לא, לא", השיבה הרבנית, "ברוך ה' הוא מרגיש טוב. אי אפשר להיכנס בגלל סיבה אחרת: רק אתמול, בערב יום טוב, הרב חזר ממוסע בזק לחוץ לארץ, שם שהה בין יום הכפורים לסוכות. הוא ממוטט מעיפות בעקבות הנסיעה, עד שלא הצליח לעמד על רגליו מרב עייפות".

הרב היה אז חלש וזקן למעלה מגיל שמונים, ואכן נמלאנו דאגה לשלומו.

"אבל היות ולא הצליח ללמוד בשוב הדעת כראוי במטוס", המשיכה הרבנית לומר, "אמש הוא עוד התיישב ללמוד בציימאון איזה 'שטיקל' רמב"ם, וכך למד כל הלילה... רק כעת הוא סוף סוף הלך קצת לנוח, וכי אני רשאית להפריע לו?!"

הרבנית ראתה את צערנו ואמרה: "כיון שטרחתם לבוא עד לכאן, אבדוק אולי הוא עדיין ער".

היא פתחה בזהירות את הווילון למרפסת שבה הייתה הסוכה, והנה, רק נפתח הווילון ולעינינו נגלה מחזה מפלא: הרב היה ישוב על כסאו, צמוד לשלחן, גמרא גדולה פתוחה לפניו, והוא מתענעע כבחור צעיר לימים ולומד בשקידה. הוא נראה כמי ששכח את תשישות הדרך,

את עייפותו המרבה ואת חוסר השנה שצבר בלילות האחרונים כשלא נתן תנומה לעפעפיו.

הרב היה שקוע עמוק בספר שלפניו, ולא שם לב כלל לכניסתו. זיכרון מחזה זה, יחד עם הניגון הנפלא, כובש הלבבות, שהשמיע הרב בעת לימודו בכזו מתיקות וערבות נפלאה - מעוררים בי רגשות עזים עד היום, כשעברו מאז למעלה מארבעים שנה.

כמובן עמדנו כולנו לפניו, איחלנו בדרך ארץ 'א גוט יום טוב', והוא השיב לכל אחד ואחד בסבר פנים יפות ומאירות.

אבי מורי שליט"א יצא מהחדר וחיידד לנו בהתפעלות ובנועם את המסר שראינו: "הראיתם, ילדים יקרים? כשעייפים - לומדים; כשעייפים מאוד - לומדים מאוד; וכשעייפים מאוד מאוד - לומדים מאוד מאוד!"...

זהו אפס קצה של אותה אהבת תורה של הרב מפוניבז'.

לשמו ולזכרו תאוות נפש!

פנים של גוי

הגאון רבי זבולון גרז זצ"ל, אב"ד רחובות, ספר מעשה מופלא שהיה עד לו במחיצת רבו הגדול, מרן הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, הסבא מסלבדוקה:

ה'סבא', כידוע, היה מגדולי המחנכים בדורו, אשר עיצב את אישיותם של מרבית מרביצי התורה בדורות האחרונים, שנמנו על תלמידיו ותלמידי תלמידיו.

מנהג היה לו ל'סבא' לקרא בכל ערב לשלושה בחורים שונים מהישיבה, איתם עסק בשיחה תלמודית על הסוגיא הנלמדת בישיבה, ובין השיטין הדריכם באורחות חיים, ויישר נתיבותיהם על דרך המלך, בחכמה ובתבונה יתירה הנודעת לו לאיש ענק הרוח.

בערב אחד, כאשר הגיע תורו של רבי זבולון להיוועד עם ה'סבא', הוא נכנס אליו עם שני בחורים נוספים, שאחד מהם היה 'עילוי' עצום ומתמיד גדול, שהקדיש את כל עתותיו לתורה ונחשב לאחד מטובי בניה של הישיבה.

כשנכנסו לחדרו, הסתכל ה'סבא' בעיניים חודרות לכוון פניו של הבחור ה'עילוי', והתבטא במלים חריפות: "אוי! יש לך פרצוף של גוי!" הבחורים קפאו על מקומם. הם לא הרגלו לשמע מפי ה'סבא' סגנון משפטים כמו זה. ככלל, ה'סבא' היה ידוע כמי שזהיר מאד בדבריו ובורר את מילותיו בקפידה.

ה'סבא' הפר את הדממה כששאל את אותו תלמיד: "תאמר לי, תלמידי היקר: מהיכן אתה מגיע?"

מי ששמע את הדברים, היה בטוח שמן הסתם יש דברים בגו, והתלמיד אכן הגיע ממקום בלתי ראוי.

אך לא - בתחילה אכן חשש הבחור להגיב, אך לבסוף אזר אומץ ואמר בפני רבו בהכנעה: "מורי ורבי, עפר אני תחת כפות רגליו, ומבקש אני את סליחתו, אבל בא אני מהישיבה הקדושה, שם הייתי היום מעלות השחר, ועד עתה לא עזבתי את בית המדרש."

שוב נעץ בו הרב עיניים חריפות, ושאל: "תאמר לי בזה הרגע: מה עשית שם, בבית המדרש?"

שוב מי ששמע את הדברים הרהר לעצמו: "מי יודע מה עדה אותו

הבחור בסתר ובאין רואים..."

הבחור נעמד ואמר ברגש: "מורי ורבי, עפר אני תחת כפות רגליו, אולם יבתי מהבקר ועד הלילה ולא פסקתי מלהגות בדברי תורה. בנוסף התפללתי כראוי, ואף למדתי מוסר. מלבד זאת לא עשיתי מאומה!"

לשמע דבריו הגיב ה'סבא': "נו, אם כן, כמה צודק אני שיש לך פנים של גוי!"

וכאן הסביר ה'סבא' את פשר דיבוריו בנימת תוכחה: "הרי כל כך הרבה למדת! כל כך הרבה התפללת! למדת מוסר! התנהגת במידות טובות! עלית והתעלית - מדוע לא רואים את השמחה על הפנים שלך? יהודי חייב להקרין אשר! לשמוח בלמוד התורה ובקיום המצוות!"

כאשר רוב העולם מנסה להציג את בני התורה בשיא השלילה, כריקנים ו'משועממים', וכביכול מכלים הם את זמנם להבל ולריק, מוטלת החובה עלינו, בני התורה, לדעת לייקר ולהעריך את שווינו האמתי! עלינו להיות שמחים ומאשרים בזכות שנפלה בחלקנו, להיות 'חבל נחלתו' של הקדוש ברוך הוא, ללמוד תורה ולשמור את המצוות!"

אך ורק מתוך 'לעבעדיקייט'

זכורה לרבים ההשקעה הנוראה בתמצית הדם שהשקיע מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, על מנת שה'שיעור כללי' שמסר מדי שבוע יהיה חי, תוסס ושמח. תוך שימת דגש מיוחד לטעת אהבת תורה בתלמידים, ולהרעיף טל של תחיה ומחה מיחדת בדברים. הרב שך היה מתאמץ למעלה מכוחותיו להחיות את השיעור, שיורגש ה'ברען' והחום שבלימוד.

תלמידי ישיבת פוניבז' לדורותיה בזמן חיי חיותו של הרב שך, בוודאי זוכרים את הפחד לגשת אליו ביום בו היה אמור למסור את ה'שיעור כללי', בנוגע לעניינים שונים שלא היו קשורים אל השיעור. עד השיעור הוא היה שרוי במתח נורא, כל כלו תפוס בשרעפיו.

הוא היה מגיע למסירת השיעור מותש ועייף, עד שהיה נדמה כי בקושי רב כוחותיו הדלים נותנים לו לעמד על שתי רגליו; אך מהרגע שהחלו הוויכוחים וההתנצחויות והשיעור עלה לטונים גבוהים, חיות נזרקה בו. קולו הרם נשמע היטב בכל חדר השיעורים כשלחם כארי להשמיע את טענותיו ולהטעים את דבריו באזני השומעים.

בהזדמנות מסוימת ניגש אליו אחד ממקורביו ושאל אותו: "מדוע ראש הישיבה כל כך מתרגש? הלא את השיעור הזה העוסק בסוגיא פלונית, ראש הישיבה כבר מסר מספר פעמים בעבר! מהו המתח הגדול שהוא שרוי בו קדם השיעור?"

השיב לו הרב שך בבת שחוק: "שמא תשאל, מדוע בכלל צריך אני לומר את השיעור, הרי הדברים מודפסים בספר 'אבי עזרי'. יכול אני להניח בישיבה חמש מאות עותקים של הנכתב שם בספר, וכלם ילמדו את הדברים שכתבתי מתוך הכתב..."

אולם לא! התורה הרי נמסרה מדור לדור: משה קבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע, ויהושע לזקנים וכן הלאה. מסירה זו ממשיכה עד

היום הזה, וזו יכולה להיעשות אך ורק מתוך 'לעבעדיקייט' (-חיות)!... זכורני כיצד הרב שך התבטא פעם, בלהט ובחדוותא דאורייתא, בעיצומו של שעור, בהיותו תחת רושם של שאלה עצומה שהשמיע: "אמרו נא לי, כמה שווה קושיא שכזו?!...!" הוא מוטיב לה והוא מפרק לה - "לפחות מיליון דולר יש לשלם עבור שאלה עצומה שכזו!..."

ייסורים של תלמיד חכם

ספר הרה"ג רבי רפאל וולף שליט"א, נאמן ביתו של מרן הרב שך, שפעם בשבת בבוקר נגש אליו הרב שך בשאלה: "היש לך מושג מהו גיהנום?"

רבי רפאל הרהר במחשבתו מה התכוון הרב שך בשאלה זו - וכי יש מישהו שיודע מהו גיהנום? לאחר שתיקה קצרה, אחד הנוכחים במקום פנה והשיב לרב שך: "לנו אין מושג בזה."

לפליאת כולם, הרב שך הגיב: "לי כן יש מושג!" ומיד הסביר את כונתו: "הגיהנום הכי גדול ששייך לבן אדם עלי אדמות הוא שיהודי רוצה לעין בחדושי הרשב"א באמצע הלילה, ותוך כדי שהוא מעין בדבריו הקדושים כבה אור החשמל והוא אינו יכול לעיין עוד. היש דבר שמצער יותר מזה?..."

בדומה לזה, סיפר הרב שך בשם הגאון רבי דוד קרלינער זצ"ל, שהיה מאדירי גאוני ליטא לפני כמאה שנים: רבי דוד אמר שהמושג והציור שלו ב'חיבוט הקבר' הוא, שבאמצע למווד 'תוספות' בשבת כבה הנר ואסור להדליקו, ואינו יכול להמשיך בלימוד התוספות...

נכדיו של הרב שך סיפרו מאחר יותר, שהם ראו את סבם לוקח כיסא, מניחו על השלחן ועולה עליו, ומתקרב למנורה הקטנה כדי לראות את האותיות הקטנות של חדושי הרשב"א. אך גם כך, מחמת חלשת ראייתו, לא הצליח הרב שך לעין, וצערו היה רב עד מאד! זהו הגיהנום שהצביע עליו...

ולא היו הדברים סתם כמליצה. הרב שך על ידי דבורים אלו האהיב את התורה על לומדיה, עורר רגשות יקר והערכה מפלאים לדברי תורה אצל תלמידיו, והטביע ברגש ובפועל שאין דבר ששווה ויקר בעיניו באמת כתורת ה'!

"הוא יגדל עם הארץ"

בילדותי שמעתי מאבי מורי זצ"ל מעשה מופלא ששמע מפי זקן מופלג אחד מאנגליה. לאחר מספר שנים, שמעתי סיפור זה שוב מפי הגאון רבי אריה לייב ברים זצ"ל, בעל 'אילת אהבים', שאף הוא סיפר זאת בשם אותו זקן מופלג, וכה היה המעשה:

גאון הדורות, רבי עקיבא איגר זצ"ל, התבקש פעם לבחון את ילדי ה'תלמוד תורה' בעירו פוזנא. במהלך המבחן, כששאל את התלמידים שאלה, קפץ אחד התלמידים המוכשרים והשיב נכוחה על השאלה, מבלי שנכרה עליו יגיעה או התאמצות כלשהי בישוב הקושיא.

רבי עקיבא איגר הגיב על התשובה: "נפלא! השאלה נשאלת וכתובה בספרי 'דרוש וחיידוש', וכפי שתיצת כעת, כך גם אני כותב שם לתרץ". המלמד, שלוח את הרב לביתו בגמר המבחן, התפאר באזניו בכך

שילד צעיר מהכיתה שלו הצליח לכוון לדעתו הרמה של גאון הגאונים, בהבזק קצר.

השיבו רבי עקיבא איגר: "אמת הדבר כי הילד חכם ונבון, שניחן משמים בכישרון יוצא מן הכלל. אך אם הוא ימשיך לגדול בצורה זו - הוא יגדל עם הארץ! היכן אהבת התורה שלו? מדוע אינו מייחס שום חשיבות לשאלה? לתשובה? וכי כך שולפים תירוץ?!..."

וסיפר אותו זקן, שלדאבון לב אכן מאותו תלמיד לא יצא דבר! הוא הגדיר זאת בלשונו כך: "לא סתם עם הארץ, אלא 'כפול שמונה דיגער' עם הארץ" - ביטוי שהשתמשו בו כשרצו לתאר עם הארץ מופלג!

דרכה של תורה היא תורה מתוך שמחה, חיות ורוממות, והענקת כבוד לדברי תורה!

אמרה מחייבת היתה שגורה על לשונו של הגאון הצדיק רבי זאב צ'צ'יק זצ"ל, מגדולי צדיקי ירושלים: "בן תורה צריך להסתובב בתחושה שאין אושר גדול יותר מלמוד התורה, ואין אומללות גדולה יותר מלהיות עם הארץ!".

לחיות ממסירת שיעור

לאחר הסתלקותו למרומים של מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל 'שבט הלוי', נכנסתי באחד הימים למעונו הקדוש בשכונת 'זכרון מאיר' בבני ברק, לדרוש בשלום רעייתו האלמנה הרבנית עליה השלום, שהייתה בת גדולים ואשת גדולים - אחותו של הגאון הקדוש רבי אברהם יצחק קאהן זצ"ל מתולדות אהרן, ובזיווג ראשון אשת הגאון רבי שמריהו דויטש זצ"ל, מרבני פתח תקוה.

בקשתי להחכים ממנה ולשמוע מפי עובדה מעניינת, הנהגה או מעשה רב מדמותו רבת ההוד של בעלה הגדול, עטרת תפארת ישראל.

הרבנית, שהיתה אשת חבר משכילה ומיוחדת במעלותיה, השיבה לי בתחילה בתשובה אופיינית: "מה אני, תלמיד חכם? הרי בשביל להגדיר תלמיד חכם צריכים להיות לבד תלמיד חכם..."

"מה כבר אוכל לספר לך עליו?", הוסיפה, "שהוא אהב ללמד? שהוא אהב את הישיבה ואת תלמידיו? וכי יש מישהו שאינו יודע זאת?" אך לאחר שתיקה קצרה, נענתה ואמרה לי: "דבר אחד אוכל לספר לך - בתקופה האחרונה, כשכבר היה חלש ותשוש, כשחזר הביתה מלימודו או ממסירת שיעור - היה חוזר חי! נייעור! רענן!..."

ואכן, בעינינו ראינו זאת, בחדש אדר תשע"ד, שנה וחודש ימים לפני הסתלקותו. נכנסתי בצהרי היום להיכל ישיבת 'חכמי לובלין', ולנגד עיני נגלה מחזה מרהיב, כיצד הרב וואזנר, ראש הישיבה הישיש למעלה מגיל מאה, יושב עם כמה אברכים שלמדו אצלו הוראה, ומסביר להם בטוב טעם ודעת ובבהירות נפלאה כדרכו בקודש, את סוגיית 'כל קבוע כמחצה על מחצה דמי'. עמדתו והתבוננותו במראה נורא ההוד, כשניכר היה בעליל כיצד הוא שואב את כל ה'חיות' שלו אך ורק מהתורה הקדושה! עבורי היה זה ספר מוסר חי.

'אשרי עין ראתה זאת!'

(אוצרותיהם אמלא - פרשת יתרו)

הצעתי בפניו כמה דרכים לתרום לישיבה, אפשר לתרום בית מדרש או חדר, אפשר גם לתרום כסף לאברכים או להחזר חובות... לאחר ששמע את כל האפשרויות אמר לי כך...

החלטתה הגורלית של אמו של הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, לאחר ששמעה את מעשה העקידה בהיכלה של ישיבת מיר

הרב ישראל ליוש

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי... (א, א')

מִפְּאֻן שָׁנוּ חֲכָמִים בְּשִׁלְשָׁה דְבָרִים נִמְנָה הַתּוֹרָה, בְּאֵשׁ, וּבְמִים, וּבְמִדְבַר... (מדרש רבה)

מאז ועד עולם עומדים ישראל בגבורה איתנה בניסיונות קשים ומרים, ועוסקו בתורה באש ובמים, ברעב ובצמא, בכל עת ובכל מצב. עם ישראל לדורותיו קיים את המצוות, בשמחה ובחדווה, על אף שהתנאים הסובבים היו כאלו שהיו אמורים לגרום לתחושה הפוכה - קיום המצוות והדבקות בתורה היו סבת השמחה והרינה.

הזהירות מהאיסורים ומהעבירות, ההקפדה על כל חומרא או מנהג, היו ועודם נר לרגלם של ישראל החרדים לדבר ה'. וכל מניעה או סיבה חיצונית, מאתגרת ככל שתהיה, לא תזיז ולא תניע את מקיימי התורה האמונים על קיום דבר ה' בדקדוק, מלקיים ולשמור כל הלכה או מנהג, עיקר הדין או חומרא...

וכל זאת, אומר הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, מחולל רעיון הדף היומי, טבוע בדמו של עם ישראל ומאפיין אותו כעם, כבני אברהם יצחק ויעקב, אבות האומה שמסרו את נפשם, עמדו בניסיונות וצעדו בדבקות ובאמונה פשוטה אחר אבינו מלכנו בורא העולם, מנהיג הבירה.

על מציאות אופי זה, אומר רבי מאיר שפירא, העידו נאמנה שלושה אירועים הירואים אשר אירעו לפני מתן תורה, והיוו תשתית איתנה ומוצקה, למסירת התורה וקבלתה ע"י עם ישראל במעמד הר סיני, ואירועים אלו רמוזים במאמר חז"ל: "בשלושה דברים נתנה תורה, באש, במים ובמדבר..."

אברהם אבינו ע"ה הצטיין לראשונה בתכונה זו והפיל עצמו לכבשן האש בעד אמונתו הטהורה. בזאת טבע בתמצית דמיהם של בניו אחריו, כי הברית הכרותה בינו לבוראו, אינה מקרה יחיד ובודד, אלא הוא חקוק בעצמותיהם וכך ינהגו הוא ובניו לדורות עולם.

ואם תאמר שזו התנהגות של יחיד סגולה בחיר האומה, והיא לא חלחלה להמון העם, הנה בא ניסיון שני על האומה כולה, וכל ישראל כאיש אחד בלב אחד שמעו את דבר ה' בגבורה ובאמונה וקפצו אל ים סוף, וקראו מתוך רגש חרדת קודש 'זה קלי ואנוהו...!'

ואף אחר כל זאת, עוד יצטרכו לעדות שלישית שלא רק לפרקים ולזמן מוגבל מתנהגים כך עם ישראל ועומדים בניסיון האמונה פעם אחת, אלא גם לאורך זמן הם צעדו אחר האלוקים במדבר שממה,

מלא נחשים ועקרבים, והחזיקו מעמד תקופה ארוכה באמונה ובאהבת כלולות והלכו אחריו בארץ לא זרועה. זהו שאמרו חז"ל: בעבור שלושה דברים אלו: 'אש' של כבשן האש, 'מים' של ים סוף וההליכה ב'מדבר', נתנה תורה לישראל לנחלת עולמים, והם יהיו הערובה הבטוחה על עתידם הנצחי.

אחת מנשות ישראל שנטבע בדמה ונחקק בטבעה מסירות נפש לתורה, היתה אמו של ראש ישיבת 'מיר' הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, וכפי שיסופר בספור הבא, היא למדה זאת מאבי האומה אברהם אבינו... היה זה בערב ראש השנה, כאשר אביו, שהיה אחיינו של ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, הגיע עם רעייתו מארצות הברית לביקור בישיבת מיר בירושלים, והביאו איתם את בנם נתן צבי, שהיה אז נער צעיר...

לאחר שהתברכו מפי הדוד החשוב בברכת שנה טובה, אמר להם הדוד שיש לו דבר חשוב לומר להם, ולשם כך ביקש מהם שיכנסו עימו לחדר צדדי...

בחדר ביקש מהם ראש הישיבה שישאירו את בנם הצעיר בארץ ישראל ללמוד בישיבת מיר, לכל הפחות שנה אחת. הבקשה נחתה עליהם בהפתעה מוחלטת, 'נתן צבי' ילד צעיר, רק בן ארבע עשרה, וכבר ישאר לבדו בארץ ישראל...?! הן הוא באמצע לימודיו בבית הספר... כך פתאום הוא יעזוב הכל וילך ללמוד בישיבה, ועוד בארץ ישראל, הרחק מן הבית...?!'

יָרִיד

תורמים לארגון 'אחינו'

ספרי 'דרשו' שכבש

תרום 23
 למשך 12
 סך כל התרומה

זקבל

ס'ט 'משננו'
 * 19 כרכים
 ספר המפתח
 'מסכת אבות'

שווי המת

תרום 27 לחודש
 למשך 12 חודשים
 סך כל התרומה 324

זקבל במתנה

ס'ט 'משנה ברורה'
 * 6 כרכים כריכה קשה
 ספר המפתח על המשנ' ב'
 'מסכת אבות' עם 'דרש דוד'

שווי המתנה 530

תרום 24 לחודש
 למשך 12 חודשים
 סך כל התרומה 288

זקבל במתנה

'משנה ברורה'
 * 6 כרכים כריכה קשה
 'מסכת אבות'
 עם 'דרש דוד'

שווי המתנה 465

מחיר מיוחד

המלאי מוגבל וכל הקודם זוכה | לרכישה: נ'נד

קבלת התורה

נו' וזוכים ללא הגרלה

ו את העולם היהודי

תרום 40 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 480 ₪

וקבל במתנה

'משנה ברורה' 6 כרכים כריכה קשה
'מסכת אבות' עם 'דרש דוד'
'כרך שלחן' ערוך דרשו חלק ט'
'כרך שלחן' ערוך דרשו חלק י'
חומש 'דרשו' עם רמב"ן

שווי המתנות 857 ₪

תרום 18 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 216 ₪

וקבל במתנה

סט 'משנה ברורה'*
* 36 כרכים כריכה רכה מהדורת כיס
ספר המפתח על המשנ"ב
'מסכת אבות' עם 'דרש דוד'

שווי המתנות 280 ₪

תרום 12 ₪ לחודש
למשך 12 חודשים
סך כל התרומה 144 ₪

וקבל במתנה

ה'ברורה'*
כריכה רכה
ז על המשנ"ב
עם 'דרש דוד'

שווי המתנות 407 ₪

מאז שכל הוני נאבד בתהום הנשיה ונבלע במצולות, חיי אינם חיים! הייתי לומד אלף דפי גמרא בחודש, ומאז שנעשיתי מחוסר לחם, ועול הפרנסה ריחיים היא על צאורי אינני יכול...

אבד סאנטוב - לייקווד, הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א, עם לקט עובדות נפלא על קניין התורה, לרגל חג השבועות

שהאיש הזה הוא שרו של עשיו, משא"כ אצל יוסף הצדיק שתעה בדרך, נאמר "וימצאהו איש וגו' ושאלהו האיש לאמר מה תבקש", שרצה לעזור לו למצוא מבוקשו, איש כזה שרוצה לעזור להשני הוא מצד הקדושה - מלאך גבריאל...

שני תלמידים

מספרים סיפור נורא הוד, בישיבת 'שניידער' בלונדון, למדו הרבה בחורים מובחרים ביותר, בעלי כשרונות עצומים ומוכתרים בכל המעלות להיות מגדולי הדור. פעם נכנס שם לישיבה בחור אחד שהיה יותר חלש, הוא היה קשה קליטה, לא הבין את לימודו על בוריו, וחכם גדול גם לא היה.

כשביקשו מנהלי הישיבה מהבחורים שיואילו להקדיש מזמנם עבור הבחור החלש, הצטדקו שאין להם זמן להתעסק עם הבחור, באמרם שהם צריכים ללמוד לעצמם - וחבל על הזמן שלהם - הם צריכים לצמוח לגדולי הדור, וכל שניה יקרה מפז.

ברם בישיבה שם היו שני בחורים, שהם כן הסכימו להתמסר אליו ביותר, והם למדו עמו בכל פעם שהיה להם רגע פנוי, והבחור ישב בשקידה נפלאה ושינן כל מה שהוא לומד בהתמדה גדולה, עד שעם הזמן נפתחו לו מעיינות החכמה, והתחיל כבר בס"ד להבין מעצמו, ועלה ונתעלה לדרגה גבוהה - אודות לשני הבחורים האלו טובי הלב - שנתנו משלהם עבור הבחור.

לימים ראו דבר נפלא מאוד, מ"כל" אותם הבחורים שהתנערו ולא רצו ללמוד עם הבחור הזה "מפני שהם צריכים להיות גדולי הדור"

פעם אחת התווכחו ביניהם כמה חסידים של כ"ק מרן האדמו"ר בעל ה"נתיבות שלום" מסלונים זי"ע מתי הזמן של "קבלת התורה" ביום טוב שבועות, אחד אמר מיד בתחילת הלילה, והשני אמר בלילה בעת שאומרים תיקון ליל שבועות, והשלישי אמר כשקורין בתורה בתפילת שחרית. כששמע הרבי את הויכוח, נענה ואמר "אני אומר לכם מתי הוא זמן קבלת התורה, כשיהודי מקבל על עצמו איזה קבלה טובה, אז הוא זמן קבלת התורה..."

שירגישו בנוח

מסופר שהרה"ק רבי שלמה (השני) מבאבוב זי"ע ישב בליל שבועות בבית מדרשו ואמר "תיקון ליל שבועות", ומזמן לזמן היה קם ממקומו ויוצא לחוץ לכמה דקות ואחר כך חוזר שוב וממשיך לומר את ה"תיקון", וכך חזר הדבר ונשנה כמה וכמה פעמים. אחד החסידים שהיה חפץ לדעת מה מעשהו של הרבי בחוץ, הרהיב עוז ושאל את הרבי מה פשר יציאותיו האלו לחוץ, השיב לו הרבי במתק לשוננו: הרי יושבים כאן אנשים זקנים וחלשים שאין להם כח להיות ניעורים כל הלילה, ומתביישים המה לחזור לבתיהם כל עוד שאני נמצא בביהמ"ד, ולכן הנני יוצא מזמן לזמן - וכך - כשלא אהיה בביהמ"ד, יוכלו הללו לחזור לביתם מבלי להתבייש בכך...

בין 'איש' ל'איש'

הנה מצינו בפסוק בפ' וישלח (בראשית ל"ב, כ"ה) אצל יעקב אבינו שנאמר "ויאבק איש עמו", וברש"י שם הביא מהמדרש (ב"ר ע"ז, ג') שהאיש היה שרו של עשיו, ואילו בפרשת וישב (שם ל"ז, ט"ו) כשיוסף הצדיק הלך לחפש את אחיו, כתיב "וימצאהו איש", ושם הביא רש"י מהמדרש שהאיש היה גבריאל, שנאמר (דניאל ט', כ"א): והאיש גבריאל.

ולכאורה, הלא בשניהם נאמר הלשון "איש", ומגן דכאן הוא גבריאל וכאן הוא שרו של עשיו. וביאר הרה"ק מצאנו בעל "דברי חיים" זי"ע, דאצל יעקב אבינו כשביקש מהאיש הנ"ל שנאבק עמו שיברכנו, נאמר (בראשית ל"ב, כ"ז): ויאמר שלחני כי עלה השחר, ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני, וברש"י שם פירש, וצריך אני לומר שירה ביום, רואים אנו בזה, שהאיש הזה מנע עצמו מלהיטיב עם יהודי, ואפילו שהיה זה בטענה שהוא צריך ללמוד או להתפלל, ולזה אומרים חז"ל, שהמתנהג בענין כזה, יהא הדבר סימן בידך לידע

- מהם - אף אחד אינו יודע, הם נשארו עלומים בשמם וזכרם לא נשאר עמנו, ו"רק" שני הבחורים הללו שהקדישו מזמנם היקר עבור השני - הם זכו וצמחו לגדולי הדור בדורינו - הלא המה הגאונים מרן גאב"ד ירושלים הגאון רבי יצחק טוביה ווייס זצ"ל, ויבלחט"א מרן גאב"ד ירושלים הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א!

ביטול תורה שכזה...

והנה כבר הזכרתי בעבר, שלפני כמה שנים נכנסתי בקודש פנימה אצל כ"ק מרן אדמו"ר מראחמיסטריווקא-ארה"ב שליט"א, ובאמצע דבריו התרומם מכסאו, והוציא מארון הספרים את הספר "מראית עין" להחיד"א זי"ע, ולמד עמי את דבריו הקדושים דלהלן: אחז"ל (מס' ברכות דף ה' ע"א): אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה - ולכאורה, הרי "ביטול תורה" עצמה היא גם כן עוון, ואם כן איך שייך לומר "פשפש ולא מצא"?

מבאר החיד"א, שלפעמים יש יהודי שיושב ולומד את התורה הקדושה בהתמדה גדולה, ובאמצע ללמוד נכנסים לבית המדרש ומבקשים ממנו שיצא מבית המדרש להיות לעזר וסעד לאדם הזקוק מאוד לעזרתו, בדבר נחוץ ודחוף, במקום שאין איש, והוא אומר להם בהתנצלות - "סליחה - אינני יכול עכשיו לצאת, אני באמצע ללמוד ושקוע בתורה, וזה ביטול תורה..."

זהו כוונת חז"ל: יתלה ב"ביטול תורה" - יתלה בזה שהיה צריך לבטל את התורה והוא לא ביטל - הוא היה 'פרומער', והשתמש עם התורה כ"תירוץ" - על זה באו עליו יסורים רח"ל!...

מה פותח את הגמרא?

פעם אמרתי בדרשה לבחורי הישיבה, דבעת שבחור מבקש ממך שתסביר לו תוספות, אל תצטדק "אין לי זמן" - אני צריך ללמוד לעצמי - אני צריך לצמוח לגדול" - אלא תלך מיד ותעזור להשני במה שהוא צריך, שכן נאמר (ב"ר כ"ד, ז'): ואהבת לרעך כמוך, זה כלל גדול "בתורה" - דהיינו שזה נאמר גם בתורה - גם בלימוד התורה יש כלל גדול זה של "ואהבת" - ותעשה בשביל חברך את הכל...

הגאון האדיר רבי חיים קרייזווירט זצ"ל גאב"ד אנטווערפן סיפר, ששמע מהגרי"ז מבריסק זצ"ל, שאם אחד סוגר את הגמרא כדי לעשות חסד עם השני - אזי הגמרא פתוחה עבורו, אמנם מי שפותח את הגמרא כי הוא רוצה להשתמט בזה מעשיית חסד עם השני - אזי הגמרא סגורה עבורו...

סיפר לי הרה"ג ר' דניאל גראס שליט"א רב וראש הכולל "נעימת החיים", ששמע מאדם אחד אימרא נפלאה ביותר, ששמע בעצמו מפ"ק של כ"ק מרן האדמו"ר מסקולען זי"ע, וכך אמר:

הנה חג השבועות, הוא יום טוב של "קבלת התורה", וא"כ יש לתמוה, למה אין רוקדין עם התורה כמו שעושים בשמחת תורה? ובהכרח נראה - אומר האדמו"ר מסקולען זי"ע - שקבלת התורה לבד אינה מספקת, רק חייבים לעבור את ימי הקיץ על כל נסיונותיו ומאורעותיו לראות אם יקיים ויחזיק את התורה בפועל ג"כ, ולהתנהג

הנה חג השבועות, הוא יום טוב של "קבלת התורה", וא"כ יש לתמוה, למה אין רוקדין עם התורה כמו שעושים בשמחת תורה?

בחדשי הקיץ על פי תורה כראוי - לא רק "לקבל" - ורק אח"כ אפשר לרקוד עם התורה...

הכנה למצווה

והנה ידוע קושיית המג"א (או"ח ריש סי' תצ"ד) האיך שייך לומר זמן מתן תורתנו בו' בסיון, הלא בו' סיון נתן הקב"ה את התורה.

אלא מפרש מרן האדמו"ר מוויזשניץ-מאנסי זי"ע, ד"זמן" מתן תורתנו - היינו לשון של "זימון" - וכהא דאחז"ל (מס' ביצה דף י' ע"ב): זימן שחורים ומצא לבנים, ר"ל ביום ו' היה הכנה לקבלת התורה. וא"כ שפיר אפשר לומר על יום זה "זמן" קבלת התורה, כי ביום זה היה ההכנה לקבלת התורה, ומקובל מצדיקים דההכנה למצווה הוא יותר גדול מהמצווה עצמו.

ובזה יש לפרש מה שאומרים בהגדה של פסח "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו" - ולכאורה איך שייך לומר דבר כזה, הלא אם לא קיבלו את התורה, איזה תועלת היה לנו מההתקרבות להר סיני. אמנם לדברינו אתי שפיר, שהכוונה הוא, אילו קרבנו לפני הר סיני, והכינו את עצמנו לקבלת התורה - די בזה - כי ההכנה למצווה הוא יותר גדול מהמצווה גופא.

ועל דרך זה איתא בספה"ק בת עין (דרושים לשבועות) לתרץ קושיית התוספות (מס' שבת דף פ"ח ע"א ד"ה כפה) על מה שאמרו שם בגמרא שהקב"ה כפה על בני ישראל את ההר כגיגית, שהלא כבר אמרו נעשה ונשמע, ולמה צריך לכפות עליהם הר כגיגית. אלא הביאור הוא, דאף שאמרו נעשה ונשמע, מ"מ חשבו בני ישראל שעדיין לא הכינו עצמם כראוי, ולא רצו לקבל התורה, ולזה היה צריך להיות כפה עליהם הר כגיגית.

איך אתה סובל את עצמך?

פעם נכנס אדם אצל הגה"ק מוויזשניץ-מאנסי זי"ע, והרבי שאל אותו אם הוא לומד במשך היום, והיהודי אמר שהוא לא לומד בכל

יום. אמר לו הרבי: קורה לפעמים שהאדם יכול לחשוב על השני שהוא אינו סובל אותו, ובכן, אמור לי את האמת, ביום שאינך לומד, האם הינך יכול לסבול את עצמך?!!...

נעלמה העייפות

בפרוס ימי שמחת נישואי בני הרב מאיר דוב שליט"א, הלכתי עם החתן להזמין את כ"ק האדמו"ר מסקולען זי"ע לשמחת החתונה, ולקבל את ברכת קדשו.

כשנכנסנו אל הרבי, היה זה כבר בשעה מאוחרת בלילה, ומסרתי את ההזמנה להרבי, והתחיל הרבי (שכידוע היה מסגף את עצמו מאוד ומונע מעצמו שינה) להסתכל בהזמנה ומיד החל להירדם, ולאחר כמה דקות העיר הגבאי את הרבי, והרבי חזר להסתכל בהזמנה, ושוב החל להירדם, ושוב העיר הגבאי את הרבי באמרו שיש כאן חתן העומד איזה ימים לפני חתונתו, שבא עם אביו, להזמין את הרבי להחתונה, ולקבל את ברכתו. הרבי התעורר, אך לנוכח עייפותו הנוראה, החל שוב להירדם לאחר כמה רגעים, וכך חזר הדבר ונשנה כמה פעמים.

היה עמי כמה קונטרסים "נועם שיח", והגבאי לקחם ממני, ואמר להרבי: הנה יש לאבי החתן כמה קונטרסים עם דברי תורה, שהשמיע במקהלות עם בשבתות וימים טובים.

פתאום התגבר הרבי כארי והתעורר באחת, והחל לומר: אהה! דברי תורה - יפה!... ולקח בידיו הקדושות את הקונטרסים, והתחיל לעיין בהם, וגם שאל בפרטיות מתי נאמרו השמועסן וכו', ואמר שזה דבר חשוב מאוד להרביץ תורה ברבים, ובפרט לחזק את בני" לתורה ויראה, וראוי מאד להפיץ את הדברי תורה, ולזכות בהם את הרבים... ואז כבר נשאר הרבי ער לגמרי והיה ממש "פריש" ובריכוז נפלא, ושוב לא היה ניכר עליו כלל כי הוא עייף מאוד.

אח"כ כבר עיין בהזמנה, ושאל אותנו אודות פרטי החתונה ומקום הדירה וכו', והאציל את ברכתיו עלינו, ואמר להחתן שיכנס אצלו בסוף השבוע ל'שמועס' (שיחת הדרכה), ולאחר שליוה אותנו קצת, קרא הרבי להגבאי ואמר לו שיעמוד בקשר עם החתן להתאים את הזמן ליכנס להשמועס...

רק 600 דפי גמרא

הגאון רבי יעקב אורנשטיין זצ"ל בעל "ישועות יעקב" על שו"ע, היה הרב בעיר לעמבערג. כשנפטר לבית עולמו, היתה העיר תקופה מסויימת מבלי רב, באותה תקופה היו הרבה מועמדים שהציעו אותם לכהן פאר בעיר חשובה זו - לעמבערג.

בראש המועמדים היו מוצעים שני גדולי עולם, הגאון רבי יוסף שאול נתנון זצ"ל בעל "שואל ומשיב", וגיסו הגאון רבי מרדכי זאב איטינגא זצ"ל שחיברו ביחד את הספר "מפרשי הי"ם" על ספר "ים התלמוד" - אלא שפרנסי הקהילה לא ידעו במי לבחור לרב, כי שניהם היו גדולי הדור חריפים ובקיאיים גדולים צדיקים וקדושים. על כן החליטו לשאול את מוצא פיו של הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע שיורה להם כדת מה לעשות.

בחרו אפוא פרנסי הקהילה משלחת חשובה ונכבדה מראשי הקהל ורבניה, שיסעו לבעלזא לשאול את חוות דעת הרה"ק רבי יהושע זי"ע. כשהגיעו לבעלזא, נכנסו בקודש פנימה, ושטחו בפני הרבי את ספיקותיהם - הם מנו את המעלות שיש לכל אחד משני המוצעים להם - והמתינו בחרדת קודש לתשובתו. ביני לביני, קם אחד מהנוכחים, ואמר שהוא רוצה לספר עובדא על הגאון בעל "שואל ומשיב" זצ"ל, וכה סיפר:

חותנו של ה"שואל ומשיב" היה עשיר גדול מאוד, וכשלקח את ה"שואל ומשיב" לחתן, הקציב עבורו נדוניא גדולה - והבטיח לו הון עתק כדי שיוכל לשבת במנוחה, ולשקוד על דלתי התורה כאוות נפשו הטהורה, ושום טירדה לא יטרדוהו מתלמודו. זוגתו - עזרתו בקודש - היא אשר נטלה על שכמה את עול ניהול הבית, כדי שבעלה הקדוש לא יופרע מתלמודו. לימים, שלחה ידה במסחר, והשקיעה את ה'נדוניא' בכמה מקומות, ומהרווחים התפרנסו בכבוד, וכך היה בעלה הגאון יושב ושוקד על לימודו בלי שום הפרעות.

ויהי היום, התהפך עליהם הגלגל רחמנא ליצלן, והפסידו את כל כספם שהיה מושקע, עד שנעשו עניים ואביונים ר"ל, והגיעו לכדי פת לחם. המצב בבית היה קשה מנשוא, כי היו מורגלים לחיות במנוחה והשקט, וכך ביום אחד היו צריכים לחשוב על פת לחם.

יום אחד הלך ה"שואל ומשיב" ברחוב כשהוא משוטט ברעיונותיו, הוא היה נראה מאוד מודאג ושבור, אותות תוגה נראו על פניו, לא היו צריכים להיות 'חד עין' להבין שעננה כבידה רובצת לה עליו. בהיותו מהלך ברחבי עירו, פגע בו יהודי אחד ממכריו, וכשראה את הגאון איך שהוא מתהלך ביגונו ושקוע בצרתו, שאלו על כך - מה קרה לכם - אולי התרגשה עליכם איזו צרה ר"ל, אולי אני יכול לעזור לכם?

השיב לו הגאון בעל "שואל ומשיב" זצ"ל, כן! המצב אצלי בבית קשה מנשוא, שכן מאז שכל הוני נאבד בתהום הנשיה ונבלע במצולות, חיי אינם חיים! אני מרגיש שאני לא יכול לסבול עוד! כי עד עתה - מספר ה"שואל ומשיב" - בהיותי יושב על תלמודי במשען ומשענה - באין טורד, הייתי יכול להתמיד בלימודי בעיון ובקיאות, הייתי יושב ולומד אלף דפי גמרא בחודש וכדומה, אמנם מאז שנעשיתי מחוסר לחם, ועול הפרנסה ריחים היא על צאוורי, אינני יכול להספיק כל כך בלימודי, ולמדתי איפוא החודש רק שש מאות דפי גמרא, - ותורה מה תהא עליה - על כן אני מתהלך שבור ורצוץ, כי אינני יודע לשית עצות בנפשי...

כששמע הרה"ק מבעלזא את דבריו הנוראים, אמר להם - לפרנסי הקהל - אותו תקחו לרב בעירכם! אדם אשר מרגיש את התורה כחלק מחיותו, וכאשר הוא מופרע מלימודו חיי אינם חיים - זה מה שכואב לו - "התורה מה תהא עליה" - הכסף הרב שנאבד לו אינו מדבר אליו, כי זה אינו מעניינו כלל, רק התורה שהיא משוש חיי ויקרה לו כבבת עינו - רק על זה דאגתו - הוא הגבר הוקם עול - הוא ראוי להיות רב בעירכם, והוא אשר יקים את התורה ויוכל להעמיד את הדת על תילה!

(נועם שיח - שבועות תשע"ט)

"אני לא מבין ב'גילוי אליהו', אני לא בדרגה הזו להבין בזה, אבל אני כן מבין ב'גילוי שכינה', ואם אינכם מאמינים אספר לכם מעשה שבדידי הווה עובדה..."

כשמרן הגאון רבי פנחס שרייבר זצ"ל, קיבל מכתב מהשגרירות הפולנית שהזמינה אותו לניתוח מסוכן, ומרן החזון איש זצ"ל, הורה לו לחזור לתלמוד

הרב בנימין בירנצוויג

שאלה מעניינת מאוד שואל רבינו ה'אור החיים' הקדוש. למה זכינו לקבל את יום טוב 'שביעי של פסח' כזכר ליום שבו נקרע ים סוף לפני בני ישראל, ולא זכינו שיהיה יום טוב ביום שבו נבקע הירדן לרבי פנחס בן יאיר? הרי נס כזה שנעשה ליחיד יש בו אף יותר התפעלות מנס שנעשה לכל עם ישראל? מתושבתו של רבינו ה'אור החיים' הקדוש, נלמד יסוד נפלא לחיים! נס קריעת הירדן לרבי פנחס בן יאיר היה לאחר שבמתן תורה השתעבד כל הטבע בעולם לעמלי התורה באמת. לכן, הנס של בקיעת הירדן אינו מפתיע כל כך, זה דרך העולם שכח התורה משדד מערכות עולם ומשנה סדרי בראשית. אבל נס קריעת ים סוף, היה לפני מתן תורה, הטבע עוד לא השתעבד לעמלי התורה, ובכל זאת נקרע הים לפני משה ובני ישראל! זהו אירוע היסטורי עצום ורב, ועליו יש לעשות זכר לדורות כדי לראות את האמונה וההשגחה העליונה.

מהו 'גילוי אליהו'?

מעשה נפלא זכיתי לשמוע מפיו של הגאון הגדול רבי בונים שרייבר שליט"א ראש ישיבת 'נתיב הדעת' מספר מעשה נורא מאוד, שסיפר אביו הגדול, הגאון העצום רבי פנחס שרייבר זצוק"ל, אב"ד אשדוד, מגדולי מרביצי התורה ומקימי עולה של תורה בדורנו. והובאה השיחה במלוא בקו 'מסתברא', קו תוכן תורני לבני תורה. "אבי מורי היה פעם בשמחת שבע ברכות", מספר הגר"ב שליט"א, "ודיבר שם דרשן אחד, ובתוך הדברים דיבר על 'גילוי אליהו' ומי זוכה לכך וכו'. אחר כך כבדו את אבי מורי זצ"ל לדבר, ואלו היו דבריו: "דברו כאן על 'גילוי אליהו', ואני לא מבין ב'גילוי אליהו', אני לא בדרגה הזו להבין בזה, אבל אני כן מבין ב'גילוי שכינה'! לציבור שהיה מופתע מהגילוי, המשיך אבא ואמר, כל מי שלמד תורה בשקיעות והתמדה מבלי להעסיק ראשו בדברים זרים זכה לראות 'גילוי שכינה', ואם אינכם מאמינים אספר לכם מעשה שבדידי הווה עובדה שזכיתי לגילוי שכינה בהיותי נער כבן 16 שנים, ולמדתי בישיבת פוניבז'. הגעתי לארץ כפליט מלחמה ילד יתום מאביו ואמו, ומרן הרב מפוניבז לקחני ללמוד בישיבתו המעטירה ישיבת פוניבז. יום אחד הרגשתי כאב נורא בגרון, כמובן שלקחו אותי לרופא,

ואחרי שהרופא בדק מכאן ומשם, הוא אמר לי את בשורת האיוב, יש לך גידול ממאיר בגרון, וצריך לעשות ניתוח אבל תדע שתאבד את כח הדיבור שלך... עולמי חרב עלי! רק לתאר נער יתום, פליט מלחמה בודד בעולמו מקבל כזו בשורה!

בימים ההם הקב"ה ברחמי השאיר לפליטה לכלל ישראל אב זקן שכל השאלות והבעיות של הציבור החרדי ושל כל יחיד ויחיד התנקזו לביתו הדל שבמרכזה של בני ברק - מרנא החזון איש זיע"א. כמובן שמתי פעמי לביתו של מרן החזון"א זיע"א, סיפרתי להחזון"א את סיפור הכאב בגרון וההבחנה המצמררת של הרופא, והחזון"א אומר לי בניחותא 'תחזור ללמוד! נו... החזון"א אומר אז חוזרים ללמוד, חזרתי לספסלי הישיבה בתפילה שהכל כלא היה. לאחר כמה ימים אני מקבל מכתב מהשגרירות הפולנית, כי הייתי אזרח פולני, שנקבע לי תור לפרופסור גדול לניתוחי גרון ביום פלוני. חשכו עיני. שוב שמתי פעמי לביתו של מרן החזון"א נכנסתי התיישבתי מולו והראתי לו המכתב, והחזון"א אחר שגמר לקרוא את המכתב, אומר לי בניחותא 'תחזור ללמוד'. יצאתי מביתו של החזון"א שבור ורצוף, אין לי אבא ואמא ולפחות הרגשתי שהחזון"א משמש לי כאבא ואמא, וכאזון הקשבת שלי, והנה זה נראה שגם החזון"א כבר לא מתעניין בי, הרגשתי בודד בעולמי! חשבת לי ללכת לישיבה, לפתוח את ארון הקודש ולבכות לאבי יתומים שירחם עלי.

ברחבה אלפי יהודים מכל המינים והגוונים, המולה רבתי, דחיפות, ותזוזות המונים. אבל אבא עמד על מקומו, ועצם את עיניו. מראה פניו היה כאילו עלה הוא למרומים

על מה התפלל מרן הגר"נ קרליץ זצ"ל, בפעם הראשונה שזכה
לפקוד את הכותל המערבי לאחר ששוחרר מהכיבוש הירדני?

צבי גטקר

השנה הראשונה שלי כבחור ישיבה, הייתה מרגשת במיוחד. כל שבת כל מועד, היה לו פן חדש, וייחודי, פנים של ישיבה... אי אפשר לתאר זאת במילים, למי שלא חווה מהי שנה ראשונה בישיבה. ובכל זאת, אנסה להעלות על הכתב חוויה קטנה.

חג השבועות מגיע, התרגשות אופפת את ה'קמפוס', כמעט ולא הצלחתי לעצום עין בכדי להתכונן ליום-לילה הגדול, הרי למה אנחנו כאן ב'ישיבה' כי אנחנו רוצים ללמוד את התורה, ואיזהו יום יותר גדול מיום קבלת התורה!?

שלשה ימים קודם החג, כבר ישנם בחורים שמתהלכים בשפתיים חשוקות ופנים מהורהרות, אל תקלו ראש, אלו 'שלושת ימי ההגבלה', וכאן, כפי שהבנתם כבר, קבלת התורה איננה היסטוריה, היא עומדת להתרחש אוטוטו ביום הגדול ב'חג השבועות'.

לאחר מנוחה מרוגשת, כשעתיים לפני התקדש החג, כבר ישבתי עם החברותא בבית המדרש המלא מפה לפה בלומדים ואורחים. רעש והמולה באוויר, ואז לאחר שיחת מוסר קצרה, ותפילת ערבית בהתעוררות, ירדתי אל חדר האוכל, לסעוד סעודה חגיגית שארכה כ-20 דקות פחות או יותר. משם בזריזות חזרה אל בית המדרש המואר, שוב עם החברותא, דף ועוד דף ועוד דף, גמרא, רש"י תוס', להעמיק קצת, שעה ועוד שעה, ועוד אחת, לעצור, לטעום משהו קטן, ולחזור אל דף הגמרא, שעה ועוד שעה, ו- הנה עלה לו עמוד השחר. הכנות קצרצרות ותפילת שחרית החלה, ואז לאחר כמחצית השעה הגיע השיא! החזן החל בקול רם את ברכת 'אהבה רבה', ותקרת אולם בית המדרש חישבה להתפקע, כולם כולם, מתנענעים בדביקות בשאגה אחידה, בתחינה לרחמים, 'ותן בליבנו'..

וגם אני הקטן, כמו כולם, אמרתי את מילות הברכה כמונה מעות, באיטיות ובדבקות, וסיימתי.

וכך, עם הציציות ביד, חיכיתי לשליח הציבור שיסיים, אבל הברכה כמו התארכה להם, לכ-ו-לם, הסתכלתי סביבי, וכולם שקועים בסידור, בפנים מתחננות, לשמוע, ללמוד, וללמד, לשמור, ולעשות. רק אני סיימתי.

עוברת דקה ועוד דקה ועוד אחת, ורק אז כשקולות הקהל החלו להתפוגג, סיים השליח ציבור את הברכה, והחלו לקרוא את קריאת שמע.

אבל אני, אני הייתי בהלם...

חשתי כמי שלא קיבל את התורה מעודו.

לא יכולתי להבין, איך לכולם היה מה להתחנן עוד דקות שלמות, ואני כבר סיימתי, חשתי כילד שסיים מוסף של ראש השנה בשמונה

דקות. איפה אתה צבי? הנמצא אתה בעיצומו של יום, המקבל אתה את התורה, מעוניין אתה לקבל את התורה?.. כל ההתרגשות וההתעלות, נתעטפו בחמיצות של אכזבה. מעשה שהיה. ובכן:

לימים הבנתי. הבנתי שברכת 'אהבה רבה', היא היא, תמצית האהבה והשאיפה. ככל שאדם שקוע יותר בתורה, משקיע יותר בתלמודו, וחלומותיו, ותקוותיו, נתונים אל התורה הקדושה, כך הוא ירצה להתחנן ולבקש יותר ויותר באמירתה. הרי מובן מאליו שלשם מתנקזות כל תקוותיו ושאיפותיו. ככל שאתה שוקע יותר בעולמה של תורה, הקטע הזה בתפילה - ברכת אהבה רבה - הולך ונהיה אחד מקטעי התפילה המרכזיים והחשובים לך ביותר.

אבל לא רק ללומדי התורה עצמם נועדה הברכה הזאת, ולא רק הם צריכים להשקיע בה את עיקר המאמץ שלהם. כל אמא שעיקר עיקר שאיפתה היא בנים תלמידי חכמים, וצאצאים יראי שמים, כל אבא שרוצה בנים ששמחים ומרוצים בתלמודם, מוצא פורקן ללבבו במילים החמות של ברכה זו.

וישנם יותר מכך! יש בזה שיאים נוספים, שאליהם מגיעים גדולי תורה ויראה.

תפילה של פרידה

נספר לכבוד החג הקרב ובא על שניים כאלו.

סיפר הרב קלאר זצ"ל. 'חוליו של מורי ורבי ראש ישיבת קמניץ, מרן בעל ה'ברכת שמואל' זיע"א, הלך והכביד, והכל הכירו והבינו כי הוא לא יאריך עוד ימים רבים, ואפילו שעות, בקרב תלמידיו.

וברחבה אלפי יהודים, מכל המינים והגוונים, אלו בוכים נרגשות, ואלו מת'פחים חרשית, ואלו שרים ורוקדים, המולה רבת, דחפיות, ותזוזות המונים.

אבל אבא בראותו את הכותל, התקרב מעט, בהתרגשות, נעצר, עמד על מקומו, ועצם את עיניו. מראה פניו היה כאילו עלה הוא למרומים, כולו כוסף וגעגועים, לקל עליון, אנשים נדחפים, וגופו הצנום נדחף איתם, זו מהכא להתם, אבל אבא איננו כאן, הוא למעלה, בעולם שאיליו נשאוהו עיניו מצועפות.

ואז החל אבא, להתפלל ברגש נפלא, בניגון מתוק, ניגון עמוק, ושפך את לבבו, במילות התפילה.

'ברוך אלוקינו, שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת.

הוא, יפתח, ליבנו, בתורתו. וישם בליבנו אהבתו ויראתו, לעשות רצונו, ולעבדו בלבב שלם!

יהי רצון מלפניך, ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו, שנזכה, ונחיה, ונראה, ונירש טובה וברכה, לשני ימות המשיח ולחיי העולם הבא'.

וכשדמעות של אהבת הבורא, זולגות מעיניו, נפנה והלך לו, נפרד מהשכינה, מהשראת השכינה, וחזרנו לבני ברק.

את הרגש העילאי הזה, החיים הבלעדיים הללו, האהבה הזו, אהבת התורה הזו, אהבת הבורא העמוקה, אהבה למי שנתן לנו את התורה. את המתנה הזו קיבלנו, ביום הגדול הזה, יום מתן תורה. שנזכה בס"ד יחד לקבלו באהבה.

גם אני כעוד תלמידים מובחרים, נכנסו אל הקודש, ספק להיפרד, ספק לחפון בכפינו עוד דקות של קדושה וטהרה, עמדתי עם כולם, ממלמל פרקי תהילים בדמעות רותחו, ואז שמעתי את רבי ברוך בער אומר את דבריו האחרונים לפני שנלקח לשיבה של מעלה.

ואלו היו דבריו: הוא חזר מספר פעמים על מילות התפילה, "לקל ברוך נעימות יאמרו ותשבחות ישמיעו, כי הוא לבדו... אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו... אהבה רבה אהבתנו, וכך ברגש ובמנוחת הדעת את כל מילות הברכה! הוא חזר על התפילה הזאת מספר פעמים, עד שיצאה נשמתו בטהרה.

כי תפילה זו הייתה תמצית לשד נשמתו, אהבתו העמוקה, נשפכה והתבטאה במילים הקדושות הללו, שחקוקות היו על לבבו.

מעשה נפלא נוסף. אותו סיפר רבי מרדכי קרליץ שליט"א בנו של רבי ניסים קרליץ זיע"א.

וכה סיפר, 'בקץ של שנת תשכ"ח התרגשות אחזה בישוב היהודי כולו, הכותל! שער השמים, ניתן שוב להגיע אליו, להתרפק על אבניו, והתדפק בשער השמים, ולבקש מאבינו שבשמים, קרוב ככל האפשר, במקום של השראת שכינה.

"גם אבי לקחני בימים אלו אל הכותל המערבי, לשם התנקזו אלפי אלפי יהודים נרגשים, לא מאמינים שזכו לרגע הנשגב הזה.

לאחר מסע מפרך מעט, מצאנו את עצמנו, ברחבת הכותל המערבי, הכותל העתיק שניצב לפנינו, מתרומם לו עד השמים, אוסף אל קרבו כל מה שמציף לב יהודי.

המשך מעמוד 15 | הרב ישראל ליוש

'ישיבת מיר' והעמיד בה אלפי תלמידים שינקו ממנו אהבת תורה ומסירות נפש לעמלה ושקידתה.

כאמור, רבי נתן צבי התאמץ בכל ליבו ונפשו להעביר לתלמידו כבניו את אהבתו לתורה, הן בשיחותיו, הן בשיעוריו ובעיקר בדוגמת חייו... כל צעד ושעל בהליכותיו זעק 'מסירות נפש'...

לא אחת ראינו, אנו תלמידיו, את התאמצותו המרובה למסור שיעור או חבורה, ייסורי הגוף שעבר כל העת לא הכריעו אותו, ומעולם לא נכנע להם. פעמים שראינו באמצע שיעור שהוא מתייסר ובקושי מצליח להוציא הגה מפיו, אבל הוא בעקשנותו לא ויתר... העיניים שלו זעקו 'אהבת תורה', הוא לא יכול היה להפסיק רגע מלעסוק במה שהוא הכי אהב בעולם...

פעם כשחזר משהותו בחוץ לארץ לגיוס כספים לשיבה, הוא נכנס לשיעור וסיפר חוויה שהיתה לו אצל נדיב גדול. "הצעתי בפניו כמה דרכים לתרום לשיבה, אפשר לתרום בית מדרש או חדר, אפשר גם לתרום כסף לאברכים או להחזר חובות... לאחר ששמע את כל האפשרויות אמר לי כך: "אני רוצה לתרום כסף למה שכביכול יעלה חיוך על השפתיים של הקב"ה...!" איזו תמימות... איזו אהבת תורה... הרגשתי שאני צריך להתבייש מפניו, אם 'בעל הבית' מגיע להרגשה כזו עמוקה של אהבת ה', על אחת כמה וכמה אנחנו שעוסקים בתורה, צריכים להרגיש כך, ואת זה אפשר לקנות רק ע"י לימוד תורה בעמל וגיעה רבה..."

רבי אליעזר יהודה הוסיף לשכנע אותם ואמר להם כי כך ישמרו על נשמתו של הילד, שלא תאבד חלילה באמריקה, ארץ כל האפשרויות... הם לא ענו לו תשובה מיידית והבטיחו לחשוב על העניין...

למחרת, בראש השנה באו ההורים להתפלל בישיבת מיר. האם הת'ישיבה בעזרת הנשים ליד נערה, ביתו של הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ובשעת קריאת התורה ניצלה הנערה את ההפסקות בין עליה לעליה, והסבירה לאורחת מארצות הברית את פסוקי התורה. היא סיפרה לה בהתלהבות על מסירות הנפש של אברהם אבינו להקריב על גבי המזבח את בנו יחידו אהובו שציפה ללידתו כל כך הרבה שנים, רק משום שזה היה ציוויו של הקב"ה, וכל מטרת החיים הם לעשות רצונו יתברך, ואם זה רצונו אז מקריבים אפילו חיים...

אמו של רבי נתן צבי הקשיבה לדבריה בקשב רב, והרגישה כי הם נאמרים אף לה. הנה אף היא צריכה כעת להחליט האם למסור את בנה לתורה או שמא להחזירו לארצות הברית להמשך הלימודים בבית הספר, ואם אברהם אבינו הסכים להקריב את כל חייו בנו כדי לקיים רצון ה', איך לא אסכים להשאיר את בני בארץ ישראל כדי שילמד תורה...?! מיד גמלה בליבה ההחלטה להשאירו לפחות לשנה בישיבת מיר, אצל דודו הגדול... "זו תהיה העקידה שלי..."

הילד אכן נשאר אצל דודו ראש הישיבה, הוא ישב ושקד על התורה ונקשר אליה בעבותות אהבה. בתום השנה אי אפשר היה להפרידו ממה שאהבה נפשו והשנה התארכה לשנים רבות, בהם ישב והתעלה בתורה וביראה, עד שלימים נתמנה לראש ממלכת התורה

מתוקים מדבש

מדוע טרח רבה של סטאוויסק להרחיק נדוד עד פטרבורג ולהעיד בבית המשפט בעצם חג השבועות, לטובתו של הרוקח?

מעשה נפלא סיפר מגיד המישרים הנודע רבי שלום שבדרון זצ"ל, אשר קובצו רבות מדברותיו בספר הנפלא 'שאל אביך ויגדך': אירע פעם שפרץ סכסוך בדיני ממונות בין ראש הקהל של סטאוויסק לבין הרוקח של העיר, שלא היה שומר תורה ומצוות רח"ל - דבר שהיה חריג מאוד בין היהודים באותה התקופה.

עקב הסכסוך באו שניהם לדין תורה בפני רבי חיים לייב, הרב מסטאוויסק, שהיה גדול ונערץ אצל כל היהודים, וגם להבדיל אצל הגויים.

והנה למרבה ההפתעה זיכה רבי חיים לייב את הרוקח וחייב את ראש הקהל.

נתמלא ראש הקהל זעם וחמה: "איך יעלה על הדעת שהרב יקום ויזכה את הרוקח הפושע השקרן הזה, ואותי הוא מחייב?! לא יקום ולא יהיה!" - והוא אמנם סירב לצייט לדין תורה ולמלא אחר פסקו של הרב.

בא הרוקח לפני הרב וסיפר לו שראש הקהל מסרב לקיים את הפסק, ואז התיר לו הרב ללכת לערכאות ולהגיש משפט לפני ראש הקהל. מספר רבי שלום, שלאחר שהגיש הרוקח את תביעתו לבית המשפט נערך דיון והשופט העכום - הרי ראש עקום לו - זיכה את ראש הקהל וחייב את הרוקח, ולכן שוב בא זה לפני הרב ושאל אותו מה עוד יוכל לעשות בעניין. יעץ לו הרב כי יגיש ערעור לערכאה משפטית הגבוהה יותר אשר מקום מושבה בפטרבורג עיר הבירה של מדינת רוסיה, בהבטיחו לו כי יעזור לו וכי יבוא להעיד לטובתו.

ואכן כעבור זמן מסוים קיבל רבי חיים לייב הודעה מביהמ"ש בפטרבורג כי עליו להתייצב לעדות במשפט שהגיש הרוקח - והנה, זמן העדות נקבע בדיוק לחג השבועות!...

מובן שהדבר לא היה פשוט כלל. רבי חיים לייב בחג השבועות, בחג מתן תורה, היה כולו כלהבת אש, עד שסיפרו עליו כי מי שלא ראה אותו עולה 'שלישי' לתורה בחג השבועות - לא ראה קבלת תורה מימיו! והנה דווקא ביום זה יהיה עליו להיעדר הפעם מהעיר, להיות בפטרבורג, וללכת בשעה עשר בבוקר להעיד בבית המשפט?

אבל רבי חיים לייב לא היסס. הוא השאיר את העיירה בחג השבועות, נסע בערב החג לפטרבורג ובדיוק בשעה עשר בבוקר עמד בבית המשפט והעיד לטובת הרוקח!

לאחר שחזר באו אנשים ושאלו אותו: כבוד הרב, האם עד כדי

כך? אמנם הרוקח צודק וצריכים לעזור לו, אבל כלום עד מצב כזה? להשאיר את העיירה, להשאיר את המשפחה ואת הקהילה בחג השבועות, ובעיצומו של חג לעמוד בשעה עשר בבוקר, בזמן

התפילה, ולהעיד בבית המשפט? ובעבור מי? מה קרה כאן?

התבונן רבי חיים לייב כאילו בקפידה בפניהם של השואלים והשיב להם על אתר: "הלא זו מכילתא מפורשת! וכך נאמר שם על הפסוק 'לא תטה משפט אביוןך בריבו' - שלכאורה הרי כבר כתוב קודם פסוק מפורש 'לא תטה משפט', ולמה חזר הכתוב ואמר עוד 'לא תטה?' - אלא, מפרשת המכילתא: באביון במצוות הכתוב מדבר. שלא תאמר הואיל ורשע הוא אטה את דינו, תלמוד לומר 'לא תטה משפט אביוןך בריבו'."

אביון במצוות! הלא זוהי ההגדרה המדויקת של הרוקח המסכן שלנו, הוא אביון במצוות רח"ל!

"נמצא שזהו לאו מפורש, שלא להטות משפט אביון במצוות בריבו, ואם כן הרי זה פשוט שאילו לא עשיתי כמו שעשיתי הייתי עלול חס ושלום להיכשל בלאו זה..."

מלבד מכתב התודה ששיגר מרן, הוא עשה לעצמו נוהג קבוע להשיב לרבי מערלוי כגמולו ולשגר לו סלסלת פירות משובחים לקראת ט"ו בשבט

כ"ק מרן אדמור מערלוי זצ"ל, עשה לעצמו מנהג של קבע לשלוח למרן הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל סלסלת פירות משובחים בתור 'ביכורים' לקראת חג השבועות, לקיים מאמר חז"ל (כתובות ק"ה:): "כל המביא דורון לתלמיד חכם כאילו מקריב ביכורים".

מרן הגרי"ש זצ"ל שיגר מכתב חוזר לרבי, בו העלה את תודתו בזה

הלשון: " אסרו חג השבועות תשנ"ה. לכבוד ידידי הרב הגאון ציס"ע (צדיק יסוד עולם) הגר"י סופר שליט"א אבדק"ק ערלוי וראש ישיבת 'אהל שמעון' פעיה"ק יהי נועם ד' עליו ועכא"ל.

"מנחת הביכורים אשר שלח הגיע לידי. ואמרת, כשם שהגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל היה אומר: אלו המכבדים אותי וקמים לפני, למרות שהם טועים בי, בדין הוא שיקבלו שכר באופן מושלם, שהרי מחשבתם וכוונתם רצויה, אף אני אומר, שיחשב להדרת גאונו כאילו הקריב ביכורים מבלי לגרוע דבר".

"בספר 'עמודו של עולם' מוסיף שמלבד מכתב בתודה ששיגר מרן, הוא עשה לעצמו נוהג קבוע להשיב לרבי מערלוי כגמולו ולשגר לו סלסלת פירות משובחים לקראת ט"ו בשבט. עוד בערב חג השבועות היה מעריך את שווי של הסלסלה שקיבל ואת עלות תכולתה, וכעבור למעלה משמונה חודשים, בחג הפורים, היה מקפיד לשלוח פירות יקרים עוד יותר בסלסלה מהודרת יותר.

"כל מעשיו גופי תורה הן, שהרי אמרו חז"ל (בראשית רבה ל"ח - ג') "אם קדמך חברך בעדשים, קדמנו בבשר, לפי שהוא גמל עליך תחילה".

מדוע אכלו בחורי ישיבת סלובודא עוגת גבינה בחג השבועות?

בספר 'לב מרדכי' מובא בשם 'שיחות מוסר' מעשה נורא מאוד: בישיבת סלובודקה שבליטא היו מחלקים ביום שבועות בבוקר עוגת גבינה, מאכל יקר ולא מצוי בימים ההם. פעם התבטא הסבא מסלובודקה זצ"ל לפני בחורי הישיבה, שאיננו יודע אם מה שלמדו כל הלילה בהתמדה, לא היה רק כדי לאכול את עוגת הגבינה של הבוקר, כדי שיוכלו לאוכלה בלב שקט מתוך ידיעה שהיא אכן מגיעה להם... ראו עד היכן חניכם לבדוק עצמם אם יש נגיעה' כל שהיא במעשיהם. באותם ימים פגש מרן הגרא"ז מלצר זצ"ל את ה'סבא' ועלו בשיחה דבריו הנ"ל של הסבא. שאלו הגרא"ז בפליאה: "תלמידי ישיבתכם המצוינים והמסולאים בפז, היתכן לחשדם כל כך שלמדו כל הלילה בשביל עוגת גבינה?".

ענה ה'סבא' שלמד זאת ממעשה בגמ' (מועד קטן כ:): שם מסופר על מר עוקבא שהיה מחמיר בהלכות אבלות, והחמיר להתאבל על אח אשתו, שאין חיוב הלכתי להתאבל עליו. אמר לו רב הונא, צודנייתא בעית למיכל? כלומר, אתה רוצה לאכול את המאכלים שנותנים לאבלים לאכול???

ביאר הסבא שמר עוקבא היה פרוש מאוד מהנהגות העולם הזה, אך מסעודת מצווה אכל, ואמר לו רב הונא שאולי בשיטה שלו להחמיר בענין מעורבת, איזו נטיה דקה של רצון לאכול מסעודת מצווה זו, ובודאי שלא היה מודע לכך. הרי לנו שאפילו תלמיד חכם ותנא, צריך לבחון עצמו מנגיעה ולו הקטנה וקל וחומר לתלמידי ישיבה בני זמנינו.

מנהגו לאכול ב'ספירת העומר' לביבות גבינה, בכל לילה מספר הלביבות כמניין הספירה

סח הגה"ק רבי מאיר שפירא מלובלין זי"ע תחת אחד השיחים: במסעי לארה"ב כדי לקבץ כספים לטובת בנייתה ותפעולה של

ישיבת חכמי לובלין, פגשתי ביהודי שהיה עשיר גדול, ו'עם הארץ' גדול לא פחות, אבל יותר מכל גדלה יהירותו.

ביקש אותו עשיר להפגין בפני את יכולותיו ה'מופלאות' בידיעת התורה ובלימוד התורה, ואת נאמנותו למסורת אבות, וסיפר לי כי היות וכל ימי 'ספירת העומר' משמשים כידוע כהכנה לקבלת התורה בחג השבועות שבו אוכלים מאכלי חלב, לפיכך הריהו נוהג לאכול בכל ימי הספירה לביבות ממולאות בגבינה, בכל לילה מספר הלביבות כמנין הספירה.

שאלתיו: "ומה קורה אם אתה שוכח במקרה לילה אחד לאכול את הלביבות?".

השיב לי העשיר: "אני ממשיך לאכול בלילה הבא בלי ברכה...".

הורה הרב מפוניבז' לבחורי הישיבה שירקדו בחג השבועות 'כמו הקפות' של שמחת תורה

עוד מובא בספר 'הרב מפוניבז' מעשה נפלא מאוד שהיה עם איש אחד, שנתפס בילדותו לרוחות זרות והתרחק מדרך אבותיו ל"ע. שנה אחת בליל חג השבועות נזכר ב'גירסא ד'נקותא' ותקפוהו געגועים לקול התורה הממלא את בתי המדרשות. מיד הלך ובא רגלי מרמת גן לישיבת פוניבז' שבבני ברק, כדי להתבשם באווירת לומדי התורה.

הוא אף ניגש אל הרב זצ"ל, שהאיר פניו לאורח, ודיבר אליו טובות במשך שעה ארוכה.

לבסוף נפלטה שאלה מפיו, אימתי יערכו פה את ה'הקפות'? כנראה, זכר במעומעם שיש חג בו רוקדים לכבוד התורה, ונתחלף לו חג העצרת בשמיני עצרת.

בעדינות רבה העמיד הרב את האיש על טעותו. אולם, בכדי שלא יתאכזב יתר על המדה, רמז לבחורים שירקדו במעגל עם האורח בשירה וזמרה כמו בהקפות לכבוד קבלת התורה.

בערב שבועות היו מסלקים את הספסלים ומסדרים מקצתם ליד הקירות, לריקודים של מצוה

חג השבועות, יום מתן התורה, נחשב אצל ה'חפץ חיים' כמשהו עילאי יותר משאר החגים, כי הרי על ידי התורה נעשינו לעם, והעולם בא על תיקונו רק לאחר הורדת התורה מן השמים על הר סיני, והבריאה כולה הגיעה אז לשלימותה. וידוע ש"אי לא האי יומא כמה יוסף איכא שוקא".

בספר 'החפץ חיים ופעלו' מובא שאף על פי שמספרם של בני הישיבה בעולם הוא מועט מאד יחסית, היה ה'חפץ חיים' מתפאר בתלמידיו של ישיבתו, שמקדישים ימים ולילות ולומדים במסירות נפש אולי יותר מאשר לפני דורות, משום שהם עומדים בהרבה ניסיונות שהזמן גרמם, הן מבחינה כלכלית והן מבחינת הניסיונות מצד הרוחות הרעות הנושבות מחוץ לבית המדרש, העושים כל מאמץ כדי לנתקם מן התורה.

הוא היה אומר: כשם שאין הבדל בין למי שיש אוצר גדול של כסף לבין השני שיש לו אבן יקרה אחת בתיבה קטנה, ושוויה עולה על

מעשה אבות

**רבי חיים עוזר סיפר כי חלק מן החידושים
הכלולים בספר העומד לראות אור, נכתבו על
ידו לפני ששים שנה כשהיה בן שבע עשרה...**

אוהב את הבריות, אוהב את הצדקות

כאשר שהה מרן הגרא"מ שך זצ"ל בוילנא בשנת תרח"צ, בעת פרוץ מלחמת העולם השנייה, עסק הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי זצ"ל בהדפסת החלק השלישי של ספרו 'אחיעזר'. רבי חיים עוזר היה אז כבן שבעים ושבע. הוא סיפר למרן, כי חלק מן החידושים הכלולים בספר העומד לראות אור נכתבו על ידו לפני ששים שנה כשהיה בן שבע עשרה...

תמה מרן ראש הישיבה זצ"ל הכיצד נשארו החידושים המופלאים ממונים בכתובים במשך כל כך הרבה שנים, ומדוע לא הוציאים ער כה להאיר בהם את עיני לומדי התורה.

השיבו רבי חיים עוזר "ומה אעשה, ולעזור לאלמנה או לעגונה היא מצוה גדולה יותר?". כי באותו ממון שבו היה יכול להוציא את ספרו עזר לאלמנות ויתומים, והזמן שהיה נחוץ לסדר ולהדיר את הספר ניצל לצדקה וחסד והוסיף כמתנצל 'אכן רוח הוא באנוש'.

והנה זה ודאי שידע מרן האחיעזר זצוק"ל, גודל מעלת ספרו ויקר תפארתו בהיותו יסוד ואבן פינה ובספר שימוש חכמים מובא כי סיפר תלמיד חכם אחד, שפעם מצא את מרן ה'אבי עזרי' זצוק"ל מתפלל בכותל המערבי בצום שבעה עשר בתמוז, כשהוא נראה

**אנשים ריקים ופוחזים יושבי קרנות
ועמי הארצות אשר התארגנו נגדו
ושופכים את דמו מבזים אותו ומלבינים
פניו ברבים ויש לו מזה עלבון גדול**

ומוחל על עלבונו

בספר "עולמות שחרבו", מובא מעשה שהיה עם הגאון רבי יואל טייטלבוים זצ"ל האדמו"ר מסאטמר שפעם בא לפניו רב של קהילת שומרי שבת שבעיר קליוולאנד הגאון הצדיק רבי עמרם בלום זצ"ל והתאונן לפניו במרירות לבו, שבבית הכנסת שלו נמצאים כמה עזי פנים אנשים ריקים ופוחזים יושבי קרנות ועמי הארצות אשר התארגנו נגדו ושופכים את דמו מבזים אותו ומלבינים פניו ברבים ויש לו מזה עלבון גדול.

השיאו האדמו"ר לפרק ששי במסכת אבות ושם נאמר: "רבי מאיר אומר כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה ולא עוד אלא שכל העולם כולו כדאי הוא לו וכו' ונהנין ממנו עצה ותושיה ונותנת לו מלכות וממשלה ומגלין לו רזי תורה ונעשה כמעייין המתגבר וכנהר שאינו פוסק".

והמשיך האדמו"ר ואמר לרבי עמרם התבונן נא בדברי רבי מאיר, עד היכן זוכה האיש הלומד תורה לשמה עד שכל העולם נהנין ממנו עצה ותושיה, זאת אומרת שנהנין ממנו בדברי תורה ובתפילה ובברכה וכל העולם ממנו הוא ניזון וגם מלכות וגם ממשלה יש לו וכו'.

אבל מה נאמר בסוף דברי רבי מאיר מה ומה המעלה הכי עליונה והכי גבוהה שזוכה אותו אדם הלומד תורה לשמה מה ומה השכר הסופי שרבי מאיר מבטיח ללומדי תורה לשמה? אחרי שכבר השיג מלכות וכבר הגיע לממשלה הנקודה האחרונה, מה היא!?

ומוחל על עלבונו!

זהו הישג ההישגים של כל אדם הלומד תורה לשמה זהו השיא במלים אלה מסיים התנא רבי מאיר את הברייתא שלו ומוחל על עלבונו.

לימים שינה העשיר טעמו והודיע לאחיו כי מכאן ואילך לא יתמוך בו אלא בתנאי שיקנה לו מחצית משכר תלמודו, האח שהופתע מן הדרישה לא ידע עצה בנפשו

ובתורה אֵתָה עֵמֶל

רבה של ירושלים הגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל סיפר מעשה שאירע בימי עלומיו בעיר מגוריו סלנט. שני אחים היו בעיר, האחד עשיר והשני יושב באהלה של תורה. משך שנים ארוכות נהג העשיר להחזיק באחיו התורני ושלשה רובל היה נותן לו מדי שבוע למחייתו. לימים שינה העשיר טעמו והודיע לאחיו כי מכאן ואילך לא יתמוך בו אלא בתנאי שיקנה לו מחצית משכר תלמודו, האח שהופתע מן הדרישה לא ידע עצה בנפשו, והחליט לעכב את תשובתו עד שישאל את פי הגאון רבי חיים מוולוז'ין וכדבריו כן יקום.

"רבי חיים דעתו לא נוחה היתה מצעדו של תומך תורה זה, "אמור לאחיק" יעץ לאברך התורני "כי גם בלאו הכי שכרו הרבה מאד. הרי לא גרוע הוא מנשים השולחות בעליהן לבית המדרש ומסייעות לפרנסתם, עליהן אמרו חז"ל ששכרן זכותן גדולים עד מאד. כיון שכך, מדוע איפוא שיבקש אחיק חלק בתלמודך ויגרע מחלקך, אחר שבין כך ובין כך שכרו מובטח לו מן השמים. ואף על פי כן, אם בכל זאת יעמוד אחיק הזבולוני על שלו עליך לקבל דרישתו", הורה לו הגר"ח להלכה ולמעשה, ברם הוסיף הגר"ח "אך זאת תגידי לאחיק, כי מהשכר שאתה לומד מתוך הדחק לא יהיה לו חלק, כי על כן שפע השכר המוענק כהוקרה מיוחדת לעוסקים בתורה מתוך הדחק, שמור הוא אך להם, ולהם בלבד!".

הבחורים צחקו ממנו, אולם החתם סופר אמר להם לקרבו, ולקבוע עמו עתים ללמדו

פְתָר תּוֹרָה - וְכָל הַרוּצָה יָבֹא וְיִטוֹל, פִּיהָ מִלְרֵמְבָן

מסופר בתולדות ה'חתם סופר', על נער כבן שבע עשרה, שלא ידע כלום, ובא לפני החתם סופר ואמר שנפשו חשקה בתורה! הבחורים צחקו ממנו, אולם החתם סופר אמר להם לקרבו, ולקבוע עמו עתים ללמדו. והנה עוד מלבד זה, הוא גם היה בגדר 'קשה לשמוע ומהיר לאבד', עד שאם למדו עמו איזו משנה מאה פעמים, עד מהרה שכחה, ולמחר היה צריך ללמדו כאילו לא למדה מעולם... אולם אף על פי כן לא פג חשקו לתורה! והתמיד בלימודו.

וכל הבא לטהר מסייעים אותו... ברבות הימים נהיה לבחור מופלג בתורה, וגם עם יראת ד' טהורה, ועלה והצליח ונהיה ללמדן מופלג! עד שנתמנה לדיין בעיר שעל יד רבו החת"ס, ואחר כך עוד נתמנה במקום אחר לרב ולאב"ד. ואף הובא כמה פעמים בשו"ת חת"ס!

(חוט המשולש)

חלוש מאד כשנגש אליו ושאלו אם רוצה הוא לשוב לביתו סירב מרן ונשאר על עומדו. כשחזר והפציר בו נענה ואמר לו "רבי חיים עוזר אמר לי שלעזור לאלמנה יותר חשוב מכל ה'אחיעזר', ועל כן מתעכב הוא עוד שעות מספר בירושלים כדי לעזור ולסייע לאלמנה אחת".

"פעם אחת בחורף היה קור גדול מאוד בבית וכשאבי עוררני משנתי באמצע הלילה אמרתי לו שחפץ אני לישון עוד מעט"

ובתורה אֵתָה עֵמֶל

כך מתאר בנו של מרנא החפץ חיים זיע"א, את החיים בצל קורת אביו הגדול:

אבי זצ"ל יום ולילה לא שבת מעיון ומלימוד התורה וקיים פשוטו כמשמעו "אדם כי ימות באוהל".

"מימי שחרותו התחכם בכל מיני תחבולות להעלים את שמו, ברח מן הכבוד והתעלם מכל עין רואה. בסתר ובהצנע שם לילות כימים ויגע ועמל בתורה שנים רבות למד בעמידה יומם ולילה. מיום שזוכר אני את אבי הקדוש, לא ראיתיו יושב במנוחה! יומם ולילה עמל ויגע בתורה ואף לרגע לא פסקה מחשבתו ועבודתו.

"שעתיים וחצי ישן בלילה, ושעה אחת בצהריים. שאר כל הזמן עבד במרץ ובעוז בכוח עלומים בלי דעת ליאות בלי דעת זוקן.

"היה אומר 'התורה זוהי נשמת', ואין אפשר לחיות בלי נשמה? והלא אין דבר בעולם שיקשה על האדם לעשות למען חייו משום כך צריך האדם להגות כל ימיו בתורת ה' כדי שיזכה לחיים נצחיים כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם ובעולם הבא יהיה זקוק ללחם מן השמים שזו התורה אותה למד בעולם הזה'.

"מימי ילדותי עד יומי האחרון של אבי זצ"ל, לא זזה ידו מתוך ידי ללמוד עימי כל הימים לרבות הלילות. הסוגיה האחרונה שזכית ללמוד אצלו היא במנחות דף כ"ב 'מין במינו אינו בטל' - וזוכר אני, שביום שיש היה סדר הלימודים של אבי זצ"ל באופן זה: בבוקר למד איתי בשנים האחרונות מסכת פסחים, בערב לאחר סעודת שבת למדנו חומש עם פירוש רש"י ורמב"ן, ואז הלך לישון למשך שעתיים, ואחר כך הקיצני כדי שילמד עמדי מסכת שבת כל הלילה עד לזמן תפילת שחרית.

"פעם אחת בחורף היה קור גדול מאוד בבית וכשאבי עוררני משנתי באמצע הלילה אמרתי לו שחפץ אני לישון עוד מעט אז אמר לי במתק לשונו כדברים הללו: 'איך עולה על דעתך עכשיו לישון? השכחת שעוד יגיע פעם לילה ארוך שבו כל אחד ישתוקק ויכסוף לרגע שבו יקיצו אותו מהקבר ויתנו לו רשות ללמוד תורה? ואין יש לך חשק עוד להמשיך לישון?' דבריו חדרו עמוק ללבי והיו לי למורה דרך כל הימים...".

רק לתלמידי חכמים היושבים באוהלה של תורה אלא גם למחזיקים הפושטים ידם לפרנס את הלומדים, גם המה יש להם חלק בתורה, ועל זה נאמר ועשית חג שבועות לה' אלוך, תוכל לעשות יום השבועות חג לה', גם במיסת נדבת ידך אשר תתן כאשר יברכך ה' אלוך.

פנה אליהם אביהם בליל שני של פסח ושאלם: איזו מסכת אנו צריכים ללמוד כעת? ענה הגדול: עכשיו אנו צריכים ללמוד "מסכת שבועות"...

בגיליון פנינים הובא מעשה שמסופר על האחים הקדושים - הרה"ק הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע והרה"ק רבי פנחס בעל ההפלאה זי"ע, כשהיו ילדים רכים, פנה אליהם אביהם פעם בליל שני של פסח, אחרי ספירת העומר ושאלם: איזו מסכת אנו צריכים ללמוד כעת? ענה הגדול: עכשיו אנו צריכים ללמוד "מסכת שבועות"... שאלו האב: האמנם חושב אתה ילדי יקירי, כי מסכת שבועות עוסקת בענייני חג השבועות?

ענה הילד: יודע אני גם יודע כי מסכת שבועות עוסקת בעניינייהם של הנשבעים שבועת אמת או שבועת שווא ועוד. אבל דווקא משום כך סבור אני, כי היא מתאימה כל כך ללימוד עכשיו, שהרי מאז חג השבועות הראשון, זמן מתן תורה, כולנו 'מושבעים' מהר סיני לקיים את התורה. וכשנלמד מסכת שבועות נדע כמה חמורה היא השבועה ועד כמה צריך לדקדק על קיומה...

הוסיף הנער ואמר: ארבעים ותשעה ימים יש בין פסח לשבועות, ומסכת שבועות מכילה מ"ט דפים, נוכל, אם כן, ללמוד דף בכל יום, ולסיים בעזרת ה' את המסכת בערב שבועות...

לשנה אחרת שאל האב את בנו הפעוט, פינחס, בן השש: אמור נא לי ילדי, איזו מסכת נתחיל ללמוד השנה לקראת חג השבועות? ענה הילד: אני סבור שראוי לנו ללמוד עכשיו שתי מסכתות! "כתובות וקידושין". ואם תשאל אותי מה העניין של המסכתות הללו לחג השבועות? אומר לך, הרי אתה אבא, למדתנו שהקדוש ברוך הוא "קידש" את עמו ישראל על ידי חופה וקידושין, כמו שכתוב "וארשתך לי לעולם". כפה עלינו הר כגיגית, דוגמת חופה, וכתובה נתן לנו - הלא היא התורה, וקידש אותנו במצוותיו, אם כן ראוי, שלפני חג השבועות, שהוא יום שקדשנו ה' לו לעם, נלמד מסכתות "כתובות וקידושין", כדי שנדע, כי הקדושין שרירין וקיימים, ושני הצדדים צריכים לקיים את תנאי הכתובה!...

שוויו של האוצר הגדול, כך בעיני הקדוש ברוך הוא חשוב קומץ של בני תורה כמו רבים.

משום כך חגגו במחיצתו של ה' חפץ חיים את חג השבועות בשמחה יתירה: בערב שבועות היו מסלקים את הספסלים ומסדרים מקצתם ליד הקירות, כדי להשאיר מקום ריק באולם הגדול של הישיבה לריקודים של מצוה. וכאשר הופיע החג בשמי העיירה, היו מתלכדים בחורי הישיבה לחטיבה אחת של ריקוד למען התורה. כל אחד ומחשבות קודש שלו, כל אחד ופנימיותו שמסר את כולה להקדוש ברוך הוא.

במיוחד גדלה השמחה כאשר ראו התלמידים את רבם הגדול, עומד ומתבונן ואהבה לאין גבול קורנת ממנו, ופניו נוהרות משמחה; והריקוד היה מתפשט ומתגבר ומתעמק, והיו רוקדים הקטנים עם הגדולים, ראשי הישיבה והמנהל הרוחני, כולם רקדו, מלבד - החפץ חיים עצמו שמיאן להשתלב בריקוד, וטעמו היה מופלא: לא, וכי ראוי אני לרקוד בישיבה? לא, אינני ראוי...

קל לך להיות שמח בזוכרך כמה ימים ולילות לנת בעומקה של הלכה, אבל אני עם הארץ!

הגאון רבי פרץ טוביה הלוי דייטש מביא בספרו 'שמן הטוב' מעשה שהיה עם הגאון בעל דברי אברהם זצ"ל שהיה תלמידו של מרן החתם סופר זי"ע, אשר בבחירתו למד בפרשבורג והיה לו יום קבוע לאכול אצל אחד מבעלי הבתים שהיה איש פשוט.

פעם באמצע סעודת חג השבועות, התפרץ אותו בעל בית בבכי ונהרי דמעות ולגו מעיניו. הבחור האורח התרגש והצטער מהבכיה ושאל את בעל הבית מה קרה לו ולמה בוכה.

בעל הבית השיב לו בתמימות, הרי היום זמן מתן תורתנו, והוא יום טוב ששמחים בו במאכל ומשתה ביום שניתנה תורה. מילא, אתה הבחור ישיבה, קל לך להיות שמח בזוכרך כמה ימים ולילות לנת בעומקה של הלכה, אבל איזה חג הוא אצלי שאני עם הארץ ואיני פנוי ללמוד תורה?

השיב לו אותו בחור, מצינו בתורה בפרשת ראה 'ועשית חג שבועות לה' אלוך מסת נדבת ידך אשר תתן כאשר יברכך ה' אלוך'. ולא מצינו לשון כזה בשאר החגים שאף הם חייבים בשלמי שמחה. אך הכתוב רצה לרמוז לנו כי שמחת חג השבועות שהוא יום מתן תורתנו, אינו

הכה, וככל שעבר הזמן הכאב הלך ונחלש חלף והלך, עד שלקראת בוקר הכאב חלף כלא היה, לא הרגשתי שום כאב, ומיני אז במשך שישים שנה לא היה לי אף פעם כאב גרון ולא נצרכת לרופא גרון!!!

פחד פחדים! אין סגולה כתורה... כל הברכות, כל הישועות נמצאים בתורה הקדושה. בזמן מתן תורה נשתעבד כל הטבע והבריאה לעמלי התורה, ממש כפשוטו על ידי עמל התורה אפשר לשנות סדרי הבריאה, רפואה, פרנסה, ברכה והצלחה, הכל בכח התורה.

הגעת לי להיכל הישיבה, אבל ראיתי שיש בחורים שלומדים בהיכל הישיבה ולא היה לי נעים לפתוח את הארון קודש ולבכות. החלטתי לקיים את דברי החזו"א כפשוטם, אשב ואלמד אבל לימוד של שקיעות עם כל עצמותי תאמרנה.

לקחתי את הסטנדר שלי עם הגמרא ועליתי לגג הישיבה, אז עוד היתה בנויה רק הקומה הראשונה, עמדתי על רגלי והתחלתי ללמוד בקול רם, בלי הפסקה בשקיעות נוראה, בשעה הראשונה הגרון שלי צרב מרוב כאב, וממש נבהלתי, אבל המשכתי בכל

היו
נכונים
ליום
השלישי
בסיון...

ג' סיון תשפ"ה

מתחילים

בג' בסיון מתחילים מסכת פסחים בתכנית 'קנין ירושלמי' הצטרפו עכשיו לאלפי לומדי הירושלמי המעשירים את ידיעתם בכל חלקי התורה.

ג' סיון

מצטרפים למלגות

הזדמנות פז! מבחן כניסה למסלול המלגות לומדים מדי יום. נבחנים מדי חודש. מקבלים מלגה מכובדת. קונים קנין נצח.

מתחברים

לקו 'דרשו' לשמוע שיעורים בשפה ברורה ונעימה ע"ס הלימוד בתכנית 'קנין ירושלמי'

הגאון רבי **יצחק שאול קנייבסקי שליט"א**

הרב **אליהו אורנשטיין שליט"א**

הרב **שמואל בקר שליט"א**

הרב **עמרם בינעט שליט"א**

נושאי הלימוד ב'דף יומי' בהלכה'

האם מותר לרסס 'קוטל חרקים' בשבת? והאם מותר לתפוס זבוב המפריע בזמזומו ולהוציאו מהבית?

אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'השוחט'. ככל מלאכות שבת, גם מלאכה זו נלמדת מהמלאכות שהיו במשכן; והשחיטה היתה במשכן לצורך מכסה המשכן ב'עורות אילים מאדמים'. מלאכה זו כוללת הקמתה של כל בעל חיים, בכל דרך שהיא - שחיטה, הריגה באמצעות כלי כלשהו, הכאה, הטבעה במים - לצורך שימוש בבשרו או בעורו, וכדומה. והממית בעל חיים שלא לצורך שימוש בו, וכגון שממיתו לצורך מניעת נזק, הרי זו מלאכה 'שאינה צריכה לגופה', אשר לדעת רוב הפוסקים אסורה רק מדרבנן, וכן הלכה.

וריסוס חומר הקוטל חרקים - דעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שנחשב כהריגה ישירה של החרקים, משום ש'פסיק רישא' הוא שימותו. וחומר שאינו ממית את החרקים אך גורם להם להישאר ללא תנועה, דעת החזון איש, שלצורך חולה שאין בו סכנה או תינוק, מותר לרססו במקום שיש דלת או חלון פתוחים, מפני שדרכם של החרקים להימלט בטרם יפגעו מהחומר. והוסיף הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שאף אם יתכן שהחרקים יחלשו מחמת הריסוס בטרם יספיקו להימלט, אין בכך משום איסור 'צידה', משום שאין כוונת האדם לצודם אלא להבריחם, ומשום כך הוא פותח את הדלת או את החלון, ואין זה 'פסיק רישא' שהחומר יחלישם.

ולרסס בקירבת החרקים, ולא ישירות עליהם ממש - דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל שמותר, וגם לדעת שבט הלוי, שאין בכך איסור מלאכת 'השוחט' (אלא שהחמיר בכך לכתחילה משום איסור 'זורה' בפעולת הריסוס). מאידך, לדעת הקצות השלחן, אסור לרסס אף באופן זה, מפני שבקלות ניתן לטעות ולרסס ישירות על החרקים. וגם לדעת האור לציון אסור לעשות כן, מפני שהריסוס גורם לחרקים למות גם כשאינו מרסס ישירות עליהם, ולדעתו אין להתיר זאת אלא באופן שהדלת או החלון פתוחים ומטרת הריסוס בקירבתם היא רק כדי להבריחם. ותפיסת החרקים בידיים אסורה בכל מקרה משום איסור 'מוקצה', אולם, חרק הגורם צער לאדם, וכגון יתוש העומד על בשרו של אדם ועוקצו, התירו חכמינו ז"ל לתפוסו ולהוציאו מהבית [אך אסור להמיתו]. ולדעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, היתר זה אמור רק בצער הגוף, כעקיצת יתוש, אך לא בצער הנפש, וכגון זבוב או יתוש מעופפים סביבו וזמזומם טורד את מנוחתו, או מפריע לשנתו; אולם, לדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, היתר אמור גם באופן זה של צער הנפש. ותולעים הנמצאים בפי הטבעת - דעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, שמותר להוציאם למרות ששהותן מחוץ לגוף האדם מביאה למוות, ומותר אף להניח שום בקירבתן כדי שיצאו.

אילו בעלי חיים אסור להמית בשבת? והאם מותר להמית כינים בשבת?

מלאכת 'השוחט' נלמדת משחיטת האילים במלאכת המשכן; ואמרו חכמינו ז"ל: "מה אילים שפרים ורבים, אף כל שפָּרָה ורָבָה", כלומר, אין איסור הקמתה מדאורייתא אלא בבעל חיים שפָּרָה ורָבָה על ידי זכר ונקבה, אם בלידת הנקבה, ואם בהטלת ביצים על ידי הנקבה. ואף בעלי חיים שמתהווים מהעפר, ואין בהם שני מינים, זכר ונקבה, אך הם פרים ורבים על ידי הטלת ביצים - יש איסור דאורייתא בהמתתם, כיון שהם פרים ורבים. אבל בעלי חיים שאינם פרים ורבים כלל, וכגון

תולעים הנוצרים במאכלים מעופשים, אין איסור דאורייתא בהמתתם, אך הדבר אסור מדרבנן. ואמרו חכמינו ז"ל, שכינים נחשבות כבעל חיים שאינו פרה ורבה, ולכן אין איסור דאורייתא בהמתתן; ויתרה מזו - חכמים התירו להמיתן לכתחילה, אם משום הצער שהן גורמות לאדם ומפני שהדבר מאוס לאדם שהכינים תהיינה על גופו, ואם משום שהן נוצרות מזיעה ואין להן חשיבות של 'בעל חיים' כלל. ובנוגע לכינים שבזמננו, שהן מטילות ביצים ופרות רבות - דעת המכתב מאליהו, שהואיל ודברים אלו מפורשים בחז"ל, אין הדין משתנה מחמת המציאות הנראית אחרת לעינינו, אף אם הטעם אינו מובן לנו. וכתב, שיתכן שכוונת חז"ל היא שהכינים נחשבות כאינן פרות ורבות מפני שכן נראה הדבר למראה העינים. וכן כתב הגר"א נבנצל שליט"א בשם רבו הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שגם בזמננו מותר להורגן, היות ולמראה עינים אין הן פרות ורבות.

מאידך, רבי יצחק לאמפרונטי, כתב כבר לפני כשלוש מאות שנה בספרו פחד יצחק, שיש להחמיר שלא להרוג כינים בשבת; וכן דעת הגר"ש אלישיב זצ"ל, שיש להימנע מהריגתן בשבת. והגר"נ קרליץ זצ"ל הסתפק בדבר. ברם, במקרה של צער גדול, כגון כינים הנמצאות על ראשו של ילד קטן וגורמות לו לסבל משמעותי, אף לדעת הגר"ש אלישיב זצ"ל מותר לרסס על ראשו חומר קוטל כינים על מנת להורגן.

מדוע אסור למרוח משחה על גבי פצע בשבת? משחה הנבלעת בעור - האם מותר למורחה בשבת?

אחת מל"ט מלאכות האסורות בשבת, היא מלאכת 'ממחק', שמהותה היא החלקת פני העור המופשט מן הבהמה על ידי הסרת השער ממנו; ובכלל איסור זה - החלקת פני כל משטח שהוא, כגון עץ ואבן. ואמרו חכמינו ז"ל, שהמורח שעווה בנקב שבחבית כדי לסותמו, ומחליק את השעווה על פני הנקב, וכל כיוצא בזה, עובר על איסור ממחק, ופעולה זו מכונה 'מְמַרְח'. ומריחת משחה על גבי פצע - אף כאשר אין איסור בדבר מצד עשיית פעולה רפואית בשבת - דעת החזון איש שאף היא אסורה משום 'ממרח', ויש להשליכה על הפצע בלא למורחה. וכן דעת השבט הלוי, שאין

למרוח את המשחה, אלא ללחוץ על שפופרת כדי להוציא ממנה את המשחה על גבי העור, או לטפטף אותה בעזרת האצבע. וביאר הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאף שאין צורך בהחלקת המשחה, ואין הכוונה במריחה אלא שתגיע המשחה לכל מקום, בכל זאת אסורה המריחה משום איסור משום 'ממרח', כיון שיתכן שאין רצונו שתיבלע כל המשחה בתוך הגוף מיד, אלא רצונו להחליקה על גבי הבשר כדי שתיבלע מעצמה בהדרגה. ולדעת המהרש"ם, אם מורח את המשחה עד שהיא נבלעת בגוף לגמרי, אין בכך איסור 'ממרח', וכן דעת הגרש"ז אויערבך זצ"ל. ולדעת המנחת יצחק, שאין להתיר זאת אלא כאשר מבחינה רפואית צריך להבליע את המשחה בעור; שאם לא כן, פעמים שיש תועלת רפואית בהותרת שכבה של משחה על גבי העור, ואזי יש בדבר איסור ממרח דאורייתא.

האם מותר להמית נחש שאינו ארסי בשבת?

בעל חיים שנשיכתו או עקיצתו מסוכנות, כגון נחש או עקרב ארסיים - מותר להמיתו בשבת, ואף אם אינו מתקרב לאדם כדי לנושכו ולעוקצו, ואף אם הוא בורח מפניו. ובמקום שיש בו רבים, מותר אף לחפש אחרי בעלי חיים אלו כדי להמיתם; ויתכן שמותר לעשות כן אף במקום שאין בו רבים. ובמקרה שמותר להרוג את בעל החיים מחשש פיקוח נפש, הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, שאין עדיפות לצידתם על פני הריגתם, ויש לעשות את הפעולה הקלה והמהירה ביותר מביניהן למניעת הסכנה. ובעל חיים שנשיכתו קשה לאדם אך אינה מסוכנת, כגון נחש שאינו ארסי - אם רודף אחריו כדי לנושכו, מותר להמיתו; ואם אינו רודף אחריו, אסור להמיתו באופן הרגיל, אך מותר לדורסו לפי

תומו באופן שהדבר נראה כאילו אינו מתכוין להמיתו, והתירו זאת אף כאשר אכן מתכוון להמיתו. וכן יכול לכופף עליו כלי כדי לצודו, ויש אומרים, שעדיף לצודו מאשר להמיתו.

חֲמֵדַת יָמִים אוֹתוֹ קָרָאתָ

שייגעץ פולני רדף אחריו וקרא: "ז'יד! ז'יד!". ר' משה מונטפיורי עצר את הכרכרה, ואחד המשרתים רדף אחרי השייגעץ, תפס והביא אותו חזרה. הוא רעד בידי וברגליו

הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל, עם עצה נפלאה מה לעשות כשאתם צועדים ברחוב ומישהו קורא לעברכם קריאה בגנותם של היהודים שומרי התורה והמצוות

אליעזר (לייזר) רוט

"במדבר סיני" (במדבר א, א)

ונכ"ט: "מתוך חיבתו לפניו מונה אותם כל שעה"

ישנה תופעה מאוד מעניינת שנמשכת לאורך שנים: ספירת מלאי קבועה של הציבור החרדי. יושבים להם מדענים בכירים, בעלי שם עולמי, ועוסקים בניסיונות להעריך מה מספרם של האנשים הנמנים על הציבור החרדי, ויתירה מזאת, מה צפוי להיות מספרם בעוד עשר שנים, עשרים שנה והכי מפחיד מבחינתם, מה יהיה מספר החרדים בעוד חמישים שנה...

הריבוי הטבעי של הציבור החרדי מלחיץ אותם. העובדה שמתוך כל שמונה ילדים בממוצע למשפחה, כל השמונה מתחתנים בגיל צעיר ולכל אחד מהם שמונה ילדים, מהווה מבחינתם תמרור אדום. איך אפשר, לשאת את זה? החרדים מתרבים.

מבחינתם, כל הערכה חדשה שמונפקת ומדווחת על גידול במספרם של שומרי התורה והמצוות, מהווה סיבה לעשות עוד פעולות בניסיון לעצור את הגלגל, אבל אנחנו מנגד צריכים לשמוח על כך, כמובן כל עוד לא מדובר במניית אנשים מבני ישראל אחד אחד, מה שאסור על פי תורה כידוע.

רבים מאתנו כבר זכו להרגיש על בשרם את פירותיה של אותה הסתה, קריאות נאצה שנשמעות לעברו של האדם החרדי, במיוחד אם הוא מעז לחצות את הקווים ולהיכנס למעוזי החילוניות. אותם אלה שבבוקר קוראים לנסיגה ישראלית מעזה ומכנים את החיילים רוצחים, בערב יקראו לחרדים 'פרזיטים'... והכי מפתיע זה שהם לא ישימו לב בעצמם עד כמה גישתם לא מאוזנת ולא מסתדרת עם עצמה.

הגאון רבי אביגדור מילר זצ"ל, אמר פעם לתלמידיו שעם ישראל יפסיד דבר חשוב מאוד כשיבוא המשיח. אנחנו נפסיד את הזכות

להיות יהודים חרף הלעג והבוז שאנו סופגים מהגויים. וכך מובא בשמו בעלון הנפלא 'תורת אביגדור' (במדבר תשפ"ד) שמנגיד בצורה מדהימה את שיחותיו העמוקות והיסודיות כל כך, ללשון הקודש. "לא נוכל ללכת ברחוב ולשמוע מישהו קורא לעברנו: 'יהודי מלוכלך!' - הזכות הזו שמורה לנו רק בזמן הזה. כיום אנחנו ברי מזל. מי שהולך ברחוב וסופג ביזיונות על כך שהוא יהודי, על זה אומר הרמב"ם כי "תפארת גדולה היא לנו". אתם שומעים? ככה כתוב באגרת תימן - "תפארת גדולה היא לנו". אז תקוו שכך יקרה לכם. אם אתם הולכים ברחוב, ושומעים כושי שקורא לעברכם: "יהודי! יהודי!", עליכם לומר: "אה! ברוך ה', כמה שאני שמח".

"אני תמיד מספר את הסיפור הבא: ר' משה מונטפיורי היה ראש עיריית לונדון. הוא היה מיליונר; ראש עיריית לונדון.

"הוא שמע פעם שיהודי רוסיה סובלים מרדיפות, והחליט לנסוע לרוסיה על מנת לדבר עם הצאר ולבקש ממנו לעזור ליהודי מדינתו. בעודו נוסע בוורשה - הוא נסע בכרכרתו הפרטית: היתה לו כרכרה עם משרתים לבושי מדים מהודרים, כיאה לברון אנגלי - 'שייגעץ' פולני רדף אחרי הכרכרה וקרא: "ז'יד! ז'יד!" שפירושו "יהודי! יהודי!".

ר' משה מונטפיורי עצר את הכרכרה, ואחד המשרתים רדף אחרי השייגעץ, תפס אותו והביא אותו חזרה. השייגעץ רעד בידי וברגליו.

ר' משה מונטפיורי הוציא שטר של 'פאונד' אחד - סכום נכבד באותם ימים - ונתן אותו לגוי. הוא אמר: "באנגליה כולם קוראים לי 'הלורד', ראש העיר'. מכנים אותי 'הברון רוטשילד'. מכנים אותי בכל מיני שמות. יש לי שם תארים רבים. אולם התואר הגדול מכולם הוא מה שקראת לי זה עתה: ז'יד! אה, התואר הנפלא מכולם!" ז'יד! פירושו יהודי - אחד שמשבח את ה'. זהו התואר הגדול והנפלא מכולם.

"הוצא את הציצית ואמור: "אה! אני שייך למשפחת המלוכה!" פתיל תכלת! תכלת פירושה מלכות. בימות המשיח הגויים מאוד יקנאו בך. אבל שום דבר כבר לא יעזור להם.

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

פאר מקדושים

פּוּנְיִים גְּדוּרִים מִסְפָּרִים עֵתִיקֵי יוֹמִין

חג השבועות תשפ"ה

מגילת רות

כי שמעה בשדה מואב כי פקד ה' את עמו לתת להם לחם. (א ו)

איתא במדרש, שמעה מהרוכלין המחזירין בעיירות, והוא תמוה. וביאר דודי הגאון המפורסם בעל חכם צבי זצ"ל עפ"י דאיתא במסכת ב"ק (פב). עשר תקנות תיקן עזרא, ואחד מן התקנות שיהא רוכלין מחזירין בעיירות כדי שיתקסטו בנות ישראל לחבבות אותן על בעליהן. וידוע דאיתא בגמ' (תענית יא.) אסור לשמש בשני רעבון. וזהו דקאמר ששמעה שהרוכלין מחזירין בעיירות. דאם עדיין לא פסק הרעב לא היו רוכלין מחזירין. (תקנתא דמשה - שביל הישר (אלקסנין תק"ח) לרבי שמריה אב"ד הלאומין)

ותלך ותבוא ותלקט. (ב ג)

איתא במדרש וכי עדיין לא הלכה ואת אמרת ותבא, אלא שהיתה מציינת את הדרכים. ושמעתי ביאור נכון על זה מאחי המנוח מוה"ר שמואל זאנוויל ז"ל תנוח נפשו בג"ע, משום שדרך בני אדם ההולכים ללקוט שבליים, מה שמוצאים בדרך בהליכתו מביתו לוקט אחת, וכאשר יש לו די סיפוקו אז חוזר לביתו. נמצא אותו אדם טרח טרחא יתירה, שנשא משוי השבלים בדרך הליכה וגם בשובו לביתו. אמנם רות דבר חכמה עשתה שלא לקטתה תכף מה שמצאה, עד שהלכה מהלך רב מביתה, ושיערה בעצמה שיספיק לה לקט השבלים כדי שבתה הבית אשר כבר ראתה בדרך, ואז חזרה פניה ללכת לביתה ולקחה אותן השבלים, והרויחה בזה שלא נשאה המשאוי רק בדרך חזרה לביתה.

וזש"א הכתוב במה שאמר ותלך ותבוא ותלקט, ר"ל ותלך העיר מרחק רב, וכאשר שיערה בנפשה שיהיה מספיק לה, אז ותבא העיר שחזרה לשוב ללכת אל העיר ואז ותלקט.

(נפתלי שבע רצון (המבורג תס"ח) לרב נפתלי הירץ גינזבורג)

ויאמר בעז לנערו למי הנערה הזאת. (ב ה)

וכי דרכי של בועז לשאלו בנשים, אלא דבר חכמה ודבר צניעות ראה בה. (רש"י)

שמעתי אומרים בשם הישיש המקובל איש אלקי מהו ישראל בעש"ט שהקשה ממ"ב, אם נאמר וכי דרכו של בועז וכו' והאיך אינו מתיירא מיעז"ר, א"כ מאי משני דבר צניעות ראה בה, מ"מ אמאי לא היה מתיירא מיעז"ר, דגם כשהאשה יפת תואר מ"מ יש לאדם להתיירא שלא להסתכל בה. שנית אמאי לא נימא דלא היה מתיירא כלל דהיה דומה באפיה כי קאקי חיוורא - כאוויזים לבנים מי גרע בועז מר" (ברכות כ.).

ופירש הוא ז"ל דאם האדם צדיק גדול ומסתכל בנשים ואם אשה אחת פריצה נותנת עיניו בו, לא ימלט שמחשבתה הלא טובה גוררת אותו שיחשוב ג"כ ח"ו בה ויבא לידי הרהור. והנה באמת שבועז לא היה מתירא מצד עצמו כי דומה בעיניו קאקי חיוורא, אלא שרש"י ז"ל מקשה וכי דרכו כו', הגם שאין לו לפחד מצד עצמו, מ"מ היה לו לפחד מצדה שמא אינה כשירה ונותנת עיניה בו ותגרום שיבא לידי הרהור, לז"א דבר צניעות ראה בה, לכך לא היה מפחד מצדה, ומצד עצמו ג"כ לא היה מפחד כי היה דומה בעיניו כי קאקי חיוורא ומותר לשאול עליה.

(תורי זהב, פר' פנחס (מאהלוז תקע"ז) לרבי בנימין המגיד מזאלויץ)

ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמוז שלשום. (ב יא)

אפשר לרמוז עפ"י מש"כ החיד"א ז"ל עה"פ כי יודע כל שער עמי כי אשת חיל את וז"ל, אפשר לרמוז דרמוז לסנהדרין זקני שער שהם הבינו מעלתך, דעד עתה היינו סבורים דמואביות אסורה, ועתה נראין הדברים דבשבילך האיר ה' עינינו וידענו דמואבי ולא מואבית, דהרי לא נתחדשה הלכה זו אלא ב' ימים קודם שבאת, ודברי אמת ניכרין ועיניהם ישיתו מאי דקמן וידעו כי אשת חיל את, ומרוב חשיבותך נתגלית הלכה זו ולכבודך דוקא ע"כ. נמצא ששני ימים קודם בואה נתגלית הלכה זו, וזה מרומז במש"כ ותלכי אל עם אשר לא ידעת תמוז שלשום, שהוא שני ימים קודם בואך, אבל קודם לזה לא היה נקרא ותלכי אל עם.

(גבעת שאול (טאנקיר תרס"ה) לרבי שאול נאחמיש ממארקש)

ויצבת לה קלי ותאכל ותשבוע ותותר. (ב יד)

אמר רבי יצחק בר מריון אילו היה יודע בועז שהכתוב מכתבו ויצבת לה קלי ותאכל ותשבוע ותותר, עגלים פטומות היה מאכילה. (רות רבה ה)

שמעתי מפי צדיק אממ"ר הגאון רבי משה כ"ץ ז"ל מטיקטין שביאר מדרש זה עפ"י הגמרא ביבמות דף מז, א"ר חלבו קשים גרים לישראל כספחת לפי שאין בקיאים בדקדוקי מצוות, ולכך קאמר התם גר שבא להתגייר מודיעין לו מקצת מצוות וכו', וכן הוא בשו"ע יורה דעה. וזה בעצמו היה הכוונה של בועז שנתן לה לרות הגיורת דבר מועט לאכול כמ"ש ויצבת לה קלי כו', כדי לראות אם היא מדקדקת במצוות ברכת המזון עד כזית ועד כביצה אחר אכילה מועטת כזו, אבל לא היה ח"ו צר עין לתת לה דבר מועט כזה.

ואילו היה יודע בועז שהכתוב מכתבה ותאכל ותשבוע ותותר ששרתה ברכה במעיה של צדקת הזאת, והיתה מחוייבת בברכת המזון מדין תורה, ודאי היה מאכילה עגלים פטומות כי לא היה ח"ו צר עין ודפח"ח.

(פני אריה (נאווי דוואהר תקמ"ז) לרבי אריה לייב כ"ץ)

ליני הלילה וגו', ותקם בטרם יכיר איש. (ג יג)

רבינו אלעזר מגארמייזא ז"ל פירש הפסוקים על הגלויות והגאולה וז"ל, ליני הלילה, זו לינת לילי גלויות הדומה ללילה, ותיבת ליני הוא סופי תיבות של ארבעת הגלויות בבל' מדי' יון' רומי', וזהו ליני הלילה.

ואמר ליני הלילה והיה וגו' השם הוא למפרע, רמז שכביכול עמו אנכי וצרה.

וכתיב ותשכב מרגלתיו עד הבוקר, רמז לכנסת ישראל שוכבת בגלותה למרגלותי"ו, [וגם] מרגלות' אותיות מרגלות.

ותקם בטרם יכיר איש את רעהו, בטרם כלומר בפתאום יהיה הגאולה וקמתן של ישראל.

ויאמר אל יודע כי באה האשה הגורן, רמז שבפתאום תבא האשה היא כנסת ישראל לירושלים והיא הגורן.

(יין הרוקת, לובלין שס"ח)

הגר צדק מוויילנה הי"ד (ז' סיון)

הגר צדק אברהם בן אברהם שהפך למושג בפי יהודי פולין, נולד בעיר וילנה שבליטא כוולנטין פוטוצקי. משפחת פוטוצקי הייתה משפחת אצולה פולנית עשירה ומפורסמת. בעת לימודיו בפריז, פקד בית מרוז שהיה בבעלות יהודי זקן שהיה מנצל כל רגע פנוי ללימוד תורה, ודרכו התודע ליהדות וחש משיכה להתחבר אליה. למרות האיסור בחוק הפולני להתגייר, שהעונש על הפרתו היה מוות, התגייר פוטוצקי, ומאז נקרא אברהם בן אברהם.

הגרף פוטוצקי האב שוכנע שבנו מת, ולכן לא חיפש אחריו. לאחר גירווי באמסטרדם חזר לוויילנה, ולאחר מכן לעיירה לידא הסמוכה, כדי שלא תתגלה זהותו.

עקב הלשנה של יהודי בעיירה נתפס אברהם, נחקר ועונה קשות. הוא הודה מיד כי הוא גר, ולא הסכים לחזור בו למרות העושר והכבוד המובטח לו אם יכיר בדת הנוצרית. עד הרגעים האחרונים לפני עלייתו למוקד ניסו הכמרים לשכנעו, ללא הצלחה.

אברהם הועלה על המוקד בכיכר העיר בוויילנה (ראה תמונה) בז' בסיוון תק"ט יום טוב שני של חג השבועות. הוא קפץ אל האש הבווערת בזעקת "שמע ישראל". הכנסייה הנוצרית, שראתה בזה ביזיון עבודה, אסרה על קבורת אפרו, ורק לאחר שוחד שנתן אחד מיהודי הקהילה ניתן חלק מאפרו לקבורה. מקום קברו התקדש בעיני יהודי וילנא, ורבים עלו להשתטח על קברו. הגאון מוויילנא ביקש טרם פטירתו להיקבר ליד קברו של אברהם בן אברהם.

על פי המקובל, בדרכו אל המוקד ניגן אברהם את מילות התפילה: אבל אנחנו עמך בני בריתך, בני אברהם אהבך, שנשבעת לו בהר המוריה, זרע יצחק יחידו, שנעקד על גבי המזבח. ניגון שהשתמר עד ימינו, ובישיבת וולוז'ין נהגו לנגן ניגון זה.

לפי המסורה הציע לו הגאון מוויילנה שהיה אז בן 29, להצילו על ידי הזכרת שמות קדושים, אך הוא סירב מתוך רצון לקדש שם שמיים. אומרים בשם החפץ חיים, שאם עשרה אנשים

היו נוכחים כאשר גר הצדק אברהם בן אברהם ז"ל הוצא להורג, היה משיח מגיע. וכן יסופר שבשעה שנשרף הגר צדק יצא להבת אש בירושלים ממקום קודש הקדשים, ועי"ז נחלש כח הטומאה בעולם.

בו ביום שהועלה על המוקד, נתגלה אור גדול בעולם בלידת מאורן של ישראל אבי הישיבות הגאון רבי חיים מוואלאז'ין זצ"ל שהקים עולה של תורה.

בתמונה הכיכר המרכזית בוויילנה שבה נשרף הגרף פוטוצקי

גליון 682
שנה י"ד תשפ"ה

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

מסופר במדרש, מעשה ברבי עקיבא שיצא פעם לשוק למכור מרגלית אחת, והיה עשיר אחד לבוש בבגדים בוויים, והיה שפל ביותר, ויושב בבית הכנסת עם העניים. כשראה הלה את המרגלית ביד רבי עקיבא, רצה לקנותה ממנו, וביקשו שילך עמו לביתו, כדי לשלם לו עבור המרגלית. הלך אחריו רבי עקיבא וחשב שהוא מתלוצץ בו, עד שהגיע לביתו, ויצאו לקראתו עבדיו והושיבוהו בכסא זהב, והביאו מים ורחצו רגליו, וציוה האיש לשלם לרבי עקיבא את דמי המרגלית, וכן ציוה לערוך שלחן לסעודה עבור רבי עקיבא ותלמידיו. לאחר הסעודה שאל רבי עקיבא את בעל הבית, אתה שחננך אלקים בכל העושר הזה, מדוע משפיל אתה עצמך ויושב עם עניים אומללים? השיב לו האיש, רבי הכתוב אומר (תהלים קמד ד') 'אדם להבל דמיו ימיו כצל עובר' והמזמן אינו עומד לעולם, ולכן רואה אני שישיבה בקרב העניים טובה לי מאוד, כדי שלא תגבה נפשי ולא אתגאה בעושר הגדול שחנני יוצרי, ועוד שאני שומר מקומי עמהם מעתה, שאם ארד מנכסי ח"ו לא ישתנה מקומי בעבור עניותי. ועוד אני חושב שאנו שווין ביצירה, שנאמר (מלאכי ג' - י') 'הלא אב אחד לכולנו הלא אל אחד בראנו' ובזמן שיתגאה האדם יחטא ביותר ויירש גיהנם, לפי שהקדוש ברוך הוא שונא את הגאים ואת הגבוהים. כשמוע רבי עקיבא את דברי האיש ומענה פיהו וענוותנותו שיבחו וברכבו והוטב בעיניו עד מאוד.

(מנורת המאור נר ז' כלל א')

פרשת השבוע

זיע"א. שאלו את חיים הפעוט מה ראית ללמוד בעל פה את כל תרי"ג המצוות? והוא השיב: נוכחתי כי חיילים חייבים לדעת בעל פה את כל הפקודות היוצאות מפי המפקד, אנחנו היהודים חיילים אנו בצבאו של ה', ועל כן עלינו לדעת בעל פה את כל פקודותיו וחוקיו, והיות ואני משתוקק להיות חייל טוב בצבא ה' לכן למדתי בעל פה את החוקים.

לבני גד תולדותם למשפחותם וגו'
(א' - כ"ד)

מסופר על הרה"ק ה"מנחת אלעזר" ממונקאטש זיע"א שהיה גם סופר סת"ם חשוב ומיוחד ביותר, ברשותו היה ספר התורה של הבעש"ט הקדוש זיע"א, והיה מתקן בו אותיות שפרחו והיו צריכות תיקון, עבודה קודש זו עשה בדחילו ורחימו, ופעל ישועות בעת הזאת. ומסופר: פעם חלה אחד הרבנים שהיה קשור אליו, ומצבו התדרדר והרופאים שלחוהו לעיר פעסט לדרוש ברופאים גדולים, ביום רביעי דסליחות, הגיע למונקאטש כדי להתברך מפי הרבי לפני שיצא לפעסט, הרבי עמד אז בשעת הגהת הספר הקדוש של הבעש"ט בפסוק "לבני גד תולדותם", ואמר לו המנחת אלעזר: באת בזמן טוב כשאני אוזן "בבני גד" ואף לך יהיה "גדיא יאה" (מזל טוב). וראשי התיבות של פסוק זה הם בגימטריה שם של רפואה, הרי שתהיה לך רפואה שלימה.

וידבר ה' אל משה במדבר סיני (א'-א') בשלשה דברים ניתנה התורה, באש, במים ובמדבר (במדבר רבה א'-ו) מסופר על הרה"ק רבי מאיר שפירא מלובלין זיע"א, שאמר פעם באחת מדרשותיו, הקדוש ברוך הוא נתן את התורה לישראל, על מנת שיקיימה בכל תנאי ובכל מצב, ויהיו נכונים למסור נפשם על האמונה בבורא העולם, ואין הכוונה למעשה חד פעמי של מסירות נפש, אלא גם להסתגלות של חיים ממושכים בתנאי לחץ וסבל, המצריכים מסירות נפש מתמדת למשך ימים רבים. קורות ימי עמנו מלאות דוגמאות של מסירות נפש מצד היחיד או הכלל. ועל כך מרמזים דברי המדרש לעיל, "בשלשה דברים ניתנה התורה" "באש", רמז למעשה אברהם אבינו שקפץ לכבשן האש למען אמונתו, והיתה זו מסירות נפש של יחיד. "במים" רמז למעשה נחשון בן עמינדב שקפץ לים סוף בראש בני ישראל, והיתה זו מסירות נפש של הרבים. "במדבר" רמז למעשי אבותינו שהלכו ארבעים שנה במדבר בארץ לא זרועה, מתוך דביקות ואמונה בבורא יתברך, ווהדי מסירות נפש מתמדת של כלל ישראל שאין גדולה הימנה.

מבן עשרים שנה ומעלה כל יוצא צבא
בישראל (א' - ג')

מסופר על הרה"ק רבי חיים בעל ה"דברי חיים" מצאנו זיע"א, שבהיותו בן ארבע שנים בלבד, כבר ידע בעל פה את כל התרי"ג מצוות, כפי סידרן הרמב"ם

זמני השבת

זמני יציאת השבת

ירושלים: 8:21 ת"א: 8:24 ר"ת: 8:54

במדבר

זמני כניסת השבת

ירושלים: 7:03 ת"א: 7:19

עצתו הפקחית והנבונה של הצדיק

מסופר על הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א, שבנעוריו היה לו חבר אחד, עילוי גדול וירא שמים, שאחר כך נתקבל לרב ואב"ד בעיר יאנוב. הרב היה מתמיד גדול בתורה ועובד השם גדול.

ברבות הימים שידך הרב את בנו במרחקים, עם רב אחד. בהגיע זמן החתונה ביקש הרב מאת חשובי ונכבדי עירו, שיסעו עמו אל חתונת בנו בכורו. נסעו הלומדים והנגידים במרכבות, לכבודו של רבם, והרב נסע במרכבה מיוחדת עם בנו ועם ראש הקהל, ועם עוד אברך אחד מופלא בתורה. בדרך נסיעתם הגיע זמן מנחה. ירדו מן המרכבה, הרב ובני לווייתו, להתפלל מנחה. הרב הלך לצד אחר, תחת אילן אחד ביער. האנשים אשר נסעו עמו באו בחזרה אל המרכבה, והמתינו לרב עד בוש, והוא לא בא.

השמש כבר שקעה, והרב עדיין לא חזר אליהם. נשתוממו הרבה על הדבר, והלכו החתן וראש הקהל והאברך לחפש את הרב ביער, אולי הוא עומד שם ומתפלל, ולא מצאוהו. נבהלו מאוד, כי החושך כבר כיסה את הארץ, ובאו בחזרה אל הדרך הסלולה, אל המקום אשר המרכבה עמדה שם. בתוך כך באו גם שאר המרכבות עם האנשים אשר נסעו אל החתונה, ושאלו: מה זה שעומדים כאן על אם הדרך? סיפרו להם, כי הרב הלך ואיננו.

ענו ואמרו האנשים: היות שראינו לפני זמן מה, כי הגביר פלוני המפורסם נסע גם כן אל החתונה, והוא נסע יחידי במרכבתו, על כן אנו חושבים שמן הסתם כשראה את רבנו עומד ביער, הזמינו לנסוע במרכבה שלו, ובוודאי נסע עמו. כששמעו את הדבר, הסכימו כולם שהשערה זו נכונה היא, ונסעו משם. אבל מה גדל אכזבתם ודאגתם כשהגיעו למקום החתונה, וראו שהמחותן, אבי החתן, איננו. השערות מהשערות שונות עלו במחשבתם, וסוף דבר שנערכו הנישואין בעצבות גדולה משני הצדדים.

אחר החתונה נסעו בני ביתו של הרב לביתם, ובכל הדרך שאלו כל עובר ושב, אם לא ראה את הרב, וכולם ענו שלא ראו ולא שמעו דבר. באו לעירם, ליאנוב, וגם שם לא מצאוהו. שלחו שליחים לחפשו במקומות שונים וללא הועיל.

ומה קרה עם הרב? הוא תעה ביער. רצה לצאת מן היער אל הדרך, ותעה בשבילים עקומים, והלך כל אותו הלילה כמה פרסאות בעומק היער, כי היער היה גדול מאוד. בבוקר, כשזרח השמש, עמד לפוש, קרא קריאת שמע, והתפלל. וכך הלך ביער כמה שבועות רצופים, ואכל מפירות היער. ומרוב צרות ודאגות נפשו שכח מתי הוא יום השבת, וטעה בחשבונו ביום אחד. הקדים את חשבון הימים ביום אחד, ועלה לו בחשבונו שיום שיש הוא יום השבת, וקידש אותו יום

ככל אשר היה לאל ידו בהיותו ביער. והשי"ת שמר אותו מכל מיני פגעים וחיות רעות, בזכות תורתו ומעשיו הטובים, עד אשר לאחר כמה שבועות יצא סוף מן היער, וברוב הרפתקאות בא לעירו ולביתו, וסיפר את כל אשר עבר עליו מאז שנעלם. השמחה הגדולה שהיתה בבואו מובנת מאליה.

בהגיע יום חמישי לפנות ערב, התחיל הרב להכין את עצמו לקבלת שבת, השתומם על בני ביתו, שאינם עושים שום הכנות לשבת קודש הממשמש לבוא. אמרו אליו בני ביתו, שהוא טועה בחשבונו, והיום הוא חמישי בשבת. אבל הרב בהיותו ביער מרוב צרותיו נפל קצת במרה שחורה, והיה כעין שוטה לדבר אחד, שרק הוא צודק בחשבון הימים, וכל בני ביתו ובני עירו טועים. וכל הוויכוחים והטענות לא הועילו להזיז אותו מדעתו.

התחילו לחשוש שהרב אינו בישב הדעת בדבר זה, והיה צער גדול לבני ביתו מזה, אבל מה יכלו לעשות? באור ליום השישי הלך הרב לבית הכנסת וקיבל שבת בשמחה רבה, וכל העם הצטערו וחשבו שהוא מטורף בדעת ר"ל. והוא כיבד את ה"שבת" שלו בכבוד גדול, ולא עשה מלאכה ולא הניח תפילין. וכשהגיע יום השבת האמיתי, וראה שכל העם מכינים עצמם לשבת, רגז וכעס עליהם, והניח תפילין ועשה מלאכה. והשמחה שהיתה בביתו לרגל בואו, נהפכה לאבל ויגון.

כך עברו כמה שבועות, ולא יכלו להעביר אותו מדעתו וחשבונו. באו אליו כמה רבנים וגדולים מהסביבה וביקשו ממנו שיבטל את דעתו, והרבו עליו דברים בראיות ואותות, כי טעה בחשבון כשהיה נע ונד ביער. אבל הוא לא ביטל דעתו מעולם, ונוסף לזה נטרפה דעתו עכשיו לדבר זה, אף שבשאר עניינים היה בר דעת גמור כמו כל אדם, לכן לא שמע לדבריהם.

באחד הימים הגיע הדבר אל ידידו מנוער הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א שהיה או רב בעיר שינווא. נסע אליו ר' שמעלקא ובא לביתו ביום חמישי, שהוא ערב שבת לחשבונו של הרב. ושמחו זה לקראת זה מאוד, מאהבת נעורים. שאל הרב מיאנוב את ר' שמעלקא: האם יהיה כבודו אצלי בשבת קודש? והשיב ר' שמעלקא: בוודאי, באתי אליו לכתחילה כדי להתארח בביתו בשבת קודש.

וציווה ר' שמעלקא לבני ביתו של הרב שיכינו את עצמם לשבת, שחל להיות לפי חשבונו של הרב, וגם יכינו יין ישן נושן, חריף וטוב. ביום חמישי אחר חצות הלכו הרב ור' שמעלקא למקווה, ולפנות ערב לבשו בגדי שבת והלכו לבית הכנסת להתפלל. תמזהו כל בני העיר על רבי שמעלקא, האם ח"ו גם הוא מודה להרב מיאנוב? ור' שמעלקא כיבד את הרב ב"קבלת שבת", אבל ר' שמעלקא בעצמו וכן בעלי הבתים התפללו תפילת חול.

משל ונמשל

אין לך אדם שאין הקב"ה מנסה אותו

איתא בשם הרה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א: אם ירצה אדם להשיג את המידה של "איזה עשיר השמח בחלקו" גם אם אין לו אלא פת במלח ומים במשורה, ימחיש לעצמו את מצבו ממשל ודוגמה: נגר צריך שיהיו לו כלי עבודתו, ובלעדיהם אינו יכול לעבוד באומנותו. כלי מלאכתו כוללים פטיש וצבת, מסור, מקדח ומברג ומקצוע, בעזרת מקצוע זה הוא מקציע את העץ ומחליקו, יבוא אדם ויפקיע את המקצוע – והנגר ישובת ממלאכתו ולא יוכל להרוויח את לחמו.

מעשה בנגר שלוהו כספים למחייתו והתחייב לפרוע אותם לזמן קצוב, עבר הזמן ולא פרע, בא בעל החוב וירד לנכסיו ונטל את המקצוע במשכון. בא לפניו הנגר, ודמעתו על לחיו, אמר לו: ראה נא, לויתני בתקווה שארוויח ואפרע את החוב, הדבר לא עלה בידי עד כה, אך עתה קיבלתי עבודה לבצע, וברווחיה אשיב את חובי, ברם אם עיקלת את כלי עבודתי לא אוכל לבצע את העבודה וייבצר ממני להשיב את החוב. הסכים המלווה וירד למרתף הכלים לחפש את המקצוע המעוקל. חיפש ולא מצא, לפתע הודקף ואמר לנגר: ראה, אינני מוצא את המקצוע שלך, אבל מצאתי כאן מציאה השווה פי מאה, מכונה עדינה לליטוש יהלומים. התחנן הנגר: המשיך בחיפושך ומצא את המקצוע שלי, אמר המלווה, כמה מגוחך, המקצוע שלך שווה כמה פרוטות, ומכונה זו שווה הון, ובעיקרון, שתייהן עושות מלאכה זהה, מחליקות ומשייפות. "אמת ויציב", הודה הנגר, אך מה אעשה ומכונת ליטוש היהלומים יקרה וחשובה ככל שתהיה לא תתאים למלאכתי, לשיוף נסרים.

והנמשל: הקב"ה "אלוקי הרוחות לכל בשר" הוא לבדו יודע מה מטרתה של כל נפש בעולם, מה ייעודה ונסיונותיה, ובמה תרוויח את שכרה הנצחי, המדרש אומר: "אין לך אדם שאין הקב"ה מנסה אותו", יש שנסיונו בעוני ויש שנסיונו בעושר, יש שנסיונו ביסורים ויש שנסיונו אם יבעט חלילה מתוך חיי שלוה, כל אחד כפי שורש נשמתו ולפי התיקון הנצרך לו, ואם היו נותנים לו את שדה נסיונו של הזולת, אף שנראה הוא כטוב ומשובח, יהא עבורו כמלטשה היקרה בידי הנגר.

אחר התפילה הלכו לביתם כמו בליל שבת קודש בשמחה רבה. לכבוד האורח ר' שמעלקא באו לבית הרב הרבה אנשים, ואמרו "שלום עליכם" בשמחה רבה, ואחר כך קידשו על היין וישבו לאכול, ובתוך הסעודה אמרו הרבה דברי תורה. ר' שמעלקא אמר להרב שהוא צריך לעשות סעודת הודאה על הנס שאירע לו, שחזר בשלום לביתו, וצריך שישתה לחיים ויחזור וישתה, ועפ"י רמיזת ר' שמעלקא נתנו לרב יין ישן נושן, שכל השותה אותו נופלת עליו שינה לזמן רב.

וכן היה, שנפלה תרדמה על הרב, ובאמצע הסעודה ישן כשהוא סמוך על השולחן. ורמו ר' שמעלקא, שישימו בלאט כר תחת ראשו, ויישן לו במנוחה. ור' שמעלקא לקח המקטרת שלו ועישן טיטו"ן, ואמר לבעלי הבתים: עתה לכו למנוחתכם. יתעסק לו כל אחד בעבודתו ומסחרו, ובעזרת השם יתברך יהיה הכול טוב. ומחר בלילה, בשבת קודש האמיתית, בשעה זו עצמה, תבואו לבית הרב כמו עכשיו.

והר"ש עמד על המשמר, שלא יעירו את הרב כל הלילה וכל יום הששי שלאחריו, והלך גם בחוץ על יד הבית, להשגיח שלא יפריעו את מנוחת הרב הישן בשום קול. וכך ישן הרב מיאנוב עד ליל שבת קודש. בליל השבת נשאר רבי שמעלקא בבית לשמור על הרב, והתפלל בבית הרב ביחידות, אחרי התפילה באו אל הסעודה אנשי העיר, כמו אתמול בלילה. והרב עדיין ישן, אבל ר' שמעלקא סעודת שבת בשמחה רבה, ואמר תורה לפני הנאספים עד כחצות הלילה. ואו העיר את הרב משנתו, ואמר אליו: הרב מיאנוב! יקום נא לברכת המזון. הקיץ הרב, ואמר אל ר' שמעלקא: נדמה לי, שישנתי הרבה. ונטל ידיו, והתחיל לדבר דברי תורה עם ידידו ר' שמעלקא, ואחר כך בירכו ברכת המזון.

ועד יום פטירתו לא ידע הרב כלל שישן מעת לעת שלם, והיה בטוח שכל העולם הודו לדבריו ועושים את יום השבת כפי חשבונו, והחזיק טובה לר' שמעלקא שעמד לימינו ועזר לו להמשיך את כל בני עירו אל האמת, כי כולם עזבו את חשבונם המוטעה ועשו את השבת יחד עמו. כך האמין כל ימי חייו.

אחר השבת באו נכבדי העיר אל רבי שמעלקא, והביעו לו תודה רבה על זה, ורבי שמעלקא גזר עליהם בגזירה נמרצת שלא ידברו על כל הענין הזה שום דבר כלל ועיקר.

צ'ין אדם לחברו

מה זה שלום אמיתי

שני צדיקים גדולים הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר זיע"א והרה"ק רבי חיים מאיר ממגולניצה זיע"א, היו ידועים באהבתם הנפלאה זה לזה. באחת מפגישותיהם אמר רבי יחזקאל לחברו, בינינו יש שלום אמיתי. תמה רבי חיים מאיר, מה זה שלום אמיתי? ורבי יחזקאל הסביר, יש ארבע דרגות בשלום, הדרגה הראשונה כשלא רבים זה עם זה. הדרגה השנייה כשאוכלים ושותים יחד. דרגה שלישית כשאוהבים זה את זה. הדרגה הרביעית והאמיתית היא, כאשר האחד מרגיש שבלי חברו כאילו חסר לו איבר חיוני. ושרק החיבור עם חברו עושה אותו שלם. לזה התכוונתי, סיים הצדיק, כשאמרתי שבינינו יש שלום אמיתי, כל אחד ואחד מאיתנו מרגיש שאין הוא שלם בלי חברו.

מרבית שלום בעולם

מסופר, פעם התכוונן הרה"ק בעל ה"אמרי אמת מגור זיע"א (יומא דהילולא ו' סיון), ללכת לביקור נימוסין אצל רב מפורסם, מתוך תקווה שזה יועיל להרבות שלום. אך מקרוביו ניסו למנוע בעדו ולהניאו ממחשבתו, בטענה שהדרך קשה היא, והרבי יצטרך ללכת הרבה בעפר. השיב להם הצדיק, למען השלום מוכן אני ללכת בעפר אפילו עשר פעמים, ולא ויתר על הביקור. ובסופו אכן ראו, שהביקור היה מועיל מאד.

להרגיש את הזולת

ביום חורף קר יצא הרב אליהו חיים מייזליש רבה של העיר לודו לקבץ כספים בעבור עצי הסקה לעניי העיר תחילה שם את פעמיו אל ביתו של גביר העיר עמד הרב בחדר הכניסה שקירותיו עשויים זכוכית והמתין לעשיר הלה יצא לקראתו לבוש בחלוק

בית קל והזמינו להיכנס אל הטרקלין החם. אך הרב עמד על מקומו ופתח בשיחה על דא ועל הא. העשיר עמד והקשיב, הקור מחלחל לעצמותיו, והרב מוסיף לדבר בנחת. לבסוף כששיניו כבר נקשו מקור, ביקש העשיר מהרב להיכנס פנימה בטרם יקפא לגמרי. אני כבר מגיע אל מטרת בואי, אמר הרב. באתי כדי לבקש את עזרתך לקניית עצי הסקה בעבור העניים. בו במקום נענה העשיר ותרם תרומה בעין יפה. לאחר מכן נכנס הרב אל הבית והסב עם העשיר ליד האח המחמם. עכשיו אסביר לך למה לא נכנסתי מיד, חייך הרב בנועם. אילו היינו יושבים כאן בטרקלין המוסק, וכי הייתי יכול להמחיש לפניך את סבלם של העניים הקופאים בקור העז. ברור שלא.

להוכיח מתוך אהבה

מסופר על הרה"ק רבי יוסף יצחק (הרי"צ) מליובאוויטש זיע"א, שפעם נכנס אליו הרופא כדי להזריק לו וריקה. התבונן הרופא ברופא ובמעשיו. ולאחר מכן אמר, שלמד ממנו איך צריך יהודי לומר דברי תוכחה לחברו. תחילה יש לבדוק את נקיות המזרק והמחט. הרופא לובש חלוק לבן, יש לרוחץ את הידיים, צריך לבדוק גם את הציפורניים, אולי חבוי שם שמץ וזהמה. לאחר מכן מחטאים את הידיים בחומר חיטוי. ומחטאים גם את המקום שבו מתכווננים להזריק את הוריקה. ואז בדקירה עדינה מזריקים את התרופה. כך צריך יהודי להכין את עצמו קודם שהוא משמיע דברי תוכחה באוזני חברו, אמר הרבי. ואז התוכחה פועלת את פעולתה. יש לבוא בידיים נקיות לוודא שאין ציפורניים דוקרניות, לחטא את דברי התוכחה מכל מניע זר, ולעשות זאת בעדינות ובדקירה קלה בלבד. אם אין עושים הכנות אלה, לא זו בלבד שהתוכחה לא תצלח, היא אף עלולה ליצור זיהום מסוכן עוד יותר.

הילולא דצדיקא

שבת קודש ד' סיון

הרה"ק רבי ישעי' נפתלי הירץ מדינוב ב"ר דוד (תרמ"ה)

יום ראשון ה' סיון

הרה"ק רבי גרשון אשכנזי ב"ר יהודה (עבודת הגרשוני - תרכ"ג)

יום שני ו' סיון

דוד מלך ישראל חי וקים בן ישי (ב"א תתקכ"ד)
רבי חיים ב"ר בצלאל מוירמייזא (באר מים חיים על פירש"י - שמ"ח)

מורינו הבעש"ט הקדוש רבי ישראל ב"ר אליעזר (תק"כ)

הרה"ק רבי אברהם מרדכי מגור ב"ר אריה יהודה לייב (תש"ח)

יום שלישי ז' סיון

הגר צדק מוילנא אברהם בן אברהם (תק"ט)

הרה"ק רבי ראובן זעליג ב"ר צבי בענגיס אב"ד ירושלים ת"ו (תשי"ג)

יום רביעי ח' סיון

הרה"ק רבי ישכר בעריש מוידוטישוב ב"ר יצחק אייזיק מכפר ספרין (תקצ"ב)

יום חמישי ט' סיון

רבי משה רבקה ב"ר נפתלי הירש (באר הגולה - תמ"ד)

הרה"ק רבי יצחק אייזיק מוידוטישוב ב"ר ישכר בעריש (תרל"ג)

יום שישי י' סיון

הרה"ק רבי משה מראוואדאו ב"ר אליעזר מדויקוב (תרנ"ד)

הרה"ק רבי יצחק יעקב וייס ב"ר יוסף יהודה (מנחת יצחק - תשמ"ט)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נטילאל הכהן רבינו של"ט א
מו"ס "ב"א אור"ח רפרוס יוסף הרש"ר על המעשים.

אמירת דברי תורה באמצע הסעודה (ב')

א) אף בסעודת מצוה צריך לומר דברי תורה. (ערך שי סימן רצ"ב)

ב) כשלומד על השלחן מתוך הספר, צריך להשיג מאד, כי שכיח להיות בספרים תולעים קטנים, ויוכל לבוא לידי איסור, חס ושלום. (קיצור שלחן ערוך" סימן מ"ב סעיף ה')

ג) מלבד הלימוד של קודם אכילה, ילמוד איזה לימוד אחר אכילת כזית תיכף. (שלחן הטהור" להגה"ק משומרי אמונים זיע"א, סדר השלחן, דף רי"ט ע"א)

ד) יש נוהגין ללמוד פסוקי תנ"ך, ומשניות מסכת מידות, וגמרא והלכה, ומדרש, ומאמרי זוהר המדברים מענייני האכילה, ויעויין בשלחן הטהור, להגה"ק משומרי אמונים זיע"א, שסידר כל סדר הלימוד בשעת האכילה, (דף ר"כ - רכ"ח) עיין שם וינעם לך.

אזמרה לשמך

פסקי הלכות ותשובות מפי מורנו הגאון הגדול רבי עמרם פריד שליט"א

פסקי הלכות לחג השבועות

בס"ד

גיליון מס'

288

חג השבועות

תשפ"ה

תוכן עניינים

ערב חג השבועות | הדלקת נרות | תפילת ערבית בליל שבועות | שמחת יו"ט | סדר הלימוד בליל החג | תפילת שחרית | קידוש לאחר התפילה, וסעודת החג | מאכלי חלב בחג השבועות | עניינים שונים | הלכות יום טוב | רחיצה ביום טוב

שואלין ודורשין

א. מבואר בגר"א שדין "שואלין ודורשין בהלכות חג בחג" בחג השבועות הוא מר"ח סיון (עי' משנ"ב סי' תכט סק"א).

אמירת תחנון

ב. אין אומרים תחנון מר"ח סיון עד לאחר אסרו חג, ויש נוהגים עד י"ב סיון ועד בכלל (סי' קלא ס"ז, ובסי' תצד ס"ג).

תספורת למנהג האר"י ז"ל

ג. לדעת האריז"ל אין להסתפר עד ליל מ"ט לעומר, ובמקום הצורך אפשר להקדים להסתפר מיום מ"ח לעומר, ואפי' מליל מ"ח לעומר. אמנם השנה שיום מ"ח חל בשבת, ניתן להסתפר רק ממוצאי שבת.

ערב חג השבועות

טבילה קודם הרגל

ד. יש לטבול בערב שבועות אחר חצות, ואפשר להקדים הטבילה אף שעה קודם חצות (סי' תעא ס"ק כב, סי' קכח ס"ק קסה).

ערב יום טוב

ה. דיני מלאכה, כיבוס, תספורת ואכילה בערב יו"ט הם ככל ערב שבת, ולא כבערב פסח (בה"ל סי' תקכט).

דין 'תמימות' ותוספת יו"ט

ו. יש מצוות תוספת יום טוב גם בשבועות, ואין זה סותר לקיום דין תמימות כיון שהתוספת אינה עוקרת את היום שעבר (ועיי' העמק דבר ומשך חכמה ויקרא כג).

הדלקת נרות

הדלקת נר נשמה ליזכור [למי שנפטרו הוריו]

ז. מנהג האשכנזים להדליק נר נשמה. לכתחילה יש להדליקו בערב יו"ט. אם לא הדליקו בערב יו"ט - ידליקו במקום הסעודה כדי שיהנה מאורו, ויותר טוב אם אפשר להדליק בבית הכנסת. בשעת הדחק אפשר שיש להתיר בכל גוונא שהוא כעין נר מצוה שהוא לכבוד אבותיו (בה"ל סי' תקיד ס"ה).

זמן הדלקת נרות יו"ט, וזמן הברכה

ח. מצוה להדליק נרות יו"ט. יש הנוהגים להדליקם בערב יו"ט ויש הנוהגים להדליק ביו"ט סמוך לסעודת החג [ויעביר אש מנר שדולק מערב יו"ט], ומי שאין מנהג בידו, ידליק בערב יו"ט, ובפרט בזמננו שיש תאורת חשמל [ואי"ז סותר לקיום דין תמימות, כאמור לעיל].

ט. נחלקו האחרונים האם הנוהגים בכל שבת להדליק לפני הברכה יעשו כן גם ביו"ט כדי שלא לחלק בין שבת ליו"ט, או

שביו"ט יקדימו הברכה להדלקה כדי שיהיה עובר לעשייתן. ולהלכה נראה שיברכו לפני ההדלקה (עי' משנ"ב סי' רסג ס"ק כז), ויש ליזהר שלא לכבות את הגפרור אלא יניחו שיכבה מאליו.

ברכת 'שהחיינו' בהדלקת נרות

י. ישנן נשים הנוהגות לברך 'שהחיינו' בזמן הדלקת הנרות, ויש הנוהגות ששומעות [וכשמקדשות בעצמן, מברכות] 'שהחיינו' בעת הקידוש. ומי שאין מנהג בידה תשמע [וכשמקדשת בעצמה, תברך] 'שהחיינו' בשעת הקידוש.

אותן הנוהגות לברך 'שהחיינו' בזמן הדלקת הנרות, אם הן מקדשות, אין אומרות 'שהחיינו' בקידוש. אולם אם הן שומעות קידוש מהבעל או מאחרים, יש להסתפק אם יכולות לענות אמן אחר ברכת 'שהחיינו' ולשתות מהכוס, ויסוד הספק האם כיון שיצאו ידי חובת 'שהחיינו' נמצא שעניית אמן נחשב כהפסק וצריכות לברך על שתיית הכוס כדין המפסיק בין ברכת המקדש לשתייה, או שאין זה נחשב הפסק. ולמעשה נראה שיענו 'אמן', ואינו נחשב להפסק.

הדלקת נרות במקום האכילה או הלינה (ראה אזמרה

לשמך גיליון 158)

יא. האוכל בבית אחד וישן בבית אחר - לכתחילה עליו להדליק נרות במקום האכילה. ואף שלהלכה מברכים גם על מקום הלינה, כהיום שיש תאורת חשמל, לכתחילה אין לברך על נרות במקום הלינה, שכן אין מברכים על תוספת אורה כשההדלקה רק משום שלום בית.

ובפרט בהדלקת נרות יו"ט - יש לדון שלא נתקנה מצוות הדלקה כשמדליק שלא במקום האכילה. אך למעשה נראה שאפשר לברך על הדלקה משום שלום בית בלבד [כלומר, במקום הלינה].

ולכן בשעת הדחק אפשר להקל לברך גם על מקום הלינה, ומוטב שיאכל שם כזית מזונות וכדומה [או שיעשה שם איזה תשמיש לצורך הסעודה], וכן מוטב שהחדר יהיה חשוך בשעת ההדלקה - ולכן המדליקה בערב יו"ט תחשיך את החדר לגמרי קודם ההדלקה [כולל כיבוי אורות והגפת תריסים], ואז תדליק את החשמל, ומבלי להפסיק בדיבור תדליק את הנרות ותברך, ונמצא שהברכה הולכת גם על הדלקת הנרות וגם על תאורת החשמל. והמדליקה ביו"ט עצמו שאינה יכולה לכבות את החשמל, עדיף לכוון שעון שבת שיכבה את החשמל בזמן ההדלקה [או במשך זמן אחר שמשתמשים בנרות, ואפי' זמן קצר].

תפילת ערבית בליל שבועות

זמן תפילת ליל יו"ט

יב. מאחרים להתפלל ערבית בליל שבועות עד אחר צאת הכוכבים, כדי שיהיו ימי הספירה מ"ט יום תמימות (משנ"ב סי' תצד סק"א). ומניינים שמקפידים תמיד להתפלל לאחר צאה"כ, אינם צריכים להתאחר יותר מכך.

כוונה ב'אהבת עולם' בליל שבועות

יג. מי שישן בערב שבועות שנת קבע על מיטתו, ראוי שיכוון בברכת 'אהבת עולם' בערבית בליל שבועות לצאת יד"ח ברכות התורה, וילמד מיד לאחר התפילה (עי' משנ"ב סי' מז ס"ק כח, אצמרה לשמך 107,132).

שמחת יו"ט

יד. יש חיוב שמחה ביו"ט, ואמרו חז"ל (פסחים קט) שבזמן הזה אין שמחה אלא ביין, וכן נפסק להלכה שחובה לשתות יין ביו"ט (סי' תקטט ס"א ובה"ל ס"ב ד"ה כיצד).

טו. שתייה ביום ובלילה: חובה זו היא ביום החג, ולכתחילה יש לשתות יין גם בלילה וגם ביום (טעם הדבר, ראה בהערה¹).

טז. שיעור שתיית היין: חובה לשתות יין שישפיע עליו [ודי בפחות מרביעית, ואפשר לשתות שלישי יין ושני שלישי מיץ ענבים, או עכ"פ שישית יין אם מורגש בו היטב טעם היין].

יז. אין חובה לאכול בשר ביו"ט אך יש בזה מצוה, ועיקר המצוה לאכול בשר בהמה, ואם אין לו בשר בהמה אפשר לקיים את המצוה גם בבשר עוף (סי' תקטט ובה"ל שם, חגיגה ח, ביצה י).

יח. את הקטנים יש לשמח ע"י ממתקים שהם שמחים בהם, ולנשים יקנה בגדים או תכשיטים כפי ממונו (פסחים קט, סי' תקטט).

יט. שתיית יין ואכילת בשר לנשים: נשים אינן חייבות בשתיית יין, ואם הן אוכלות בשר הם מקיימות מצוה (טעם הדבר, ראה בהערה²).

כ. בשבת כבוד יום קודם לכבוד לילה (פסחים קה, סי' רעא ס"ג), דהיינו שמאכלי סעודת היום צריכים להיות יותר מכובדים מסעודת הלילה. יש להסתפק האם דין זה נאמר אף ביו"ט, ובספר ערכי תנאים ואמוראים לאחד מרבותינו הראשונים, בערך 'רב יהושע בריה דרב אידי', מבואר להדיא דכבוד יום עדיף מכבוד לילה אף ביו"ט (ראיית מו"ח הגרא"י צוקר זצ"ל, ועי' שו"ת שביבי אש ח"ד סי' ז).

כא. סדר בציעת הפת בליל יו"ט: אף שבליל שבת נוהגים לבצוע את החלה התחתונה, בליל יו"ט יש לבצוע את החלה העליונה.

סדר הלימוד בליל החג

שו"ת בעניין סדר לימוד ליל שבועות

שאלה: מה עדיף ללמוד בליל שבועות – תיקון ליל שבועות או גמרא.

1 להלן (סע' לו) יבואר שאף בלילה יש חיוב שמחה, אמנם החזו"א (או"ח סי' קכד על פסחים דף עא) נסתפק האם מה שנאמר שיש שמחה בלילה הכוונה שצריך לשתות גם ביום וגם בלילה או שמספיק לשתות פעם אחת - או ביום או בלילה - ומה שנתחדש הוא ששתיית הלילה פוטרת את שתיית היום (ועי' צ"ח (פסחים עא) שסובר שיש שמחה גם ביום וגם בלילה, וכ"מ בטורי אבן (חגיגה יז), אמנם השפ"א (סוכה מח) סובר שדי בשמחה או ביום או בלילה), ולכן לכתחילה יש לשתות יין גם בלילה וגם ביום.

2 מדברי הגמ' והשו"ע הנ"ל נראה שאין דין שמחה ביין בנשים, אולם בשו"ת רעק"א (מהדו"ק סי' א ובהשמטות שם) מבואר שנשים חייבות בשתיית יין ובאכילת בשר [בזמן המקדש, ואף בזמננו שאין חובה לאכול בשר, עדיין מקיימים מצוה כשאוכלים], ובהגות בני בנימין על הרמב"ם (הל' יו"ט פ"ו ה"ח, נדפס ברמב"ם מהד' פרנקל) כתב שנשים אינן חייבות בשתיית יין (ע"פ המבואר בכתובות סה), ומשמע שבבשר מקיימות מצוות שמחה, ונראה שאף מקיימות בזה מצוות עונג כמו בשבת.

3 נחלקו המגן אברהם ושאר אחרונים בדין אדם שאכל או שתה ועבר שיעור עיכול, ודעתו לאכול ולשתות עוד, האם צריך לברך שוב ברכה ראשונה. ולהלכה אין מברך שוב ברכה ראשונה. ולכן כתבנו שאין לברך לפני כל שתייה ושתייה.

תשובה: נחלקו הפוסקים בזה, ודעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד (ע"פ חוק יעקב תצד ס"ק א).

שאלה: אדם שיכול ללמוד חצי מליל שבועות, האם עדיף ללמוד בחצי הראשון או השני.

תשובה: עדיף ללמוד בחצי השני באשמורת הבוקר, וישן בחצי הראשון (כנה"ג סי' תצד).

שאלה: אדם שאם ישאר ער בליל שבועות יתנמנם באמצע התפילה או שלא יתפלל כראוי, האם ישאר ער.

תשובה: ישן קצת בלילה כדי שיכול להתפלל כראוי (פלא יועץ מאמר עצרת, סידור יעב"ץ סדר ליל חג השבועות).

ברכה על שתייה כששותה על פני משך זמן רב

כב. דין ברכה ראשונה ואחרונה למי שדרכו לשתות מעט מעט בפרקי זמן ממושכים, ויש להבחין בין שני אופנים:

אם שותה בכל פעם רביעית שלימה בבת אחת: יברך לפני כל שתייה ולאחריה ברכה אחרונה. אולם אם יודע שישתה שוב בתוך שיעור עיכול, לא יברך ברכה אחרונה אחר השתייה הראשונה, וישתה פעם שניה בלא ברכה לפנייה, ויברך ברכה אחרונה לאחר השתייה האחרונה תוך כדי שיעור עיכול (שיעור עיכול בשתייה אינו ברור, ולהלכה נראה שהוא קרוב לשעה).

אם שותה מעט מעט פחות מרביעית [שאינן מברכים אחריה 'בורא נפשות'], **וכן אם שותה שתייה חמה** [שהמנהג שלא לברך אחריה בורא נפשות (משנ"ב סי' רי):] **המנהג הנפוץ** (עי' משנ"ב קפד ס"ק יז) **שאינן לברך לפני כל שתייה ושתייה, אלא מברך בתחילת הערב ומועיל לו כל זמן שנמצא באותו מקום ודעתו לשתות עוד**³ [ואם יצא מהבניין צריך לברך כדין שינוי מקום. ואם אין דעתו לשתות עוד, צריך לברך כדין היסח הדעת, וראה עוד בהערה⁴].

תפילת שחרית

אכילה סמוך לתפילה

כג. כבכל השנה - סמוך לעלות השחר [כלומר חצי שעה זמנית קודם] אסור להתחיל לאכול פת ומזונות יותר מכביצה [ואם ימנה שומר שאינו אוכל, מותר עד עלות השחר], אך שאר דברים מותר לאכול עד עלות השחר [ואף מי שהתחיל לאכול קודם עלה"ש, צריך לעצור בעלה"ש]. זמן עלה"ש ראה להלן סע' כז.

ברכות השחר לניעור בלילה

כד. בן אשכנז שלא ישן כל הלילה אינו מברך ברכת 'אלוקי נשמה', וברכת 'המעביר שינה'⁵ (משנ"ב סי' מו סק"ד בשם הא"ר)

4 שאלה: יש להסתפק האם בחור ישיבה שיוצא מחוץ לבניין הישיבה, צריך לברך שוב כדין שינוי מקום.

תשובה: אם המקום מגודר ממש, אין זה נחשב שינוי מקום ואינו מברך שוב.

מקור: אם לא יצא לתחת אוויר השמים - אינו מברך שוב, וכדין היוצא מחדר לחדר שאינו מברך שוב, ובזמננו שרגילים לכך נחשב כמי שדעתו לכך ומותר אף לכתחילה.

ונראה שאם המקום מגודר, אף שיצא לתחת אוויר השמים, כיון שהבחורים רגילים לצאת ולהשתמש שם - דינו כיוצא מחדר לחדר שאינו מברך שוב (וכמו שנראה שאדם היוצא מביטול למרפסת פתוחה או לחצר הפרטית, דינו כמי שיוצא מחדר לחדר שאינו מברך שוב, בשונה מאדם שברך בבנין מגורים ויוצא לחצר משותפת תחת אוויר השמים, שצריך לברך שוב על משקים).

5 ברכות השחר לאחר שנת היום כשלא בירך בבוקר: מי שהיה ער בלילה ולא הוציאווה ידי חובה בברכות השחר, ולאחר מכן ישן במשך היום, יש לדון שיוכל לברך ברכות השחר אפילו לשיטות שצריך דווקא שינה של לילה, היות שלא ישן בלילה נמצא שהשינה העיקרית שלו היא שנת היום, ויש לומר שבכה"ג יש לה חשיבות של שנת קבע, ויוכל לברך על כך ברכת 'אלוקי נשמה' והמעביר שנה', וצ"ע, ולמעשה נראה שאין לברך.

וברכות התורה (סי' מז סקכ"ח), ומנהג הספרדים שמברכים את כל הברכות [חוץ מברכת על נטילת ידיים (שו"ע סי' ד סי"ג)], וכדלהלן].

ובענין זמן אמירת הברכות לספרדים – יש נוהגים עפ"י הקבלה לברך את כל הברכות [חוץ מענט"י וברכות התורה] בחצות הלילה, ובעלות השחר נוטלים ידיים ללא ברכה ומברכים ברכות התורה, ויש נוהגים לברך את כל הברכות הללו לפני התפילה.

ברכת 'על נטילת ידיים': אם הולך לשירותים קודם התפילה [היינו קינח לאחר עשיית צרכיו גדולים או שפשף לאחר הטלת מ"ר] – למנהג האשכנזים מברכים 'על נטילת ידיים' ו'אשר יצר' (משנ"ב שם ס"ק ל), ויברך זאת בנטילה האחרונה שלפני התפילה. והספרדים אינם מברכים 'על נטילת ידיים' כלל (פשוט השו"ע שם).

ולפי זה ישנה אפשרות לצאת את כל הברכות גם כשלא נמצא מי שישן בלילה, על ידי שאדם מבני ספרד הנוהג לברך יוציא את בני אשכנז בכל הברכות הנ"ל (משנ"ב סי' מו ס"ק כד בשם השע"ת כתב שיצא יד"ח מאחר). ואחר כך אדם מבני אשכנז יוציא את בני ספרד בברכת 'על נטילת ידיים'.

שאר ברכות השחר: אפשר לברך כרגיל.

ברכה על טלית קטן

כה. מי שהיה לבוש כל הלילה בטלית קטן ואינו לובש טלית גדול בתפילה [כגון בחורים מבני אשכנז] – עליו לצאת בברכה של אדם אחר [ואחר הברכה ימשמש בציציותיו], או שיחליף ציצית ויברך על הציצית האחרת.

לימוד לאחר שעלה עמוד השחר קודם ברכת התורה

כו. יש לדון האם מיד בעלות השחר צריך לצאת בברכות התורה ובלי זה אסור ללמוד. **ונראה שמותר להמשיך ללמוד עד שיהיה מי שיוציאנו או עד שיתפלל ויצא ידי חובה באהבה רבה,** מכיון שאין איסור ללמוד לפני ברכת התורה אלא יש חובה לברך קודם הלימוד, וכיון שכעת אינו יכול לברך, יכול ללמוד. **בני ספרד** הנוהגים לברך בעצמם ברכות התורה, יברכו בזמן עלות השחר [השני].

נטילת ידיים בעלות השחר

כז. זמן נטילת ידיים הוא בעלות השחר (שו"ע סי' ד סע' יג), וצריך לקום ממקומו מיד כשמגיע זמן זה (גר"ז שם סע' יג), אך רבים מקלים בכך (עי' א"א לגאון מבוטשאטש סי' ד ד"ה ממו"ח, דעת למרש"ם סי' ד סע' יג). **זמן עלות השחר** לענין זה, הוא 72 דקות במע' קודם הנץ ולא 90 דקות.

קריאת מגילת רות

כח. אדם שלא שמע מגילת רות [כגון שנרדם], אינו צריך ללכת לשומעה במקום אחר, מפני שהיא חובת ציבור (גהות פעולת שכיר על מעשה רב, אות קעה. ובעצם המנהג ופרטי דינים, ראה הערה⁶).

קריאת התורה בחג השבועות

כט. קוראים את עשרת הדיברות בטעם עליון (בה"ל סי' תצד, ועי' חזקוני פרשת יתרו).

ל. יש הנוהגים בדווקא לעמוד בשעת קריאת עשרת הדיברות, ויש שנהגו בדווקא לשבת, ויעשה כמנהג המקום. אם אין מנהג במקום, לא יעמוד (עי' סי' קמו ס"ד, שו"ת הרמב"ם סי' רסג, שערי אפרים שער ז אות לז).

קידוש לאחר התפילה, וסעודת החג

קידוש במקום מיני מזונות

לא. אם בשעת הקידוש מונחים מיני מזונות לפני המקדש [או הציבור ששומע את הקידוש], כתבו החי"א (כלל נו, י) והקיצור שו"ע (סי' נה, ה) שיש לכסות את המזונות, ויש מקילין.

לב. בקיצור שו"ע (כלל עז) כתב שגם כשעושים קידוש על מזונות יש ליקח לחם משנה, דהיינו שייקח שתי עוגות שלמות ויברך עליהם מזונות אחר הקידוש כמו שעושה בפת. **ואולם אין הלכה כן.**

אכילת כזית מזונות לאחר הקידוש

לג. הניעורים בליל שבועות ועושים קידוש לאחר התפילה, כדי לקיים **דין קידוש במקום סעודה** יש להקפיד לאכול כזית מהמזונות עצמם ולא רק מהמילוי שבהם או תוספות אחרות, **ולכן בחג השבועות שהרגילות לאכול עוגות גבינה, יש להקפיד על כך שיהיה כזית מהבצק ולא מהתוספת** (עי' סי' רעג ס"ה).

ברכה על שאר משקין לאחר הקידוש

לד. בדין ברכה על שאר משקין למי ששמע ברכת הגפן בקידוש או שקידש בעצמו, הדין חלוק בין קידוש על יין לבין קידוש על מיץ ענבים, וכמו שיתבאר.

כשהקידוש על יין: ישנם ג' חילוקי דינים.

[א.] דין המקדש ששתה מלא לוגמיו: אינו צריך לברך על שאר המשקין ששותה לאחר מכן, שברכת הגפן על היין בקידוש פוטרת את שאר המשקין כיון שגם שתה מלא לוגמיו (שו"ע סי' קעד).

[ב.] דין השומעים שיצאו ידי חובה בקידוש ושתו מעט אך לא שתו מלא לוגמיו: בביאור הלכה (שם) הסתפק בכך, ושורש הספק הוא האם שתיית יין פחות ממלא לוגמיו פוטרת שאר משקין. ומשום כן לכתחילה ראוי לפטור את המשקה בברכת

⁶ שחרית, אפשר לקרוא מעלות השחר (ולענין קריאה בלילה - עי' שו"ת מהרש"ם ח"א סי' קנ"ח).

אף מי שיצא ידי חובת קריאת המגילה, יכול להוציא אחרים יד"ח ולברך עבורם.

מקורות הדברים: במס' סופרים (פ"ד) מבואר שיש לקרוא בברכה, וכן מבואר בדרכי משה (סי' תצ) ובמג"א (שם ס"ק ט). וכן דעת הגר"א (עי' מע"ר סי' קעה). ובלבוש (שם) ובגר"א (במעשה רב שם) מבואר שאף מברכים שהיינו.

אולם ברמ"א (שם) כתב שיש לקרוא **ללא ברכה** כלל, וכן האריך בזה בשו"ת הרמ"א (סי' לה) שאין לברך. וכן הוא בב"י (סי' תקנט) וכן פסק השו"ע הרב (סי' תצ ס"ז).

מאכלי חלב בחג השבועות

סעודה חלבית בחג השבועות

לו. במנהג לאכול מאכלי חלב בחג השבועות, ישנם מנהגים שונים, והמנהג הנפוץ לאכול מיד אחר התפילה בבוקר סעודה עם מאכלי חלב ולעשות הפסקה, ואחר כך לקבוע סעודה בשרית. ויש שנוהגים לאכול בלילה סעודה חלבית בלא אכילת בשר כלל, וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו.

אולם נראה שמי שאין לו מנהג קבוע בדבר, עדיף שיאכל בסעודת הלילה גם בשר, משום שיש מצוה של שמחת יו"ט אף בלילה [וכמו שיתבאר], ואת מאכלי החלב יאכל בבוקר, כדלעיל, או שיאכלם בתחילת הלילה ויעשה הפסקה כדין ע"י שיאכל וישתה ביניהם [קינוח והדחה], ולא סגי בשטיפת הפה, וראה הערה¹¹].

ואין להקשות מהמבואר בגמ' (פסחים עא.) שהלילה הראשון התמעט משמחה, ונמצא שאין חיוב אכילת בשר בסעודת הלילה. דנראה מוכרח שאף שאין "חיוב" של הבאת קרבן שמחה בלילה, מכל מקום יש חיוב של שמחה מן התורה אף בלילה וכל המיעוט משמחה הוא רק לגבי "קרבן" [ואכילת בשר בכלל], ולא לגבי עיקר החיוב של שמחה ביום טוב, וכמו דמוכח במ"א (סי' תקמו ס"ק ד), **ואם כן יש על כל פנים "קיום מצוה" באכילת בשר בסעודת הלילה** (וכמו שיבואר).

וכן נראה שיש קיום של מצוה באכילת בשר בלילה לפמש"כ השאגת אריה (סי' טח) שכל המיעוט של חיוב שמחה בלילה של יו"ט הוא רק מן התורה, אבל מדרבנן יש חיוב של שמחה אף בלילה, ולדבריו נמצא נמי שיש מצוה באכילת בשר בלילה מחמת החיוב שמחה מדרבנן.

ויסוד הדברים להכריח את שיטת המג"א הנ"ל שיש חיוב שמחה מן התורה אף בלילה, הוא ממה שיש להקשות על עיקר סוגית הגמ' בפסחים (עא.) שמבואר שם שהלילה של יו"ט התמעט משמחה, ממה שמבואר בגמ' (שם קח:) גבי השוטה ד' כוסות בבת אחת - "אמר רב יודי יין יצא ידי חירות לא יצא", וברשב"ם ובתוס' (שם) ביארו שידי יין יצא הכוונה לשמחת יו"ט, ומבואר מזה שיש חיוב שמחה בלילה יו"ט. **ולכאורה ב' הסוגיות סותרות**. ועל כרחך מבואר מזה שכל עיקר המיעוט משמחה המבואר בגמרא בדף עא הוא רק כלפי החיוב של הבאת שלמי שמחה אבל בכל שאר ענייני שמחה של יין וכדומה, יש חיוב אף בלילה. **ומאחר ונמצא שיש חיוב שמחה מן התורה ומשום כן יש חיוב של שתיית יין אף בסעודת הלילה, אם כן על כרחך שיש עכ"פ מצוה של אכילת בשר** וכפי שמבואר בבה"ל (סי' תקכט) שבכל מקום שיש חיוב לשותות יין יש מצוה לאכול בשר.

ויש לבאר את טעם האוכלים סעודה חלבית בלילה, עפ"י מה שנתבאר (לעיל סע' טו ובהערה שם) שהחזו"א הסתפק האם דין השמחה הוא גם ביום וגם בלילה או ששמחה ביום פוטרת את

'שהכל' על מין מאכל שברכתו שהכל⁷, או שיצא ידי חובה מאדם אחר שלא טעם מהיין כלל. **ואם אין מי שיוציאנו וגם אין לו מאכל שברכתו שהכל לפטור את שאר המשקין, שותה בלא ברכה.**

[ג]. **דין השומעים שלא שתו כלל:** חייבים לברך על המשקין ששותים אחר כך, שמאחר ולא שתו מהיין כלל, אין ברכת הגפן ששמעו בקידוש פוטרת את שאר המשקין.

ולפי זה יש לעיין כשיודע שאין מי שיוציאנו וגם אין לו במה לפטור את המשקין שרוצה לשתות אחר כך, האם כיון שמצוה מן המובחר לטעום מהכוס⁸ (תוס' פסחים קו, ובשו"ע סי' רעא סע' יד, וראה אזמרה לשמך גיליון 30), יטעם למרות שנכנס לספק ברכות להקל, או שעדיף שלא יטעם כלל כדי שלא יכנס לספק ברכות להקל.

כשהקידוש על מיץ ענבים:

הדין שווה בין מי ששתה מלא לוגמיו לבין מי ששתה רק מעט, שאף המקדש ששתה מלא לוגמיו ראוי לו לכתחילה שיפטור את המשקין על ידי מאכל או שימצא אחר שיוציאנו, כיון שישנו ספק בהלכה אם מיץ ענבים חשוב כמו יין לגבי הדין של יין פוטר את המשקין [וכשמערב רבע כוס יין במיץ ענבים, יכול לסמוך שנחשב כיון מזוג, וכל ששתה מלא לוגמיו פטר את המשקין].

ואם אין לו מי שיוציאנו וגם אין לו מאכל לפטור, **ישתה שאר המשקין בלא ברכה, בין אם שתה מלא לוגמיו ובין אם שתה רק מעט, מאחר וספק ברכות להקל.**

ואולם מי שלא שתה כלל מהמיץ ענבים - פשוט שצריך לברך על משקין אחרים וכמו שהתבאר לעיל.

שכח יעלה יבוא בסעודת החג

לה. מי ששכח יעלה יבוא בסעודת חג השבועות: בני אשכנז - חוזרים ומברכים, ובני ספרד - אינם חוזרים. נשים אינן חוזרות⁹.

ומש"כ שלגברים מבני אשכנז חוזר, יש להבחין בין שני אופנים:

[א]. **אם בבוקר אחר התפילה עשה קידוש** ואכל מזונות, יש לדון אם חוזר לברך. וטעם הדבר משום שיסוד הדין שצריך לחזור על ברכת המזון כששכח יעלה יבוא בסעודה, הוא משום שיש חובת סעודה ביו"ט, וחובת הסעודה מחייבת אותו בהזכרה, ולכן חוזר ומברך כששכח את ההזכרה של יעלה יבוא. ומשום כן במקום שכבר אכל מזונות, הרי שכבר יצא ידי חובת סעודת היום בסעודת המזונות, ונמצא שסעודת המוציא אינה חובה, ואינו מחויב לחזור אם שכח להזכיר בה יעלה יבוא, ולמעשה ראה הערה¹⁰.

[ב]. **אם לא עשה קידוש בבוקר:** חוזר ומברך.

⁷ ובה"ל (סי' קעד ס"ב) כתב שיפטור את זה ע"י סוכר. אך יש להעיר דהרי מברכים על סוכר 'שהכל' מספק [דיש שיטות שהסוכר המצוי כיום המופק מסלק סוכר ברכתו האדמה (ע"י בה"ל סי' רב סע' טו) ואם בירך עליו האדמה, אינו חוזר ומברך], וא"כ מדוע יפטור ספק בספק. **ונראה שיותר טוב לפטור ע"י טופי וכדו'.**

⁸ ובקידוש של הבוקר יש הסוברים ששתייה מעכבת [ע"י בהרחבה אזמרה לשמך 30].

⁹ בני ספרד - ע"י שו"ע קפח ס"ו, כה"ח שם סק"ד. נשים - ע"י שו"ת רעק"א קמא א.

אם אפשר להן ליטול ידיים שנית ולאכול פת - נכון שיעשו כן.

¹⁰ למעשה לכתחילה ראוי באופן זה שיחזור ויטול ידיו ויאכל כביצה פת ויברך ברכת המזון ויאמר יעלה יבוא ויפטור בזה גם את האכילה הראשונה, שבזה מוציא עצמו מידי ספק. ואם אינו יכול לאכול עוד, מספק אינו חוזר ומברך, כיון שיש צד שקיים חובת

סעודת יו"ט באכילת המזונות. ואם לא עבר עדיין זמן עיכול מאכילת המזונות חוזר ומברך ברכת המזון, שהרי כל הצד לפוטרו מברכת המזון הוא משום ספק שמא כבר קיים סעודת יו"ט באכילת המזונות, וגם לצד זה הוא מחויב בברכת המזון על המזונות שעדיין לא ברך עליהם ברכת המזון אלא על המחיה, והרי הוא מחויב בברכת המזון לכל הצדדים [וראה בהרחבה אזמרה לשמך גיליון 32].

¹¹ כן דעת המשנ"ב (סי' תצד ס"ק טז) שאפשר לאכול חלב ולאחמ"כ בשר עם הפסק של אכילה ושתייה באמצע, אך ישנם מחמירים (ב"י יו"ד סי' פט עפ"י הזוהר) שיהיה ברכת המזון באמצע. מלבד זאת, צריך לייחד מפה נפרדת למין השני, וכן צריך לרחוץ ידיו [אם אינן נקיות].

דין השמחה בלילה. וכיון שאוכל בשר ביום, די בכך. ואף שנתבאר (שם) לעניין **שתיית יין**, שלכתחילה יש לשתות יין גם ביום וגם בלילה, הוא דווקא לעניין שתיית יין שהוא חיוב, אך לעניין **אכילת בשר** שהיא רק מצווה ואינה חובה, קל יותר.

ברכת עוגת גבינה

לז. בדין ברכה על עוגת גבינה יש להבחין בין כמה אופנים שונים של אפיית העוגה.

[א.] כשהעיסה נאפת יחד עם הגבינה: אם יש טעם טוב בעיסה, בין אם העיסה עבה ובין אם היא דקה, מברך רק 'מזונות' משום שהגבינה טפלה לעיסה שיש בה טעם טוב מצד עצמה.

[ב.] כשהגבינה לא נאפתה יחד עם הבצק: אם זה מעט גבינה על הבצק היא בטלה לבצק ומברכים מזונות. אם זה הרבה גבינה, צריך לברך גם 'מזונות' וגם 'שהכל' (משנ"ב ס"י קסח ס"ק מה, ס"י ריב ס"ק יג).

[ג.] כשהעיסה דקה מלמטה ואין בה טעם טוב ועשויה רק כדי להחזיק את הגבינה: מברך שהכל.

[ד.] עוגה שמכינים אותה יחד עם מיני מזונות בלא אפיה, וכגון מה שמצוי שמכינים עוגות ללא אפיה בשכבת ביסקוויט בתחתית העוגה ומעליה גבינה ושוב שכבת ביסקוויט ומכניסים למקרר או למקפיא לכמה שעות, הרי זה נחשב לעוגה אחת [וכאילו נעשתה ע"י אפיה] ומברך רק מזונות.

ברכה אחרונה: צריך להקפיד לאכול כזית מהדגן תוך כדי אכילת פרס, ואם אין בו כזית דגן בכדי אכילת פרס מצטרף הדגן המועט לגבינה המרובה לכזית בכדי אכילת פרס לברך ברכת בורא נפשות.

ברכת עוגת גבינה בתוך סעודה

לח. האוכל עוגת גבינה בתוך סעודת פת, אינו מברך 'מזונות' (עי' בה"ל ס"י קסח ס"ח ד"ה טעונים). הרוצה להדר יוכל לברך 'מזונות' על כריות או קבוקים או ביסלי, ויפטור בזה את העוגת גבינה.

חימום דברי חלב על הפלטה

לט. אם רוצים לחמם מאכלי חלב על גבי הפלטה, ראוי להקפיד לכסות את הפלטה בנייר כסף.

אפיית חלות בתנור בשרי, ואכילתן עם חלב

מ. מותר לכתחילה לאפות חלות פרווה בתנור בשרי [אפי' בן יומן] ולאכול עם חלב, ובלבד שייאפו בתבנית פרווה [כגון תבנית חד"פ, או על נייר אפייה אטום וכד.].

שו"ת

מא. שאלה: טעם [ואפי' בלע] תבשיל של בשר [של בקר או של עוף] כדי לבדוק את טעמו, האם צריך להמתין שש שעות.

תשובה: אף שהאוכל כלשהוא בשר או תבשיל בשר צריך להמתין שש שעות [ודיני המתנה בשבועות הם כשאר ימות השנה (משנ"ב סוס"י תצד)], כאן אינו צריך כיון שטעימה אינה נחשבת אכילה (פר"ח יו"ד ס"י פט). אמנם אם טעם מהבשר עצמו, צריך להמתין שש שעות.

מב. שאלה: האם מותר לאפות עוגות חלביות ללא היכר שהן חלביות.

תשובה: אע"פ שאסור לאפות פת חלבית שלא רואים שהיא חלבית [ומותר רק אם יעשה "היכר" – שינוי בצורת הפת, או שיאפה כמות קטנה – לאשכנזים כמות שמספיקה ליום שלם, ולספרדים כמות שמספיקה לסעודה אחת], בעוגות חלביות, בורקס גבינה, גביניות ושאר מיני מתיקה אין איסור זה, כיון שאין דרך לאוכלם עם בשר [אך צריך להיזהר שלא ייכשלו לאוכלם בתוך שש שעות לאכילת בשר] (שו"ת מהרי"ט, הובא בפת"ש יו"ד ס"י צ"ט ס"ק ג).

עניינים שונים

מנהג שטיחת עשבים

מג. ישנם הנוהגים [בעיקר בקהילות החסידים והספרדים] לשטוח עשבים ואילנות בבית ובבית הכנסת (רמ"א ס"י תצד ס"ג), אך יש שאינם נוהגים כן (משנ"ב שם סק"י בשם הגר"א, ערוה"ש שם ס"ז).

סעודה שלישית ביום טוב

מד. כתב השו"ע (ס"י תקכ"ט ס"א) שאין נוהגין לעשות סעודה שלישית ביום טוב. [והחזו"א נהג כשיטת הרמב"ם (עי' טור שם) לאכול אף ביו"ט סעודה שלישית]. אך טוב שיאכל פירות או להוסיף תבשיל אחד בסעודת הבוקר (משנ"ב שם ס"ק יג¹²).

הקבלת פני רבו בזמן הזה

מה. שנינו בגמ' במסכת ר"ה (טז ע"ב): "חייב אדם להקביל פני רבו ברגל", וכתב בשו"ת נודע ביהודה (תניא או"ח ס"י צד) שדין זה אינו נוהג בזמן הזה. אולם יש להקשות על כך מהמבואר בגמ' (סוכה י"ג, כו.) שנוהג גם בזמן הזה, וצ"ע¹³. ואמנם ביערות דבש (דחשיב) כתב שאדרבה עיקר החיוב של הקבלת פני רבו הוא בזמן הזה שחרב הבית.

ודין הקבלת פני רבו הוא רק ברבו מובהק שרוב חכמתו ממנו ודבר זה אינו מצוי כ"כ בזמנינו כיון שרוב הלימוד הוא מהגמרא והפוסקים [גדול הדור דינו כרבו מובהק].

הלכות יום טוב

בישול ואפיה ביו"ט

מו. מלאכות לישה, בישול ואפיה מותרות ביו"ט, כיון שמלאכות אלו אינן נעשות לימים הרבה (ס"י תצה).

מז. גם דברים שנשמרים בקירור מותר לבשלם ביו"ט, אם התבשיל כשהוא טרי טעמו משובח יותר (שם).

מח. קומפוט [לפתן] שלא מפיג טעמו אם מבשלים אותו מבעוד יום, וכן כל דבר שרגילים לאוכלו צונן - לדעת השו"ע מותר לבשלו ביו"ט, ולדעת הרמ"א אסור לבשלו כדרכו אלא ע"י שינוי (שם), ואף לבני ספרד יש להחמיר בזה (כנה"ג, מאמר מרדכי, ברכי יוסף שם).

מט. אם לא הייתה אפשרות לבשל בערב יו"ט כי היו טרודים, דינו כאונס ומותר לבשלו ביו"ט ללא שינוי (משנ"ב ס"י תצה ס"ח, י).

נ. מאכל המפיג טעמו מותר להכינו, אף אם לא יפיג טעמו עד שיאכלנו, וכגון שדעתו להכינו לליל יו"ט, ועד אז לא יפוג טעמו.

נא. אף שאפשר להדליק גז מערב יו"ט ולהניח עליו את הסירים שיתבשלו ביו"ט, אין צורך לעשות כן כיון שיש הפסד

13 ויש ליישב שאף שאין חובה, יש בזה קיום מצוה, ומוכח שעוסק במצוה קיומית פטור מן המצוה. אמנם בבתי"מ (ס"י עב ס"ק יט) כתב שהעוסק במצוה אינו פטור מן המצוה.

12 ואף שבשבת לא יוצא יו"ט סעודה שלישית אם אוכל סעודה לפני חצות (ס"י רצא ס"ב), ביו"ט שמעיקר הדין אין חובה, סומכים על כך (עי' משנ"ב ס"י תמד ס"ק ח).

ממון של הגז הבוהר בינתיים ללא צורך (פמ"ג בראש יוסף ביצה לג, ובסי' תקב משב"ז א).

מבעיר (סי' תקב)

נב. אסור להדליק אש חדשה ביו"ט, אבל מותר להעביר אש מאש דולקת.

נג. להעביר אש ממקום למקום ע"י גפרור או נר אמצעי – אם יש טרחה להעביר ישירות – מותר (פמ"ג מ"ז תקיד ס"ק ח).

נד. מותר להעביר אש ממקום למקום לצורך אור או לצורך הדלקת נרות יו"ט או ביהכנ"ס או ברית מילה (סי' תקיד).

נה. **כירות גז הישנות** שאין בהן מפסק ביטחון, מותר להדליק ביו"ט, וכן מותר להגדיל את להבת הגז. **ובחדשות** [שיש בהן מפסק ביטחון] – יש מחמירים.

נו. **כיריים עם מצת אלקטרוני** אסור להדליק, ולכן אם הלחצן של הגז הוא גם המצת יש לנתק את הכיריים מערב יו"ט. ואם שכח לנתקו אפשר לעשות זאת ע"י גוי.

מכבה (סי' תקיד)

נז. **אסור לכבות אש ביו"ט**, ואף אם האור מפריע לו לישון, וכן כאשר מעביר אש ע"י גפרור לא יכבה אותו אלא יניחנו שיכבה מאליו, **וכן אין לכבות או להנמיך גז ביו"ט**.

נח. **כיריים של גז** – אם האוכל יישרף אם לא ינמיך את הלהבה, ידליק אש אחרת קטנה יותר, או שיעבירו את הסיר אל שכן שיש אצלו אש קטנה יותר. ואם לא יכול להדליק אש קטנה יותר [ויש לדון כשיש לו כיריים מהדגמים החדשים שיש בהן מפסק ביטחון] – כיון שאם לא ינמיך את האש יישרף האוכל – הוי צורך אוכל נפש ומותר להנמיך.

נט. **המניח סיר ובו מים על גבי האש כדי שירתחו המים ויגלשו**, וכוונתו לגרום כיבוי האש – אם אינו משתמש במים שמרתחו לדבר אחר – אסור לעשות זאת, ואף אם משתמש במים אין לעשות כן.

בורר (סי' תקד בבה"ל ד"ה 'משום', סי' תקו סט' ב, סי' תקי סט' ב-ה)

ס. הקדמה: פסק השו"ע (סי' תקו סע' ב) שקמח שריקדו אותו מאתמול ונפל לתוכו צרור וקיסם, נכון להחמיר שלא לבוררו. ובסי' תקי (סע' ב) מבואר שמותר לבורר קטניות בחיקו ובתמחוי אבל לא בנפה ולא בכברה (ביצה יד:).

עוד מבואר במהרי"ל שאסור לבורר פירורי מצה גדולים מתוך קטנים ביו"ט (מובא בט"ז סי' תצה ס"ק ב ובמג"א סי' תקד ס"ק ט). וצ"ע מאי שנא מברירת קטניות שהיא מותרת, ונאמרו בזה שני דרכים עיקריים –

[א] הגר"ז (סי' תקו קונטרס אחרון א) סובר שרק קטניות שאין דרך לבוררם לימים רבים מותר, אבל חיטים שדרך לבוררם לימים רבים אסור, ולכן לגבי קטניות מותר ולגבי מצה אסור.

[ב] שיטת החיי"א (כלל פב סע' ג) שדבר שהוא דרך ברירתו בחול אסור, אבל קטניות מותר כי אין דרך ברירתו בכך.

לפי דברי הגר"ז יהיה מותר להוציא עצמות של דגים ובשר, וכן לקלף במקלף, וכן יהיה מותר להוציא שקית תה מתוך כוס [וכן להשתמש בתיון לאוסרים זאת בשבת], ויהיה מותר להשתמש במצקת מחוררת ביו"ט, ולסנן אטריות במסננת. אך לפי דברי החיי"א יוצא לכאורה שיהיה אסור לעשות את כל הנ"ל כיון שכך היא הדרך לבורר בחול.

אך מצינו בשו"ע (סי' תקי ס"ד) שמותר לתת במשמרת תלויה שמרים לסינון, ולפי דברי החיי"א צ"ב איך מותר לבורר באופן זה.

ומבואר בבה"ל (שם ד"ה 'מותר') שכיון שדרך לעשותו לפי שעה אין בזה איסור בורר.

וכן נראה שגם לפי החיי"א מותר לקלף במקלף ביו"ט כיון שמוכרח שהוא נעשה לפי שעה, וכן בשקית תה, וכן מותר להוציא גרעינים עם כלי המיוחד להוצאת גרעיני תפוחים וכן במסננת זיתים ואטריות [ולגבי מסננת אטריות יש לעיין לפי הגר"ז אם מותר כיון שהוא מין דגן].

סא. **ברירת עצמות מדגים ובשר:** גם לדעת החיי"א יש להתיר כיון שגם בשבת יש צדדים להקל (עי' בה"ל סי' שיט ס"ד).

סב. וצ"ל שכל מה שכתב החיי"א בביאור השיטה (סי' תקו סע' ב) שאם נפל צרור לקמח שלא יטול הצרור בידו כיון שדבר שהוא דרך ברירתו בחול אסור – הוא משום שאין דרך לעשותו דווקא סמוך לאכילה, **אבל בדברים שדרכם לעשות תמיד סמוך לסעודה – מותר**.

סג. עוד כתב הבה"ל (סי' תקי ד"ה 'אם הוצה'), שכל מה שהותר ברירה ביו"ט זה רק אם אי אפשר היה לעשות מבעוד יום. **ואם היה אפשר לבורר מבעוד יום, יבורר בשינוי או באופן המותר בשבת**.

סד. **הוצאת עצמות מדגים או בשר** – יש להקל כיון שאין דרך להוציאו מבעוד יום.

סה. **שימוש במקלף ובמצקת מחוררת** – כיון שאין דרך לעשות כן מערב יו"ט, מותר.

סו. **שריית חסה במים ביו"ט** לנקותה מתולעים, אסורה (מג"א סי' תקי ס"ק ד בשם היש"ש ויל"ע בזה עוד).

טחינה ביו"ט (סי' תקד משנ"ב ס"ק יא, יט, ושעה"צ ס"ק יח, לו)

סז. **מותר לחתוך ביו"ט ירקות לסלט בלי שינוי** כיון שהוא כמו שום בצל ושחלים שא"צ שינוי.

סח. **מותר לרסק ירקות במזלג אף ללא שינוי כלל**.

סט. **מותר לגרד במגרדת [פומפיייה] פירות וירקות ביו"ט, ונכון לשנות ע"י שיעשה זאת על השולחן וכדו' או שישתמש במגרדת מצידה השני**.

ע. **מותר לחתוך פירות וירקות לחתיכות גדולות קצת כדרכו בסלייסר**, ואם חותך לחתיכות קטנות דינו כמגרדת שנכון לעשותו בשינוי.

עא. **מותר לכתוש שום בכותש שום כדרכו, ונכון גם בזה לשנות, וכן מותר למעוך תפוז"א במועך תפוז"א, ונכון לעשות כן בשינוי כגון על שולחן וכדו'.**

דישה וסחיטה

עב. **ביו"ט אסור לסחוט פירות**, מכיון שמלאכת דש לא הותרה ביו"ט. **ומותר לסחוט לתוך אוכל** כמו בשבת (סי' תצה).

עג. **דין שימוש במגבונים לחים ביו"ט** הוא כבשבת, **וכן לגבי שטיפת כלים בסקוטש** – דין יו"ט כבשבת.

עד. **שאיבת חלב ביו"ט** דינה כבשבת (עי' סי' תקה).

לש (סי' תקו)

עה. **לישה הותרה ביו"ט**, ולכן מותר להכין סלט ביצים עם מיונז כרגיל בלי שינוי.

עו. גילי יש להכינו מערב יום טוב כיון שטעמו טוב כשנעשה מבעו"י ואולי טוב אף יותר (ע"י משנ"ב סי' תצה ס"ק ח).
עז. לש עיסה ביו"ט **מותר להפריש ממנה חלה** ביו"ט, ואם לש בערב יו"ט אסור להפריש ביו"ט (סי' תקו).

עיבוד באוכלין

עח. לכתחילה יש למלוח ירקות רק בצורה המותרת בשבת ע"י נתינת שמן וכדו'. ואם אין לו אפשרות מותר למלוח כרגיל. אבל **כבישת ירקות ביו"ט אסורה** כיון שהדרך לעשותה לימים רבים (סי' תק ס"ה).

דיני מוקצה ביו"ט (סי' תצה סע' ד)

עט. איסור מוקצה נוהג ביו"ט, וכל מוקצה האסור בשבת, אסור ביו"ט.

פ. כלי שמלאכתו לאיסור אסור לטלטלו כי אם לצורך גופו ומקומו, וכן מוקצה מחמת חסרון כיס ומוקצה מחמת גופו ובסיס לדבר האסור - אסור לטלטלם ביו"ט.

פא. מותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש (סי' תקט וסי' תקיח).

פב. קמח ותפוחי אדמה אינם מוקצה ביו"ט כיון שמותר לבשל ולאפות ביו"ט.

פג. נרות וגפרורים אינם מוקצה ביו"ט כיון שאפשר להשתמש בהם.

פד. מותר לטלטל ביו"ט מכשיר חשמלי לצורך גופו ומקומו.

הוצאה מרשות לרשות (סי' תקיח)

פה. אסור להוציא ביו"ט **שלא לצורך כלל, וגם לבני עדות המזרח יש להחמיר בזה** (בה"ל סי' תקיח בדעת השו"ע). ואם יש עירוב שאפשר לסמוך עליו, מותר להוציא רק באופן שאין איסור הכנה.

פו. מותר להוציא ביו"ט **לצורך יו"ט כדרכו**, ואף אם היה אפשר להוציא מערב יו"ט (סי' תצח סע' ב וסי' תקד סע' ב).

פז. להוציא מפתח הנצרך לשימוש ביו"ט עצמו, כגון אם צריך להשתמש בו לפתוח בית במקום אחר וכדו' - מותר.

פח. אם עוזב את הבית ורוצה לנועלו לשומרו מפני הגנבים ונוטל המפתח עימו ומטלטלו, י"א שכיון שאם לא ינעל את הבית הדבר יגרום לו דאגה - הוי צורך יו"ט ומותר, אך נכון להחמיר כדעה הסוברת שכיון שאין הטלטול נצרך ליו"ט עצמו אלא לשמירת הבית - **שלא לטלטל**.

פט. נחלקו האחרונים האם מותר להוציא דבר שיש רק צד רחוק שיצטרך להשתמש בו ביו"ט, אבל אם הדבר ספק - מותר להוציאו לכו"ע.

צ. מותר להחזיר ספרים ומחזורים אחר התפילה מבית הכנסת לביתו אם יש חשש שיאבדו, וטעם הדבר מפני שהתירו סופו משום תחילתו [ואם יש עירוב שאפשר לסמוך עליו, מותר להחזיר בכל אופן, ואין בזה איסור הכנה, כיון שהוא החזרת דבר למקומו]. ואם ישתמש במחזור בביתו מותר להחזירו אף אם אין חשש שיאבד בבית הכנסת.

תחומין (סי' תטז ס"ה וסי' תקכח)

צא. איסור תחומין נוהג ביו"ט כמו בשבת.

"מתוך שהותרה"

צב. 'מתוך שהותרה [מלאכה] לצורך - הותרה שלא לצורך' (ביצה יב. וסי' תקיח). היתר זה כולל עשיית מלאכות אוכל נפש כגון בישול והוצאה - שלא לצורך אכילה - אבל הם לצורך היום, כגון - הוצאת ספרים, ארבעת מינים ושופר, וכן חימום מים לצורך שטיפת פנים.

צג. היתר זה הוא בתנאי שתהא המלאכה דבר השווה לכל נפש, ולכן אסור להניח בשמים על האש ביו"ט לעשותו מוגמר, כיון שאין דבר זה שווה לכל נפש.

צד. מלאכות שאין בהן צורך כלל - אסורות, ולכן אסור לבשל ולהוציא ביו"ט שלא לצורך כלל, וגם לבני עדות המזרח יש להחמיר בזה (בה"ל סי' תקיח בדעת השו"ע).

צה. אסור להרוג [ולצוד] זבובים ויתושים המפריעים ביו"ט כי לא אומרים 'מתוך' בדבר שהוא רק סילוק (סי' תקיד ס"א ומשנ"ב סי' תקלג סק"כ).

צו. אסור לעשות מלאכה ביו"ט עבור גויים ובעלי חיים (סי' תקיב).

צז. אסור לעשות שום מלאכה בבין השמשות של מוצאי יו"ט, ואף אם ישתמשו בה בבין השמשות, כגון בישול והוצאה, אא"כ הוא דבר שהנאתו מיידית - כגון הדלקת נר (סי' תקג רעק"א נדרים סט ורעק"א בהגהות בשו"ע סי' תצה).

דינים כלליים ליו"ט

צח. שימוש בבושם ביו"ט דינו כשבת שעל הגוף מותר ועל הבגד אסור (סי' תקיא וסי' תרנח).

צט. אסור למדוד ולשקול ביו"ט כמו בשבת (סי' תק).

ק. אמירה לנכרי ביו"ט דינה כבשבת - מה שאסור לישראל לעשות אסור לומר לגוי לעשותו (סי' תצה ס"ק א).

קא. דין נטילת תרופות ביו"ט כדין נטילת תרופות בשבת (סי' תקלב סק"ה).

קב. דין פתיחת בקבוקים וקופסאות ביו"ט כדין פתיחתם בשבת (ועי' סי' תקט ס"ו).

רחיצה ביום טוב

רחיצה במים קרים

קג. לבני ספרד מותרת, ולבני אשכנז מעיקר הדין מותרת, אך נהגו שלא לרחוץ את כל הגוף אלא במקום צער [ומיעוט הגוף מותרת אף שלא במקום צער].

רחיצה במים חמים

גם באופנים דלהלן בהם הרחיצה מותרת ברוב הגוף -

לבני אשכנז הוא רק במקום צער.

קד. רחיצה במים חמים שהוחמו ביו"ט - אסורה, בין רחיצת כל גופו יחד ובין רחיצת אבר אבר. אך רחיצת פנים וכפות הידיים והרגליים, וכן רחיצת מיעוט הגוף [עכ"פ שהוחמו בחמה, כדלהלן] - מותרת.

קה. רחיצה במים חמים שהוחמו מערב יו"ט - לבני ספרד מותרת, ולבני אשכנז רחיצת כל הגוף יחד אסורה, אך רחיצת פנים וכפות הידיים והרגליים וכן רחיצת מיעוט הגוף, וכן רחיצת אבר אבר [היינו עם ניגוב בין כל אבר ואבר שרוחצים], מותרת.

דיני חימום מים ביו"ט לרחיצה

קו. אסור לחמם מים ביו"ט לצורך רחיצת כל הגוף, אפילו אם כוונתו לרחוץ אבר אבר.

קז. מותר לחמם מים ביו"ט לצורך רחיצת פנים וידיים.

קח. נחלקו הראשונים האם מותר לחמם מים ביו"ט לצורך רחיצת מיעוט הגוף, ולהלכה בחימום מים ע"י דוד שמש ניתן להקל לכתחילה [ובתנאי שלא נכנסים מים קרים לדוד, אך אם נכנסים מים קרים, ראה בסע' קי]. וחימום מים על ידי בוילר חשמלי [הדולק מערב החג או ע"י שיעון שבת] וכן חימום מים על האש - המיקל יש לו על מי לסמוך.

קט. אין להשתמש ביונקרס, ואפי' לרחיצת מיעוט הגוף.

קי. דוד שמש - בעקבות פתיחת ברז המים החמים בבית שמותקן בו דוד שמש, נכנסים מים קרים לדוד, ולכאורה יש איסור בדבר מפני שהמים הקרים מתבשלים בדוד שלא לצורך [שהרי לא משתמשים בכל המים שבדוד]. אמנם פתיחת הברז לצורך רחיצה באופנים המותרים [לצורך רחיצת פנים וכפות הידיים והרגליים, מיעוט הגוף, או לצורך שטיפת כלים], אין להקל בה לכתחילה, אך אין למחות במיקל בכך.

גדרי 'הוחמו מערב יו"ט - וביו"ט'

קיא. אם הניח את סיר המים על האש ביו"ט עצמו - המים נחשבים 'הוחמו ביו"ט'.

קיב. אם הניח את סיר המים על האש בערב ביו"ט, והסירו מהאש לפני כניסת יו"ט - המים נחשבים 'הוחמו מערב יו"ט'.

קיג. אם הניח את סיר המים על האש בערב ביו"ט, והשאירו שם ביו"ט - נחלקו הפוסקים האם נחשב 'הוחמו מערב יו"ט' או 'הוחמו ביו"ט', ולהלכה דינם 'הוחמו מערב יו"ט'.

קיד. המערב מים קרים במים חמים שהוחמו מערב יו"ט, נחלקו הפוסקים האם דינם כמים שהוחמו מערב יו"ט, או שהדבר תלוי במטרת עירוב המים - שאם עירב לצורך קירור המים החמים - דינם כ'הוחמו מערב יו"ט', ואם עירב כדי להרבות מים חמים - דינם כ'הוחמו ביו"ט'. ולהלכה אין לחלק, ובכל אופן דינם כמים שהוחמו מערב יו"ט.

קיצור אופני הרחיצה המותרים

קטו. רחיצת כל הגוף במים קרים [לבני אשכנז דווקא במקום צער] - מותרת כרגיל.

קטז. רחיצה במים חמים:

[א] רחיצת כל הגוף יחד - אסורה לבני אשכנז בכל מקרה, ולבני ספרד מותרת רק במים שהוחמו מערב יו"ט (ע"י לעיל גדרי 'הוחמו מערב יו"ט - וביו"ט' מה נחשב מים שהוחמו מערב יו"ט).

[ב] רחיצת גופו אבר אבר [דהיינו עם ניגוב לאחר כל אבר שרוחץ] - במים שהוחמו ביו"ט אסורה, ובמים שהוחמו מערב יו"ט מותרת, ולבני אשכנז רק במקום צער [ולכן, יכול להניח

מערב יו"ט סיר מים על האש, וביו"ט ישפכם לגיגית אמבטיה, ויכול להוסיף מים קרים, ולהתרחץ בהם].

[ג] רחיצת פנים, וכפות ידיים ורגליים - מותרת אפילו במים שהוחמו ביו"ט [ולכן, יכול להניח ביו"ט סיר מים על האש, וישפכם לגיגית אמבטיה, ויכול להוסיף להם מים קרים. אך רחיצה במים מדוד השמש [מבלי לסגור את ברז המים הקרים הנכנסים לדוד] אינה לכתחילה, וכבסע' הבא].

[ד] רחיצת מיעוט הגוף - מותרת במים שהוחמו מערב יו"ט, והמיקל לרחוץ במים שהוחמו ביו"ט ע"י סיר על האש או ע"י בוילר חשמלי [שדולק מערב החג או ע"י שיעון שבת], יש לו על מי לסמוך [ואם רוצה לרחוץ במים חמים מהדוד שמש, צריך לכתחילה לסגור את ברז המים הקרים הנכנסים לדוד, אך אין למחות במיקל בכך אף ללא סגירת ברז המים הקרים של הדוד].

קיו. רחיצת תינוק:

[א] תינוק שלא רגילים לרחצו בכל יום, דינו כגדול.

[ב] דין רחיצת כל גוף התינוק שרגילים לרחצו בכל יום, וכן רחיצת לכלוך מתינוק [אף שלא רגילים לרחצו בכל יום]:

מותרת במים שהוחמו מערב יו"ט, ואף במים שהוחמו ביו"ט ע"י סיר על האש מותרת, ובתנאי שהמים חוממו לצורך שתיה או שטיפת כלים [כלומר, יניח סיר מים על האש, בחלק מהמים החמים ישטוף כלים, ואת שאר המים ישפוך לגיגית האמבטיה, ויוסיף מים קרים וירחץ בהם את התינוק].

רחיצתו במים חמים מהדוד שמש [מבלי לסגור את ברז המים הקרים הנכנסים לדוד], אינה לכתחילה, והמיקל בזה ע"י שפוחת את הברז לצורך שתיה או שטיפת כלים [כגון שלאחר פתיחת הברז, ישטוף מעט כלים באמבטיה, ולאחמ"כ ירחץ את התינוק], אין למחות בידו.

דיני חפיפת השיער, וניגוב

קיא. חפיפה: אף באופנים שהותרה רחיצה ביו"ט, אסור לחפוף את השיער, משום איסור סחיטה, ומותר רק להניח סבון נוזלי ממש [שאינו סמיך יותר מסמיכות השמן, כדי שלא יהיה ממרח, וכן גזירה שמא ימרח] על השיער, ולשטפו עם הזרם ללא מגע בשערות כלל [ולבני אשכנז רחיצה זו הותרה במקום צער בלבד, כאמור].

קיט. ניגוב: אסור לנגב כל מקום שיש בו ריבוי שיער משום סחיטה, ומותר רק להניח בעדינות [מבלי ללחוץ] את המגבת על הגוף על מנת שתספוג את המים.

שימוש בדאודורנט בשבת ויו"ט

קכ. אין איסור הולדת ריח על גוף ושיער.

אך מצד איסור ממרח, מותר להשתמש רק בדאודורנט רול [מיימי] שהוא נשפך או בספריי, אך בסטיק או בג'ל אסור משום ממרח.

מספר טלפון בבית הוראה

0733-260-800

להפניית שאלות לרב ולקבלת הגיליון למייל - פנו לכתובת

6191265@gmail.com

הגיליון הודפס ע"י

הרב רוני ליקר והרב שילה אריאל הי"ו
להצלחת ילדיהם בתורה וביראת שמיים,
ובכל העניינים

גליזון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

במדבר - שבועות

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון
מכון באר האמונה
ארה"ב: Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2025

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד ההלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת במדבר - שבועות

אמונה

ד אחת דיבר אלוקים - והעמידן על 'אחת'.

שבועות

י ביום הזה באו - קבלת התורה בכל שנה ושנה.

יא כל העם יחדיו - מתן תורה לכל, אפילו לפחותים.

יב מנחה חדשה לה' - מאי דהוה הוה ויתחדש מכאן ואילך.

יג היו נכונים - ההכנה לקבלת התורה ובפרט בג' ימי הגבלה.

יד והגבלת - הקדושה והגבולות כתנאי לקבלת התורה.

יז כאיש אחד בלב אחד - האחדות כתנאי לקבלת התורה.

יח שמעת מתוך האש - קבלת התורה באש קודש.

יט ואשא אתכם - רוממות בני ישראל ביום הזה.

כ בעצרת נידונים - ר"ה לתורה ועבודת ה' לשנה הבעל"ט.

כא אבינו אב הרחמן - נחיצות ענין התפילה להצלחה בתורה ובפרט ביום הזה.

כג תיקון ליל שבועות - גדולת וקדושת הלילה.

כה בקבלת יום זה - מתן תורה בעת קריאת עשרת הדברות אף בדור אחרון.

ספח"ק בת עין

וידבר אלוקים וכו' לאמר אנכי ה' אלוקיך' (כ א-ב), דהנה כתיב (ויקרא כב לא) 'ושמרתם את מצותי ועשיתם אותם', ודרשו רז"ל (סנהדרין צט:) ועשיתם אִתְּם כתיב, פירוש שעל ידי הזדככות החומריות שהיה קודם מתן תורה, ואח"כ קבלו התורה, על ידי זה זכו ישראל עם קדוש שכל העולמות עליונים ותחתונים מתנהגים רק על ידי ישראל, ומשפיעים שפע בכל העולמות על ידי התעוררות תורה, ומצות ומעשים טובים. היינו, על ידי מצות צדקה שגומלים חסד, מעוררים מדת החסד על כנסת ישראל, היינו שפע וחיות בכל הנבראים. ועל ידי שמשברים כל המדות רעות ותאות רעות, משברים ומכניעים הסטרא אחרא עד גמירא. והכלל, שבחינת מלוכה בהתנהגות העולם תלוי בישראל, מחמת התורה ומצות שקבלו ישראל עם קדוש...

ועל פי דברינו אלה אפשר להבין למה בפסח צריך לאכול דווקא מצה ובשבועות דווקא חמץ, ששתי הלחם באים דווקא מן החמץ (ויקרא כג יז). ואפשר לומר על דרך רמז, חמץ מרמז על מעשה בני אדם, היינו מה שבא על ידי אתערותא דלתתא, כמו שאיתא במדרש (תנחומא תזריע ה) ששאל רשע אחד לאחד מן החכמים על מצות מילה, האיך יתכן שמעשה בני אדם יהיו נאים יותר ממעשה הבורא ברוך הוא, והביא לו החכם חטים וגלוסקאות, ואמר לו, ראה איזה מהם נאה יותר וכו'. מזה ראה שגלוסקאות שהוא חמץ הוא מעשה בני אדם, מרמז על אתערותא דלתתא ע"י תורה ומצות ומעשים טובים... אבל בחג השבועות שהיו בבחינת הזדככות החומריות, וקבלו אח"כ את התורה, ועי"ז יש כח בידם לפעול בעליונים ובתחתונים, לכך צריך דווקא חמץ שהוא מעשה בני אדם, שמרמז שהכל תלוי במעשיהם הטובים, הן להשפיע שפע בכל העולמות על ידי קיום התורה ומצות ומעשים טובים, והן להכניע הסטרא אחרא עד גמירא, על ידי שמשבר כל המדות רעות ותאות רעות.

(בת עין, פרשת יתרו ד"ה וידבר אלוקים)

במדבר - שבועות

אחת דיבר אלוקים - והעמידן על 'אחת'

בפרשתן (א א), 'וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמור', והקשה רבינו ה'אור החיים' הק' זי"ע מדוע שינה הכתוב בדקדוק הלשון, שכאשר הזכיר 'מקום' נקט תחילה את ה'כלל' - במדבר סיני, ואח"כ 'פירט' יותר שהיה זה ב'אהל מועד' [ולא אמר באהל מועד שבמדבר סיני], ואילו לגבי הזכרת ה'זמן' נכתב תחילה ה'פרט' באחד לחדש השני, ורק אח"כ אמר שהיה זה בשנה השנית [ולא נכתב בשנה השנית באחד לחדש השני].

קושיא זו הביא הרה"ק ה'בת עין' זי"ע (בריש פרשתן), והוא מבאר בזה עפ"י דרכו, שנרמז כאן יסוד גדול לכל הליכות חיי האיש היהודי, שאי אפשר 'להגיע' ולזכות לקבלת התורה בלתי קניין מידת האמונה והבטחון וההתחזקות בה*. כי הנה כך מציאות הדברים, שטרדות הפרנסה אשר האדם שקוע בה יומם ולילה, וחושב

מחשבות כיצד ישיג צרכיו, והיאך יגדיל את ממונו ובכל עת הוא דואג על מזונותיו ומזונות אנשי ביתו, טרדות הללו מונעים ממוחו וליבו להיות פנוי לעבודת הבורא ית"ש. וכמו שפירש מרן הבעל שם טוב הק' זי"ע בלשון המשנה (אבות ג טו) 'מצודה פרוסה על כל החיים', ש'פרוסה' רומז ללחם ולפרנסה וכמו שמצינו (ברכות לו:) 'בכדי אכילת פרס', והזהירונו חכמים כי מצודת היצר היא על ידי פרוסה - פרנסה, ואין לך מי שנמלט ממצודה זו אלא היא על כל החיים, שכל בני אנוש מתנסים בנסיון זה של רדיפת הפרנסה, וכלשונו של ה'בת עין', וזהו המצודה שבו ניצוד האדם, ומבקש לחמו בתחבולות וערמומיות וסובר שבוחו ועוצם ידו תעשה לו, ואינו בושח ומאמין בה' שבודאי יזמין לו פרנסתו וחיי נפשו, כי מאן דיהיב חיי יהיב מזוניג.

ואין עצה ואין תבונה אלא על ידי ההתחזקות במידת האמונה שרק הקב"ה הוא 'פותח את ידו ומשביע לכל חי רצון', הוא הנותן לו כח לעשות חילד, וכל

א. נחלקו הראשונים אם שתי הדברות הראשונות - אנכי ולא יהיה לך, נמנים בחשבון תרי"ג מצוות. דעת בעל 'הלכות גדולות' (בה"ג) שאינם נמנים. ומבאר הרמב"ן (ספר המצוות מצוה א) את שיטתו, כי מנין תרי"ג מצוות הם גזירותיו יתברך לעשות או לא לעשות. אבל האמונה... הוא העיקר והשורש שממנו נולדו המצוות, לא ימנה בחשבון. אגב אורחא בענין האמונה, כתב הרה"ק רבי משה מקאסוב זצ"ל הי"ד (בעל לקט עני, בספרו ספר הצוואה ערך בטחון) וז"ל, מי שאין לו בטחון אינו יכול לחיות על פני האדמה, או ישתגע או יאבד עצמו לדעת כי הבטחון הוא הדבר המועיל מאיש המוני עד החכם, ובלעדו לא יהיה.

ב. וכך הוי מרגלא בפומיה של הרה"ק ה'נתיבות שלום' זי"ע על דרך לשון שאומרים ב'סליחות' עשיקי אנן ובחשוכא שרינן - עשיקי אנן ובחשוכא שרינן, שמחמת כל הטרדות וה'עסק' אנו שרויים בחשכות...

ג. וז"ל ה'בת עין' בהמשך הענין שם, ע"כ תמיד יתבונן האדם בחסד ה', ר"ל להבין איך שהכל אינו בא רק ברצון ה' ובחסדו, ולא מכוחו של אדם, וכמאמר הכתוב (בראשית ב ו) וא"ד יעלה מן הארץ והשקה וגו', שהענן אינו בודאי כח אנושי כי אם רק חסד ה', ובענן שהוא בחינת חסד (עיי' זח"ג קג.) הוא משקה את כל פני האדמה. וזהו שאמר הקב"ה למשה רבינו ע"ה קודם קבלת התורה (שמות יט ט), 'הנה אנכי בא אליך בעב הענן, בעבור ישמע העם בדברי עמך', פירוש, הנה אנכי בא אליך ומזהיר אותך על בחינת ע"ב הענן, מרמז על בחינת חסד גימטריא ע"ב, וענן מרמז גם כן לבחינת חסד כנ"ל, ר"ל שישתכל תמיד במדת החסד, היינו שהכל הוא רק בחסדו ית', ולא מכוחו של אדם. ועיי' תגיע למדת האמונה והבטחון.

ד. וכך אמר אחד הצדיקים, נאמר ב'מתן תורה' (שמות כ טו) 'רואים את הקולות', ודרשו חז"ל (מכילתא, הובא ברש"י) רואים את הנשמע, ושומעים את הנראה, ונרמז בזה, כי מדרך העולם שהם רואים בעיניהם כיצד 'עבודתם' מביאה להם את הפרנסה, ואילו את הידיעה שהכל תלוי ב'סייעתא דשמיא' אינם רואים אלא שומעים, באמרם, כך שמענו

להם בעת יציאתם ממצרים, עד ש'גם צידה לא עשו להם' מרוב שהיה ליבם נכון סמוך ובטוח בא-ל חי שישפק להם כל צרכיהם, ולא היה להם כלל טרדת הפרנסה אלא לבם היה פנוי רק לעבודת ה', על כן היו יכולים לקבל את התורה. וכך הוא גם לדורות עולם, ובלשון קדשו ועיקר ההבנה צריכה להיות תחלה בבחינת אמונה ובטחון, כי מעיקרי העבודה בימים הללו הקודמים לקבלת התורה לקנות בקרבנו את האמונה הטהורה והבטחון באבינו שבשמים".

מזונותיו קצובים לו כבר מראש השנה^ה, וכן השרשת מידת הבטחון שבוודאי הקב"ה יזון אותו לגודל חסדו, וממילא כבר לא יהא אפוף בדאגת הפרנסה ולא יהא שקוע בחיפוש אחריה בהשתדלות יתירה וכ"ש בהשתדלות אסורה שיש בה ערמומיות, ושוב יהיה פנוי לעבודתו ית'.

ובזה מבאר מה שאמרו חז"ל (מכילתא בשלח עה"פ הנני ממטיר) 'לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן', כי הנה בני ישראל זכו למן בתוקף האמונה והבטחון שהיה

מאבותינו מדור דור את האמונה הטהורה שכל הבא לאדם אינו אלא בגזירת עליון, ו'ההשתדלות' היא רק גזירת מלך. אכן במתן תורה נתעלו ישראל והגיעו להשגת אמונה בחוש עד שראו את מה שבכל עת רק נשמע לבני אדם שהכל תלוי בסייעתא דשמיא, ואילו הדבר 'הנראה' תמיד, שמעשה הידים הם מביאים את הפרנסה ח"ו נהפך להיות רק בגדר 'שמיעה'...

ה. שמענו מ'שדכן' אחד, שזכה בחודש האחרון לברך על המוגמר, וניגש אליו אחד מהמחותנים ונתן לו 'מעטפה' (envelope) עם 'דמי שדכנות', והחל השדכן לספור ולמנות ונוכח לראות כי בתוכה 19 שטרות של מאתיים שקלים, סך הכל עולה ל-3,800 שקל, והיה ברור בעיניו כי אותו מחותן רצה לתת 4,000 שקל וטעה במניין השטרות [כי רובא דרובא דאינשי נוהגים לתת ארבעת אלפים טבין ותקילין, ויש הנותנים 1,000 דולר, אך עדיין לא היה אחד שנתן לו 3,800...], ורצה להתקשר אליו ולבקש את הסכום החסר, אכן ב"ב אמרה לו שישתוק, ויסמוך על הקב"ה שישלים לו ממקום אחר... והנה למחרת שלח לו מחותן (משידוך אחר) מעטפה שהיו בתוכה 21 שטרות של 200, ס"ה 4,200, ותיכף התקשר אליו לשאול על 'תוספת' הכסף, אמר לו, אכן היתה לי טעות, הכנסתי עוד 'שטר' מבלי לשים לב, אך מאחר שכבר שלחתי - יהי לך אשר לך... וזכה לראות בחוש כיצד מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה, והיאך הקב"ה מסבב את עולמו, וגורם לאנשים 'לטעות' בכדי שהלה יקבל את אשר מוכן לו...

ו. ו'נתרגם' את הדברים לדידן, כי המונע מהאדם לקבוע עיתים לתורה הוא טירדות הפרנסה, כמו כן יש שאינם מתפללים ב'מניין' ובציבור או ש'בורחים' באמצע התפילה - כשטענתם בפיהם אין לי זמן ופנאי, מוכרח אני 'לרוץ' לעבודה, שהבוס לא יכעס עלי... אני מרוויח לפי שעות עבודה, וכל רגע שאתעכב בבית הכנסת אני מפסיד... וכן כל כיו"ב בתירוץ הפרנסה ובכל שאר העניינים, על כן בטרם יגש ל'קבלת התורה' - יקדים לקבוע בליבו את האמונה והבטחון כיתד נאמן, וממילא כבר יוכל לקבוע עיתים לתורה ולהתפלל בציבור וכו'...

ובהאי עניינא, הגה"ק רבי חיים מוואלאז'ין זי"ע שאל פעם יהודי אחד מדוע אינו קובע עתים לתורה, תירץ היהודי את עצמו שהוא טרוד בטרדת הפרנסה, ולכן אין עיתותיו בידו לעסוק בתורה, אמר לו הגר"ח שאם כך הם פני הדברים, הרי שאין בינו לבין אומות העולם ולא כלום, דהא בשעה שעבר הקב"ה עם התורה אצל האומות העולם ושאלם האם ברצונם לקבל את התורה, ענו לו זה בכה וזה בכה, בני עשו ענו שכל חיותם הוא מרציחה וכבר נתברך אביהם 'על חרבך תחיה' וכן שאר האומות, והרי שמיאנו לקבל את התורה מפני פרנסתם וחיותם, ואם כן אף האומר שאינו לומד ואינו קובע עיתים לתורה מפני חיות נפשו ופרנסתו הרי הוא כאותם האומות...

ז. גם הרה"ק רבי לייבל אייגער זי"ע (תורת אמת ד"ה וידבר) האריך בעניין זה שההכנה לקבלת התורה הוא בחיזוק האמונה בבורא כל עולמים, ומבאר בזה מה שאמר להם הקב"ה קודם מתן תורה (שמות יט ד) 'אתם ראייתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי', שמאחר ש'אתם ראייתם' ומבורר אצלכם כי אני עשיתי הכל, אני עשיתי למצרים ואני הבאתי אתכם אלי, על כן תוכלו לקבל את התורה.

ואילו הרה"ק ה'תפארת שמואל' מאלכסנדר זי"ע כתב בזה"ל (נשא אות ד) 'וענין אמונה הוא עיקר הכנה לקבלת התורה, וצדיק באמונתו יחיה - באמונתו מחיה את עצמו וכל אבריו שיוכל להיות כלי מוכשר לקבל התורה, וזהו שאמר דוד המלך ע"ה (תהילים קיט כט) ותורתך חנני כי דרך אמונה בחרתי' (שם ל), עכ"ל.

ח. רגיל היה הרה"ק רבי מאיר מפרימישלאן זי"ע לספר מדי שנה בשנה לפני קהל עדת צאן מרעיתו בזמן הגבוה - לקראת קריאת עשרת הדברות, פעם שאל מלך וויען (ווינא) את הגאון הצדיק שר וטפסר רבי שמשון ווערטהיימער

באר הפרשה - במדבר - שבועות

זצ"ל (שהיה חי לפני כשלוש מאות שנה, את כינויו לקחנו מדברי החזו"ת 'איר' בתשובותיו) מדוע שרויים עם בני ישראל כבר רבות בשנים בגלות מרה וקשה, כשהם נרדים ונרדפים, מוכים ונבזים, ועדיין לא נושעו – מה פשעם ומה חטאתם לסבול כל כך הרבה.

ענהו רבי שמשון, כל זאת בא להם מחמת 'קנאה ושנאה' השורה ביניהם. תשובה זו לא מצאה חן בעיני המלך, שלא היה נראה לו סיבה מספקת להמיט על בני ישראל כל כך הרבה צרות וייסורים. ובחמתו ציווה המלך על רבי שמשון, שעליו לענות לו תשובה מספקת תוך ג' ימים, ואם לאו, ענוש ייענשו כל בני ישראל תושבי ויען, באותו לילה ערך רבי שמשון 'שאלת חלום' ויענהו ממרומים שאכן ענה נכונה למלך, ובעוון זה של 'קנאה ושנאה' שרויים בני ישראל בגלותם, ושלא יתרץ למלך תירוץ אחר, כי עוד יראה המלך כי אמת בפיו.

בתחילת החורף יצא המלך עם אחוזת מרעהו לצוד ציד בלב יער, ובהגיעם ליער נפרדו איש מעל אחיו לצוד כל אחד במקום אחר. אחר כמה שעות לא מצאו המשרתים את המלך, וחשבו בנפשם כי כנראה שב בעצמו לביתו, על כן אף הם שבו לביתם.

המלך שהיה שרוי עמוק עמוק בתאוות הציד לא שם על לב כי נשאר לגמרי בגפו, עד שהחלו צללי ערב לנטות... ולא מצא שם שום אחד משריו ועבדיו. ויחרד המלך חרדה גדולה מפחדו לבלות את הלילה בחברת כל מיני משחיתים ומזיקים, חיות טרף למיניהם שאינם מבחינים בין המלך ירום הודו לשאר אנשים. בצר לו התחיל לשוטט ביער אנה ואנה, עד שהגיע לנהר שמעברו נראו בתים מוארים, בלית ברירה נפרד המלך מסוסו החביב עליו, ואף מבגדי מלכותו, וכך כשהוא עוטה על גופו בגד דק החל לשחות במימי הנהר, עד שעלה מעברו השני של הנהר, וילך בכפר ההוא ערום ויחף – רועד מקור וצינה עזה, דפק על כמה וכמה מבתי הכפר אשר מרבית תושביו ערלים היו, ואיש מהם לא אבה לפתוח עבורו את הדלת ולהכניסו לביתו – באמרם העומד לפנינו אינו מן היישוב ומאנשי עולם הזה... מתייראים אנו ממנו, החליט המלך לתור אחר דלת שבה קבועה מזוזה, בידעו שעם בני ישראל רחמנים הם, והם יפתחו לו פתח להכניסו בצל קורתם. פשפש ומצא, נקש על הדלת והנה עומד לפניו יהודי, אשר מחזה כזה נגלה לנגד עיניו – איש ערום ויחף כולו אומר צינה וארכובותיו דא לדא נקשן, מיד פתח היהודי את הדלת, מיהר להכניסו לביתו, והכין לו כוס חמין ואף מיני תרגימא הגיש לפניו, עטפו ב'פעלץ' (פרווה מחממת) והשכיבו לפני התנור הבוהר, ותחל רוח המלך לשוב אליו. בתוך כך שמע המלך היאך שבעלת הבית מזהרת את בעלה, כי האיש הלז גנב ונוכל הוא, בעוד זמן מה כשתפרוש אף אתה לשינת הליל יגנוב הלה את כל חפצינו ויברח מהבית יחד עם הפעלץ היקר, אך היהודי הרגיע את רוחה, והבטיח שלא יתן שינה לעיניו בכל שעות הלילה, וישמור שלא יגנוב הלה שום דבר.

למחרת היום שאל המלך את מארחו היהודי מה מרחק יש מכפר זה עד לעיר הבירה וויען, אמר לו היהודי מרחק ארבע פרסאות, ויבקש לו המלך שישכור עבורו עגלה שיוכל ליסע לו וויען, אמר לו היהודי, ברשותי עגלה קטנה ואקחך, ויאמר המלך, נקבה שכרך, ויען היהודי 'ארבעה פערציגערס'. ויאמר לו המלך, הנני מסכים ליסע אתך, אך בתנאי שתתן לי את הפעלץ ללבשו בדרך, כי כל עצמותי רועדות מקור. עתה שבה בעלת הבית לגעור בו שערל זה יהרוג אותך על אם הדרך, את הפעלץ יקח לעצמו... אך הוא לא שת לבו לכל אלה, והרגיע אותה לאמר כי עוד מעט שוב ישוב וכספו בידו.

משהגיעו לעיר הבירה שאל היהודי את המלך להיכן פניו מועדות, ויען המלך שיקחהו אל ארמון המלוכה, אך היהודי התיירא ואמר בוודאי ענוש נענש על ההתקרבות לארמון המלך, ויאמר לו המלך אל תירא ואל תחת – אני אתרץ את הכל. והנה אך הגיעו עד לפני שער המלך קפץ המלך מהעגלה וינס הביתה, כשהוא לבוש בפעלץ היקר של היהודי, וכל בני ביתו של המלך שמחו מאד בחזרתו.

אז החל היהודי לחשוב, אוי לי ואבוי לנפשי, אכן נודע הדבר שגוי זה אינו אלא גנב, ועתה לא די שאינו משלם לי דמי הנסיעה, אף את מעילי לקח עמו, ועל כולנה, הכניס אותי אל גוב האריות – אל ארמון המלוכה, ועד מהרה יבואו שומרי הסף ויכלאוני. ואכן, לא עברו אלא כמה רגעים וסריסי המלך הגיעו, ויאמרו ליהודי שהמלך פקד להביאו אליו לפני ולפנים, בהיכנסו אמר לו המלך שלא יפחד כי ברצונו רק לדבר דברים אחדים עמו, וישאלהו המלך, התכירני, ענהו היהודי לא ראיתי את המלך מעודי עד היום הזה. אמר לו המלך, אבל אנכי מכיר אותך היטב, ואף את ביתך מכיר אנכי, ואת כליך ומטלטליך, וכל מצבך ומעמדך, ויען האיש ויאמר אין חכמה כחכמת המלך, כי יודע הוא כל מה שיש בחדרי חדרים בביתו של בן הכפר.

באר הפרשה - במדבר - שבועות

ז

ומוסיף כי ה'מילוי' של תיבת 'בטח' הוא ב"ת טי"ת ח"ת, ג' פעמים אותיות י"ת, והנה תיבת קדוש עולה בגימטריא ת"י (ונמצא בידך ג' פעמים 'קדוש'), והיינו שהבטחון הוא ההקרבה וההכנה לזכות להתקדש בקדושה

העליונה^ט. ומוסיף עוד, כי משמעות תיבת 'בטחון' הוא גם מלשון 'כיסוי' (כמו 'הן אמת חפצת בטוחות', תהילים נא ה, והכוונה על הכליות המנוסות בחלב), 'מפני שהוא כיסוי ונרתק לבחי' הקדושה (כלומר שה'בטחון מכסה את האותיות הנעלמות

אמר לו המלך לא חכמה יש כאן אלא זה עתה הייתי בביתך, כי אנכי איש שישן אצלך בזה הלילה, עתה אמור נא לי מה אשלם לך בעד המאכלים והמשקה שהחייט נפשי, אך היהודי לא השיב מאומה. שב המלך לומר, אפשר לך לבקש ממני ממון רב כמה שתרצה, ושוב לא ענהו היהודי. המלך בשלו, אם תרצה אתן לך שדות וכרמים, ושוב נאלם היהודי מהשיב. הגדיל המלך ואמר לו, אפילו אם תבקש עיר שלימה מערי הכיכר אתננה לך במתנה גמורה על שהצלת את חיי, ועדיין החריש היהודי. אמר לו המלך, אם לא תענני, לא תקבל אלא ארבעה פערציגערס המגיעים לך כבעל עגלה.

פתח היהודי את פיו ואמר ישמעני אדוני המלך, לפרנסתי מסובב אני בין העיירות כרוכל. אך בתקופה האחרונה החל יהודי פלוני לבוא אל הכפר שלנו, והוא קונה סחורות ועורות וכיו"ב מדרי הכפר, ובזה הינו משיג את גבולי, ימלא המלך את שאלתי ובקשתי, ויפקד פקודתו לאסור על היהודי מלהיכנס אל גבולות הכפר.

כשמוע המלך כל זאת, נענה ואמר כמה צדקו דברי רבי שמשון, כי גדלה הקנאה והשנאה בין בני ישראל, כי יהודי שוטה זה היה בידו להתעשר בין רגע כעשירים הגדולים שבכל המחוז, ואעפ"כ העבירתו הקנאה והשנאה על דעתו וביקש שטויות כאלו.

הבה ונתבונן, מה ראה הרה"ק מפרימשלאן לספר עובדא זו בשעה קדושה ונוראה כל כך, טרם קריאת התורה שהיא כמעמד הר סיני וכמבואר בפוסקים (וכדלהלן), ומלבד הפירוש הפשוט שבא לעורר על הדברים הנראים כפשוטים, כי דייקא בזמנים הגבוהים יש לשים לב על יסודות התורה, וכמו שאמרו שבאותו הזמן שנפתחו ז' רקיעים וזכו להתגלות אלוקית נוראה כשירד הקב"ה על הר סיני, אזי מן השמים השמיע את קולו בלא תרצח ולא תגנוב... להזכיר להם שאף שהתעלו עדי מרום ו'כבני עליון' אך אל ישכחו להתנהג כ'אדם'...

אך ביתר עומק יתבאר כוונתו של הרה"ק בסיפור המעשה, כי שורש הקנאה והתחרות והשנאה נובע מחסרון האמונה שכל הנעשה בעולם הוא בדבר ה', ואין אדם נוגע במה שמוכן לחברו אפילו כמלוא נימה, אין בחברו כח ויכולת לעשות כן, והמאמין לא יחוש ולא ירע לבבו גם אם רואה שרעהו מצליח יותר ממנו, כי ידע אל נכון שלא שייך בעולם מציאות של משיג גבול. על כן רצה הרה"ק להשריש בהם את האמונה הטהורה קודם קריאת עשרת הדברות, כי היא ההכנה הראויה לזכות לקבלת התורה.

ט. ויש להעמיס עוד בדבריו הק', שהנה היצר הרע מתגבר ביותר להכשיל את האדם להורות 'היתר' ולפרוץ גדרי קדושה בטענת פרנסה... ואין צורך להאריך ולהרחיב בכל טענות ופיתויי היצר כאשר כל אחד יודע זאת בעצמו... ועל כולנה הוא קללת הדור האחרון בהחזקת הכלים המשחיתים כל חלקה טובה רח"ל בתירוץ צורך פרנסה, ועל כגון דא ייאמר לאיש היהודי, התחזק בבטחון, ואל תפחד לחשוש מלעמוד כחומה בצורה בכל הגדרים והסייגים שקבעו חכמי הדור שמא תינזק פרנסתך. אל תאמר הנני מוכרח לילך למקום שאינו 'כשר' בתכלית כדי להשיג דבר בזול ולחסוך מלקנותו בשער היוקר במקום מהודר... וכל מחשבה או טענה כיו"ב, אלא בטח בה' הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים ומכין מזון לכל בריותיו, והוא יכלכלך גם אם תתנהג בקדושה (וביתר שאת יפרנסך בזכות זה)...

וכך אמר הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע, שכדרך דאיתא במדרש (בר"ר פז י) שאמרה אשת פוטיפר ליוסף הצדיק 'חותכת אני פרנסה שלך' אם לא תשמע לי, כמו כן יש נסיון לכל אדם, ר"ל שיצרו הרע מתגבר עליו בעניינים הללו בכל מיני טענות, וכשמתגבר רואה כי הכל אין ואפס (הובא בתורת אבות, טהרת המידות אות מה).

ואדרבה, שמירת הגדרים והסייגים היא מקור הברכה, ועל ידם ימצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים, להשפיע עליו פרנסה בהרחבה מלוא חופניים, מעשה שמענו ממכירי בעל המעשה, איש יהודי הדר בעי"ת לעיקוואד שנתברך ב'ברכת שמים' מרובה, והוא מנהל אפיס (משרד) גדול העוסק בקנייני נדל"ן (Real Estate), שם עובדות כמה נשים מאנ"ש. ויהי היום, קיבל היהודי שיחת טלפון מאחת העובדות, כי ברצונה לברר, היות וקיבלה ממנו הודעת אימייל, שבו הוא מורה לה להעביר סכום של \$70,000 לחשבון בנק מסוים, והיא מבקשת אישור טלפוני לפני שהיא מבצעת את ההעברה.

באר הפרשה - במדבר - שבועות

י"ת שהם רומזים ל'קדוש'), ואי אפשר לבוא לבחי' הקדושה עד שמגיע תחילה להכיסוי שלה היא בחינת במחון', אך על ידי האמונה והבטחון מתעלה מדרגה לדרגה עד שזוכה להיות בחי' 'אהל מועד' ומשכן - שישכון ה' בקרבנו.

ועל פי זה יתפרש לשון הכתוב וידבר ה' אל משה במדבר סיני - 'מדבר' רומז לאמונה ובטחון, וכדכתיב (ירמיה ב ב) 'לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה', והכוונה היא שהיו בני ישראל בבחינת 'מדבר', ר"ל שלימים באמונתם, עד שהתעלו כל כך שהם עצמם

תמה היהודי ונשתומם, כי מעולם לא שלח הודעה ובקשה כזאת... עד שנתברר שגנב 'נוכל' פרץ לאימייל שלו, והוא שלח את ההודעה בשמו להעביר את הסכום הנ"ל לחשבון בנק שלו... אלא שהנוכל כבר בדק אחרי 'בעל הבית' זה זמן רב, ובאותו זמן הוא למד לכתוב כסגנון כתיבתו ככל משפטו וחוקתו, וזאת אשר עשה היום בבקשתו את ה\$70,000.

לאחר שנרגע בעל הבית מה'הלם' והבהלה, ולאידך מהשמחה שניצל מ'עוקץ' לא קטן, שאל את העובדת, על מה ולמה החליטה לברר אצלו אודות ההעברה, והרי כפי מה שהיה נראה לעיניי, היה נראה שאני בעצמי כתבתי את האימייל ללא כל מקום לספקות, השיבה העובדת, מכיוון שקבעת חוק בל יעבור, באפיס זה אין קוראים לנשים בשם הפרטי בשום פנים ואופן - לא בקרי ולא בכתיב, ואילו האימייל הזה נפתח בשמי הפרטי (ה'טעות' היחידה של הנוכל), לכן אמרתי שמשוהו לא מריח טוב וכדאי להתקשר אליך ולבדוק...

מעשה נפלא מספר הגה"צ רבי גמליאל ראבינאוויטץ שליט"א בשם הגאון הרמ"ד סאלאוויטשיק זצ"ל ממה שעיינו ראו ולא זר, בתקופת ה'מלחמה' היה בחור ירא אלוקים, שמור מן החטא, שישב על התורה ועל העבודה כאילו אין מלחמה, ללא פחד וללא מורא, לא פסיק פומיה מגירסא. ולא הבנתי - כי הא תינח שאינו חושש ומפחד, אבל הרי הזמן הוא זמן רעב נורא, לא היו שיירות מצויות ולא מסחר, ותמהתי עד מאד - מהיכן ירק זה חי, אבל, ראיתי שלבחור עצמו לא קשה קושיא זו כלל, אלא הוא מתנהג כאילו עולם כמנהגו נוהג, אין מלחמה ואין שואה, אין רעב ואין מחסור.

ואמר הגרמ"ד, חשבתי לעצמי, פ"א אשאר בשטיבל אשר הוא יושב שם ואעקוב אחריו לראות מאין הוא חי, ואכן, הנה אני רואה, שאחד מבאי השטיבל ראה שהבחור נחלש מיום אל יום, נכמרו רחמיו וניגש אליו ושאלו, בחור'ל, האם אינך רעב, אמר הבחור, אכן רעבוני גבר עלי מאד, נורא ואיום. אמר לו האיש, בא עמי לביתי, ושם יש ארוחה מוכנה, והגם שהכל מצומצם אצלי לנוכח המצב, אבל אפריש עבורך בשמחה מכל מה שיש לי, כדי שגם אתה תוכל להחיות נפשך, שאלו הבחור, האם יש לכם בנות בבית, אמר כן ב"ה, אמר הבחור, א"כ, לא אוכל לעלות לביתך, כי מעודי קבלתי על עצמי שלא אכנס לבית זר שיש בו נשים...

גער בו הלה, וכי עתה הוא זמן לקיים קבלות כגון דא, הרי זה פיקוח נפש, אמר לו הבחור בשלוות הנפש, לא אזוז מקבלתי, אמר לו האיש, אל תהיה שוטה, הרי יש כעת מלחמה נוראה, איש אינו מסוגל להתבונן עליך, ואם תאמר מחמת הבנות, יש לי עצה - אכניס את בנותי לחדר סגור, תבוא ותסעד את לבך, ואח"כ תצא ורק אז הן תבואנה לחדר האוכל, ודע, כי עליך להזדרז, כי אם לא, לא ישאר מאומה. הגרמ"ד עמד בצד וראה שהבחור מודה לו בכל לב ונפש, אבל אומר לו בשלוות הנפש, את קבלתי אשמור, בטוח אני בקוב"ה שבזכות זה לא יזניחני.

והנה, לא עברה מחצית שעה, ואותו יהודי נכנס לביהמ"ד עם מגש טעון אוכל, שאל הבחור את האיש הרי אמרת לי שהנך עוזבני לנפשי, ענה האיש, כי התיישבתי בדעתי הרי אתה עומד ובוטח בה', והרי הנך עתיד למות עם בטחונך... לכן הבאתי לך עד הנה את מאכלך, ולא שת אל לבו כי אכן בטחונו גרם שמשמים יכניסו לו 'מחשבות' הללו - להיטיב לו, ורק בזכות הבטחון הביא לו האיש את מאכלו עד ביהכנ"ס (טיב המעשיות).

ולמדנו, א. כל כוחו של אותו בחור צדיק לשמור על גדר הקדושה כחומת אש היה מפני שבטח באביו שבשמים הנותן לחם לכל בשר. ב. הבוטח בה' - הקב"ה מושיעו בכל עת וזמן, לא משנה מה המצב... גם בזמן מלחמה ומחסור ודחוקות... ולהוציא מדעתו של אותו טיפש - זה הנותן, שאמר לו שימות מחמת בטחונו, וחשב לעצמו שהוא המביא לו מאכלו, ולא שת אל לבו כי אדרבה דייקא על ידי בטחונו בה' - הכניס ה' מחשבה בלב האיש להביא לו מאכלו.

ג. עד כמה צריך לעמוד איתן על 'קבלה' (ואין הדברים אמורים למעשה לעניין פיקוח נפש, שצריך לזה 'שאלת חכם', אך עכ"פ נלמד מכאן כיצד שומרים על הקבלות בזמנים שאינם פיקוח נפש...). ד. המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ודרך ארץ (אבות ג ה), כל העולם חושש ומפחד, ותריום אחר מאכלם, וזה שקוע כולו בתורה ומאכלו בא לו עד פיו...

(דברים ד לט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלוקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד'... אכן הקב"ה מנהיג את העולם כולו ברוח פיו, והוא הוציאנו ממצרים ועשה לנו כל הנפלאות, ואין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה, שנאמר (תהלים לו כג) 'מה' מצעדי גבר כוננו, עב"ל'.

תדע שהאמונה היא עיקר כל התורה כולה". כדכתב הרמב"ן ז"ע (סוף פר' בא בד"ה ומן הניסים) 'שאין לאדם חלק בתורת משה עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם ניסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם'. נמצא, שבלא האמונה נחשב כמי שעדיין לא 'התחיל' את התורה. אין לנו אלא להתבונן בדבריו, ולהשיבם היטב בפנימיות לבנו - שאין כל טבע בעולם אלא הכל בהנהגה ניסית מאת ה'. כאשר יחיה האדם באמונה זו אשריו ואשרי חלקו בזה ובבא.

וכך איתא מהרה"ק ה'מאור ושמש' ז"ע (פרשת יתרו ד"ה איתא במדרש), בשם הקדוש הרב רבינו אלימלך [מליזענסק] זצוק"ל... 'וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר - אנכי ה' אלקיך' פירוש שבכלל 'אנכי' הוא כל התורה כולה וכו', וכל התורה כולה היא תלויה ב'אנכי', דהיינו אם האדם מאמין באלקותו ממילא בודאי מקיים התורה והמצוות בראוי².

היו באהל מועד, שהשכין הקב"ה שכינתו בתוכם, וממשיך הכתוב לבאר מהיכן הגיעו למדרגה גבוהה כזו להאמין באחד יחיד ומיוחד, וכי התחזקו מירידת המן שהיה בחודש השני (שבת פז:), ועי"ז הוקם המשכן בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים (ע"כ דברי ה'בת עין).

ואכן, תחילת נתינת התורה הם באותם שני דברות אשר 'מפי הגבורה שמענום' - אנוכי ה' אלוקיך, ולא יהיה לך, כי האמונה היא יסוד כל התורה, ורק אחר שהאדם מאמין שייך לצוות עליו את כל החוקים והמשפטים. ומהאי טעמא הראה להם הקב"ה שהוא אדון כל ואין יחידות כמוהו, וכמו שנאמר (דברים ד לה) 'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלוקים, אין עוד מלבדו', וברש"י, בשנתן הקב"ה את התורה פתח להם ז' רקיעים, וכשם שקרע את העליונים כך קרע את התחתונים וראו שהוא יחיד לבדך נאמר 'אתה הראת לדעת', ובודאי לא לחינם קרע הקב"ה עליונים ותחתונים, אלא לחזק אמונתם, ולנטוע אותה בלב כל ישראל עד סוף כל הדורות, כדי שיהיו ראויים ומוכשרים לקבל את התורה.

וכך מצינו בדברי הסמ"ק שמונה את האמונה כמצווה ראשונה במניין המצוות (מצוה א) וז"ל. לידע שאותו שברא שמים וארץ הוא לבדו מושל מעלה ומטה וכו' רוחות כדכתיב (שמות כ ב) 'אנכי ה' אלוקיך', וכתיב

י. כתב הרא"ש שלכן פתח 'אנכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים', ולא פתח בנס גדול יותר - 'אנכי ה' אלוקיך אשר בראתי שמים וארץ', כי רצה הבורא ללמדנו על האמונה בהשגחת ה' בפרטיות על כל פרט ופרט, ודבר זה נתגלה לעין כל ביציאת מצרים (יותר מבעת בריאת העולם). וז"ל הרא"ש (ארחות חיים ליום א' כו) לבטוח בה' בכל לב, ולהאמין בהשגחתו הפרטית, ובזה תקיים בלבבך הייחוד השלם, בהאמין בו כי עיניו משוטטות בכל הארץ, ועיניו על כל דרכי איש, ובוחן לב וחוקר כליות. כי מי שאינו מאמין באשר הוצאתיך מארץ מצרים אף באנכי ה' אלוקיך אינו מאמין... וזה יסוד כל התורה כולה. עכ"ל.

יא. וז"ל הרה"ק ה'דגל מחנה אפרים' ז"ע (ר"פ עקב), כלל גדול לעבודת הבורא ב"ה הוא העיקר הוא האמונה, ועי"ז היה מזהיר אא"ז זללה"ה (מרון הבעש"ט), וזהו שורש לכל התורה והעבודה, וזהו שאמר דוד המע"ה (תהלים קיט פו) 'כל מצוותיך אמונה'. עכ"ל.

יב. לעומת זאת, ביאר עוד הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק ז"ע (נו"א ד"ה וידבר, או יאמר), שתכלית כל התורה כולה היא להביא את האדם לידי אמונה והכרה בבורא כל עולמים, וזה ביאור הכתוב (כ א-ב), וידבר אלוקים את כל הדברים האלה - תכלית דבר ה' אל עמו בכדי שיבוא האדם לאמר אנכי ה' אלוקיך, שיאמר תמיד ויכריז שאין עוד מלבדו ואפס זולתו.

כעין זה כתב הגר"א (משלי כב יט) עיקר נתינת התורה לישראל הוא בכדי שישומו ביטחונם בה'. וכך אמר הרה"ק רבי יחזקאל מקאז'מיר ז"ע (תורת יחזקאל תפילות ר"ה) בביאור נוסח הברכה (ברכת מלכויות במוסף דר"ה) ובתורתך כתוב לאמר כל התורה הקדושה נכתבה בכדי לאמר לו ליהודי, שיאמין בכל לבו ששמע ישראל ה' אלוקינו ה' אחד.

חג השבועות

הוא יום מתן תורה בעצמו¹, איננו זכר למה שהיה, כי היא בלה חדשה כשעה ראשונה, והיום מקבלה מנותן התורה ית"ש, עכ"ל².

ובן כתב המ"ז (או"ח מז ה) בביאור הברכה 'נותן התורה' בלשון הווה, כי הקב"ה נותן התורה בכל עת ורגע לבני ישראל, ונתניה זו באה מכוחה של הקצבה שמקבל האדם במתן תורה בחג השבועות בכל שנה ושנה.

ביום הזה באו - קבלת התורה בכל שנה ושנה אמרו חז"ל (פסיקתא זוטא ואתחנן) חייב אדם לראות את עצמו כאילו מקבל תורה מסיני³. וביאור הדברים, כי נתנית התורה אינה רק מאורע שהיה בשעתו, אלא היא מתחדשת בכל שנה ושנה, כמו שאמר הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (תו"מ ד"ה בשבועותיכם) וז"ל, הנה פסח זכר ליציאת מצרים היא זכרון למה שעבר, וכן סוכות 'למען ידעו דורותיכם' מה שכבר היה, אבל מתן תורה,

יג. וכבר הוכיח כן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, (הובא בהליכות שלמה פרק יב הערה 1) מדברי הגמ' (שבת קכט:): שאסור להקיז דם בכל ערב יום טוב, משום שגזרו אטו יומא טבא דעצרת, שכשהיו בני ישראל במדבר סיני יצא בערב שבועות רוח ושמם 'טבוח', ואם לא היו מקבלים ישראל את התורה 'הוה טבח להו לבשרייהו ולדמייהו', [ומאחר שבערב יו"ט דשבועות יש סכנה להקיז דם על כן אסרו בכל ערב יו"ט, הובא ברמ"א או"ח תס"ח י]. ולכאורה צריך ביאור, הרי 'רוח' זו יצאה מלפני אלפי שנים, ואיזה סכנה יש בדבר לדין, עד שאסרו מחמת זה להקיז דם בערב שבועות עד היום הזה. אלא, מבאר ב'מחצית השקל' (שם סקט"ו) ונודע דבכל הזמנים שאירע לאבותינו ענין מה, כשיגיע זמן ההוא שוב מתעורר קצת מעין אותו דבר וענין ההוא. ונמצא שאותה 'רוח' - טבוח' יוצאת מחדש בכל שנה ושנה, ורק ע"י קבלת בני ישראל את התורה הם ניצולים ממנה, מעתה יובן מה ענין יש לנו להיזהר אף כהיום מהקזת דם, ולא רק מטעם 'זכר' וסימן בעלמא, אלא כדי להחיותנו כהיום הזה בפועל ממש. והרי 'מידה טובה מרובה', כי אם עניני הסכנה שהיו אז שבים ומתחדשים בכל שנה ושנה, ק"ו בן בנו של ק"ו שכל עניני מתן תורה - נתנית התורה, וקרבת בני ישראל אל ה' שבים להתרחש בפועל ממש בכל שנה ושנה אף בדור אחרון - בשנת ה'תשפ"ה...

עוד סימוכין לכך הביאו, דהנה ידוע שאין לקצוץ צפרני הידים והרגלים ביום אחד (מג"א ריש סי' רס, מ'מגיד מישרים' שאמר כן לבי"), ומכל מקום מביא ה'ליקוטי מהרי"ח' (ח"ג דף מה) בשם הרה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע (וכן הוא בחידושי הרי"ם), דבערב שבועות אין להקפיד בזה ומותר לקוצצם ביום אחד, וטעמו ונימוקו עמו, שהרי איתא בזוה"ק (פ"י אמור הובא בסוף תיקון ליל שבועות) שהטעם שאמרה תורה לספור ספירת העומר במשך שבעה שבועות, כי הם במקום ספירת שבעה נקיים מכל לכלוך וטומאה, ואחרי הספירה טובלים במקוה טהרה בליל שבועות כדי לקבל את התורה בטהרה ביום, ולטבילה זו צריך להסיר ולהוריד כל החציצות מעל גופו, ועל כן אם לא יקצוץ את צפרניו יהיו אלו חוצצים ומעכבים את הטבילה, לפיכך מותר מן הדין לקצוץ הצפרנים ביום אחד כדין טבילת מצוה. מכאן נאמר, אם בשנת תשפ"ה מתירים לנו לקצוץ צפרני ידיים ורגליים ביום אחד, ואין אומרים שהיתר זה כבר אינו נוהג בזמן הזה, ע"כ שאף כהיום הזה עלינו להיטהר כאותה טהרה שנטהרו אבותינו בהיותם במדבר, ואף אנו נקבל את התורה ביום חג השבועות הזה בפועל ממש כמו שהם קיבלו בהר סיני.

יד. בקדושת יום הקדוש חג השבועות היה אומר הרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע, כי החג הנו למשך יום אחד בלבד, לעומת חג הפסח והסוכות הנמשכים למשך ז-ח ימים, ללמדנו על גודל הקדושה שיש באותם ז' ימים כולם נקבצו באו בתוככי יום אחד.

טו. הגה"צ רבי אליהו ראטה זצ"ל סיפר, שבשנה אחת בחג השבועות בהיותו בכותל המערבי עם הרה"ק רבי שלומ'קה זי"ע, קרא לו הרה"ק קודם עלות השחר, ואמר לו, כעת שואלים בשמים האם רוצים לקבל את התורה, הבה נענה יחדיו 'נעשה ונשמע', וביאר את דבריו, כי קבלת התורה צריכה להיות ברבים על כן רציתי שנאמר יחדיו נעשה ונשמע.

בענין זה כתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות חת"ס, שם"ד:): על הכתוב (שמות יט ו), 'אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל'. וברש"י, 'לא פחות ולא יותר'. ומבאר החת"ס, 'לא יותר' - היינו שהיא מדריגה יותר עליונה שבאפשרות, ואפילו מלאכי השרת לא זכו ולא יכול לזכות יותר מזה אפילו גדול הנביאים, ולא פחות פירוש אין אשה או פחות שבפחותים שלא יכול לזכות לזה, כי כל אדם מישראל יש כח בידו לעלות למדריגה זו".

עוד איתא ב'חתם סופר' זי"ע (דרשות שבועות תקס"ב) כי לא נתנה התורה ליחידים כי אם לכללות ישראל... באופן שיהיה לכל אדם מישראל חלק בתורה... ועל כן שמחת כל ישראל שווים בחג השבועות.

ומבאר שם, שלכן אוכלים מאכלי חלב בשבועות, וסמכוה אקרא 'מנחה חדשה לה' בשבועותיכם' (ויקרא כג טז) ר"ת מחלב. כי רמז חיזוק גדול יש לנו בו, שהרי בסדר ברירת החלב יש שני אופני ברירה בזה אחר זה - תחילה בוררים את כל החלב מהפרה, כברירת אוכל מפסולת, לאחמ"כ מבררים ומפרידים את החלב עצמו לג' מינים. א. השומן והוא החמאה החשוב שבה. ב. מהנותר יעשה חריצים ונבינות והוא הבינונית. ג. נותר מהם מי החלב שאינו שווה כלום. אמנם בלי ברירה (היינו אם לא יברור את החלב עצמו) אלא יניחנה כמות שהיא מעורב, הרי שלושתן בצירופם טוב מאד, והוא משקה חשוב מאד, המחיה אדם ובהמה. והכי נמי,

ובזה פירש הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (קט. ד"ה משה) בלשון הכתוב (שמות יט יט) 'משה ידבר', שלא נאמר 'דיבר' בלשון עבר אלא 'ידבר' בלשון עתיד, ומבאר וז"ל, משה ידבר לשון עתיד, כי עתיד הוא משה רבינו לדבר בכל דור ודור עם כל אחד ואחד הבא לטהר ולקבל התורה עליו, כי אתפשטותא דמשה בכל דור ודור.

פוק חזי מה שהעיד ה'חוקני' (בהקדמה לפירושו עה"ת) בלשון קדשו בנפשי נשבעתי אני חזקיה, כי בחלומי שמעתי קול אלוקים מדבר עשרת הדברים.

מעתה מילתא דפשיטא שכשם שקודם נתינת התורה שהיתה בהר סיני אמרה תורה 'היו נכונים', כך גם עתה שומה עלינו להכין את עצמנו לקראת נתינת התורה שתהיה בחג השבועות הקרב ובא, וכשם שנתנת התורה מתחדשת כך גם ציווי 'היו נכונים' מתחדש אף הוא...

כל העם יחדיו - מתן תורה לכל, אפילו לפחותים

מנהג ישראל קדושים להניח עצי סרק בבתי כנסיות ביו"ט של שבועות, טעם לשבח נתן הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות מגילת רות ד"ה ויהי) שבא לומר שאף הנדמים בעיניהם ל'עצי סרק' - שאין בהם לא טעם ולא ריח, לא תורה ולא מצוות, גם להם"י יש חלק ביום זה בקבלת התורה, אבל מוטל עליהם לנצל ככל יכולתם את הזמן הקדוש ולקבל את התורה - כי זה תכלית יום זה.

טז. טעם מתוק ונפלא לאכילת מאכלי חלב כתב בספר שלמי קרבן תודה (להגה"ח רבי דוד משה לוי זצ"ל), וז"ל, החלב שונה משאר משקין כיין ושמן שנעשים רק ע"י סחיטת הענבים והזיתים, וצריך לזה מקום מוכן - בית הבד והגת, ושאר טרחות, אך החלב בא יותר בניקל, ותיכף כשמוציא מהבהמה ראוי לשתייה, להורות רמז לתורה המונחת בקרן זוית וכל הרוצה ליטול יבוא ויטול, ולא צריך מקום מיוחד אלא ניגש לקחתה וכבר היא בידו. יז. כה אמר הרה"ק רבי לייבל איגר זי"ע (תורת אמת ריש יתרו), דלכן כתבה תורה ענין ביאתנו של יתרו להסתפח לקהל ה' לפני הפרשה של קבלת התורה, ללמדנו בינה, שאף הגוי והכומר לע"ז בידם לעזוב הכל ולהתקרב אל הקדושה, וזו ההקדמה הטובה ביותר לקבלת התורה שישא היהודי ק"ו בנפשו שאם ביד גוי להתקרב עאכו"כ ביד זרעו של אברהם יצחק ויעקב להתקרב.

וכך פירש ה'אמרי אמת' זי"ע (יתרו תרצ"א בשם השפת אמת) בלשון הכתוב (יט ד) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי', שהנה הנשר הוא עוף טמא כידוע, ובא הכתוב להורות לאדם שאפילו מתוך בחי' נשר בשפלות מצב רוחני, אם יעסוק בתורה יקרב אותו הקב"ה ויביאהו אליו, וכמו שהיה בצאת ישראל ממצרים, שהיו משוקעים במ"ט שערי טומאה וקרבת המקום לעבודתו.

עוד בענין זה, כתב הרה"ק ה'ישמח ישראל' (יתרו אות ו), כי מטבע הנשר להחליף נוצותיו תדיר, וכדכתיב (תהלים קג ה) 'תתחדש כנשר נעוריקי' ופירש רש"י 'כנשר הזה שמחדש כנפיו ונוצה משנה לשנה', וכנגד זה דיבר הכתוב להתחדש 'כנשר' מבלי להביט על מצבו עד עתה.

הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע (לר"ח סיון קמ. ד"ה ואמר) פירש מה שנאמר (שמות יז יז) 'ויתיצבו בתחתית ההר', שהכוונה שהיו בתחתית המדרגה ולא ג"כ ניתנה תורה, אם כן 'הכל יכולין לקבל התורה יהיה מי שיהיה אפילו בכחינה תחתונה יכול לקבל'. עוד איתא שם (ד"ה ואמר), וז"ל. ואמר שכל בר ישראל יכול להשיג חיות ה' יתברך, אפילו הקטן שבקטנים והפחות שבפחותים והשפל שבשפלים וכל להשיג חיות השי"ת, ועבירה היא בידינו שאנו ישינים בתרדמת הזמן, כי בשעה אחת יכולים להשיג עוה"ב שלימה, ומכמה שעות שהשי"ת נותן לאדם שיחיה כמה עוה"ב יכולים להשיג, עכ"ל.

מנחה חדשה לה' - מאי דהוה הוה ויתחדש מכאן ואילך בפרשתן (א א), 'וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמור', וביאר הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליז'ענסק זי"ע (נועם אלימלך ד"ה א"י וידבר) וז"ל, נראה דהתורה מלמדת לאדם שיתנהג עצמו, כי להיות שהתורה ניתנה בסיני למען ילמד אדם להיות תמיד מוכנע גדול ונבוה בעיניו, כדרך שעשה השי"ת ב"ה שמאס בהרים הגבוהים ובחר בהר סיני הנמוך מכולם. והוה 'במדבר סיני' - לשון ענווה. רק לזה צריך האדם שלא יתעצב מחמת גודל הכנעה ויפול בעצבות, וזה הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא יתברך, לכן הזהירה תורה עליו שיראה להיות תמיד בשמחה, כי אין השכינה שורה מתוך עצבות, והוה 'באוהל מועד', פירוש שיכניס עצמו לאהל של מועד הוא לשון שמחה, כי מועד הוא לשון יו"ט. 'באחד לחדש השני', פירוש, ואם יאמר האדם ואיך אוכל לשמוח כיון שהרבתי לפשוע, ולזה אמרה תורה אעפ"כ יראה לעשות תשובה בשמחה, ויתחזק

הקב"ה בירר לו ביום זה את עם ה' מתוך פרות הבשן - אומות העולם, כמוציא החלב מרדי הפרה, ואם גם עתה נברור בחלב עצמו (היינו ישראל המשולים לחלב אם נברור בהם ונחלקם כיתות כיתות לפי מדרגתם) ויהיו בני עליה בבחינת חמאה, והבינונים בבחינת גבינה, הרי ישארו שארי עמא דארעא חס ושלום כמי חלב שאין בהם צורך. ולא ניחא ליה למרייהו למימר הכי (אין הקב"ה חפץ בחלוקה זו) לכן ישארו בתערובתם ויהיו כמשקה המחיה כל העולם שווה לכל. ומשום כן נתנה התורה במעמד הנבחר והנפלא הזה בתחילת צאתנו מעבודת מצרים בשעדיין לא היינו כדאים לזה, להורות כי אין מעצור ולא יתיאש אדם מחלקן בתורה, אפילו אם יהיה בשפל המדרגה מכל מקום כמוהו כמו הגדול שבגדולים י"ח.

עפי"ז מבאר ה'חתם סופר' מקרא שכתוב (דברים טו י"ב) 'ועשית חג שבועות.. ושמתח לפני ה' אלוך אתה ובנך וביתך עבדך... במקום אשר יבחר ה' אלוך לשכן שמו שם, וזכרת כי עבד היית במצרים ושמרת ועשית את החוקים האלה, ומבאר, כי הנה התורה הקדושה מצווה לכל אחד ואחד אפילו לעבדך ואמתך לשמוח בחג השבועות, כי בחג קדוש זה שוכן הקב"ה אצל כל אחד ואחד מישראל. והוה אומרו במקום מלשון במקום - תחת - אל תקרי 'במקום', אלא 'במקום', דתחת שיבוא הקב"ה להשרות את שכינתו לשכן שמו שם על הצדיק הקדוש, הריהו משרה את שכינתו ביום זה על כל יחיד ויחיד. ומסיים החתם סופר בדברים נלהבים ואם לא תאמין שיהיה כן בכוחך לפי מיעוט ערכך בעיני עצמך, לזה - 'וזכרת כי עבד היית במצרים', והרי מעמדו ומצבו של העבד במדרגה פחותה מאשר אתה עכשיו בה, ואפילו הכי קבלת את התורה מתוך שפלות מצבך, א"כ אף היום - 'ושמרת ועשית את החוקים האלה', וגם עתה לא תמנע עצמך מלשמוח בה'.

יח. ובזה פירש שם ה'חתם סופר' זי"ע את נוסח הברכה 'אשר בחר בנו מכל העמים' - כי רק ברירה אחת יש כאן - ברירת והפרדת בני מתוך אומות העולם, אבל בתוך בני ישראל עצמם אין כל ברירה והפרדה - כי כולם שווים. ולכן אומרים מיד לאחמ"כ ונתן לנו את תורתו מלשון 'נתינה' בלא כל ברירה, אלא כמתנה אפילו למי שאינו ראוי.

וזהו מה שאמרו חז"ל (נדרים פא.) דבר זה שאלו לחכמים ולנביאים, על מה אבדה הארץ, ויאמר ה' על עזבם את תורתך אשר נתתי לפניכם, כי לא הסכימו שנתתי להם את התורה בלא ברירה לבחור איש מיוחד מהם, כדמצינו שבשעת החורבן היו אומרים 'צור תעודה חתום תורה בלימודי' (ישעי' ח טז) - שאין התורה אלא לישעיה וחביריו, ובאמת היה להם לידיע שאין שום אחיזה יתירה לת"ח בתורה יותר מלעמי הארצות, כי כולם שווים לטובה בחלק זה.

איתא במדרש (בר"ר כא ו) 'אין ועתה אלא תשובה' עיי"ש, וי"ל בנידון דידן, שהקב"ה רמו למתקרים אליו, שאל יתיאשו ואל ייראו מגשת אליו עבור עוונותיהם שעשו מקודם"י, כי העיקר עב"פ להתקרב מהיום והלאה ושלא לחטוא עוד, ולזה ועתה אם שמוע תשמעו בקולי וזה מצות תשובה, והוא חסדו הגדול שרוצה לקרב השבים, ושלא לזכור להם מעשיהם הראשונים, עב"ל.

והזמן גרמא להתחדש כבריה חדשה לעבודתו ית"ש ולקבל על עצמו את התורה מחדש"י, וכמו שכתב הרה"ק ה'עבודת ישראל' מקאז'ניץ זי"ע (שם ד"ה ביום) וז"ל, נראה לרמוז בדברי קדשו, כי באמת בכל שנה ושנה כל ימי עולם נתגלה הדבר ההוא שהיה בימים

עצמו לאמר הרי אני כאילו נולדתי היום הזה ולא אשוב עוד לבסלה, וזה נקרא חידוש שנתחדש כבריה חדשה, וזהו 'באחד לחודש השני', כי האדם הזה הוא נתחדש ב' פעמים, האחד ביום שנולד, והשני ביום שעושה תשובה ונתכפר לו, עב"ל"ק. ועיי"ש בהמשך דבריו שמבאר בסוף לשון הכתוב 'לצאתם מארץ מצרים' - שגם בעולם עבשו יש יציאת מצרים שנית, והוא בשעה שעושה האדם תשובה.

ביוצא בדבר ביאר הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (יתרו ד"ה בחודש) בדבר ה' אל עמו כ'הקדמה' למתן תורה 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים' (שמות יט ה), וז"ל,

יט. עניין זה נלמד גם מהאמור במגילת רות (פ"א), שהוא מעניינא דיומא דחג השבועות, שבתחילה יצאה נעמי משדי מואב ושתי כלותיה רות וערפה, ואמרה להן שובו לארצכם ולמולדתכם, 'ותשאנה קולן ותבכינה, ותאמרנה לה כי אתך נשוב לעמך', שוב הפצירה בהן נעמי שיחזרו, 'ותשאנה קולן ותבכינה עוד ותשק ערפה לחמותה ורות דבקה בה', ומכאן ואילך לא מצינו ברות שתתן קולה בבכי, כי אכן אין טעם בבכי בלבד אלא בעשיה 'למעשה'... ורק ערפה שלא פסקה מלהתעסק בבכי סופה שחזרה לגילוליה ויצא ממנה גלית הרשע, לעומתה, רות שחדלה מלבכות ורק הלכה אחרי נעמי באשר תלך ממנה יצאה מלכות בית דוד. ללמדנו, שלא יתבוסס האדם בבכי על מצבו הרע, אלא יתחזק ויתחדש מעתה, ורק עיי"ז יוכל להתעלות.

צא ולמד על מעלת ההתחזקות בעת קושי חושך ואפלה, וכמו שאמרו שכל מגילת רות עוסקת בשתי אלמנות ואלמן אחד, אשר לכל אחד מהם היתה סיבה מספקת להתייאש לגמרי ו'להוריד את האף'... וכמו שאמרה נעמי בעצמה 'קראן לי מרא' (רות א כ) ורות ובוועז, אמנם, לגבי נעמי כתיב 'ותקם' (א ו), וכן מצינו לשון זה גבי רות (ב טו) - שהתנערו מעפר והתחזקו, ורק עיי"ז זכו שמהם יצא מלכות בית דוד וממנו משיח צדקנו... והדברים אמורים לגבי כל קושי ו'חושך' הן במצב הרוחני והן במצב הגשמי.

כ. איתא בגמרא (שבת פח:): 'כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה חזרו ישראל לאחוריהן שנים עשר מיל, והיו מלאכי השרת מדדין אותן', ולמדנו כאן לימוד עצום לדורות, שגם אם נפל האדם ממדרגותיו וחזר לאחוריו מרחק גדול כזה והתחזק ושוב חזר ונפל, אעפ"כ לא יתייאש ולא יפול ברוחו ח"ו, רק ילמד מבני ישראל בסיני שכך היתה קבלת התורה, אחר שנפלו נפילה אחר נפילה התחזקו לחזור ולהתקרב, ורק כך קיבלו את התורה מפי הגבורה.

יש שביארו עפ"י את מנהג ישראל לאכול בשבועות יום קבלת התורה מאכלי חלב ברמז נפלא, כי בזאת נשתנה החלב משאר משקים, שהרי הם כשהחמיצו אין להם כל תקנה רק להשליכם לאשפה, לעומתו החלב משהחמיץ יש לו תקווה ואחרית, אדרבה דייקא מעתה אפשר להפכו לגבינה ושאר מאכלי חלב משובחים, כך נאמר להם לבני ישראל, זה תנאי לקבלת התורה - אין ייאוש כלל, אף מי שח"ו החמיץ את עצמו, לא יחליט שמקומו באשפתות מתוך ייאושו כי רב, וח"ו ימשיך לזרוק אבן אחר הנופל, אדרבה, ידע שמעתה אפשר לעשותו למאכל משובח ומפואר, וזהו הרמז לאדם שגם אם החמיץ לא יתייאש כי עדיין יכול להיטיב אחריתו, ואינך דומה ליון שהחמיץ כי אם לחלב שהחמיץ.

וכך ביאר המהרש"ם מבערז'אן זי"ע מדוע אוכלים מאכלי חלב בשבועות, כי הנה מקור החלב הוא מהדם, וכדאיתא בגמ' (נדה ט): 'דם נעכר ונעשה חלב דברי רבי מאיר', ואם כן כיצד מותר לשתות חלב שמוצאו מן הדם האסור באכילה, אלא בעל כרחך שחלב זה אין בו מציאות כלל של דם כי 'פנים חדשות באו לכאן', והשתנה לגמרי ממה שהיה. אמור מעתה, שלכן אוכלים מאכלי חלב בשבועות, להפיח בנו רוח של חיזוק שאם נשוב ונקבל עלינו עול תורה אזי תשתנה כל מציאותנו לטובה עד שלא ייזכר כלל שב'עבר' פגם או חטא, וכדוגמת החלב שאין לו שום שייכות לדם שממנו בא.

באר הפרשה - חג השבועות

אירוסין וקידושין בין קוב"ה לישראל, כמו שנרמז בלשון הכתוב (שמות יט י) 'וקדשתם היום ומחר', ואילו ה'נישואין' היו בחג השבועות, וכמו שאמרו (סוף מס' תענית) 'ביום חתונתו זה מתן תורה', ועל כך נאמר וארשתוך לי לעולם, 'שמהאירוסין הראשונים של קודם מתן תורה נקבע בנו לעולם הארת הכח הזה להתקדש בכל שנה בהגיע הזמן הזה, והוא על ידי 'וארשתוך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים' מצד אתערותא דלעילא ברוב רחמיו וחסדיו'. ומוסיף לבאר אומרו 'וארשתוך לי באמונה' בזה"ל, היינו שלא יפול לב האדם עליו בשודע שבמה שנים עברו עליו זמנים כאלו ואינו מרגיש בנפשו שנתחדש ונתקרב להשי"ת, ואיזה התחדשות יהיה לו בשנה זו יותר מכל השנים שעברו^כ, ועל זה נאמר וארשתוך לי באמונה שענין אמונה היא דייקא במה

ההם^כ, כגון בימי פסח שיצאו ממצרים גם בכל שנה יש נפשות מישראל שיוצאים ממצרים, וגם בחודש הזה ביון שקרבו לפני הר סיני נתגלה גם כן שזובלו לקרב את עצמן להקב"ה ולקבל התורה ולקרב עצמן לפני הר סיני וכו', ולזה צריך כל אדם כשבא ראש חודש סיון עד חג השבועות לקרות באותו עסק התורה ולהמשיך לו זה הקדושה שנתגלה ביום הזה.

וכמו שביאר הרה"ק רבי לייבל איינער זי"ע (תורת אמת שבת שלפני שבועות תרל"ג) הטעם שברוב השנים קוראים ב'הפטרה' בשב"ק שלפני חג השבועות את הפסוקים (הושע ב כ-כא) 'וארשתוך לי לעולם וארשתוך לי בצדק ובמשפט ובחסד וברחמים, וארשתוך לי באמונה וידעת את ה', כי הנה בשלושת ימי הגבלה היה בחי'

ואולי מטעם זה הטביע הקב"ה בעולמו שמאכל התינוק הוא 'חלב', להורות וללמדו מתחילת בריאתו של האדם בעולם הזה - שיהא נבלע בדמו ובמוחו, יסוד איתן לכל ימי חייו, שאין לעסוק ב'עבר'. כי ההבטה על המכשלות הרי"ז אבן נגף לכל ימי חייו, ואם לא יביט על העבר רק על ההווה והעתיד, אכן יהיו חייו אמיתיים שלווים ושמחים. ויהיו תואמים לדברי ה'ירושלמי' (ר"ה פ"ד ה"ח) 'אמר רב משרשיא בשם רב אידי בכל הקרבנות כתיב חטא (שעיר עיזים לחטאת) ובעצרת אין כתיב חטא' - דכתיב (במדבר כח ל) 'שעיר עזים אחד לכפר עליכם', כך אמר להן הקב"ה, מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיכם. וכלומר, אין על מה להביא חטאת ביום הזה. וזהו האיסור לומר לבע"ת זכור מעשיך הראשונים, כי ברגע ששב בתשובה הרי הוא כמי שלא חטא מעולם... ושוב אין כאן 'מעשיך הראשונים' שנמחקו לגמרי, ולא מעניין מה היה אלא 'איננו' - כי לקח אותו האלוקים'.

עוד 'חיזוק' מתאמרא בשם הרה"ק מהר"ש מבצלזא זי"ע, שהנה אמרו חז"ל (פסק"ז ו יו) 'בכל יום ויום יהיו בעיניך כחדשים', ומכאן תשובה לכל הבא לומר 'חוטא ופושע הנני' ואינני ראוי ללמוד תורה, שהרי היום ניתנה התורה מחדש, וכאילו אמש עדיין לא ניתנה תורה לישראל, אם כן אין כל שייכות לחטאים שנעשו אתמול לתורה שניתנה היום.

כא. ידועים דברי ה'ערוך השולחן' (או"ח רפד יא) המבאר בנוסח ברכות ההפטרה, 'ודבר אחד מדברייך אחור לא ישוב ריקם', דבא לומר שלא יחשוב האדם שהדברים שכבר עברו כבר אין לנו בהם תועלת, וחלילה יביט על הכל כסיפור מעשה, אבל האמת דגם העבר עדיין מתנוצץ בכל עת ובכל זמן, כמו יציאת מצרים שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים ונמצא דבכל עת הוא יצ"מ, וכן לענין 'קבלת התורה', כל מה שהיה אז לא עברו ולא יעברו, אלא תמיד הם נוצצים ופועלים בכל עת, ולזה אומרים ודבר אחד מדברייך אחור לא ישוב ריקם - כלומר אפילו אותם העומדים עתה באחור שכבר עברו, גם הם לא ישובו ריקם והם תורה שלימה, ובכל שנה ושנה בבוא חג השבועות, מתרחש שוב בזה העולם, מעמד קבלת התורה.

כב. והאמת היא, כי מחשבה זו גופא היא עצת היצר, וכמו שאמר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע על הא דאיתא בגמ' (שבת פט). בשעה שירד משה מלפני הקב"ה בא שטן ואמר לפניו רבונו של עולם תורה היכן היא וכו', ולכאורה תמוהה שאלת השטן, וכי לא ידע שניתנה התורה לישראל, הרי הקב"ה הרכין שכינתו על ההר ובקע כל ז' הרקיעים, וכל העולם ידעו מכך, ואף המלאכים עצמם (וגם השטן בכללם) נתנו מתנות למשה, ומהי השאלה תורה היכן היא (ובתוס' ד"ה תורה) תירצו 'שטרדו הקב"ה למלאך המות בשעת מתן תורה', אלא, כך דרכו של השטן הוא היצר - לקרר את האדם, לשאלו 'תורה היכן היא', איה התורה שקבלת בשנה שעברה... ולאידך, יאמר לו אינך צריך להתעורר כל כך, שהרי בשנה הבאה יבוא עליך עוד שבועות, כי בכל שנה ושנה מתחדש חג השבועות...

באר הפרשה - חג השבועות

שנתכסה מהאדם ורק מתחזק באמונה שיוכל להושיע עווד מעצתו של מלך זקן וכסיל להפיל את רוח האדם ולהתקדש מהיום^כ, הגם שהוא רחוק מן הדעת לערך העת עד עתה. עכ"ל.

יש בו בעולם... ולאפוקי ממחשבה פסולה זי"ד ביאר

ושמע נא לדברי הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (לר"ח סיון ובש"מ) שכתב שמחשבת פיגול זו אינה חידוש... אלא כבר היה כן לעולמים קודם קבלת התורה, ועל כן הגיע אליהם עמלק, וכדכתיב (שמות יז ח) 'ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים', ודרשו חז"ל (תנחומא בשלח כה) 'שרפו ידיהם מן התורה', ומבאר כי בני ישראל ראו 'שהם קרובים להר סיני ועדיין אינם מרגישים בעצמם שיהיו ראויים לקבל התורה, ובשביל זה היו בעצמם כמתייאשים ורפו ידם, אך זה חטא' כי צריך להאמין שהקב"ה ישפיע עליו את קבלת התורה, ועל כך נאמר 'אשר קרך בדרך, שמחמת הקרירות ורפיון ידים כנ"ל בא עליהם עמלק לקררם עוד יותר'.

וכבר מצינו נוראות בדברי הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא בליקוטי יהודה) בפירושו מה שאמרו חז"ל (אבות ג טו) 'המבזה את המועדות אין לו חלק לעולם הבא', שהכוונה הוא על פי מה שנאמר לגבי שאול המלך 'ובני בליעל אמרו מה יושיענו זה ויבזהו' (שמואל א' י כז), וכלומר, שהמחשבה והאמירה שאין בכח דבר פלוני להושיע היא גופא ה'בזיון'. כיו"ב יתפרש גם כאן, בהגיע ימי חג ומועד והאדם אומר לעצמו 'מה יושיעני זה' - מה יוסיף לי חג השבועות הזה, הרי כבר עברו עלי עד היום כך וכך חגי שבועות, כך וכך ימי יו"ט בימי חלדי, ונשארתי במצוקותי ובמעורומי ברו"ג ו'מה יושיעני החג הקדוש הזה', מדוע תאמר לי שדייקא בחג זה אגאל ממלחמת היצר הנלחם עמי בכל כחו, מדוע דייקא עתה אזכה להיוושע בכל מיני ישועות גדולות בכל מילי דמיטב מברכות התורה, באורך ימים ובעושר וכבוד, זה נחשב כמבזה את החג וזמני הקודש.

יש שהביאו סמך לדבר, שהביזוי הגדול ביותר הוא 'מה יושיענו זה' - עפ"י הנוסח שתקן יהושע בן נון ב'עלינו לשבח', שהעכו"ם 'מתפללים אל אל לא יושיע'. הרי לך, שאין לך בזיון גדול מזה, ובזאת הננו מבזים את מהות העבודה זרה בב' תיבות - 'אל לא יושיע', זוהי אפסיותה של ע"ז...

ואדרבה, 'והיה אמונת עתך' - כפי האמונה שיאמין שהמועד הוא זמן גרמא להיוושע בכל מיני ישועות, והוא עת רצון שהקב"ה משפיע עלינו בטובו הגדול 'ברכת מועדך לחיים ולשלום לשמחה ולששון', כך יהיה בפועל ממש 'חוסן ישועות חכמה ודעת' ורוב שפע וברכה עד בלי די.

כג. אומרים בשם הרה"ק רבי הערשל מליסקא זי"ע על דברי הגמרא שהקב"ה נטל התורה והלך עמה לארצות בני ישמעאל לברר אם הם רוצים לקבל את התורה ולא אבו, וכן היה עם כמה מבני הנכר, ולכאורה צ"ב שנראה כביכול כמי שמשחק בהם (שפיל), והרי בוודאי ידע קוב"ה שאינם רוצים לקבל את התורה. אלא ביאורו, כי בהגיע לקבלת התורה נשמע קול במחנה, יש האומרים איננו ראויים לקבל את התורה, וכי ידעת מה ה'עבר' שלי, או יאמרו לא ערכתי הכנה כראוי, לא ניקיתי את מידותי וכו', לזה בא הבורא והציע התורה לפני בני ישמעאל ושאר העמים, להראות כי גם הגוי אשר לא עבד על עצמו ולא הכין עצמו ואינו ראוי כלל, אם אך יאמר אני רוצה לקבל את התורה, הרי הקב"ה נגלה אליו ונותן לו את התורה...

כד. מסופר על הרה"ק ה'מאור עיניים' מטשערנאביל זי"ע שאחד מחסידיו שלח אליו את משרתו עם חבית יין משובח כמנחת ביכורים לצדיק הדור, משראה ה'מאור עיניים' את פני המשרת שאלו מיד 'האם הנחת תפילין היום', ענה המשרת שאכן היום לא הניח תפילין, ואף נתן 'טעם' למעשיו, היות והיום איחרתי קצת את זמן הקימה ומיהרתי להתפלל בחפזון, ועוד קודם שהנחתי תפילין קראני אדוני לעמוד לפני לשרתו, בגמרי לשרת את אדוני חלש לבי והוכרחתי מיד לסעוד פת שחרית, ומכיוון שלמדתי בימי עלומי שהנחת תפילין צריכה להיות קודם האכילה, אמרתי בלבי, עתה עומד אני כבר לאחר האכילה, כבר הפסדתי ביום זה את מצוות הנחת תפילין, הסביר לו ה'מאור עיניים' לפי הבנתו, שאכן לכתחילה אין לאכול קודם הנחתו, אך באם כבר אכל עדיין הוא חייב להניח תפילין ללא כל טענות ומענות.

לאחר מכן פנה ה'מאור עיניים' לחבורתו הקדושה, ואמר להם, ראו נא, משרת זה שאינו 'בעל השגה' גדול, ומתוך מעשיו ניכרת בורותו הגדולה, ומי יודע אם הוא בקי בהלכה שצריך גוף נקי בעת הנחת התפילין, ואעפ"כ מכיוון שלא הניח היום תפילין היה חסר אור בנפשו עד שהרגשתי עליו שלא הניח, ומכאן נראה שכל מצוה, אפילו אם אינה נעשית בכל פרטיה ודקדוקיה הרי היא 'עושה רושם' ואור גדול על עושיה.

באר הפרשה - חג השבועות

רק אחד מן המנין יורגש החסרון בכולם²⁷. וכדאיתא מהרה"ק ה'מאור עינים' זי"ע (ריש פרשתן) כללא דמלתא אי אפשר שיחסר שום א' מישראל, ואפילו נשמות שנפלו דהיינו נשמות הרשעים אי אפשר שיאבדו ח"ו, והוא יתברך חושב מחשבות לבל ידח ממנו נדח.

כיו"ב ביאר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (ליקושי הרי"ם ריש פר' שמות) את מאמר חז"ל (הובא ברש"י שמות א א) 'שבני ישראל נמשלו לכוכבים' - ומה ענין זה לזה. אלא, כי כמו הכוכבים הללו, כשמביטים בהם מרחוק, רואים שרבים הם עד אין מספר. אך מכל מקום אם יתקרב אליהם יראה שכל כוכב וכוכב הרי הוא עולם מלא וגדול. כך כל יהודי ויהודי, אף שהוא חלק מהכלל, מכל מקום הרי הוא עצמו עולם מלא ומיוחד בשליחותו²⁸.

היו נכונים - ההכנה לקבלת התורה ובפרט בג' ימי הגבלה ידוע ומפורסם כי לכל דבר שבקדושה ולקראת כל חג ומועד צריך 'הכנה' מקודם, אמנם חובה בפולה ומכופלת היא לערוך הכנה לקראת חג השבועות²⁹,

הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (דרש משה לשבועות) שלבן תיקנו חכמים שיהיו קוראים פרשת במדבר קודם חג השבועות (עי' מגילה לא: ובתוד"ה קללות, וטעמם כדי להפסיק עם קריאת פרשה זו בין הקללות שבפרשת בחקותי ל'שבועות') וז"ל. ונראה שיש לפר' במדבר שייכות גדולה לשבועות, והוא להוציא מאלה שמתרשלין ללמוד, מחמת מחשבתם שלא יגיעו למדרגה גדולה בתורה. וע"ז בארתי שמה שנאמר ענין המנין בלשון 'שאו' (שמות ל יב) - שבזה מתנשאים כל אחד ממדרגתו, בראותו שהוא שווה להמנות באותו המספר ממש של הגדול, ששניהם נמנים רק לאחד, א"כ גם הוא יכול לבוא למדרגה הגדולה. ולכן קודם שבועות צריך לקרוא פרשת במדבר שהוא פרשת הפקודים שנאמר בלשון נשיאות ללמדנו שבאופן זה יכול לקבל התורה וללמדה.

ובפרט אם יתבונן ויראה שכך הוא דרך המנין והמספר שהוא נשלם דייקא מכל יחיד ויחיד. ובחסרונו יחסר המנין כולו (אחד פחות מכל המספר), וכל יהודי הינו חלק ממנין ששים רבוא נשמות ישראל, ובלעדיו אי אפשר לבל הכלל לקבל את התורה, כי אף אם יחסר

מסופר על יהודי בא בימים כבן שמונים שנה מדרי העיר טבריה, שבזקנותו תקפוהו חולאים וייסורים רבים, שבא והתאוון לפני הרה"ק רבי אברהם מקאליסק זי"ע אודות צערו ויגונו הרב ובין הדברים נפלט מפיו אמירה שאין לו כבר כל טעם וסיבה לחייו וטוב מותו. שאלו הרה"ק האם מע"כ מניח תפילין בכל יום, וענה הן, א"ל הרה"ק דע לך שכדאי לו לאדם לחיות שמונים שנה ואפילו מלאי ייסורים כשלך וכל ההרפתקאות דעדו עליך, ובלבד שלסוף שמונים שנה יזכה להניח פעם אחת תפילין גרידא ואפילו הנחת תפילין כמו שאתה מניח (הובא בכתבי ר"מ מידנער אות תצב). כה. והרי אם יחסר אפילו אות אחת מכל דברי התורה הזאת ייחשב הספר כס"ת פסול, והיינו, שרק ע"י כל נשמות הששים רבוא נעשית הקומה שלימה. ומכאן, ילמד שלא תיפול רוחו ולא יתייאש ח"ו, אלא ידע שבו בחר ה' לקבל התורה וחפץ יתב"ש בעבודתו ובמצוותיו.

וכך ביארו במה שאמר רב יוסף (פסחים סח:): 'אי לאו האי יומא כמה יוסף איכא בשוקא', שאצל אומות העולם יש הרבה 'יוסף', המון בריות לאין תכלית עם אותו שם ומהות בלי חשיבות לכל יחיד בפני עצמו, אך לאחר 'האי יומא' - בקבלת תורה מסיני, מאותו היום והלאה אין 'כמה יוסף', אלא כל 'יוסף' יש לו תפקיד מיוחד בעולם הזה, והקב"ה חפץ בו...

כו. כלל הדברים, 'מניין' בני ישראל מורה על ב' יסודות נכבדים שהם כהכנה לקבלת התורה. א. כל איש יהודי באשר הוא יש לו חשיבות עצומה לפני המקום ב"ה, וחלילה מלחשוב שהוא כבר 'עובר בטל'... אלא כביכול הקב"ה אומר 'אני צריך אותך'... וכגון בחג השבועות עליו אמרו חז"ל 'ביום חתונתו זה מתן תורה', בו ביום פונה כביכול הקב"ה לכל יחיד ויחיד מבני ישראל ואומר לו רצוני 'שתיכנס עמי לחופה'. ב. כל יהודי יש לו תפקיד בעולם שאי אפשר לשום אדם בעולם למלא אותו במקומו.

כז. משל נפלא שמעתי מצדיק אחד, מעשה באיש יהודי שזכה להינשא בעשטומ"צ, והכל באו להשתתף בשמחה רבה בשמחת הנישואין, רקדו ופיזזו מתוך שמחת הלב והנפש, לדאבון לב נשמע הקול כעבור חודש שנתפרדה החבילה והחתן 'גירש' את כלתו בגט פיטורין. כעבור שנה שוב בא בקשרי אירוסין ונערכה חתונתו ברוב עם כשהכל באין לשוב אתו משוב, אמנם שוב - עבר חודש והאיש גירש את הכלה. וכן היה במשך כמה וכמה שנים - עריכת

נישואין ברוב שמחה ולאחר ירח ימים גט פיטורין... אין צורך להאריך שמשנה לשנה פחתה השמחה בכמות ובאיכות, כי פחת מספר המשתתפים בשמחתו, וגם המשתתפים עצמם פחתה שמחתם וכו', וכל כך למה, כי ידעו שאין הדבר בר קיימא כלל וכלל. עד שפעם אחת בא האיש עם 'הזמנה' לנישואיו, והכריז קבל עם ועדה, אחי ורעי אהובי וידיי, בואו שימחו בשמחתי, כי הפעם אודה את ה' - הפעם הנישואין יהיו בני קיימא, שאלוהו הכל ומנין לך כזאת, הן הוחזקת כבר להיות מגרש כחודש אחר הנישואין. ויען האיש ויאמר, כי הפעם, לקחתי את הענין ברצינות (ערנסקייט) גדולה, ישבתי הרבה אצל ה'חתן רבי' (מדריך), והוא הכין אותי כהוגן לקראת הנישואין הללו, ובעזהשי"ת יש תקוה לאחריתי.

והנמשל פשוט, מידי שנה בשנה נערכים הנישואין כביכול בין בני ישראל לאביהם שבשמים, והכל שמחים עמהם - עליונים ששו ותחתונים עלזו, אך לדאבון לב כעבור 'שבעה לתשלומים' או פחות מזה, וכבר 'הילד איננו' - האיש גירש את כלתו - התורה, ושכח מכל אותו קשר נישואין עם התורה, כעבור שנה שוב בא חג השבועות, שוב שמחה ושוב גירושין, עד ששוחקים עלינו - לשמחה זו מה עושה, אמנם, השנה בעזהשי"ת יהיו הנישואין בר קיימא, כי עם 'הכנה' ראויה, עסק התורה בהתמדה אכן נראה שהפעם לקחנו את הענין מיט אן ערנסקייט (ברצינות), ובעזהשי"ת יהי קיום לנישואין הללו, ובזאת הפעם אכן יש טעם שיקויים 'עליונים ששו ותחתונים עלזו'.

מעשה בגביר אחד מבני היהודים שכגודל עשירותו כן גודל טפשותו, הלה נתדפק על דלתות 'ראש הישיבה' ובקשה בפיו, אבתה נפשי לקחת אחד מבחורי הישיבה כ'חתן', ודעו נא שכסף וזהב לא נחשב בעיני כמאומה ומקבל אנכי על עצמי לפרנס את ה'חתן' בכבוד ויקר כל ימיו, על כן יציג נא בפני את הבחור ה'אתרוג' של הישיבה. ראש הישיבה הסכים לו והפקיד בידו בחור גבוה משכמו ומעלה, מושלם ומוכתר בכל מדה נכונה... ויקחהו הגביר לביתו. בהגיעם העירה הלבישו ה'חותן' במלבושים נאים 'כמנהג בעלי בתים חשובים' הושיבו בדירה נאה כדי שיוכל לשבת על התורה ועל העבודה כהרגלו מכבר הימים, בכל שבת ומועד היה מהלך הגביר לביהכנ"ס כש'חתנו' מתלווה אליו בהליכתו ובחזרתו, וכבוד גדול היו עושים בני העיר לאותו הגביר כשהיה מהלך עם 'חתנו' הנכבד... משעברו כמה חדשים אזור ה'חתן' עוז ושאל את הגביר, ימחל נא מר, שמא יש בידכם לומר לי היכן היא בתכם ה'כלה' המהוללה אשר עמה אני עתיד להקים את בתי... ויען העשיר הטפש ויאמר... לא ולא... שמונה בנים נתן לי ה' אבל בת מעולם לא נולדה לי, תמה ה'חתן' בעיניו, א"כ לשם מה הבאתני עד הלום להיות לך ל'חתן'... וכי ל'שחוק' אני מיועד לך. אמר לו העשיר, מעודי ראיתי את הנגידיים בעם מהלכים ברחובה של עיר עם 'חתניהם' וכבוד ויקר מנת חלקם בזכות חתניהם, ואמרתי לעצמי מיד כשיתן לי הקב"ה מעות לרוב 'אקנה' אף אני לעצמי 'חתן' כזה, וב"ה שזכיתי לכך... וכי יש עט סופר שיכול להביע מעט דמעט מגודל טיפשותו ואיוולתו של אותו 'חותן' ל"ע.

אף אנו נאמר, בא לו 'חתן דנן' וערך ברוב פאר והדר את 'יום חתונתו זה מתן תורה' - לבש בגדי שבת ויו"ט הנאים, בליל שבועות לא נתן שינה לעיניו ותנומה לעפעפיו, אכל מאכלי חלב למיניהם כדת וכדין, וכל זה מבלי להבין כי 'חתונה' נערכת בין שני צדדים - וצד השני (הכלה) היא היא התורה הקדושה, לקבל על עצמו מעתה ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולקיים... ובלא זה איזה פנים יש ל'חתונה' כזאת.

כתיב (תהילים מט כא) 'אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו', ביאר בה הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל (מורשת גד חג הפסח), כי בכל יו"ט יש 'משל ונמשל', וכגון בחג השבועות המשל הוא מאכלי חלב, עשבים ופרחים המקשטים את הבית, גילוח השערות בעיו"ט וכו', שאף שמנהג ישראל קודש הוא אך אינו אלא כמשל בעלמא, ואותו אדם שבל יבין נשאר שקוע ב'משל' ולא ב'נמשל'... וזה האיש אינו אלא נמשל לבהמה, כי 'אדם' מתבונן בנמשל - בעצם קבלת התורה ובתואר כלה מאוד נתעלה.

במתק לשונו אמר הגה"צ רבי גדליה אייזמן זצ"ל, משגיח דישיבת 'קול תורה', כי אכן מותר לשבת ליד השולחן בשבועות ולאכול עוגת גבינה, אבל אסור 'לשבת' בעוגת הגבינה ו'לאכול' את חג השבועות...

'מעשה' בשלושה אחים שותפים שנסעו לצורך 'עסק' המשותף למדינת סין (China) הרחוקה, ויהי בבואם תרו אחר 'בית מלון' לשכור לעצמם 'מיטה, כיסא, שולחן ומנורה', לא מצאו רק חדר בקומה התשעים, בלית ברירה סברו וקבלו. והנה בכל ימות השבוע השתמשו במעלית (עליוועטער) אשר עמה 'יעלו שמים ירדו תהומות' במהירות עצומה, אך בפניא דמעלי שבתא יצאו מבית מלונם להתפלל בביהמ"ד דמתא מנחה, קבלת שבת ומעריב, ומשחזרו מצאו עצמם אובדי עצות - 'כיצד הרגל', כיצד יעלו עתה תשעים קומות הבנין ברגל, שהרי לא יתכן לחלל שבת ולעלות במעלית, וכך עמדו בקומת המבוא הנקראת 'לובי' חסרי אונים, כיצד ישאו אותם רגליהם עד השמים... והיאך יהא ביכולתם להתאמץ ולהתייגע כל כך...

באר הפרשה - חג השבועות

שהרי בפירוש ציוותה תורה (שמות יט יא) 'והיו נבונים ליום השלישי', וכמבואר בראשונים שכל עניין מצוות 'ספירת העומר' הוא להיטהר ולהתקדש כהכנה לקראת יום הקדוש והנורא של קבלת התורה^כ.

והנה, בכל המועדים אמרה תורה את הזמן בו יחול החג, 'ובחמשה עשר' וכדומה, אבל בשבועות

לא נאמר בתורה זמן ויום בשנה שבו יחול החג, ורק אמרו וספרתם לכם ממחרת השבת... תספרו חמישים יום והקרבתם מנחה חדשה לה', ואף בגמ' מצינו (ר"ה ו) שלדעת רב שמעיה עצרת פעמים ה' (בסיון) פעמים ו' פעמים ז'^כ, ובדייקא נקבע כן, כדי ללמדנו שקבלת התורה אינה תלויה ביום מסוים בחודש, אלא לדורות עולם ייאמר - אף בימינו אנו - בגמר הכנת בני ישראל

עד שנמלכו ביניהם כי הנה חנן ה' כל אחד מהם בכשרון נדיר, 'ראובן' נתברך בקול ערב המושך אחריו בשירתו וזמרתו את כל השומעים עד שאינם מרגישים בין ימינם לשמאלם, לעומתו 'שמעון' יחיד מומחה בלספר מילתא דבדיחותא, ואילו 'לוי' הוא פה מפק מרגליות, וכיד ה' הטובה עליו יודע להמחיש ולצייר את כל דבריו מתוך חיות ומתיקות עד שלוקח את קהל השומעים ל'מחוזות אחרים'... וקבעו ביניהם, ש'ראובן' יפצח בשירה וקול זמרה בכל הילוך שלושים הקומות הראשונות, וממילא לא ירגישו במאמץ העלייה כי יהיו עסוקים ראשם ורובם 'לשמוע אל הרינה ואל התפילה', בהמשך יאמר 'שמעון' דברי צחות המעלים שחוק וככה יעלו עוד שלושים קומות, ובחלק השלישי יתכבד 'לוי' להשמיע מדברותיו עד שיגיעו בשעה טובה ומוצלחת אל מקום שהותם בקומה התשיעית. ואכן כך עשו, 'ראובן' הנעים להם את החלק הראשון ועלו 'בנקל' שלושים קומות, לאחריו פתח 'שמעון' במליצות ודברי שחוק ולא הרגישו באימוץ הרגל, ולבסוף החל 'לוי' לדרוש, עד שהגיע לקומה השמונים, ונסתם לו המעיין... ולא עלה על זכרונו שום מימרא נאה, 'ווארט' חזק... או מעשה הגון... וביקש מהם, הזכירו לי 'משהו', בכדי שנוכל להמשיך לעלות, ואכן 'תרמו' לו מידיעותיהם והמשיכו לעלות עד לקומה השמונים ושבע... ושוב התחנן בפניהם הבו לי מעשה... כי כבר כשל הכח לעלות את שלושת הקומות האחרונות, עד שנזכר בעצמו, ואמר להם שמעו נא מעשה שהיה... מעשה בשלושה אחים שהוצרכו לעלות תשעים קומות, ובהגיעם לקומה השמונים ושבע נזכרו ששכחו למטה את 'מפתח' החדר...

לדידן ייאמר, הנה ימים באים, בהם ניתן להתעלות ללא גבול, ואף הקב"ה פותח את אוצרותיו להשפיע עלינו עד שיבלו שפתותינו מלומר די, אך דבר אחד אסור לשכוח... את ה'מפתח'... וכלומר, ה'מפתח' להתעלות נמצאת בידנו, רק בנו תלוי ועומד אם 'ממנו נקח לעבוד'... או שנשאיר אותו נחשל כ'אשתקד', וח"ו שנעלה קומות על גבי קומות ונשאיר את המפתח 'למטה', כי מה הרווחנו בכל הזמנים הגבוהים, אם סוף דבר נשוב למטה לקחת את המפתח ונשאיר שמה מחמת חוסר אונים וכח.

כת. בדרך צחות מספרים על מנהג שנהגו בו בימי קדם, אשר היו מעמידים תחת החופה שני גביעים מלאים במטבעות זהב, לסימנא טבא שיזכו החתן והכלה לבנות ביתם מתוך שפע פרנסה בהרחבה, ולא תמוש העשירות מתוך ביתם לעולם. והנה, אותם חתנים אשר אביהם היה עשיר היו מביאים את הגביעים והמטבעות משלהם, ואילו החתנים העניים היו נוהגים לשאול מאת העשירים 'ללילה אחד' בלבד... ולמחרת היו מחזירים. אלא שבעיר אחת היה ה'גביר' קמצן נורא, וידע החתן הנצרך שאין סיכוי בעולם שיתן לו שני גביעים מלאים, על כן התחכם לבוא אל הגביר וביקש ממנו שישאיל לו גביע אחד בלבד, כשבדעתו היה להניח שפיגע"ל (ראי) שעל ידי זה ייראה כאילו הניח שניים... אמר לו הגביר, הרי כל נתינת הגביעים הוא רק לסימנא טבא, וסימן טוב יותר שלא תצטרך לבריות... ומה שאתה חושש לבזיונות שיראו בשעת החופה שלא נהגת כמנהג המקום מחמת עוני, הנה הינך אומר שאתה צריך רק לאחד, א"כ שמע מינה שאחד כבר יש לך ואינך צריך אלא לשני, ע"כ איעצך להעמיד שפיגע"ל מול אותו הגביע שברשותך, השיב החתן, מה אעשה שאין בידי אלא שפיגע"ל בלבד... וכן לענייננו, שבועות זה השפיגע"ל של ההכנה מלפניו, ביום קדוש זה משתקפים כל ההכנות שלקראתו, וכפי ששם החג 'שבועות' מורה עליו שהוא 'בנוי' מהשבועות הקודמים לו, ומי שטרח בערב החג אזי כשמגיע שבועות מאירים כל ההכנות באור יקרות, אך מי שלא עשה ולא כלום הרי כשיגיע החג לא 'יראו' ולא ייראה לו מאומה...

כט. הא כיצד כשחודש ניסן ואייר חדשים מלאים יחול שבועות בחמשה בסיון, אם שניהן חסרים - בשבעה בסיון, ואם א' מלא וא' חסר - בששה בסיון, כי חג השבועות הוא ביום החמישים מחג הפסח, ותלוי בקביעות חודשי ניסן ואייר.

מלאכים ושרפי קודש אוחזים חיל ורעדה ורתת וזיע מאימתו יתברך, ומכל שכן אנחנו בני אדם, ולא סני בג' ימים לבד, ואפילו אם יכין את עצמו כל השנה לא סני, עב"ל ללב.

ובן אמר הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע, שאבן - וודאי אפשר אף כהיום לשמוע את קול ה', אלא שקודם לכן יש לרחוץ ולשטוף את האזניים מכל שמץ טינות

לקראת 'קבלת התורה' בספירת חמישים יום יקבלו בשתי ידיים מהבורא יתב"ש.

זוה לשון הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (פרשת יתרו ד"ה ומשה עלה) 'זהנה אם אדם זוכה - שומע בכל חג השבועות את הקול שמברזין אנכי ה' אלוקיך, נמצא איך צריך האדם להכין את עצמו בהכנות רבות לא שיזכה לשמוע דיבור הקב"ה שכמה אלפים רבבות

ל. שמא תאמר, מאחר ש'קבלת התורה' תלויה בהכנה 'חמישים יום', והרי 'לב יודע מרת נפשו' היאך עברו עלי ימי ספירת העומר... וא"כ 'חבל על דאבדין', ואין לי שייכות לשבועות של שנה זו, ובעל כרחי שאמתין לשנה הבאה... לא כן הוא, אלא שמע נא למה שכתב הרה"ק ה'בית אברהם' (במדבר ד"ה אתם) בזה"ל (וכיו"ב איתא בעבודת ישראל זי"ע), והנה העבודה של מ"ט ימי הספירה האלו הוא לעלות בכל יום עוד שער משער הקדושה, ומה יעשה זה שכבר עבר כל הזמן ועדיין לא התחיל ולא זו ממקומו, אמרו ע"ז רבוה"ק זי"ע 'עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום', היינו שכבר עבר כל הזמן עד ממחרת השבת השביעית, בכל זאת בידו לתקן ולספור כל החמישים יום ולהיכנס בכל שערי קדושה. עכ"ל. ור"ל שעד היום האחרון יכול לתקן הכל, ובבת אחת 'לספור' את כל ה'חמישים יום'.

גם יתחזק בדברי ה'ערוגת הבושם' (פר' אמור) בפסוק (ויקרא כג כא) 'וקראתם בעצם היום הזה מקרא קודש יהיה לכם' - שאפילו אם יעשה האדם חשבון הנפש ויראה שעברו עליו כל ימי העומר מבלי שיכין את עצמו כראוי לקראת מתן תורה, עדיין לא אבדה תקוותו, אלא וקראתם בעצם היום הזה - ביום הזה יקרא על עצמו 'מקרא קודש' - מהיום אתקרב לקדושה, ויזכה לסוף הפסוק 'יהיה לכם', כלומר שיקבל את השפע והאור היורד מן השמים בעת רצון היום.

חיזוק נפלא מצינו להרה"ק מסאטמאר זי"ע (דברי יואל פר' יתרו עה"פ בחדש השלישי וכו') לאלו שמוצאים עצמם בחג הקדוש (בבוקר) מבלי שהכינו עצמם כראוי לקראת מעמד הגדול מתן תורתנו הק'. וז"ל, איתא במדרש (פסיקתא פי"ב הובא בילקוט"ש יתרו רמז רעא) 'אמר הקב"ה לישראל, בני היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה, שנאמר (שמות יט א) 'ביום הזה באו מדבר סיני, ע"כ המדרש. ויש בזה תנחומין והתחזקות גדול לבר ישראל שנתעורר בחג השבועות ומתבונן במצבו איך שלא הכין את עצמו כלום לקראת קבלת התורה. אל יפול רוחו ואל יתייאש לחשוב שאין לו תקנה עוד ח"ו. כי באמת הרבה מצות שבתורה אי אפשר במציאות בזמן הזה לקיימן בפועל, כ"א בלימוד וקריאה בתורה כמאז"ל כל העוסק בפר' עולה כאילו הקריב עולה, כיו"ב בשאר מצוות, ומעתה אם פעולות המצוה בעצמה נשלמה ע"י הקריאה, ומעלה עליו הקב"ה כאלו עשאה, מכ"ש הכנה למצוה, וע"י שקוראין בתורה בחג השבועות 'בחדש השלישי לצאת בני' מארץ מצרים וגו' וקבלת 'נעשה ונשמע' והכנת הקדושה שעשו ישראל מר"ח עד יום מתן תורה, כמפורש בסדר הפרשה, וישתדל לכוין בקריאתה שמשתוקק בכל כוונתו ורצונו להכין ולהתקדש לקבלת התורה הרי נחשב הקריאה כאילו השלימה בפועל, וכמבואר במדרש הנ"ל.

לא. דורשי רשומות מצאו, שיש כ"ו פסוקים מן הפסוק 'בחדש השלישי' ועד עשרת הדיברות [כמנין שם הוי"ה], ואילו בעשרת הדיברות עצמן יש רק י"ג פסוקים [כמנין 'אחד' - שה' הוא יחיד ומיוחד], שזה מחצית מן הסכום שיש בהכנה לקראת קבלת התורה, ללמדנו שההכנה גדולה יותר מן המצוה עצמה.

לב. ונאים הדברים למי שאמרם, כי ידוע שכאשר הוציא הרה"ק מבארדיטשוב את הס"ת מן ארון הקודש בחג השבועות היה מזיע בכל גופו מרוב פחד, והיו צריכים לעטוף את הספר תורה בשיראין כדי שלא ירטבו המעיל והקלף מהזיעה דקדושה שבאצבעות ידיו. כיוצא בזה מקובל, שבטרם נכנס לבית המדרש בחג השבועות התבטא פעם בלשונו 'איך גיי זיך זעהן מיט'ן לעבעדיג'ן' (- אני הולך להתראות עם חי העולמים), ובנוסח אחר מקובל שאמר לאחר התפילה 'איך האב געזעהן דעם לעבעדיג'ן' (- ראיתי את חי העולמים), בין כך ובין כך היתה כוונת קדשו, שזכה להתגלות השכינה שזכו ישראל במעמד הר סיני, ולשמוע עשרת הדיברות מפי הגבורה ככתוב (דברים ה כא) 'היום הזה ראינו כי ידבר אלוקים את האדם וחי'.

באר הפרשה - חג השבועות

סיני, זהו מראש חודש סיון עד יום שישי בו שאז קבלו התורה, ועל כן אמר (שם פסוק יב) 'זוה לך האות' - אות ה"א הנוספת שהוא חשבון חמישה, ואמר 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על החר הזה' חמישה ימים ובשישי תקבלו את התורה, עב"ל. ואין זה 'דברי אנדה' אלא כך הוא פשוטו של מקרא ללמד על חובת 'העבודה' באותם חמישה ימים שקודם חג השבועות ליד. ועל אחת כמה וכמה בהגיע 'שלושת ימי

(הרחוני), ועי"ז יזכה לשמוע באזניו את קול ה' (עי' רמתיים צופים אות פד, בתנדב"א רבא פרק ב) לג.

וכבר כתב 'רבינו בחיי' לבאר כמה שנאמר (שמות ג י) 'ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים', שלכאורה היה צריך לומר 'לך' ולא 'לכה', ומבאר וז"ל, ועל דרך הפשט, תוספת ה"א להורות על חמישה ימים שעתידיים שיחנו בהר

לג. בלשון חכמים אמר הרה"ק מסאטמאר זי"ע, שבני ישראל ענו ואמרו 'נעשה ונשמע' לקבל התורה, והכוונה שאם האדם משקיע חלקו בנעשה בעמל וביגיעה להכין את עצמו כראוי - יזכה לנשמע, לשמוע את קול ה' המכריז ואומר 'אנכי ה' אלוקיך'.

לד. וכך רמזו צדיקים במה שכתב רש"י בתחילת פר' במדבר 'מתוך חובתן לפניו מונה אותם כל שעה', כי הנה בספירת העומר 'מצוה לממני יומי ומצוה לממני שבועי' (למנות 'מים' ו'שבועות', ר"ה ה.), אמנם כל זה הוא עד ר"ח סיון, כי מאז ואילך הזמן יקר ובווער, ולגודל התשוקה לקבלת התורה הקריבה ובאה מונים כל שעה בפני עצמה, כי כל שעה עתה כימים רבים תחשב...

בהיות הרה"ק מסאטמאר זי"ע בארץ הקודש נכנס פעם לבקר בת"ת 'עץ חיים' ובחן את הילדים על לימודם, בעת הבחינה שאל את אחד התלמידים מהו פירוש המקרא האמור בפרשתן בעניין סדר מסע המחנות במדבר 'ושנים יסעו' (ב טז), השיב הילד 'די יארען פארען' (- השנים נוסעות)... נענה לו הרה"ק ואמר, אכן לך מגיע 'פסק' (תוכחה) על שאינך יודע להשיב כהלכה, אך לידידי היה כדאי כל הנסיעה מארה"ב עד לכאן בשביל לשמוע 'מוסר' זה, שהשנים נוסעות והזמן חולף במהירות... (מובא באמרות טהורות). ולדידן ייאמר, בל ניתן לזמן כה גבוה ונעלה שיעבור כלעומת שבא כשאנו שקועים בתרדמת הזמן. ועל אחת כמה וכמה שלא לבזוז את הימים והשעות היקרים והקדושים הללו בדברי הבאי ו'במילי דשטותא'...

יש שפירשו במה שנאמר (איוב א ז) 'ויאמר ה' אל השטן מאין תבוא ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ והתהלך בה', שהקב"ה שאל את השטן מאין תבוא - מהיכן נובע כוחך הגדול להחטיא את הבריות, השיב השטן 'משוט בארץ והתהלך בה' - ממה שהאנשים משוטטים ברחובות ומתהלכים בהם, מזה באים הם לידי עבירה ועוון. ואם בכל השנה צריך להיזהר שלא להלך ריקם ולהסתובב בטל ברחובה של עיר, על אחת כמה וכמה בימים אלו.

והנה מצינו בסדר עבודת יום הכיפורים שהיה הכהן הגדול נכנס לפני ולפנים להוצאת הכף והמחתה הריקנית (בה היה מונח הקטורת), ובטרם כניסתו לצורך כך היה טובל ומקדש ידיו ורגליו, ולכאורה צ"ב, מדוע נצרכה כלל עבודה זו עם כל ההכנה הגדולה שלפניה, והרי אפשר להניח את הכף והמחתה שם באותו מקום עד השנה הבאה (ובעת שיכניס את הקטורת יוציא את הכף ומחתה שנשארו שם מהשנה הקודמת) ומהו 'הסער הגדול הלזה', אלא רמז יש כאן, כי הנחת כף ומחתה ריקם בקדש הקדשים ללא צורך הרי זה סתירה מיניה וביה... כי המקום המקודש ביותר אין מונחים בו דברים סתם ללא סיבה וצורך גבוה. וללמדנו בא, שכשם שהדברים אמורים לגבי 'מקום' קדש הקדשים, כך גם לענין קדש הקדשים שב'זמן', שביטול הזמן וההליכה ריקם באפס מעשה בימים נוראים ומקודשים כאלו אין לך סתירה גדולה מזו, אלא כל רגע ורגע צריך להיות קודש לה'.

סיפר הרה"ק רבי משה מרדכי מלעלוב זי"ע על אבי זקנו הרה"ק רבי אלעזר מענדל מלעלוב זי"ע שאירס את בנו עם אחד מחסידיו שהתגורר בצפת, והיות ולא היה בביתו אפילו פרוטה אחת לא קבלה הכלה שום מתנות ותכשיטים הניתנות בדרך כלל כמנהג גוברין יהודאין [באמת ממון רב היה מגיע אליו מאנשי שלומו בפולין, ובפרט שאביו הרה"ק רבי משה זי"ע היה חתנו של היהודי הק', וכן חותנו היה בנו של החוזה הק' מלובלין, אך כידוע, היה אותו צדיק מחלק את הכל לעניי ירושלים, להחיות נפשם העטופות ברעב, ונשאר ביתו ריקם מכל]. הדבר היצר מאד לאם הכלה, שהייתה מרבה להפציר בבעלה כל אימת ששם פעמיו להסתופף בצל רבו - מחותנו, שיבקש מעמו שישלח איזה מתנה כלשהי לשמח לב הכלה. אך אותו חסיד היה שוכח מכל הבלי עולם בכל עת בואו

סגולה, ובוה פירש החיד"א מה שאומרים בהגש"פ 'אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו', ולכאורה איזו תועלת היתה לנו בהר סיני מבלי לקבל את התורה"ק, אין זה אלא שבעת ההכנה השיגו דברים נשגבים, כי מעלת ההכנה לדבר מצוה רבה היא מאד, על כן יתעורר כל אדם לפני שבועות להיות נצב על הקושרים, ואין ספק כי יעמוד לו הדבר לסגולה יותר משאר ימים^ל.

הגבלה' עליהם נאמר מפורשות (שמות יט טז) 'היו נכונים לשלושת ימים' לה.

ודע, כי שערי סייעתא דשמיא נפתחים בימים אלו לכל הרוצה להתקרב אל הקודש, כך איתא מהחיד"א (לב דוד פל"א) בשם 'בעל המכתם' שבימי הספירה בשבני ישראל הכינו עצמם במדבר לקראת מתן תורה נמסרו להם סודות התורה ועניינים נפלאים הידועים רק ליחידי

להסתופף בצל הרבי. משיצא החסיד מביתו, לעלות אל הרבי ולשהות בצילו בשלושת ימי הגבלה, שבה האם ואמרה לו שיזכור לבקש מאת הרבי שישלח מתנה טובה מבית גנזיו, והוסיפה באזהרה שאם לא יביא עמו איזה מתנה מהרבי תנעל הדלת בפניו...

והנה דרכו של הרה"ק היה להתפלל מעריב ולספור ספירת העומר האחרונה אצל ציונו הקדוש של שמעון הצדיק, לאחר מכן היה הולך אל הכותל המערבי ולקבר דוד המלך. לאחר שסיים הרבי את ספירת העומר נכנס לחדר מיוחד סמוך לציון הקדוש, או אז נכנס המחותן - החסיד בלב רועד לעשות את דבר בני ביתו, בידעו ומכירו שהם בבחינת 'אומר ועושה', התקרב אל דלת החדר ודפק עליה, בעודו מהרהר, אכן, הרבי מחלק את כל מעותיו לצורכי צדקה וחסד, מכל מקום מדוע אינו שולח לכה"פ תכשיט כלשהו, ואפילו סיכה קטנה. בעודו מהרהר כך פתח הרבי את הדלת, נענה ואמר אָה, לא האמנתי עליכם מחותן שליט"א, ימים כאלה גבוהים - שלושת ימי הגבלה, וסיכה קטנה בראש...

מיד בחזור המחותן לביתו אמר לבני הבית, יש לנו מחותן המשוטט בשמי השמים - אם תוסיפו לבקש מעמי שאדרוש מהרבי היודע מחשבות תכשיטים לכלה, או אז אני מצדי לא אחזור יותר הביתה. ואף אנו נעני אבתריה, ימים כאלו גבוהים וסיכות קטנות בראשינו, כמה סיכות קטנות עם גדולות יש לנו להוציא מראשנו באלו הימים הקדושים.

לה. ואכן, מלפנים כזאת בישראל היה פשוט בעיני המון העם להניח כל העסקים בפרוס חג השבועות, ולשבת אז על התורה ועל העבודה. וכפי שמעידים זקני ירושלים, שלפני כשבעים שנה היו בעלי החנויות סוגרים חנותם בשלושת ימי הגבלה, ויושבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות בהתמדה גדולה. וכן העידו גם על קהילות הקודש בפולין קודם המלחמה, שכבר משבועיים שקודם החג לא היה מקום פנוי בבתי המדרש, וכל הקהל עסקו אך ורק בתורה כהכנה לקראת היום הגדול.

מסופר שהרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע נכנס פעם בשלושת ימי הגבלה אל היכל בית מדרשו בעיה"ק ירושלים, ונענה ואמר 'היכן הם היהודים פון דער היים (מערי פולין), שהיו בוערים ככבשן בשלושת ימי הגבלה'... לו. סיפר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, מעשה ביהודי שלא קרא ולא שנה - שנקלע לבית המדרש בשלושת ימי הגבלה, בראותו את כל עם הקודש עוסקים בתורה בריתחא דאורייתא, חלש לבו והחל מבכה את מצבו, על שלא זכה לישוב בבי מדרשא ולעסוק בתורה עם יתר אחיו. 'אבער ער איז נישט געבליבן מיטן וויינען' (הוא לא נשאר בבכיו), אלא מיהר לגשת אל ארון ספרי הקודש, נטל גמרא לידי ו החל עוסק בה בהתמדה מופלאה, ומני אז למד ולמד... ולא עזב את לימודו עד שנעשה אחד מגדולי גאוני אותו הדור, וכיום ספרו מונח באוצר הספרים בבית. אמרו חסידים שלאביו מהרי" זי"ע מבעלזא היה מקום מיוחד בארון הספרים, ששם היה מניח את ספריהם של 'בעלי רוח הקודש'. וגם ספרו של אותו גאון היה מונח בין אלו הספרים. ללמדך שלכל איש יש עדיין פתח תקווה לשוב ולהתקרב אל התורה ונותן התורה, וללמדך על סגולת הימים הללו אשר נפתחים בהם שערי סייעתא דשמיא למשתוקק לזכות לכתר תורה, וכל הרוצה יבוא ויטול.

הרה"ק ה'מלאך' זי"ע (שהנהיג קבוצת עובדי ה' בארה"ב), היה יושב בכל שבוע עם חבורת אברכים עובדי ה', והיה מדריכם ומחזקם בכל עניני תורה ועבודה, והנה אף שלא החשיב אסיפה זו לביטול תורה - והרי היה יושב עמהם מדי שבוע בשבוע, מכל מקום בהגיע לשלושת ימי הגבלה וחג השבועות, הודיע לאברכים שבשבוע זה לא תתקיים חבורה, כי עבודת ימים אלו להרבות בעסק התורה, וכל הלומד תורה בהתמדה בימים אלו מובטח לו שיצליח בלימודו בכל השנה.

והגבלת - הקדושה והגבולות כתנאי לקבלת התורה

בתחילת דבר ה' אל עמו, כהכנה לקראת מעמד הנורא של נתינת התורה, אמר הבורא ית"ש אל משה 'וקדשתם לי היום ומחר' (שמות יט ז), והכוונה בזה להוסיף בגדר קדושה וטהרה לה, וכמאמר צדיקים בפסוק (שם ה) 'והייתם לי סגולה', שהקב"ה מבקש מישראל שיתנו לו צורת 'סגולה' החקוקה בפני כל אדם, אלו השתי עינים והפה, לשומרם בקדושה, שלא יסתכל אדם במקומות האסורים וכן יהא נוהר מלדבר לשון הרע ורכילות ושאר דיבורים אסורים.

ובמו שדרש הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע (קדושת לוי ליקושים) 'אותיות סעפ"ן, הנה אות סמ"ך הוא סגור מכל הצדדים, מה שאין כן בכל הכ"ב אותיות, שאין אות סגורה בהם, והרמז כאשר תסגור עיניך (אות עי"ן) שלא להסתכל ברע ח"ו, ותסגור פיך (אות פ"ה) שלא לדבר דבר רע או תהיה צדיק (אות צד"ק) ותהיה כלי מוכשר לקבל את התורה הקדושה.

והנה ידועה הקושיא, שהרי לכולי עלמא נתינת התורה בהר סיני הייתה ביום נ"א לספירה [ומחלוקת ר"י ורבנן (בשבת פו:)] אם ניתנה תורה בו' סיון או בו' בו תלויה ועומדת אם אייר של אותה שנה היה חודש חסר או מלא (כדאיתא בדרף פו:), מעתה יש לתמוה מדוע קבע הקב"ה לדורות את חג השבועות ביום החמישים לספירה ולא ביום נ"א שבו ניתנה התורה. ומבאר המהרש"א (ע"ז ג. ח"א ד"ה בתוס' בד"ה ביום השישי), שכשיצאו ישראל ממצרים לא היו ראויים עדיין לקבל את התורה עד שנטהרו מטומאת מצרים, ועל כן היתה המהרה במספר שבעה שבועות ויום חמישים שהם מספרים קדושים... ולפי שביום נ' נגמרה המהרה שזכינו אחר כך ביום נ"א לקבל התורה, קבע הש"י אותו יום חמישים לחג שבועות, כי יראת חטא קודם לחכמה במעלה ובזמן. עכ"ל. וללמדנו כי עיקר קבלת התורה תלויה ועומדת בגדר קדושה וטהרה לט.

ובך כתב הרה"ק ה'אוהב ישראל' מאפטא זי"ע (יתרו ד"ה וירא) לפרש בהא דכתיב (שם) 'וירא העם וינעו

לז. על כן יאמרו המושלים, לאחד שהיה בבית חתנות ושכח שם חפץ כלשהו, באישון לילה נזכר מאבדתו והחיש פעמיו לעבר האולם בו נערכה החתונה אולי יש תקוה והחפץ במקומו מונח, כאשר הגיע למקום והנה חושך ואפילה מקדמים פניו, השולחנות עומדים נכלמים בצדי האולם, ואין ברחבי האולם אלא שיירי מאכל ועצמות מושלכים על הארץ, עד שאי אפשר להאמין כי לפני שעות ספורות ממש האיר ההיכל באור יקרות והיתה סעודה ערוכה בכלים נאים ומפוארים. וחשב לעצמו, מה בצע בכל 'שמחת הנישואין' כשסוף דבר נשאר מכל ה'רעש' רק מקום חשוך ו'עצמות' על הארץ... אחר כמה רגעים שב ואמר, לא כן, אם החתן קידש את הכלה ואמר 'הרי את מקודשת לי' הרי לנו רווח גדול מכל החתונה, והיה שווה כל הטירחא וההוצאות סביב הנישואין, אולם אם לא היו קידושין אזי שאלתו במקומה עומדת... הרי בסוף לא נשאר אלא עצמות וקליפין...

והנמשל הוא, לסוף כל האדם ההולך בדרך כל הארץ למקום מנוחתו, מורידים אותו לבור חשוך וצלמות, ולא נותר ממנו כי אם עצמות מושלכות, ואם היו 'קידושין' - שקידש את עצמו בכל מיני קדושות אם כן יש תועלת מרובה בכל ירידתו לעולם הזה ושנות חייו עלי אדמות, ואם אין כאן 'קידושין' אזי באמת 'מה בצע בדמי ברדת'... וזהו שאמרו (עירובין נד.) 'האי עלמא כבי הילולא דמיא', לרמז על תכלית חיי האדם בזה העולם, שאם 'קידושין' כאן הכל כאן, ואם לאו מה קניית....

לח. והעיקר להתרחק מתחילה שלא להתקרב אל צד היצר כלל וכלל. וכביאורם של צדיקים (גבורות ארי בסוף הספר בליקוטים נחמדים, יש מביאים כן בשם הגר"א) על דברי הכתוב קודם מעמד הר סיני 'הגבל את ההר וקדשתו' (שמות יט כג) שע"י עשיית גדרים וסיגים נעשה קדוש, וזהו 'הגבל את ההר' - פירוש עשה גדר מסביבות ההר ויקרא שמך קדוש, ע"י האותיות שסביב לתיבת 'הר', כי קודם לאות ה' ור' יש ד' וק', ולאחר אות ה' ור' יש ו' וש' - ויחדיו הם עולים לתיבת 'קדוש', והיינו כי רק על ידי 'הגבלות' וסיגים, אפשר לאדם לבוא לידי קדושה, להתקדש בקדושה של מעלה.

לט. וכך אמר אחד מצדיקי הדור שליט"א, שהנה לא נזכר בתורה אימתי היה קבלת התורה, רק כתיב (שמות יט טז) 'ויהי ביום השלישי, ו'שלישי' זה היינו שלישי למצוות פרישה שנאמרה להם, והרי שיום קבלת התורה אינו בזמן מסוים אלא לפי ה'פרישה', כי ההתקדשות והפרישה היא נותנת אחיזה ושייכות לקבלת התורה, ומבלעדיה אין לאדם כח לקבל את התורה.

מהמכילתא 'כאיש אחד בלב אחד'. וכמבואר בספה"ק שהאחדות ואהבת ישראל הם ההכנה ותנאי לקבלת התורה^{מא}, וכמו שאמרו חז"ל (סוטה יד.) 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים'^{מב}.

ובן איתא במדרש (ויק"ר ט ט) 'חוקיה אמר גדול השלום, שבכל המסעות כתיב ויסעו ויחנו, נוסעים במחלוקת וחונים במחלוקת, כיון שבאו לפני הר סיני נעשו בולם חנייה אחת, הדא הוא דכתיב 'ויחן שם ישראל', ויחנו שם בני ישראל אין כתיב כאן אלא ויחן שם ישראל, אמר הקב"ה הרי שעה שאני נותן התורה'^{מג}.

ויעמדו מרחוק', שהעם ראו והתבוננו בדעתם היאך יוכלו לקיים את כל המצוות ומי הוא שיכול לעמוד בהם, אך 'זינעו לבבם ויעמדו מרחוק, פירוש נתנו עצה ותחבולה להעמיד הדברי תורה והמצוות על ידי סייגים והרחקות^מ וכו', וזהו ויעמדו - עשו העמדה למצוות, על ידי מרחוק - פירוש על ידי הרחקות וסייגים שגדרו חז"ל'.

כאיש אחד בלב אחד - האחדות כתנאי לקבלת התורה כתיב (שמות יב ב), 'ויסעו מרפידים ויבואו מדבר סיני ויחן שם ישראל נגד ההר', והביא רש"י

מ. הנה איתא בגמ' (סוכה נב.) שאביי ראה שני אנשים העומדים בנקל בנסיון, והרגיש בעצמו שאילו היה אותו נסיון בא עליו אזי לא היה בכוחו לעמוד בו, 'אזל תלא נפשיה בעיבורא דדשא ומצטער' (וברש"י, נשען על בריח הדלת כאדם שמחשב ומצטער), 'אתא ההוא סבא, תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו' (ולכן יצרו גדול משל שני אנשים הללו). ויש לדקדק, לאיזה צורך נכתב בגמ' שאביי נשען על 'עיבורא דדשא' - בריח הדלת, ומה הנפקא מינה אם היינו סוברים בטעות שאביי נשען על הכותל... אלא רמז גדול יש כאן, כי הנה עיננו הרואות שה'גנבים' מרבים לפרוץ לבתי אנשים רגילים הרבה יותר ממה שנכנסים המה לבתי העשירים, ולכאורה 'איפכא מסתברא', כי ה'רווח' מאוצרות זהב וכסף הממתין להם בבתי העשירים גדול פי כמה ממה שימצאו בבתייהם של סתם בני אדם, ומדוע אין נוהגים הגנבים כן. אלא, מכיוון שהעשירים חוששים ומתייראים מאינשי דלא מעלי שלא יכנסו לאחוזותיהם, על כן הם מציבים דלתיים ובריח וסורגי ברזל על כל החלונות, ממילא אין ביד הגנבים אפשרות לחדור פנימה, מה יעשו הגנבים, הם מחפשים ותרים אחר בית שחלונותיו פתוחים שמשם יהא נקל עליהם להיכנס. וזהו שאמרו בגמ' תלא נפשיה בעיבורא דדשא, שכאשר ראה אביי שלא היה עומד בנסיון תלה את סיבת הדבר ב'עיבורא דדשא' - בבריח הדלת, וכלומר שאין כאן די גדרים וסייגים שימנעו מ'הגנב' להיכנס... כי רק גדרים וסייגים מרחיקים את האדם מן העבירה. מא. וגדול כח האחדות לתת חיזוק לעמוד בפני היצר הרע, וכפי שביאר הגאון רבי עקיבא איגר זי"ע (דר"ח עה"ת הנדפס מחדש, פר' יתרו) ש'ההר' הוא היצר הרע הנקרא 'הר' (סוכה נב.) וזהו ויחן שם ישראל באגודה אחת, כנגד ההר - זהו הכח נגד היצר הנדמה להר (דברים אלו ממש איתא גם בתורת אבות בשם הרה"ק רבי משה מקוברין זי"ע).

ובזה פירשו מה דאיתא בגמ' (שבת פח.) 'כפה עליהם הר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם', ולכאורה תיבת שם אין לה ביאור, והיה לו לומר 'ואם לאו כאן תהא קבורתכם' שהרי תחת ההר הם עומדים. אלא ביאורו, שכפיית הר כגיגית מורה על התאחדות והתכנסות ישראל כאחד, שכביכול כולם נמצאים בתוך גיגית אחת, וכך אמר להם הקב"ה, אם לאו - שלא תהיו בגיגית אחת יחד עם כל בני ישראל, 'שם' - בעצם שהייתכם חוץ לגיגית תהא קבורתכם, כי אז לא יהיה בכם כח לעמוד כנגד היצר.

כדי לשבר את האוזן במעלת מדת האחדות, נתנו המושלים ללמוד מקדירה של 'טשולנט' (-חמין שנוהגים לאכול בשב"ק), שטעמו המיוחד מצטרף מכל מיני מאכלים שונים שמקבצים לתוך גיגית אחת, והנה אם יבשל הבשר בפני עצמו והעדשים ושאר הקטניות בפני עצמם ירגיש בכל אחד את טעמו בלבד, אבל אחרי שצירפום יחד בתוך קדירה אחת מקבל כל גרגיר וגרגיר מטעמם של כל המאכלים יחדיו, וניתוסף בהם טעם לשבח, וזו גם מעלת האחדות, שכל אחד משתבח מחמת היותו עם חבריו בחטיבה אחת, אבל אם יהא כל אחד בפני עצמו, הגם שיהא מופלג בתורה ויראה, לא תקלוט נפשו את המעלות שיש בחבריו.

מב. וביאר הגר"א מווילנא זי"ע, כי הרוצה לבדוק בטיבו של ספר הוא מעיין בתחילת הספר ובסופו, ומזה יבין באיזה ענין עוסק המחבר. כמו כן, בספר התורה הזה אפשר ללמוד כמה חשובה מדת גמילות חסדים ממה שפתחה תורה וסיימה בגמילות חסדים.

כשבנה גאב"ד פוניבז' זצ"ל את ישיבתו הרמה בעי"ת בני ברק יצ"ו הקים באותו זמן גם מוסדות לילדים מפליטי המלחמה שלא היה להם אב ואם ולא מצאו מנוח לכף רגלם... שם ניתן להם כל מחסורם באכילה שתיה לינה,

ובפירוש אמרה תורה (דברים מז יא) 'ועשית חג שבועות לה' אלוקיך מסת נדבת ירך אשר תתן כאשר יברכך ה' אלוקיך. ושמחת לפני ה' אלוקיך... והלוי אשר בשעריך והגר אשר בקרבך. והיינו שעיקר מצוות היום של חג השבועות הוא 'נדבת ירך אשר תתן לכל הנצרכים כפי הצטרכויותיהם. וכתב הגה"ק רבי חיים ויטאל זי"ע (עין הדעת טוב פרשת ראה) שממה שנאמר תחילה 'מסת נדבת ירך אשר תתן' דהיינו שיתן מרכושו כפי יכולתו לעניים ואביונים, ורק אח"כ 'ושמחת לפני ה' אלוקיך' - מכאן למדנו שיסוד ועיקר גדול בחג הזה לדאוג תחילה לצרכי הזולת ורק אח"כ ישמח את עצמו ובני ביתו, כי מצות נתינת צדקה לזולת וחג השבועות שבו מקבלים את התורה הן תרי רעין דלא מתפרשין, והא בהא תליא מ"ד.

ומבאר הרבינו בחיי דלכן ציוותה תורה על כך יותר מבשאר מועדים, כי חג המצות שבעת ימים הוא, ואז הכל מבינים כי צרכי עמך מרובים, ויש לתת עבור 'קמחא דפסחא', וכיו"ב בחג הסוכות שמשך זמנו שמונת ימים אז 'איש לרעהו יעזור'. וכאן באה התורה לזרז, שאף בחג השבועות שאינו אלא יום אחד מכל מקום - וחג שבועות מסת נדבת ירך אשר תתן כאשר יברכך ה' אלוקיך מ"ד.

וכך כתב המבי"ט (בית אלוקים שער היסודות פי"ב), הנה חמשת הדברות הראשונות שנכתבו ב'לוח' הימין משני הלוחות מדברים ממצוות שבין אדם למקום - אנכי, לא יהיה לך, שבת ושאר הדברות שעל האדם לקיימם בינו לקונו, ואילו חמשת הדברות האחרונות מדברים מ'בין אדם לחברו' כ'לא תרצח' ו'לא תגנוב'. והנה המתבונן יראה כי דברות של בין אדם למקום ארוכות המה, ואילו המצוות שבין אדם לחברו נאמרו בקוצר אמרים 'לא תגנוב', שתי תיבות ותו לא, ומאחר ששני הלוחות שווים בגודלם היו, נצטרך לומר כי האותיות של הדברות האחרונות גדולות היו בהרבה מדברות הראשונות, - וטעם הדבר כדי שיהא נראה וניכר לכל חיוב הזהירות בדברות אלו - בין אדם לחברו, יותר ממה שנוהר בבין אדם למקום, כי עיקר העיקרים הוא 'בין אדם לחברו'. וכלשונו של הרא"ש בפירושו למס' פאה (א א) כי הקב"ה חפץ יותר במצוות שיעשה בהם גם רצון הבריות מבמצוות שבין אדם לקונו.

ומטעם זה קוראים מגילת רות בחג הזה, כמו שאמרו (רות"ר ב יד) 'מגילה זו [רות], אין בה לא טומאה ולא טהרה, ולא איסור ולא היתר, ולמה נכתבה, ללמדך כמה שבר טוב לגומלי חסדים'.

מלבושים וכו' וכל צרכיהם ברוחניות ובגשמיות. באותם זמנים כשהגיע פעם למצב כספי קשה שאלוהו מדוע הקים מר שני מוסדות כאחד, וכי לא עדיף להקים את הישיבה ורק לאחמ"כ כשתעמוד הישיבה על מכונה יהא מע"כ פנוי לפתוח עוד מוסד, ויענם הפונוביז'ער הנה אמרו חז"ל 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים', וכלומר, שכדי להצליח בקיום הישיבה עלינו לעסוק בד בבד עם גמילות חסדים, כי הא בלא הא לא קיימא. מג. הקשה הרה"ק רבי זאב וואלף מסטריקוב זי"ע אם אכן הגיעה השעה לתת תורה לישראל כי היו באגודה אחת מדוע נתעכב נתינת התורה עד לו' סיון, והרי מראש חודש היו כבר כאיש אחד בלב אחד, ותירץ, שהגם שהיו באחדות הלבבות, אך עדיין לא 'עמדו במבחן' - עדיין לא היה להם נסיון אם יקנאו איש ברעהו, אך בהגיע יום השישי, והנה משה לבדו במחיצה, ואהרן במחיצה, ובכל זאת לא נתקנאו בהם, והוכיחו עד כמה הם בלב אחד או אז הגיעה השעה הנכונה...

מד. פעם אמר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (בקידוש היום של חג השבועות) טעם לשבח במנהג ישראל תורה לאכול מאכלי חלב בחג השבועות לסימן שיהא היהודי רך כחמאה, וכמו שאמרו חז"ל (תענית כ.) לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז (בית דלי עמו' ז).

בדרך רמז פירשו בהא דכתיב ב'שירת הים' (שמות טו ח) 'וברוח אפיך נערמו מים נצבו כמו נד נזלים', שלכאורה 'נד' היינו חומה העומדת על תילה, ואילו 'נזלים' הוא כמשמעו שהם נזלים והולכים, ומה שייך לומר 'נד נזלים', אלא רמז יש כאן על חובת האדם להיות כלפי עצמו כ'נד' - לשמור על כל מצוות התורה והגדרים והסייגים מבלי לזוז מהם כמלוא נימה, אך כלפי אחרים יהיה בבחי' נזלים, כדבר רך ונמס...

מה. וידועה הסגולה שכתב הרה"ק רבי חיים פלאגי לתת בערב שבועות צדקה כשיעור פעמיים ב"ן. ויתנם לת"ח עני ועניו, והוא תיקון... והוא סגולה לחשוכי בנים ומקרב הגאולה.

שמעת מתוך האש - קבלת התורה באש קודש
 בימים הללו ימי מתן תורה, שומה עלינו להזכיר כי
 תחילה וראש לכל, על כל אחד להבעיר בקרבנו
 אש קודש, לעבוד את הבורא ית"ש בלבב שלם מתוך
 התלהבות גדולה. וכך אמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע
 (קיא: ד"ה מפני) לפרש במה שנאמר (שמות י"ח) 'מפני אשר
 ירד עליו ה' באש', שהוא על דרך מה שפירש אביו
 הרה"ק רבי אשר מסמאלין זי"ע בהא דכתיב (דברים ד כד)
 'כי ה' אלוקיך אש אוכלת הוא' שהכוונה לאש ההתלהבות
 שבני ישראל מרתיחין עצמן בעבודת הבורא^מ, ועל דרך
 זה פירש את הכתוב כאן, כי היה ירידת והתגלות השי"ת
 על ידי אש שלמטה וכו', כי כל שלימות האדם הוא האש
 והחימום שיש לו לתורה או לתפילה.

וידע שלא זו בלבד שאינו נחסר במה שנותן מדיליה
 ומסייע בעד אחיו, אלא אדרבה בזה הרי הוא
 עצמו מתחזק, וגם משפיע על עצמו שפע רב מכל
 העולמות ברוח ובגשם. וכך ביארו (כעין זה אמר הרה"ק
 רבי העניך מאלכסנדר זי"ע, הובא בשש"ק, שבועות כד) בקרא
 דכתיב בנעמי בעת שניסתה לשלח את רות מעל פניה,
 כתיב בה (א יח) 'ותרא כי מתאמצת היא ותחדל לדבר
 אליה', ולכאורה תיבת 'היא' יתירה, ודיו לומר אלא
 'ותרא כי מתאמצת'. אלא ביאורו, 'מתאמצת' מלשון
 אמיץ כוח, שבאותה שעה ראתה נעמי כי מתאמצת
 היא, שהיא עצמה מתאמצת ומתחזקת בחסד שעשתה
 - שנתנה לה להלך עמה לבוא תחת כנפי השכינה,
 על כן ותחדל לדבר אליה^מ.

מו. פעם נסע הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע לשהות בצל קדשו של הרה"ק רבי יחזקאל מקאז'מיר זי"ע בחג
 השבועות, משנכנס ובא לקבל שלום מהרה"ק מקאז'מיר אמר לו הרה"ק, הרי תלמידים וחסידים יש לכם
 בראדאמסק ומה לכם כי באתם אלי, נענה ה'תפארת שלמה' ואמר, באתי הנה לזכות לקבלת התורה בצל הקודש
 אצל הרבי, אמר לו מהר"י מצינו שאמרה תורה (שמות י"ט ד) 'וירד משה מן ההר אל העם' וברש"י הביא מן המכילתא
 'מן ההר אל העם - מלמד שלא היה משה פונה לעסקיו אלא מן ההר אל העם', ולכאורה צריך ביאור, וכי 'עסקי
 ממון' היו לו למשה רבינו, ומהו שלא היה משה פונה לעסקיו. אלא, שעסקיו היינו עסקי רוחניות, והיינו כי הוא
 עצמו היה אמור לעלות בהר סיני לראש ההר, ולקבל את התורה מאת הבורא יתברך בכבודו ובעצמו לא על ידי
 מלאך ולא על ידי שרף, ובזמן שכזה וודאי היה ברצונו לערוך הכנה דרבה לקראת יום קדוש זה, ואעפ"כ - לא
 היה משה פונה לעסקיו, אלא לאחר שהיה בשמים ושמע מפי הגבורה שעליו להכין את העם לקראת מתן תורה
 בקולות וברקים, מיד פנה מן ההר אל העם - להכין כראוי לקראת מתן תורה, ולא הביט כלל על הכנת עצמו
 לקראת המעמד הנשגב והאדיר של קבלת התורה. כיוצא בזה צריך כל מנהיג בישראל וכל יהודי לנהוג - לדאוג
 לזולתו, לחזקם לעודדם ולהכין לקראת נתינת התורה. כשמוע ה'תפארת שלמה' דברים אלו מפורשים, פנה וחזר
 לעירו, להדריך את קהל עדת צאן מרעיתו.

מעשה היה בחבר מרעים מחסידי הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע שרצו לשהות בצל רבם בחג השבועות, ויצאו
 למסעם מבעוד מועד - כמה ימים קודם חג השבועות, אך על אם הדרך נשברה העגלה, אחר החיפוש מצאו עגלה
 חדשה, אך דא עקא שזו החדשה קטנה הייתה מהישנה, ומקום היה בה רק למחצית מהנוסעים, והוכרחו מחציתם
 להישאר באותו מקום נידח עד כלות החג.

בין הבחורים שהוקצה עבורם מקום על העגלה החדשה היה הרה"ח ר' אלימלך רומפלער זצ"ל שהיה אז עלם
 צעיר, אך משראה כי כמה מחבריו נאלצים לחוג את חג השבועות במקום נידח, אמר לנפשו וכי אסע מכאן ואומר
 'שלום עלי נפשי' בשעה שחבריי וידידי יישארו במקום זר לחוג את היו"ט - לא כך היא דרכה של תורה, ולא כך
 היא דרכה של חסידות.

והנה, ידוע כי הרה"ק מהר"א זי"ע היה נותן התייחסות מיוחדת לאורחים שבאו לשהות בצל קורתו להתחמם
 לאורו, אך כאן, משהגיעו הקבוצה הראשונה לא זכו מעמו לשום קרבה והתייחסות, רק לאחר החג משבאו הקבוצה
 השניה ששהו בחג באותו מקום נידח - ואחר החג מצאו עגלה שתביאם למחוז חפצם, קיבלם הרה"ק בסבר פנים
 יפות, ואף אמר להם 'מיילעך ווייסט ווי א חסיד דארף זיך צו פירן' (אלימלך ידע היאך על חסיד לנהוג), שיש ליהודי לוותר
 אפילו על ההתעלות בצל רבו בחג השבועות, בכדי להיות לעזר לאחיו.

מז. כיוצא בדבר אומרים בשם הרה"ק המגיד מזלאטשוב זי"ע לבאר במה שאמור ב'מעשה מרכבה' בנבואתו של
 יחזקאל (א כו) 'ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה', שכביכול למעלה על דמות הכסא נראה
 כפי 'מראה האדם' - כהנהגת האדם...

את עצם הדבר שהקב"ה נתן את התורה בקולות^{מט} וברקים ובלפיד אש.

גם להלכה פסקו כן בטור (או"ח מו ו) וז"ל. 'ועוד יש ברכה אחרת על התורה - ברוך אתה ה'... אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, ברוך אתה ה' נתן התורה. ויבין בברכתו על מעמד הר סיני, איך בחר בנו מכל האומות העולם וקרבתו לפני הר סיני, והשמיענו דבריו מתוך האש, ונתן לנו את תורתו הקדושה שהיא בית חיינו כלי חמדתו, שהיה משתעשע בה בכל יום', עכ"ל. ומשמע שמעיקרי זכירת מעמד הר סיני הוא לזכור את האש הגדולה שהייתה שם, עד שבכל יום ויום עלינו לכונן ולהרהר בדבר. וביאור הדברים, כי ראשונה לכל על האדם לעקור את ההתיישנות שבלבו, ולהלחיב עצמו בגשתו לעסק התורה והמצוות, לקיים כל דברי התורה באהבה ובשמחה, וכשכולו בוער כלפידים יגש לעבודת הבורא^י.

ומכאן נלמד עד כמה צריך להתעורר בימים אלו בהתלהבות מרובה, להתקרב באש בוערת אל הבורא ותורתו, להיות כאבותינו שזעקו 'כל אשר דיבר

ואכן רבות מצינו את ענין ה'אש' בלשונות המקרא במתן תורה, דהנה כתיב (שמות יט יח) 'והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש', עוד נאמר (דברים ד יא) 'וזהר בוער באש עד לב השמים', וב'מוסף' של ראש השנה (בברכת שופרות) 'דברות קדשך מלהבות אש, בקולות וברקים עליהם נגלית'. ללמדנו כי זוהי הדרך הישרה לגשת אל ענין ההכנה לקבלת התורה, וכ"ש לקבלת התורה גופה - באש, בהתלהבות ובחיות מתוך קולות וברקים.

ובך נצטוינו במצוות עשה ולא תעשה - לזכור בכל יום ובכל עת 'מעמד הר סיני' מתוך האש, כמו שאמרה תורה (דברים ד ט) 'רק השמר לך ושמור נפשך מאד, פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך... והודעתם לבניך ולבני בניך, יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב... וזהר בוער באש עד לב השמים'. וכתב הרמב"ן (שם), וז"ל. 'שלא תשכח מעמד הר סיני מכל הדברים אשר ראו שם עיניך - הקולות והלפידים את כבודו ואת גדלו, ודבריו אשר שמעת שם מתוך האש, עכ"ל^{מח}. משמע מדבריו, שבכלל הזכירה היא לזכור

מח. וכן כתב הרמב"ם באגרת תימן וז"ל. 'וכמו כן זכרו מעמד הר סיני שציוונו הקב"ה לזכרו תמיד, וגם הזהירנו מלשכחו. וציוונו ללמדו לבנינו וכו', וראוי לכם, אחינו, שתגדלו [את] בניכם על המעמד ההוא הגדול, ותספרו בתוך קהל ועדה גדולתו והדרו, שהוא עמוד שהאמונה סובבת עליו.

מט. וכך איתא בחז"ל (שמות רבה כט ט) 'אמר רבי אבהו בשם רבי יוחנן, כשנתן הקב"ה את התורה, ציפור לא צייץ עוף לא פרח שור לא געה, הים לא הזדעזע, הבריות לא דיברו, אלא העולם שותק ומחריש, ויצא הקול - אנכי ה' אלוקיך'.

עוד אמרו (זבחים קטז). כשנתן הקב"ה תורה לישראל, היה קולו הולך מסוף העולם ועד סופו, וכל מלכי הגוים אחזתו רעדה בהיכליהן. נתקבצו כולם אצל בלעם הרשע ואמרו לו, מה קול ההמון אשר שמענו, מבול בא לעולם, אמר להם - חמדה טובה יש לו להקב"ה בבית גנזיו, שהיתה גנוזה אצלו תתקע"ד דורות קודם שנברא העולם, והוא מבקש ליתנה לבניו, שנאמר (תהלים כט יא) ה' עוז לעמו יתן. מיד פתחו ואמרו - ה' יברך את עמו בשלום'. נ. והנה אמרו חז"ל (תנחומא תשא לא) 'הלוחות הראשונות על שנתנו בפומבי, לפיכך שלטה בהם עין הרע ונשתברו', וכאן (בלוחות שניות) אמר הקב"ה אין לך יפה מן הצניעות שנאמר (מיכה ו ח) 'ומה ה' דורש ממך, כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך'. ומקשה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תשא תרל"ט), אם כן ש'אין לך יפה מן הצניעות', מדוע לא נתן הבורא מיד את הלוחות הראשונות בצנעה. וביותר קשה, הרי הקב"ה שהוא צופה ומביט עד סוף כל הדורות בוודאי ידע אל נכון שלוחות אלו ישתברו, מדוע לא הקדים מעיקרא לתת אותם בהיחבא. אלא מתרץ השפ"א, וז"ל. כי לולי ההתלהבות הקודם בפרסום לא היה אחר כך יכולת לילך בדרך צניעות. רק על ידי שכבר הקדימו בקולי קולות נתקיים אח"כ הצניעות. וזה לימוד לדורות - כי בתחילה צריך להיות בהתלהבות עצום. ואם כי לא יהי' נשאר זאת ההתלהבות כדבר של קיימא. עכ"ז הוא העצה גם לימי הירידה אח"כ.

וכבר המשילו את הדבר למשקה הקאווע, שמתחילה מרתיחין את המים עד כדי רתיחה גמורה, ולאחר מכן מכינים המשקה, וממתינים קמעא עד שיפוג חומו במקצת ויהא ראוי לשתיית אדם, ולכאורה ייפלא, מדוע אינו מרתיחין מעיקרא רק עד כדי שיהא ראוי לשתותו, אלא, שבאם יעשו כן לא יהא טעם ה'קאווע' ערב לחיך כלל, כי

כי אי אפשר לתת תורה לישראל אם לא יבעירו קודם לכן את רתיחת הדם וה' ברען, וממילא הוכרחו להבעיר אש גדולה בפני עם ישראל (ואם יבהלו יכפו עליהם את ההר).

ואשא אתכם - רוממות בני ישראל ביום הזה

ביום הזה נתעלו ישראל עד למאד - אין הפה יכול לדבר ואין הלב יכול להשיג את גודלם ורוממותם של בני ישראל בהאי יומא. וכך אנו אומרים בסדר התפילה 'אתה בחרתנו מכל העמים, אהבת אותנו ורצית בנו, ורוממתנו מכל הלשונות'. וצריך ביאור, כי אם הכוונה שרוממנו מעל אומות העולם המדברים בשבעים לשונות, הרי זה כפל דברים, שכבר אמרנו 'אתה בחרתנו מכל העמים'. ומבאר הרה"ק הרר"ב מפרשיסחא זי"ע (רמתיים צופים על תנב"א, אות כז) דאין הכוונה ביחס לשאר האומות, אלא שהקב"ה רומם והגביה אותנו במדרגה גבוהה כל כך, מה שאין בוח אפילו באחד משבעים הלשונות לבטא בשפתיים גודל הרוממות שנתעלו בני ישראל ביום זה, וזהו ורוממתנו - למעלה מכל הלשונות שיש ביד בשר ודם לפרט בשפתו ובלשונו, כי א"א לבטא אותה בשפתיים²¹.

ה' נעשה ונשמע²², רצוננו לראות מלכנו' (ילקו"ש יתרו רעו, ד"ה ואתם תהיו לי), שמרוב האש והתלהבות דקדושה לא חששו מלהכריז 'נשמע' - רק לאחר שנבדוק את הענין נחליט... אלא 'קפצו' וקבלו על עצמם 'נעשה' קודם 'נשמע'²³. וכבר מצינו שנשתבחו בני ישראל על שהקדימו לומר 'נעשה', וכדאיתא בגמ' (שבת פח.). 'אמר רבי אלעזר, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע יצתה בת קול ואמרה להן, מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו, דכתיב (תהלים קג ב) ברכו ה' מלאכיו גיבורי כח עושי דברו לשמוע בקול דברו, ברישא - עושי, והדר - לשמוע.

ביסוד זה מתרצים גם את קושיית התוס' על דברי חז"ל (שבת פח.) 'ויתייצבו בתחתית ההר - אמר רב אבדימי בר חמא בר חסא, מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כנגינתו, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם'. והקשו בתוס' (ד"ה כפה) מדוע הוצרכו לכופ עליהם לקבל את התורה, והרי כבר הקדימו ואמרו כאחד 'נעשה ונשמע' מרצון. ותרצו בתוס' שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן. ולכאורה צריך ביאור, א"כ לא יעשו לא אש ולא יצטרכו לבוא לידי כפיית הר. אלא,

האף אמנם שאין ביד אדם לשתות מים רותחים, מכל מקום צריכים המים מעיקרא לרתוח עד תום לבשל היטב את ה'קאווע' והסוכר, ואז כשתפוג חומם מעט יהא המשקה ערב לחיכו של אדם, והיינו שרק מים פושרים הבאים 'מכח' הרתיחה הם ערבים - ולא מים שמתחילה היו פושרים. כמו כן מוטל עלינו בקבלת התורה להתחיל עם 'ברען' ורתיחה בהתחדשות גדולה, ואז ממילא ימשיך את כל השנה הבעל"ט על מי מנוחות אף כאשר יחלפו ימי ההתחלה והברען. לעומת זאת אם יהיה עכשיו 'צדיק נסתר' סופו להיות 'שוסטער' (סנדלר)... וכלומר, שאם שלא יתלהב עתה וירתח באש קודש אלא יהא כצדיק נסתר שאין רואים עליו כלום כלפי חוץ אזי סופו שלא יצא ממנו ולא כלום. נא. בדרך צחות אומרים שלכן שגור בפי הבריות כשהם פוגשים זה את זה לשאול איש את רעהו 'וואס טוהט'זיך, וואס הערט'זיך' (מה 'נעשה', ומה 'נשמע'), להזכיר את בני ישראל את קבלתם את התורה ב'נעשה ונשמע'...

נב. ואכן כל ישראל ענו פה אחד נעשה ונשמע מתוך האש שיקדה בקרבם, הא למה הדבר דומה, לשכנים הרוצים לעשות איזה שינוי בבניית חדר המדרגות שבבנין מגוריהם (המשותף), הם קוראים את כל השכנים ל'אסיפה', וידונו במתינות בכל פרטי העניין. לעומתם, בעת שלשונות אש שולטות בחדר המדרגות אין הזמן גרמא ל'אסיפות', ולא יכנסו בדין ודברים כיצד פרצה השריפה וכיצד לכבותה, אלא כל עוד נפשם באפם יחישו להציל מלהבה עד כמה שעדיין אפשר להציל. ועל דרך זה היו בני ישראל באותו זמן, שכאשר אמר להם משה דברי הקב"ה תיכף ומיד אמרו נעשה ונשמע, ולא שאלו ככל גויי הארצות - מה כתוב בה, כי לגודל התבערה שבערה בקרבם קפצו מיד והשיבו, וכן ממש יש לנו לנהוג בהגיע הימים הללו, עלינו לקפוץ אל תוך אש התורה, ללא כל שהיות, כי בטרם כל דבר נזעק 'נעשה' לשמוע ללמוד וללמד.

נג. ובזה יתבאר היטב מה שכתב השל"ה הק' (אות יח) חייב אדם לשמוח בזה החג ביותר כי הוא יום שזכינו בו לכתר תורה. וכבר אמרו חז"ל (פסחים סח:): הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא עכ"ל. והיינו כי ביום הזה בחר ה' בעמו ישראל מכל העמים להיות לו לעם סגולה, והעלה אותם גבוה מעל גבוה יותר מכל בריה שבעולם, ואיך לא יגיל לב בשר ודם בזה גופא שהקב"ה אדון העולם בחר בבשר ודם כמוהו להיות קרוב אליו כל כך.

באר הפרשה - חג השבועות

בדברי ה'בית יוסף' (או"ח רפ"ח בשם הרשב"א, וכן במהרי"ל המובא במג"א סי' תרד) שתענית זו תענית חלום הייתה, לכן היה מתענה אף בשבתות ויו"ט כי התענית תועיל להמתיק את החלום הרע דווקא אם מתענה בו ביום. מעתה צריך ביאור, מאי שנא יו"ט של שבועות משאר שבתות ויו"ט, מדוע אין צורך להתענות בו על החלום.

ומבאר החת"ס עפ"י מה שביאר ה'תורת חיים' שמסגולת 'ברכת כהנים' לבטל חלומות רעים, והטעם, כי חלום אחד משישים בנבואה הוא (ברכות נו:), וברכת כהנים הרי היא בנבואה ממש (כי אז משרה הקב"ה את שכינתו על ידם של כהנים הנושאים את כפיהם), נמצא שחזיון החלום שהוא רק א' משישים בנבואה מתבטל בשישים בנבואת ברכת כהנים. ואכן, מטעם זה קבעו לומר בשעת ברכת כהנים את התפילה (שברוב תפוצות ישראל נוהגים לאומרו בשלוש הגלים) 'ריבוננו של עולם אני שלך וחלומותי שלך וכו'.

עפ"ז אתי שפיר מדוע לא התענה מר בריה דרבינא בשבועות, כי עצם היום של שבועות מבטל בשישים את נבואת החלום (שאינה אלא אחד משישים בנבואה). כי יו"ט של עצרת הוא יותר הרבה ממעלת הנבואה... וכל יחיד ויחיד מבני ישראל נעשה משה איש האלוקים כביכול, והיינו שביום הזה מתעלה כל בר ישראל להיות יותר ממעלת הנביאים [וכבר כתב הר"ן (בדרשותיו סוף דרוש י"א) שבעת מתן תורה השיגו כל בני ישראל מדרגת 'נבואה'].

עוד מצינו להחשיבם כמלאכים ביום זה. כדכתב הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע (פר' משפטים ד"ה לא תבשל גדי), וז"ל. 'זוהו הטעם שהתירו לנו בחג השבועות לאכול (בשר) אחר גבינה בלא המתנת שיעור, מחמת שאז הוא שעת מתן תורה הקדושה, ואנו מראים עצמנו שאנו דוגמת המלאכים בשעת מתן תורה, ע"י התורה'.

נוראות מצינו בדברי ה'כלי יקר' בפסוק (שמות י"ד) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי', וז"ל. הזכיר כאן שלש מדרגות זו למעלה מזו, מתחילה אמר 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', וזהו (במדבר י"ב) 'כאשר ישא האומן את היונק', ואז הקב"ה במדרגת ה'אב' וישראל במדרגת ה'בן'. ואח"כ אמר 'ואביא אתכם אלי' משמע שתהיו שוים לי, ונהיה בשני אחים שוים במדרגתם, ואח"כ אמר 'ואתם תהיו לי ממלכת' כביכול, מלכים עלי, כמו שנאמר (שמואל ב' כג ג) 'צדיק מושל יראת אלוקים'.

וזוה מבואר על דרך 'מדרש חזית' הביאו הרמב"ן פרשת חיי שרה (בראשית נד א) שאל רבי שמעון בן יוחאי את רבי אלעזר בר יוסי, אפשר ששמעת מאביך מהו (שה"ש ג יא) 'בעטרה שעטרה לו אמו', אמר לו, משל למה הדבר דומה, למלך שהיתה לו בת יחידה, והיה מחבבה ביותר, מתחילה קראה 'בתי', לא זו מחבבה עד שקראה 'אחותי', לא זו מחבבה עד שקראה 'אמי', כך הקב"ה מחבב את ישראל וקרא אותם 'בתי', לא זו מחבב עד שקראם 'אחותי', לא זו מחבב עד שקראם 'אמי'.

עפ"ז מבאר ה'כלי יקר' מה שנאמר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים, עלי כביכול (שיהיו כביכול מלכים על הקב"ה), אני גוזר גזירה והצדיק מבטלה, וזכו למעלה זו מצד היותם בני ישראל'.

ובבל שנה ושנה הקב"ה חוזר ומרומם ומנשא את בני ישראל למעלה ראש, וכך איתא ב'דרשות חתם סופר' (שבועות תקס"ב, דף רפט.) דהנה איתא בגמרא (פסחים סח:) 'מר בריה דרבינא היה יושב בתענית בכל ימות השנה חוץ מבחג השבועות'. ושמא תאמר, והיאך היה מתענה אף בשבתות ושאר יו"ט (האסורים בתענית), תשובתך

מִן הַבָּאָר

נפלאות העידו על הגר"א זיע"א (בתוספות מעשה רב סקניו) 'ומאד שמח רבינו ז"ל ותגדל לו השמחה יותר מכל רגל, ועלזו לבו בשמחת מתן תורה, והאריך בשולחנו במאכל ובמשתה ובשבחים'.
ומן העניין להביא מה שביאר ה'לבוש' (סי' תצד ס"א) הטעם שאומרים 'הלל' בשבועות - שאומרים שירה על נתינת התורה, והיינו שעלינו להודות ולשבח ולהלל את הבורא ית"ש על שנתן לנו אותה חמדה גנוזה.

נד. על פי זה מבאר הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (אמרי אמת ליקוטים פסחים סח:) את דברי הגמרא (פסחים שם) כתוב אחד אומר (דברים טז ח) 'עצרת לה' אלוקיך' וכתוב אחד אומר (במדבר כט לה) 'עצרת תהיה לכם' הא כיצד חלקהו - 'חציו לה' וחציו לכם', ולכאורה איככה אפשר לקרוצי חומר להבדיל ולחלק את היום למחצית חלק שווה בשווה. אלא, כי

וזכר כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (שבועות תרס"א) המנהג לעסוק בתורה בליל החג, דאיתא (אבות ב יב) 'התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך', וקשה דכתיב (דברים לג ה) 'מורשה קהילת יעקב'. אלא יש לומר, דהתורה נקראת 'עין חיים', וכמו שאילן מוציא פירות בכל שנה ושנה, כמו כן התורה הקדושה מתחדשת פירותיה בכל שנה, ולכן בעצרת נידונים על פירות האילן (ר"ה טו.), שנידונים על התחדשות התורה שנקראת עין חיים. ולכן נקרא יום הביכורים שהוא ענין ההתחדשות.

וזמנס"ף השפ"א - וכמו דאיתא במדרש (תנחומא יתרו יא) שכל הנביאים וחכמים שבכל הדורות כבר קיבלו חלקם בתורה במעמד הר סיני, אלא שדבריהם נתפרשו כל אחד בשעתו ובזמנו, כמו כן בכל חג שבועות זמן מתן תורתנו מקבלין בני ישראל חלק התורה המתחדשת על כל ימי השנה, ואח"כ מוציאים מן הכח אל הפועל כל אחד במקומו ובשעתו, וזה ההתחדשות תלוי כפי הכנת כל אחד". ובוה יתיישב

ומבאר טעמא שלכן נתן אברהם אבינו ע"ה למלאכי השרת בשר וחלב דווקא, כי אצל מלאכים ברוב קדושתם לא שייך בהם איסור זה. וכיוצא בזה אף אנו בדרגת מלאכים בחג השבועות, ויש לנו הרשות להקל באיסור זה כמלאכי השרת (ועיי' בהערה) נ"ה.

בעצרת נידונים - ר"ה לתורה ועבודת ה' לשנה הבעל"ט כתב השל"ה הק' (אות יט), זה לשון 'תולעת יעקב' (דף נח), ודע, כי כמו שבראש השנה רצה הקב"ה להשגיח ולדרוש מעשה בני אדם, כי הוא יום הבריאה הראשונה וחידוש העולם, כן רצה ביום מתן תורה, שהוא מורה על חידוש העולם להשגיח ולדרוש על מעשה העולם ולדונו על פירות האילן, כמו שאמרו במשנה (ר"ה טו.) 'בעצרת נידונים על פירות האילן'. וכבר ביארנו, כי הפירות ההם הנשמות הפורחות מאילנו של הקב"ה, והעולם נידון ביום זה על התורה שניתנה בו שבטלו עצמם ממנה, והוא אמרם 'על פירות האילן' בלא השלימם בתורה ובמצות כראוי, עכ"ל".

כמו שאמר הכתוב (שמות כד ו) 'ויקח משה חצי הדם' וברש"י 'מי חילקו, מלאך בא וחילקו', כי אין ביד בשר ודם לשער במדויק כדי מחציתו, לכן הביא הקב"ה מלאך שיחלקו. וכיוצא בזה, בחג הזה כל אחד מישראל במדרגת מלאך, ושפיר אמרו 'חלקו חציו לה' וחציו לכם' כי ביד ה'מלאך' לחלק ולהבדיל מחצה למחצה - ב' חלקים שווים (עיי"ש, דבכל יו"ט הוא כך, אבל מקור הענין של חציו לה' נאמר בחג השבועות).

תלמידי הגאון הגדול רא"מ שך זצ"ל שמעו מפיו באופן כזה, שהגרא"מ פגש פעם לאחר חג השבועות את הגאון החסיד רבי מנחם זעמבע זצ"ל (לפני המלחמה) ושאלו איזה 'תורה' אמר הרבי, ענהו ר"מ, שהרבי דיבר אודות דברי רש"י הנ"ל, ושאל, כיצד נצטוונו לערוך בחג הזה 'חציו לה' וחציו לכם', והרי אי אפשר לאדם לדעת 'חציו' בדיוק... ותירץ, שאכן, בכדי לקיים כראוי חציו לכם על האדם להיות כ'מלאך', ענה לעומתו הגרא"מ, בדרך אחרת יש לומר, כי אכן לאחר קיום חציו לה' נעשים מלאך ושפיר יש בידם לקיים את החציו לכם ג"כ.

נה. רבים נתחבטו בהבנת דבריו, שוודאי לדידן אין שום הוראת היתר על פיהם להקל כמלא הנימא באיסור זה. יש מרבתינו שביארו בדבריו, על פי הנהגה עילאית בה נהגו קדמונים להמתין שתיים עשרה שעות או 'מעת לעת' (ראה חולין קה. שכן העיד מר עוקבא על אביו), ובחג השבועות יוכלו להקל מקבלה זו ולאכול חלב אחר שש שעות מאכילת הבשר.

נו. מצינו בגמ' (מגילה לא:) 'עצרת נמי ראש השנה היא' ועל כן צריך לקרוא בפרשת הקללות שבפרשת בחוקותי קודם שבועות כדי שתכלה שנה וקללותיה, וכבר נודע מה שאמר הרה"ק רבי ברוך ממעז'יבוז' זי"ע כי האימה ופחד מ'יום הדין' שבשבועות הוא גדול לאין ערוך מאימת הדין של ראש השנה, כי בר"ה דנים על ענייני גשמיות ופרנסה, וכלשון קדשו 'א קולעיטש ארויף א קולעיטש אראפ' (-לחם יותר או לחם פחות), אבל בשבועות, הרי הדין הוא על ענייני רוחניות, עד כמה יזכה לשפע רוחני לכל השנה...

עוד אמר הרה"ק רבי ברוכ"ל, כי כמה 'עשיר' הוא חג השבועות עד שראש השנה הוצרך 'ללוות' ממנו את ה'אתה נגלית'... (כלומר, שבראש השנה אנו מזכירים בתפילת מוסף את מעמד הר סיני, ובוה רוצים אנו לעורר זכותם של ישראל), ומכאן תלמד מעלת האי יומא.

נד. ובזה יובן מה שכתב ה'אור המאיר' (דרוש ספירת העומר ד"ה ואיתא בזה) ועוד צדיקים, שבכל שנה יש בחינה חדשה של קבלת התורה, ואין לך שנה שקבלת התורה היא כבשנה שעברה, אלא תמיד מתחדשת באופן חדש, והיינו

באר הפרשה - חג השבועות

איתא מהרה"ק ה'אור המאיר' זי"ע (מגילת רות ד"ה או יאמר וכן אדם) לרמז בדברי הפסוק (שמות י"ט) 'ויהי קול השופר הולך וחזק מאד', שמפרש חזק מלשון הגמרא (עירובין יד.) 'ים שעשה שלמה היה מחזיק מאה וחמשים מקוה טהרה', וזהו שקול השופר של מעמד הר סיני הוא 'הולך וחזק מאד', כלומר, שבמעמד הר סיני ירד השפע שהחזיק כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש עד סוף כל הדורות, ודבר זה חוזר ונשנה בכל שנה ושנה מחדש.

אבינו אב הרחמן - נחיצות ענין התפילה להצלחה בתורה ובפרט ביום הזה

הנה פשוט שאם היום הוא יום הדין לרוחניות, הרי הזמן גרמא לבכות ולהתפלל לפני ה' שאכן נזכה לקבל את התורה, ושנזכה להצלחה בתורה ויראה טהורה^ט, ובה יעלה בידנו לפעול בו ישועות גדולות ברוחניות^פ, לזכות לקבל את התורה באמת ובלבב

על נכון - 'התקן עצמך ללמוד תורה שאינה ירושה לך' שיכין כל אחד את עצמו לקבל חלק מהתורה המתחדשת לו בכל שנה, שאינה ירושה קבועה אלא היא מתחדשת בכל עת, ויום זה שורש התורה של כל השנה'.

בדברים האלה מובא בשם הרה"ק ה'אבני נור' זי"ע (נאות הרשא, דברים מפי השמועה, שבועות אות ג),

שהימים דומים לימי זריעה שכמה שהאדם זורע בימים אלו כך יוכל לקצור לעתיד בימי הקצירה^{יח}. ובספר 'דרך המלך' להרה"ק מפיאסצנא זי"ע (שבועות ליל ב תרפ"ט) הולך אף הוא בדרך זו, ומבאר, שכל אחד מישראל מקבל בחג השבועות נבואה סתומה, זה החלק שהוא עתיד להשיג בתורה במשך כל השנה, אמנם נעלמה וסתומה היא מן האדם, וההארות וההתעוררות שזוכה להן באמצע השנה הם הם השפע הבא אליו מאותו אוצר שקיבל בעצרת.

טעמא, כי הכל תלוי לפי מדת ההכנה של בני ישראל, ואינה דומה הכנה של שנה זו לעבודתם בשנים עברו. עוד כתב (דרוש לשבועות) שעל האדם לערוך חשבון הנפש האם במצב שהוא עומד בו היה יכול לקבל את התורה מסיני, והאם הוא ראוי לקבל עתה את התורה בשנה זו בחג השבועות.

ובה מבאר את הכתוב (שמות י"ט) 'ויהי קול השופר הולך וחזק מאד' דנכתב בלשון הווה - הולך וחזק, ולא כתיב הלך... כי עדיין הוא מתחזק משנה לשנה, ואינו דומה קבלת התורה של שנה זו לאותה של שנה הקודמת, כי רבה מעלתה יותר ויותר (נמצא שלעומת מיעוט הדורות ההולך ומתמעט כך מתגדלת נתינת התורה משנה לשנה, ועיי' בית אהרן פרשת יתרו, ד"ה יעל עשנו).

נח. וכנגד זה דיבר הרה"ק רבי מאיר מאמשינוב זי"ע כשאמר לחסיד אחד בערב חג השבועות 'אל תהיה שוטה', וכשתמה הלה מאי קאמר, הסביר לו, שהרי אמרו (חגיגה ד.) אי זהו שוטה - זה המאבד כל מה שנותנים לו, והכא הרי ניתן לאדם שעת הכושר להתעלות ולהרבות הונו ורכושו הרוחני, ואם לא יתעשת לקלוט מן האור והשפע היורד באתערותא דלעילא ישאר בלא כלום ח"ו, נמצא שמאבד מתנה טובה שנותנים לו.

נט. וז"ל הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"ג ד"ה וכו'), וכתוב (תהילים קמה יח) 'קרוב ה'... לכל אשר יקראהו באמת' ואין אמת אלא תורה (ע"ז ד:), שכל תפלה הבאה מתוך דברי תורה מתקבלת, כמו שאמרו בגמ' (ברכות לא.) לעמוד לתפלה מתוך דברי תורה. ומכש"כ בזה היום שהוא כולו תורה הוא עת רצון לעבודה שבלב זה תפלה, לכן הרמז במגילת רות בלידת דוד המלך ע"ה שורש התפלה. עכ"ל.

ס. הגאון רבי ישראל סלנטר זצ"ל אמר, שאף שאמרו חז"ל (ב"מ נט.) כי אחר החורבן ננעלו שערי תפילה, אך ישנה תפילה אחת שנענית בכל עת ובכל מצב, והוא 'בדוק ומנוסה', והיא התפילה לסייעתא דשמיא ברוחניות (מכתב מאליהו ח"ד עמו 77).

ומפורשים הדברים בספר חסידים (קלא), אם שואל אדם דבר שהיא שבח לבוראו כגון על למוד תורה או דבר אחר מחפצי שמים ושופך את נפשו עליו הקב"ה שומע תפלתו אף על פי שאין בידו מעשים טובים.

וכבר פירש רש"י (תהילים פא יא) מה שנאמר 'הרחב פיך ואמלאהו' - ובפירוש אמרו בגמרא (ברכות נ.) שפסוק זה אמור לגבי דברי תורה. וז"ל רש"י, הרחב פיך - לשאול ממני כל תאות לבך, ואמלאהו - ככל אשר תשאל אמלא. רמז נאה אמרו במה שאמרו חז"ל (מכילתא שמות כ) שהקב"ה נגלה לבני ישראל בהר סיני כ"זקן מלא רחמים, שהרי זה כדוגמת כלי מלא אשר בכל נענוע קל יישפך המשקה אשר בתוכו, כך הקב"ה מלא רחמים, שברצונו לתת לנו

באר הפרשה - חג השבועות

לא

שריווהו להקב"ה בשירות ותשבחות (ברכות ז:), ועליו נאמר (תהלים קט ד) 'ואני תפילה', להורות, שאי אפשר לתורה בלא תפילה^{סד} ואי אפשר לתפילה בלא תורה^{סה}.

ובך תרגם ב'תרגום יונתן' על דברי יתרו שאמר למשה רבינו (שמות יח, כ) 'והזהרתה אתהם את החקים ואת התורות והודעת להם את הדרך ילכו בה - ותהודע להון ית צלותא דייצולון בבית בנשתהון', פירוש, תלמדם את התפילות שיש להם להתפלל בבית המדרש. ואע"פ

שלם^{סא} לו ולזרעו אחריו, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות על ישראל שלום. וכמו שכתב ה'פלא יועץ' (ערך עצרת) 'זמה טוב דבר בעתו, לשפוך נפשו בימים האלה ובזמן הזה^{סב} שיזכה הוא ובניו לכתרה של תורה, ללמוד וללמד לשמור ולעשות'^{סג}.

בה אמר הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע (הובא רבות בשפ"א) לבאר טעמה של קריאת מגילת רות בחג השבועות, כי בסופה מדובר מלידת דוד המלך נעים זמירות ישראל

את התורה בלי גבול בהשפעות עד בלי די, אין לנו אלא 'לנענע' כביכול את כסא הכבוד בתפילותינו, ומיד יישפכו עלינו שפע רחמים וכל טוב.

סא. ידוע על הרה"ק ה'עטרת צבי' מזידיטשוב זי"ע, שבחג השבועות היה מתחיל להתפלל בשעה מקודמת בבוקר, ובמשך שעות רבות האריך בתפילה עד השעות המאוחרות של אחה"צ. אמור מעתה, אם צדיקי קמאי האריכו בתפילה ביום חג השבועות מה נעני אנו אבתרייהו.

כיוצא בזה מפורסם על הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ זי"ע, שבבית מדרשו ארכה תפילת 'אהבה רבה' שעות רבות, וברשפי אש והתלהבות קודש שפכו לבם לפני בורא כל עולמים שיצליחו בתורה ויראת שמים. הרי לך הוראה מפורשת ממעשיהם של צדיקים שאי אפשר להצליח בתורה ובעבודה כי אם בכח התפילות שמתפללים ביום זה, ויקבל ה' ברחמים וברצון את תפילתנו.

מסופר על אחד מתלמידי הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע, שנשא אשה בעיר הסמוכה לראפשיץ, ובחג השבועות שהה בצלו של הרה"ק מראפשיץ זי"ע, ויהי כאשר חזר אל רבו נשאל על ידו היכן שהה ביום טוב, וכשהשיב שהיה בראפשיץ בירר אצלו החת"ס מה ראה ושמע שם, התחיל התלמיד לתאר איך היה נראה בית המדרש בעת ברכת 'אהבה רבה', שכל המתפללים שפכו לב כמים בתחינות ובקשות שיפתח ה' לבם בתורתו, מששמע החת"ס את דבריו הפליג מאד בשבחם.

וז"ל הרה"ק ממנוקאטש זי"ע בספרו 'שער יששכר' (מאמר חג הביכורים אות צג) נוהגים הצדיקים החסידים להאריך בברכת אהבה רבה ביומא דשבועות החג הקדוש הזה.

וכך העידו על הגה"ק החזו"א זי"ע (הג"ר יהודה טרגר, הובא ב'מעשה איש' ח"ה עמ' קט"ו) עמדנו מאחורי כסאו בתפילת שחרית של יו"ט דשבועות, וראינו שכאשר הגיע לברכת 'אהבה רבה' כל גופו הזדעזע והתמוגג מבכי כמו ילד קטן, עכ"ל.

סב. וכך שגור בפי העולם, בבואנו לשמחת נישואין כיצד נדע מי הוא 'מחותן', הרי כל העם המשתתפים לבושים במלבושי כבוד זבח משפחה - בבגדי שבת ויו"ט, אמנם כשנראה אחד מהמשתתפים הפורש לצד ומפיל תחינה בדמע שיעלה הזיווג יפה ידוע נדע כי האי גברא הוא מחותן, כמו כן, מיהו 'מחותן' בנישואין הללו שבין בני ישראל עם התורה ונותן התורה - מי שעומד ומעתיר תחינה, ומפיל דמעה 'והערב נא', 'אהבה רבה... והאר עינינו בתורתך, ודבק... ועי"ז ניהפך ל'מחותנים' עם הבורא והתורה.

סג. הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע אמר פעם בחג השבועות, בראש השנה הקב"ה נוהג כמלך, שהרי מלך במשפט יעמיד ארץ' (משלי כט ד), ומלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול (קידושין לב:), אבל בחג השבועות הרי הוא כרב - המלמד תורה, ורב שמחל על כבודו מחול (שם), על כן ימחל נא לכל עמו בני ישראל על כל חטאיהם ופשעיהם.

סד. יש האומרים, שלכן חל יומא דהילולא של דוד המלך בחג השבועות, כי הוא חיבר את ספר התהלים, ואמרו (מגילה יח). כיון שבא דוד באתה תפילה, להורות שכדי לזכות לקבלת התורה צריך לשפוך הרבה תפילות ובקשות. ראה ב'כף החיים' (תצד לד) שהפליג מאד בסגולת אמירת ספר תהלים בחג השבועות, וז"ל. והיום הקדוש יומא דהילולא דיליה, עוד יעלה לרצון ביותר אמירת תהילותיו. וכן כתב ב'בן איש חי' (שנה א במדבר ד) שנוהגים לומר כל ספר תהלים בחג השבועות.

מִן הַבָּאֵר

אגב אורחא בשגב מעלת אמירת תהלים, איתא ב'בן יהוידע' על דברי הגמרא (ברכות ז:) רות מאי רות א"ר יוחנן שזכתה ויצא ממנה דוד שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות. וז"ל, שריוהו להקב"ה בשירות ותשבחות, נ"ל בס"ד הטעם דנקט לשון ריווי, לרמוז על מיתוק הדינים שנתמתקו בשירות ותשבחות שלו, כי הריווי הוא ענין מיתוק, שהיובש הוא בא מצד הדין והגבורה, (כביכול, כאדם הבא מן המדבר כשהוא יבש לגמרי, ומשקים אותו מים לרויה, ומסתלקת יבשותו) ולכן אמר דוד המלך ע"ה, כוסי רויה, היינו כוסי ר"ל חלקי, הוא רויה - מה שריותי להקב"ה בשירות ותשבחות. ולכן, כל זמן ועת צרה שהוא מצד תוקף הדין והגבורה מסוגל יותר קריאת התהלים.

וביתר שאת גילו לנו חכמי הדורות, בחשיבות מעלת אמירת פרק קי"ט שבתהלים, כי כולו נבנה להתפלל על 'רוחניות'. וכך איתא ב'ארחות חיים' (לרבי אהרן מלונג"ל, הלכות ת"ת אות כד) ושמעתי בשם הר"ף (רבינו פרץ) ז"ל שהקורא באשרי תמימי דרך, ממשיך לבו לתורה (ליקוט זה הובא ממאמרו של הגאון רח"י פרוש).

ובפי' 'אבן יחיא' לתהלים בהקדמה, קבלתי מרבתי שבמזמור הזה המתמיד לאומרו יפתח לבו בסגולה הן ללמוד בנקלה החכמות, והן להיות זריז לעבודת אלוקיו. וה' ידריכנו במעגלי יושר ויפתח לבו בתורתו.

וכותב עוד, הנה המזמור הלז הוא היותר חשוב ויותר נעלה שבכל המזמורים, כי הוא תפלת דוד לא-ל שיעזור לנפשו ויכינה למען ילמד ליראה את ה' ולהדבק בדרכיו ומעשיו ומצותיו, כדי לזכות בהם אל הנועם הנצחי, והיה מודיע לא-ל חשקו על ככה, ולכן ראוי כי הבא לטהר מסייעין אותו (שבת דר.). והיה מספר דאגתו על המונעים אותו ומעיקים אליו, ומטרידים אותו מהדביקות וכו', והיו עיניו ולבו תמיד להתעסק בעבודת אלוקיו ולהדבק בדרכי תורתו ומצותיו, ולכן היה מבקש העזר האלוקי ע"ז, ולהיות כל חשקו אל תורת ה', היה מזכירם בשמות משתנות כמי שנכסף לשבח דבר מה שמרבה בזכירת השבחים בכפל ענין במלות שונות וכו'.

ובתורת המנחה לתלמיד הרשב"א (פ' בחוקות) פסוקים אלו אמרם דוד המלך, לבקש רחמים מה' שיעזור אותו ויסייעו על דבר כבוד שמו וכו', ובא להודיענו שצריך אדם לבקש רחמים מה', שיעזרו ויצילוהו מכל עיכוב, ויסייעו על תלמוד תורה ועבודתו, שאע"פ שרשות האדם בידו לעשות טובה או רעה וכו', אעפ"כ צריך אדם לבקש רחמים מה' לעזרו על תורתו ועבודתו בכלל ופרט, ר"ל על כל גופו ועל חלקיו עמו וכו'. עיי"ש שמפרט התפלות על כל האיברים ומסיק וצריך תמיד לבקש מה' פעם אחר פעם פעמים רבות, שהרי דוד המלך ביקש רחמים על זה כמה פעמים, ונתחנן על זאת בעשרה לשונות שנאמר בהם ספר תהלים וכו', עיי"ש שמבאר כל העשר לשונות על בקשת תורה (ועיין עוד בפי' המאירי על תהלים ובפי' הספורנו דברים נפלאים בזה, ובפי' ר' מתתיהו היצהרי שהוא ספר מיוחד על מזמור קי"ט).

וכ"כ בחובת הלבבות (שער אהבת ה' סוף פ"ו) לומר בכל יום המזמור. ובפירוש תהלים (מירקדאו, שנתייחס בטעות לשל"ה ונקרא תהלים השל"ה) שנדפס בסידור של"ה, וכל המזמור הזה הוא מוסר ובקשות גדולות שמן הראוי לאדם לאמרו בכל יום והוא הכנה גדולה לעבודת הבורא. והרה"ק בעל התניא כתב ב'ליקוטי אמרים' (בסוף קונטרס אחרון), וכל אחד ואחד מהלומדים יגמור לעצמו בכל שבוע התמניא אפי' שבתהלים קי"ט.

ובמשמרת שלום (סי' לט סק"ב) דצריך לכוון מאוד בליל שבועות באמירת התמניא אפי', כי הם כולם בקשות להבנת התורה והמצות והוא שייך מאד לקבלת התורה.

סה. כשנפטר מלפני הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע ה'חסידים הלומדים שבאו אליו מפולין' נענה ואמר: בפולין אוהבים ללמוד גם אנו אוהבים ללמוד, אבל אנו מפרשים 'שמעתתא בעא צילותא' (לשון הש"ס במגילה כח:), פירוש שכדי לזכות לכתרה של תורה צריך להרבות בתפילה... והתפילה צריכה לתורה (ברכת אהרן עמוד קח).

פעם אמר הרה"ק הרבי רבי שמעלקא מניקלשבורג זי"ע לפני תלמידיו, כי מי שלא אמר 'אהבה רבה' וברכת 'אתה חונן' בכוונה, בלתי אפשר שיחדש באותו היום חידוש אמיתי, נענה אחד מהתלמידים - לא כיוונתי היום והעליתי חידוש בידי, ביקשו הרה"ק שיציע את החידוש והראהו איך שיש לסתרו ואינו על פי דרך האמת (הובא בשו"ת מהרש"ם סוף ח"ב).

הבט וראה עד כמה צריך להפציר ולהתפלל על פתיחת מעייני האדם בתורה, מנוסח התפילה שקבעו אנשי כנסת הגדולה, שהרי לא מצינו בשום תפילה שיקבעו לשונות של בקשה ותחנונים כמו ברכת 'אהבה רבה' (אהבת עולם), שפותחים ומבקשים שישמע ה' בקול תפילותינו 'בעבור שמך הגדול', וכן מזכירים זכות אבות 'בעבור אבותינו שבטחו

מרננין ברינה דאורייתא, ומחדשן מלין דאורייתא כל חד וחד מנייהו, והוה חדי רבי שמעון וכל שאר חברייא, אמר לון רבי שמעון, בני, זכאה חולקבון, בגין דלמחר לא תעול כלה לחופה אלא בהדייכו, בגין דכולהו דמתקנין תקונהא בהאי ליליא וחדאן בה, כלהון יהון רשימין וכתובין בספרא דדכרניא, וקב"ה מברך לון בשבעין ברכאן ועטרין דעלמא עלאה וכו'. ובתרגום ללה"ק, והיו ר"ש וכל החבריא עוסקים בתורה כל אותו הלילה, וכל אחד ואחד מהם היה מתדוש בדברי תורה, והיה ר"ש וכל החבריא שמחים, אמר להם ר"ש, בני, אשרי חלקכם כי לא תכנס הכלה - השכינה, לחופה למחר אלא עמכם, משום שכל אלו המתקנים את תיקוני הכלה בלילה הזה, ושמחים בה, כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזכרון, והקב"ה מברך אותם בשבעים ברכות ועטרות מעולם העליון. ובהמשך הענין (ט). דבל מאן דאשתתף בהדה בהאי ליליא יהא נטיר עילא ותתא כל ההיא שתא, ויפיק שתא בשלם - כל מי שהשתתף

שלא נזכר בפסוק כי אם מלימוד ההלכות - את החוקים ואת התורות, מכל מקום 'תרגום' התיבות הוא שיש להתפלל בכדי להצליח בתורה - לשפוך לבו לפני ה' על ההצלחה בתורה ומצוות¹⁰.

תיקון ליל שבועות - גדולת וקדושת הלילה

כתבו הפוסקים (עי' מ"ב תצד סק"א) בשם האר"י הק' (שער הכוונות) 'כל מי שלא ישן בלילה כלל ועיקר ויעסוק בתורה מובטח לו שישלים שנתו ולא יארע לו שום נזק'. וראה כמה חשוב הוא הלימוד בלילה זה שהרי כמעט שלא מצינו לשון כעין דא' מובטח לו שישלים שנתו¹¹. והוסיף עוד האר"י הק' ולא עוד אלא שהוראת חיי האדם בשנה היא תלויה בענין זה.

ומקור הדברים הוא ממה דאיתא בזוה"ק (בהקדמה, ח"א ת. ס"ה, וו"ל). והוה רבי שמעון וכלהו חברייא

בך, וכל זאת כדי שנזכה לברכת 'כן תחננו ותלמדנו', ואז ממשיכים לעורר מדת הרחמים וכופלים להזכיר את היותו אב ואומרים 'אבינו אב הרחמן, ובאים בזה לעורר רחמי האב על בניו', ולא עוד אלא שהבורא יתב"ש 'מרחם' עלינו תמיד, לכן גם עתה אנו מתחננים 'רחם עלינו ותן בלבנו בינה להבין ולהשכיל, לשמוע ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה', וכיוצא בלשונות אלו לא מצינו בשום מקום ובשום תפילה, אין זה אלא שעיקר העיקרים הוא הבנת התורה, ובלעדיה אין לנו חיים וקיום, ולכן, בוכים ומתחננים כ"כ על כך. סו. אמנם, מיד אחר תפילתו, יפנה לעסוק בתורה, כי א"א לבכות ולשפוך שיח ב'אהבה רבה' שיפתח ה' עיניו בתורה וכשבא 'למעשה' הילד איננו... וכבר המשיל זאת הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, לעני שביקש והתחנן בדמעות שלישי לפני עשיר מופלג שיפרנסו, אמר לו העשיר אינני מחזיק תחת ידי מעות, גש אלי בשעה פלונית בבית העסק שלי ואמלא ירך במטבעות, הלה לא הופיע באותה שעה, למחרת שב לבקשו בדמעות שלישי, אמר לו העשיר כבר הוריתך אתמול לבוא לבית עסקי, מדוע לא באת, נו, בוא היום... וכך הוה כמה ימים - העשיר נותן לו זמן והלה אינו מגיע כלל, וכי יוסיף עוד העשיר לשים לבו לבקשותיו... (הובא בפנינים יקרים).

הרה"ק מראפשיץ ראה אברך שעמד בתפילתו ביום חג השבועות ושפך לבו כמים בתפילת 'והאר עינינו בתורתך' משך זמן ארוך מאד, ושב להתחנן כבן המתחטא אצל אביו שוב ושוב, בגמר התפילה ניגש אליו הרה"ק מראפשיץ ו'גמרא' גדולה בידו, וכה אמר לו, הייתי בשמים וראיתי שתפילתך נשאה פירות ונתקבלה באהבה ורצון, הא לך גמרא ותתחיל בלימודך...

סז. כה אמר הרה"ק רבי שלום בער מליובאוויטש זי"ע בליל שבועות (תורת שלום ספר השיחות, עמוד 3), שיש תחת ידו כתי"ק מזקינו הרה"ק ה'צמח צדק' זי"ע שכתב בהאי לישנא 'אני מבטיח למי שיהיה ניעור בליל שבועות כל הלילה [ויעסוק בתורה ביגיעה] יזכה לכתר תורה', והיה מסיים הרש"ב, שה'צמח צדק' היה פוסק ומורה הוראה, וכשם שפסקו בבית דין של מטה כך פוסקים גם בבית דין של מעלה, לכן צריך להיות ער בליל שבועות ולהתייגע בתורה, והוסיף עוד, שזקיניו דיין בלשונו ואמר 'שיהיה ניעור בליל שבועות', כי העיקר הוא 'מ'זאל ניט שלאפען', פירוש, שלא יתן לזמן הגדול לחלוף מבלי לנצל הזמן בעסק התורה.

סח. הנה נסדר לומר דברי הזוה"ק האלו בתיקון ליל שבועות אחר גמר ה'תיקון' קודם אמירת תרי"ג מצוות, ומדרכו של עולם לאמרו בסוף הלילה לקראת בוקר, ומה יפה ונעים אם ישכילו ללמדו בתחילת הלילה, כי אז יגשו אל הלילה הקדוש באופן אחר לגמרי.

שמא יאמר אדם, מה אני ומה חיי - וכי תעלה על דעתך שאני הקטן והשפל יש בידי להכין 'קישוטי בלה' לשכינה הקדושה... ישמע נא לדברי ספר 'סדר היום' (סדר חג השבועות) שהביא את דברי הזוהר הללו, והוסיף נזירות ו"ל, אשריו ואשרי חלקן הזוכה לכל הכבוד הזה, אשר יוצרו כביכול מתפאר ומתקשט בו, ואל יקל בעיני האדם הדבר הזה, כי (אף ש)האדם הוא שפל ואפל בבחינה אחת, אבל בבחינה אחרת גדול כמו עד מאד, ובידו להעמיד כל העולמות כולם, מה שאין מלאך משרת יכול לעשות כן, והוא הנותן כח וחיל כביכול לבורא עולם כדכתיב (דברים לג כו) 'רוכב שמים בעזרך'... וצריך כל אדם עם היותו קטן מהקטנים והדיוט שבהדיוטות להחשיב עצמו ולהתגדל ולהתנשא על הענין הזה - לומר אולי על ידי יבא איזה ענין ודבר להפיק רצון הש"י, ואל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניו... עכ"ל"ב.

עמה בזה הלילה, יהא שמור למעלה ולמטה כל אותה השנה וישלים שנתו בשלום ס"ט.

ובספה"ק הביאו מהירושלמי (ירושלמי זה אינו לפנינו) שאמר רבי חייא למחר אכתוב בפיתקא, אל תקרי עצרת תהיה לכם אלא תחיה לכם. ומבואר שם, שאכן מזה הלילה תוצאות חיים לכל השנה"ג.

וכדאיתא בזוה"ק (ח"ג צה.) 'ועל דא חסידי קדמאי לא הוו ניימי בהאי ליליא והוו לעאן באורייתא, ואמרי נתי לאחסנא ירותא קדישא לן ולבנן בתרין עלמין' - ולכן לא היו חסידים הראשונים נמים בשינתם בלילה זה, והיו עוסקים בתורה, באומרים הבה נבוא לירש את התורה שהיא ירושה קדושה לנו ולבנינו בזה ובבא"א. ויזהר האדם למלאות ולנצל כראוי את הלילה הקדוש.

ס"ט. הנה לא מצינו בזמנים אחרים הבטחה נפלאה כזו, על כן, בעת עסקך בתורה בלילה הגדול הזה, התבונן נא באלו ההבטחות, ובבואך לידי 'נסיון' להפסיק ממשנתך ע"י עצמך או ע"י אחרים (וד"ל) זכור שאין זה 'עסק' כדאי להפסיק מהלימוד בהאי ליליא.

ע. וכך דרש הרה"ק האמרי אמת' זי"ע (תרע"ב) מה שנאמר (שה"ש ה ב) 'אני ישנה ולבי ער', 'ישנה' בגימטריא שס"ה, כנגד שס"ה ימות החמה שהאדם ישן בהם, אך 'וליבי ער' הוא כנגד חג השבועות, שהוא לב השנה (ובאותו לילה נייעורים כל הלילה).

עא. הגה"צ רבי חיים ברים זצ"ל ראה פעם יהודי מתנמנם בתפילת שחרית בחג השבועות (לרוב עייפות מלימודו בכל הלילה), משהקיץ, שאלו ר' חיים, וכי ראית מימיך חתן המנמנם בעמדו תחת חופתו, כי אכן יום חתונתו זה מתן תורה. בספר הליכות שלמה (פ"ב הערה 13) מובא שאחד שאל את הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, שהוא מכיר את טבעו וכח גופו, ויודע בעצמו שאם ינדד שינה מעיניו כל הלילה ויהגה בתורה תהא תפילתו בשחרית נים ולא נים תיר ולא תיר, ונפשו בשאלתו מאי עדיף טפי, השיב לו הגרשז"א בדעת תורתו, אף שלהלכה וודאי עדיפא שחרית שהיא הלכה על פני המנהג שלא לישן בלילה, אך על 'נפשות' בניך יש לך להיזהר ולהישמר... (וכלומר, שח"ו ילמדו ממך להקל במנהגי קודש שבנ"י זהירים בו).

ידוע דבר המעשה, שהגאון רבי חיים לייב אויערבאך (אביו של הגרשז"א) היה נוהג לעלות ביום החג למעונו של הגה"צ רבי משה יוסף הופמן זצ"ל דיין דפאפא שהיה דר בסוף בעיה"ק ירושלים ת"ו, לברכו בברכת החג. בשנה אחת ראה הגר"ל שפני הדיין מאירים ושמחים עד מאוד, שאלו הגר"ל לשמחה מה זו עושה. נענה לו הרב מפאפא שלא היה בדעתו לספר לו, אך מאחר ששאלו מעצמו יגלה לו רז חזות לילה. בשנות בחרותי למדתי בישיבתו הרמה של הכתב סופר זי"ע, והיה שגור בפי הבחורים משמיה דהחתם סופר זי"ע שמי שילמד כל הלילה בלא היסח הדעת כלל - מתוך רציפות המחשבה, יזכה לגילוי אליהו. והנה רבים ניסו שם לעשות כן ולא עלתה בידם, ואף אני עצמי ניסיתי שנים רבות ללמוד כל הלילה בלא היסח הדעת, אך עדיין לא זכיתי לכך.

בהאי שתא למדתי כל הלילה ברציפות המחשבה, והנה זה עידן ועידנים אשר מתקשה אנכי בהבנת איזה קטע בזוה"ק, בלילה זה בא לפני זקן אחד וביאר לי את הדברים באר היטב, אחר גמרו סגרת עיני להתבונן במחשבתי בפירושו, אך משפקחתי את עיני פרח לו איש האמת, הבטתי בשעון וראיתי שכבר עלה השחר, והבנתי שזקן זה אליהו הנביא היה, וכי לא אעלוז ואשמח בכל לבי ונפשי.

עב. וזה לשון ה'פלא יועץ' (ערך עצרת), וקריאת התורה בליל עצרת בסדר המתקן מרבנו האר"י ז"ל היא נפלאה ועושה רושם למעלה, קשוטין אל השכינה. אשרי ילוד אשה שזכה לכך, אשר מלך העולם איום ונורא, מלך

הכלה - שכינתא קדישא לחופה [ואף שהדברים נאמרו בשרפי עליון כדוגמת הבית יוסף וחבריו, אך אפס קצהו שייך בכל אחד ואחד, וכדברי החת"ס הנזכרים שאפילו אילני סרק הם כגדול שבגדולים].

כתב ה'מגלה עמוקות' (בהגהותיו למחברת הקודש סוף דף קי) דהנה, ב'שער הכוונות' (שער רוח"ק ט.) מביא בשם האר"ז"ל שהניעור לילה אחת ועוסק בתורה כל אותה הלילה יהיה נפטר מכרת אחד. ואם בשאר ימות השנה מועיל להיות ניעור לכפר על כרת אחד, הרי הלימוד בליל שבועות מועיל לכפר על כמה וכמה בריתות (עיי"ש ביאור הדבר).

בקבלת יום זה - מתן תורה בעת קריאת עשרת הדברות אף בדור אחרון

איתא במדרש (פסיקתא פי"ב הובא בילקו"ש יתרו רמז רעא) 'אמר הקב"ה לישראל, בני היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה, ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני הר סיני ומקבלין את התורה, שנאמר (שמות י"א) 'ביום הזה באו מדבר סיני'.

ומצינו ל'שבט מוסר' (פל"ד אות י"ט) שכתב וז"ל. גם כשקורא הפרשה בתורה, ידמה בעיניו כאילו התיבה (הבימה) שעומד בה הוא הר סיני וכאילו אותו שעה מתקבלת (התורה) מהר סיני (עיין זוהר ויקהל ר"ו). וכאילו הקב"ה ופמליא שלו עומדים שם כשם שהיה בשעת מתן תורה, וכאילו משה רבינו ע"ה האומרה

ידוע מה שהעתיק השל"ה הק' (מסכת שבועות פרק נר מצוה אות ח) מכת"י"ק הגה"ק רבי שלמה אלקבץ זי"ע אשר מתאר סדר לימוד החבריא בליל שבועות, וז"ל, ובעת שהתחלנו ללמוד המשנה ולמדנו שתי מסכתות זיכנו בוראנו ונשמע את קול המדבר וכו', שמעו ידידי המהדרים מן המהדרים ידידי אהובי, שלום לכם, אשריכם ואשרי יולדתכם, אשריכם בעולם הזה אשריכם בעולם הבא, אשר שמתם על נפשכם לעטרני בלילה הזה, אשר זה כמה שנים נפלה עטרת ראשי ואין מנחם לי, ואני מושלכת בעפר חובקת אשפתות ועתה החזרתם עטרה ליושנה. התחזקו ידידי, התאמצו אהובי, שמחו ועלצו, ודעו כי אתם מבני עליה וזכיתם להיות מהיכלא דמלכא, וקול תורתכם והבל פיכם עלה לפני הקב"ה ובקע כמה אורים וכמה רקיעים עד שעלה, ומלאכים שתקו, ושרפים דממו, והחיות עמדו, וכל צבא מעלה והקב"ה שומעים את קולכם... עם כל זה נתעליתם ואשריכם ואשרי יולדתכם ידידי אשר נדדתם שינה מעיניכם, ועל ידיכם נתעליתי הלילה הזה, לכן חזקו ואמצו ועלצו בני ידידי המהדרים, ואל תפסיקו הלימוד, כי חוש של חסד משוך עליכם, ותורתכם עריבה לפני הקב"ה, לכן עמדו בני ידידי על רגליכם והעלוני ואמרו בקול רם כיום הכיפורים ברוך שם כבוד וכו'.

הרי לך, שקדושת ליל שבועות כקדושת יום הכיפורים"י. ובפרט אם עוסק בתורה אשר הוא מעלה את השכינה בזה, והוא מבני היכלא דמלכא, וייכנס עם

גדול אשר לגדולתו אין חקר, המשילו במעשי ידיו, ורוכב שמים בעזרו, וישראל עושה חיל ומוסיף כח בפמליא של מעלה, על זאת יגל יעקב ישמח ישראל בעושיו יעלזו חסידים בכבוד ויהיו רק עסוקים בסדר הלמוד כל הלילה, אל דמי להם, בשפה ברורה ביראה ואהבה ושמחה רבה יותר ויותר ממוצא שלל רב, בתת לב מה נעשה בשמים ממעל על ידינו, ומה הימים האלו ומה הגיע אלינו. ובכן עושה אלה הנה שכרו אתו, בני סמיכי וחיי אריכי ומזוני רויחי, כמו שכתוב בזוהר הקדוש, ולפי גודל השכר, שממנו נדע שעושה נחת רוח גדול למעלה, לו בכח יגבר איש להעביר שנה מעיניו ולהיות ער כל הלילה, ובלבד שלא יהא יושב ובטל או מדבר דברים בטלים או אסורים וכו', אבל עבדי ה' העומדים בבית ה', בלילה הזה לה' צריכים להיות עוסקים בתורה כל הלילה בלי הפסק, ולפום צערא אגרא. עכ"ל.

עג. בספר 'יפה ללב' (תצד ב) הביא מספר אמרי נועם (סוף פרשת פנחס) ש'יום כיפור' הוא כנגד 'שבועות'. על כן אנו עושים בשבועות כמו ביום כיפור - להיות נעורים כל הלילה כמו הכהן הגדול ופרחי כהונה שהיו ניעורים כל הלילה בליל יום הכיפורים.

הרה"ק רבי העניך מאלכסנדר זי"ע (חשבה לטובה שבועות) כתב ששבועות הוא כמו יום הכיפורים שהרי אמרו (ירושלמי ביכורים פי"ג ה"ג) שהנושא אשה מוחלים לו על כל עוונותיו, ואם כן שבועות שהוא 'יום חתונתו' יש בו מחילת עוונות כמו יום הכיפורים.

באר הפרשה - חג השבועות

וכל הקהל העומדים סביב לסיני לשמוע מפיו תורה (ועיין בשל"ה מסכת שבועות פרק דרך חיים תוכחת מוסר רנ"ט).

שהקריאה מעוררת את הזמן שעתה הוא מקבל את התורה בנתינתה מסיני"ד.

וילמד ק"ו, כי אם נפסק בשו"ע (סימן קמ"א סעיף א) שצריך הקורא בתורה בכל ימות השנה לקרוא מעומד, והטעם מבואר בלבוש (שם) כי משה רבינו ובני ישראל היו עומדים בשעת קבלת התורה, ומכאן שיש צד השווה בין הקריאה בספר תורה לדורות למעמד הר סיני, קל וחומר בעת קריאת התורה בשבועות,

יה"ר שנזכה לקבל את התורה בשני ידיים, אורך ימים בימינה ובשמאלה עושר וכבוד^{ע"ה}, להעמיד דורות נאמנים לה' ולתורתו, עוסקים בתורה ובמצוות לשמה על ישראל שלום, ויתרפאו כל החולים (כמו שהיה במתן תורה), וזכותיה דדוד מלכא משיחא יעמוד לנו לזכות לביאת גואל צדק בב"א.

עד. ומהאי טעמא אמרו גדולי הדורות (עיי' סיפורי חסידים שבועות, על הרה"ק רבי חנוך מאלעסק זי"ע), שזמן קריאת התורה מסוגל הוא להתפלל על החולים שיברואו, כי במתן תורה נתרפאו כל החולים, ועתה כשקוראים בתורה מתעורר ביחד עם 'מתן תורה' גם אותם נפלאות שנעשו באותה שעה.

עה. וכה אמר הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע (תורת יחזקאל שבועות) בליל שבועות, דהנה שנינו (שבת לד.) 'שלשה דברים, צריך אדם לומר בערש"ק עם חשכה...וצריך למימרינהו בניחותא, כי היכי דליקבלינהו מיניה', היינו שיאמרם בדרכי נועם כדי שיתקבלו דבריו, ולמד הרה"ק מכאן לכל התורה. וכך נענה, רבוש"ע, אתה נותן לנו היום את התורה, צריך למימריה בניחותא בשובה ונחת, כי היכי דלקבליה מיליה, ונזכה לקבל את התורה באהבה וברצון.

ישקו העדרים

אתם ראיתם כי מן שמים דברתי עמכם

(פרשת יתרו, כ יט)

מספר הגה"ח רבי דוד באש מוויאלמסבורג יצ"ו, באישון ליל בשכבי על משכבי בליל 'אחרון של פסח' והנה בחלומי נגלה לפני איש אשר זה כשישים ושבע שנים לא ראיתיו, והוא אומר לי, שמי עוזר קליין מבאר שבע, אתם (עם חבריכם) פגעתם בי בשנות לימודכם בישיבה, מעולם לא מחלתי על כך, עתה יש לכם הזדמנות - אם תזכירני מחר ב'זכור' (באחרון של פסח, יו"ט שני בחו"ל), תבטיח לתת צדקה ותדליק נר לעילוי נשמתו, וכך יכופר לכם.

וזה דבר המעשה, רבי דוד היה דר בשנות ילדותו בעיר 'באר שבע' בארה"ק, ויהי היום הוצרכה הקהילה דשם לבנין עבור ה'ישיבה', רב העיר רבי אלעזר קליין זצ"ל נכנס בעובי הקורה, ומצא יהודי שהיגר לארה"ק מארה"ב ולו היה בית גדול (פרטי), האיש הסכים לנדב את ביתו הגדול, אבל ביקש כנגד זה דירה קטנה אחרת תחתיה, באותה שעה נענה ר' עוזר הנ"ל, הנה אנכי גלמוד (מפליטי המלחמה) אינני צריך ליותר מחדר עם מיטה, אנדב את ביתי ליהודי זה, ואתם תתנו לי חדר למדור בבנין הישיבה החדש. וכן עשו. והנה ר' עוזר שכאמור היה מפליטי המלחמה, שבה שתה את כוס התרעלה באופן קשה עד מאד, היו לו סימנים מעידים לכך בכמה מקומות בגופו, והילדים תלמידי הת"ת והישיבה היו שוחקים עליו בשעת הפנאי.

כשניעור ר' דוד משנתו רעד בכל גופו, באמרו שישים ושבע שנים לא ראיתיו ולא חשבתי עליו כלל... היאך נזכר בי בזו השעה, ואכן ר"ד אמר יזכור בהתלהבות עצומה (כל שכניו בביהכ"נ תמהו מה יום מיומיום, מה ההתלהבות הגדולה ביזכור, כי לא ידעו את דבר החלום) יזכור אלוקים נשמת רבי עוזר קליין מבאר שבע - כשהוא מכוון לבו לשמים, כי את שמו של ר' עוזר ידע ואת שם אביו לא ידע, ואמר, הקב"ה יודע לאיזו נשמה כוונתי.

במוצאי יו"ט התקשר ר' דוד לידידו מ'באר שבע' (שכמוהו דר כהיום בניו יארק) ושמו רבי שמואל יודא קליין (בנו של הרב דמתא - רבי אלעזר הנ"ל) ושאלו, האם זוכר את ר' עוזר קליין, והאם ידוע לו אם השאיר צאצאים וכיו"ב, ענה לו רש"י, שששת צאצאיו נספו במלחמה, והוא נפטר בשנת תשמ"א ללא זש"ק, ע"כ חלק א' של המעשה.

את חלק השני של המעשה שמענו מפי הרה"ג רבי יחזקאל געלבשטיין (דיין במאנארא לעניני חו"מ, שהוא חתן הרבני הנכבד רבי עקיבא הערש קליין בן רבי שמואל יודא הנ"ל) וכה אמר, היות והנני מתעסק בעניני הצדקה של חותני לכן התקשר אלי זקני רש"י ביום אסרו חג פסח, ובריר אצלי אם אחד מקרובי משפחתו של ר' עוזר קליין פנה אלי במשך השנים לבקש מעות לצדקה, ואמרתיו שלא זכור לי... כעבור ג'

ישקו העדרים

שבועות - ביום שלישי פר' אמור, בא אלי יהודי מארה"ק (הגה"צ רבי שלום קליין אב"ד סעליש מעיה"ק ירושלים) ומספר לי שאחד מבני משפחתו הרגיש שלא בטוב בערב שש"פ, והובהל לבית החולים בדחיפות, ומצאו שהוא בסכנת חיים, לכן ניתחוהו בליל שבת - ליל שביעי של פסח, ובתוך כדי דיבור סיפר, יש לי קשר אמיץ לבאר שבע, כי דודי היה ר' עוזר קליין מבאר שבע והא עזר לזקנך רבי אלעזר בבניית הישיבה... כשנדב את ביתו עבור הישיבה, מכיוון שכן סיפר לו רבי יחזקאל את מעשה החלום וה'זכור'... אז נזדעזע רבי שלום הנ"ל, וכה אמר, זה לי פעם ראשונה ששכחתי להזכירו ביזכור, לא החסרתיו אפילו פעם אחת משנת תשמ"א כשרבי עוזר נפטר ועד היום, מחמת ששהיתי בביה"ח עם חתני זכרתי אך בקושי את הורי.

וראה זה הפלא ופלא, אותו 'זכור' משביעי של פסח היה חסר לנשמה, והיא מיהרה לבוא ממרחקים בחלום אל איש יהודי בחו"ל, כי הם אומרים זכור למחרת (בא"י אומרים 'זכור' בשביעי של פסח, ובחו"ל אומרים למחרת, ביו"ט שני של גלויות), כדי שימלא מחסורה, ביזכור החסר, הגם שהיתה נשמת צדיק שעבר את המלחמה, שיכל כל משפחתו ונידב את רכושו לישיבה. וגם תלמד מזה בזהירות שלא לפגוע באחרים, כי יש דין וחשבון, על פגיעה בין אדם לחברו, גם עברו כבר מאז ששים ושבע שנה ונשכח כבר מלב הכל!.

הזכיע!

על פרקי אבות

נערך ונלקט
מתוך תוכן
דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ
רבי אברהם אלימלך
בידרמן שליט"א

הפצה:

אר"י: 1800-22-55-66
ארה"ב: (718) 437-0054

ניתן להשיג בכל חנויות הספרים

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת במדבר שבועות תשפ"ה שנה י | גליון מס' 583

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

בניני אמונים

בניני תפלה בפרשה

שבת של רפואה

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמר (א כ)

אמרו חכמים (שבת יב א) שהנכנס לבקר את החולה בשבת, אומר: "שבת היא מלזעק ורפואה קרובה לבא". כלומר, הגם שבשבת אסור להתפלל לרפואת החולה, השבת עצמה מסגלת לרפואה (על פי מהרש"א שם).

האדמו"ר רבי יהודה ליב איגר מלובלין אומר שדברי חכמים אלו אמורים במיוחד על השבת שלפני שבועות, שהיא לרב פרשת במדבר. זאת לפי שבעת מתן תורה התרפאו כל החולים (במ"ד א ז), ולפי שהתורה נתנה בשבת (שבת פו ב) מתעורר אותו כח רפוי בשבת שלפני קבלת התורה (תורת אמת' שבת שלפני שבועות תרל"ז).

עקר התפלה - לפני ה'

"איש על דגלו באתת לבית אבתם יחנו בני ישראל מנגד סביב לאהל מועד יחנו" (ב ב)

את הפתוב סביב לאהל מועד יחנו מפרשים חכמי המדרש (במ"ד ב ט, הובא ברש"י על אתר), שפחנה ישראל לא שכן במרחק של יותר מאלפים אמה מהמשכן, כדי שיוכלו ישראל לבא אליו בשבת ולהתפלל לפני הארון. כך גם כשהלך יהושע לכבש את יריחו, אמר להם לישראל (יהושע ג ד): "אך רחוק יהיה ביניכם ובינו כאלפים אמה" - שלא יתרחקו מן המשכן יותר מאלפים אמה, כדי שיוכלו לבוא ולהתפלל לפני הארון בשבת.

יש להבין, מדוע הקפידו משה ויהושע שיבואו ישראל להתפלל בשבת לפני הארון דוקא?

קול אמונים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

תנו פכוד לברכות התורה

מדי בקר אנו זוכים לברך ברכות התורה ובכך מציבים את התשתית ליום המתחדש וזא, יום של עסוק בתורה ובמצוותיה. בברכות אלו, לבד מן ההודאה על מתנת התורה, אנו גם מבקשים על עצמנו, על ילדינו ועל נכדינו - אלו שנולדו ואלו שעתידים להולד, שנוצח כלנו ללמד תורה לשמה, מתוך חבור ל'נותן התורה'.

ברכות אלו נחתמות בלשון הנה - "המלמד תורה לעמו ישראל", "נותן התורה". מיום קבלת התורה ועד עצם היום הזה, חוזר הקב"ה ומעניק לנו את התורה מדי יום יום, ועלינו רק לרצות לקבלה.

את הברכות הללו עלינו לברך בקול, באזני מי שישלימם בעניית אמן. וכי יעלה בדעתנו שדוקא ברכות התורה, המסמלות את מעמד הר סיני ואת מסירת התורה מדור לדור, תאמרנה בצורה לא משלמת? היתכן שמי שעמלם בתורה יזלזלו באמירת ברכה זו ולא יאמרוה בשלמות?

זאת ועוד: את חיוב עניית אמן למדו חכמים מן הפסוק המצוה על ברפת התורה (דברים לב ג): "כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלקינו", ופרשוהו שמישה רבנו אמר לישראל: "כי שם ה' אקרא" בברפת התורה, אתם "הבו גדל" בעניית אמן (ראה ברכות כא א ורש"י שם ד"ה פ').

מעשה, אם כל ברכה עלינו להשלים בעניית אמן, את ברכות התורה - על אחת כמה וכמה!

כלנו שואפים, מחנכים ומתפללים לזכות ולראות דור ישרים מברך. אם נקפיד לתת פכוד לברכות התורה, לאמרן בשלמות, כלומר: בקול, בכונה ובחברותא, הרי שבקשתנו: 'ונהיה אנחנו וצאצאינו וצאצאי צאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך לשמה', בודאי לא תשוב ריקם.

בקריאת 'אז מסיני נצטוו!'

שבת שלום,

א' תמוז תשפ"ה

באר ה'מנחת אלעזר':

כיון ששבת הוא זמן המיעד לתפלה והתפלה מתקבלת בה ביותר, כפי שזרמז בראשי התבות של שמה - "שגורה תפלת בפי", לכה, הן משה קדם כבוש הארץ והן יהושע קדם כבוש יריחו, זרזו את העם שיקפידו במיוחד להתאסף בשבת במקום קדוש להתפלל על הצלחתם.

ה'מנחת אלעזר' מוסיף ואומר שענין מעלת התפלה בשבת נכתב דוקא בפרשה זו, לפי שברב השנים היא נקראת בשבת הקודמת לחג השבועות (ראה 'שלקן ערוך' או"ח תכח ז ובאר ה'לכה' שם), ובכך מזכיר הפתוב לאדם להקדים ולהתפלל בה שיקבל חלקו בתורה בחג הקרב וזא, וכפי שמבקשים בתפלות השבת "והן חלקנו בתורתך". זאת מפני שלבד ממעלתה המיוחדת של התפלה הנאמרת בשבת, המתקבלת ביותר, הלא כל ההשפעות העתידות לבוא בימי השבוע תלויות בשבת הקודמת לו, וכדי לזכות להן יש להקדים ולהתפלל בשבת ('חמשה מאמרות').

בעל 'מרגליות הים' מבאר כי משה ויהושע הקפידו שיבואו ישראל להתפלל לפני הארון בשבת כבשאר ימות השבוע, לפי שהעמידה בתפלה לפני ה' היא ביסודה של מצות התפלה. כך למדנו מדברי הרמב"ם על מצות התפלה (ספר המצוות עשה ה) המביא את דרשת חכמים (מדרש הגדול ראה) מלשון הפתוב (דברים ו ג): "ואתו תעבד" - "עבדהו במקדשו", ובאר: "כלומר, ללכת שם להתפלל בו ונגדו". מוכח מדבריו, שהלכה זו היא חלק בלתי נפרד ממצוות התפלה. ולפי שמעקר הדיון ראוי היה שיתפללו ישראל דוקא לפני ארון ה', לכך הורו משה ויהושע לישראל לשהות בקרבתו בשבת (נפש חיה' [לר"ר מרגליות] או"ח תצ ג).

ברכות השחר פתלכה

בקול בכונה בחברותא

רמזים של ישועה

ר' חיים המשיך לקרא את המזמורים בהתרגשות, שואב מהם חזק ועצמה. כשהגיע לסוף הספר, נעצר שוב. עיניו נתקלו בכתוב נוסף (קט לא): "כי יעמד לימין אביו להושיע...". לבו פעם במהירות. הוא הביט בפסוק שוב, ואז הבחין - גם כאן, ראשי התבות יוצרים את המלה "אמן"! פעת לא היה עוד ספק. המסר היה חד וברור. משמים שולחים לו סימן שאין לטעות בו.

בהחלטה נחושה קבל ר' חיים על עצמו להתחזק בעניית אמן. מעתה, יפתח את יומו בשמיעת ברכות השחר מפי המתפללים, יקפיד להשלים את ברכותיהם ולזכות באמנים רבים כבר עם שחר. לא היה לו ספק כי זכות האמן תעמד לו, וכי לא ירחק היום ומזלו ישוב ויאיר לו פנים. אך הוא לא שער בלבו כי בפעם הזאת יזכה פהרה עין לראות בישועה.

כבר בדרכו חזרה מהכתל, צלצל לפתע הטלפון שבכיסו. על הקו היה קול מפר - חבר ילדות שלא דבר עמו שנים. לאחר חלופי דברים קצרים, הפתיע החבר בהצעה בלתי צפויה: כבעלים של רשת חנויות מצליחה, הוא מציע לו לפתח סניף חדש בעיר מגוריו.

ר' חיים גחך בעצב. "אין לי אפלו אגורה להשקיע", הודה בכנות. אך החבר הגיב בנחרצות: "אל תדאג, אני אלוה לך את הסכום הדרוש לפתיחת הסניף ואספק לך את כל הסחורה, תשלם לי רק אחרי שתמכר ותתחיל להרויח".

ר' חיים פתח במסעו החדש מתוך בטחון ואמונה. הוא עמל ללא לאות, השקיע את כל כחו ומרצו, ובתוך זמן קצר החנות הפכה לספור הצלחה. אנשים זרמו בהמוניהם, ברפת ה' נכרה בעסקיו, ההכנסות תפחו והחובות הלכו והצטמצמו. אך לא רק החנות שגשגה, גם העסק הנוסף שהקים במקביל, "העסק של האמן", צמח וגדל.

מדי בקר, בלי יוצא מן הכלל, היה משכים לבית הכנסת כדי לזכות בעניית אמן אחר ברכות השחר של המתפללים. שום דבר לא עמד בדרכו. הוא עמד בהתחייבותו בנחישות ובמסירות. וכך, שני העסקים פרחו זה לצד זה, משתלבים זה בזה בהרמוניה משלמת. ור' חיים ידע ללא ספק: האחד הביא את השני.

"אני מודה לכם מכל הלב על העלאת המודעות לנושא עניית אמן", כותב לנו ר' חיים במכתבו, ומסיים: "מבשרי אחיה - זכיתי לראות במו עיני כיצד מצות עניית אמן פותחת שערי ישועה".

כשהגיע המכתב המספר ספור זה לידי נשיא בני אמונים הרב יעקב דב מרמורשטיין, הוא הבחין שיש קשר נוסף בין שני הרמזים: בין פרק ט בתהלים שבו מופיע הרמז הראשון, לפרק קט המכיל את הרמז השני מפרקים מאה פרקים בדיין, כנגד מכתסת מאה ברכות שתקו דוד המלך לברך מדי יום.

בקפידה, ובה קניית יומיומיות, שבועך נעשו כבדרך אגב, הופכות להתלבטות קשה - ולא פעם, נאלצים לותר עליהן לחלוטין.

המצב הלך והחמיר, עד שאפלו הצרכים הבסיסיים של הילדים הפכו לעול כבד. המעט שהרויח ר' חיים הספיק בקושי לקיום מינימלי ולא נותרה בררה כי אם לצמצם במזון, בחשמל, ואפלו במים. וכשנאלצים להאבק על הדברים הבסיסיים, לא רק הגוף והנפש משלמים את המחיר - גם הרוח נפגעת. השמחה ששרתה בבית, החלה להעלם אט-אט.

בלילות התקשה ר' חיים לעצם עין. הדאגות לא הרפו, הסיטים רדפו אותו, והפחד מפני הבאות העיק על לבו. בכל רגע של ערות או שנה טרופה, חש כיצד המצוקה משתלטת על חיו. באותם לילות קשים, הבין עד כמה נכונים דברי חכמים: "עני חשוב כמת".

אחד הימים, לאחר שהגיע לשפל נוסף כשחסר היכלת לספק אפלו את צרכי היסוד הלם בו בעצמה, החליט ר' חיים ללכת אל הכתל המערבי ולשפך את לבו לפני בוראו. הוא עמד שם, שחוח ושבור, נשען על האבנים העתיקות, ולחש תפלה חרישית כשדמעות חמות זולגות על לחיו. רבונו של עולם, כמה עוד אפשר לשאת? לחש כשדמעותיו הרותחות מתמזגות עם כתל הדמעות.

הוא חפש זכות שתסיר מעליו את רע הגזרה, הוא בקש לקבל על עצמו חזק במצוה מסוימת - דבר מה שישקיע בו את כל לבו ונפשו, שיאחז בו בעקביות. אך במה יוכל להתחזק? המחשבות התרוצצו בראשו, והוא התקשה להחליט. לבסוף, החליט לפתח את ספר התהלים ולשפך את לבו, פסוק אחר פסוק, מלה אחר מלה, מתוך תקווה שבמהלך אמירתם יאירו משמים את דרכו.

ככל שהעמיק באמירת תהלים, חש הזדהות מיחדת עם הפסוקים המדברים על מצוקת האביון. ואז, נתקלו עיניו בפתוב (ט יט): "כי לא ינצח ישכח אביון". הוא חזר על המלים שוב ושוב, וכשבחן את המלים לעמקו, גלה דבר מפלא. הוא הבחין כי ראשי התבות של הכתוב: "כי לא ינצח ישכח אביון" הם בגימטריה "אמן". כקורא קבוע של עלון וכל מאמינים, נושא עניית אמן היה קרוב ללבו, וכשגלה זאת, אורו עיניו. "הנה התשובה!", אמר לעצמו בהתרגשות, "עלי להתחזק בעניית אמן".

משבר כלכלי הוא נסיון קשה ומר. הוא עלול להכות בעצמה, לשבש באחת את שגרת החיים ולהשליך משפחה שלמה אל תהום של חסר ודאות ובלבול. מה שהיה עד כה קרקע יציבה, הופך לפתע לים סוער של התמודדות מרעבת ותחושת חסר אונים. אך לעתים, דוקא ברגעים הקשים ביותר מתגלה כוחה של האמונה, והמשבר עצמו הופך למנוף אדיר לצמיחה רוחנית. כך קרה גם

כבר בדרכו חזרה מהכתל, צלצל לפתע הטלפון שבכיסו. על הקו היה קול מפר - חבר ילדות שלא דבר עמו שנים. לאחר חלופי דברים קצרים, הפתיע החבר בהצעה בלתי צפויה: כבעלים של רשת חנויות מצליחה, הוא מציע לו לפתח סניף חדש בעיר מגוריו.

בספור שלפניכם - ספור אמתי שנושלח אלינו ועבר התאמה לשמירה על פרטיות שולחיו. ר' חיים עמל לפרנסתו וזכה לראות פרי בעמלו. מעולם לא חי מותרות, אך הרויח די הצורך לפרנס את בני ביתו ולספק את צרכיהם בכבוד. אלא שאז, ברגע אחד, התהפכו חיו. טעות קטנה התגלגלה למשבר כלכלי חמור, שכלה את כל רכושו והותיר אותו תחת עול חובות כבדים. מאותו יום השתנה עולמו ללא הכר. הוא ראה את בני משפחתו נאבקים להסתגל למציאות החדשה, ולבו נקרע. כמה מעיקה היא התנהלות שבה כל פרוטה מחשבת

חשיבות הפונה באמירת בקשה זו

על חשיבותה העצומה של בקשת "ונהיה אנחנו וצאצאינו..." נוכל ללמד מדברי רבינא (גדרים פא א), אשר נשאל, מדוע אין מצוי שבניהם של תלמידי חכמים, יהיו תלמידי חכמים כאבותיהם? והשיב, שענש זה בא להם מפני "שאין מברכים בתורה תחלה". ומבאר המפרש (שם ד"ה שאין) שמפנין שאין הם זהירים לברך ברכות התורה לפני שהם עוסקים בתורה - אין מתקיימת בהם בקשת "ונהיה אנחנו וצאצאינו..."

בענין בקשה זו כתב הש"ה (שער האותיות אות ד דרך ארץ אות כז) וזו לשונו: "ותמיד תהיה תפלת האב והאם שגורה בפיהם, להתפלל על בניהם שיהיו לומדי תורה וצדיקים ובעלי מדות טובות. ויכון מאוד על זה בברכת התורה בשעה שאומרים 'ונהיה אנחנו וצאצאינו...' וכן בברכת 'אהבה רבה' כשאומר 'אבינו אב הרחמן...' יחשב גם כן על זרעו ועל זרע זרעו עד עולם, וכן כשאומר בתפלת 'ובא לציון' - 'למען לא ניגע לריק ולא נלד לבהלה' - בכל מקומות כאלה יעשה תפלתו קבע בכל לבבו ובכל נפשו".

הערה נפלאה בענינה של בקשה זו מובאת בספר 'שומר אמת' (תפלה עמ' מט), ואלו דבריו: "וראיתי מעוררים שטוב שיכון האדם בפרוטרוט על כל אחד ואחד מבניו, בשעה שאומר 'ונהיה אנחנו וצאצאינו יודעי שמך ולומדי תורתך'".

האדמו"ר בעל הדבר חיים מנדבורנה שאל פעם יהודי שפקד את ביתו באלו מקומות בתפלה מכון הוא על הצלחת ילדיו בתורה. אותו יהודי, שהיה תלמיד חכם, השיב על אתר: הלא המשנה ברוצה' (מז כ) מביא את דברי הש"ה פי יש להתפלל בשלושה מקומות על הילדים: בברכות התורה, בברכת 'אהבה רבה' ובתפלת 'ובא לציון'.

הרבי שנהנה מתשובתו של אותו יהודי, הוסיף לו על אתר: "אגלה לך מקום נוסף שבו ראוי לבקש על כך - בברכת אמת וציב, במלים "על בנינו ועל דורותינו" (פניני פרשת השבוע ח"א עמ' תקמו).

הבקשה על שלושה דורות

הב"ח (או"ח מז) סובר שיש לפרט בבקשה זו "צאצאינו וצאצאי צאצאינו". זאת על פי דברי חכמים (בבא מציעא פה א): "כל שהוא תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם - שוב אין התורה פוסקת מזרעו, שנאמר (ישעיה נט כא): 'ואני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך ודברי אשר שמת בפיך לא ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך - אמר ה' מעתה ועד עולם'". לאור דברי הגמרא עולה שיש ענין מיוחד שביקש האדם על עצמו, בנו ונכדו שיהיו בני תורה, שהרי אם התקבל בקשתו זו מבטח לו שלא תסור התורה מפי זרעו 'מעתה ועד עולם'.

ואולם המגן אברהם' (ריש סימן מז) חולק וסובר שאין לומר "וצאצאי צאצאינו", כיון שהמלה "צאצאינו" פרושה יוצאי חלצינו - בני ובני בני, ואם כן אף אם פונתנו לכלל בבקשתנו את בני בנינו כדי

שלא תפסק התורה מזרענו, די שנאמר "ונהיה אנחנו וצאצאינו".

בין ברפת התורה לברפת המילה

רבי יוסף שאול נתנזון מקשה על דעת הב"ח הסובר שכדי לכלל את בני ובני בניו יש לומר "צאצאינו וצאצאי צאצאינו" מנסח הברכה שאחר המילה: "אשר קדש ידי מבטן וחק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קדש", ופרשו התוספות (שבת קלז ב ד"ה קדיד): "קדיד" - זהו אברהם אבינו, "שארו" - זהו יצחק בנו, "וצאצאיו" - הם יעקב ובניו, שהם צאצאי יצחק, הרי ש"צאצאיו" כולל בניו ובני בניו?

ומישב על פי דבריו הידועים של הזוהר הקדוש (וישלה קסט א) שצריך האדם לפרט את בקשתו בתפלה בשפתיו כראוי. ועל כן, בתפלת "והערב נא" שהיא בקשה, יש לפרט בה "וצאצאי צאצאינו" כדי לכלל בני בניו בפרוש, אך ברכת המילה היא בגדר הודאה, ובהודאה די להזכיר בקצור לשון - "וצאצאיו" (יד שאול י"ז רסה).

מצות תלמוד תורה - ללמוד וללמד

דרש רבי משה סולוביצ'יק מציריך: בשונה מכל המצוות שבהן הצווי שנאמר עליהן אינו מחייב את האדם אלא לקיים בעצמו, ולא לדאג שאף אחרים יקיימו אותן, במצוות למוד התורה, הצווי עליה כולל בתוכו גם חייב ללמדה לאחרים, כדי שלא תשכח תורה מישראל. וכפי שכתב הרמב"ם בבאור מצוות תלמוד תורה (ספר המצוות, עשה יא): "היא שצונו ללמד חכמת התורה וללמדה, וזהו שנקרא תלמוד תורה. והוא אמרו (דברים ו ז): 'ושונתם לבניך, ולשון ספרי (שם לב): 'לבניך אלו תלמידיך'".

סוד זה אף עולה מכף שרק בברכה הנאמרת על תלמוד תורה תקנו חכמים בקשה מיוחדת שתתקיים התורה בצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל, דבר שלא מצונו דגמתו באף ברכה מברכות המצוות ('והאיש משה פרשת ואתחנן).

"צאצאינו" ולא "זרעינו"

מדוע תקנו בברכה זו לשון "צאצאינו", ולא "זרעינו" כלשון הכתוב בכל מקום?

החתם סופר פרש שאנו מזכירים דוקא את הבטוי "צאצאינו", לפי שמופיעות בו פעמים אותיות צ"א שהן בגימטריה שני שמות הקדש הנ"ה ואזנות, לרמז על התחזקות כח הקדשה שיכפל לעתיד לבא (דרשות חתם סופר ח"א דף קי).

עוד באר האדמו"ר רבי דוד חי אבוחצירא שליט"א: אותיות צ"א הן בגימטריה אמן. לכך אומרים אנו בברכה זו כמה פעמים "צאצאינו", כדי להזכיר ולעורר את זכות ענית אמן מיד עם שחר (ספר בני אמונים עמ' 88).

הגנה ושמיירה בזכות עניית אמן

"אהבו את ה' כל חסידיו אמונים נצר ה' ומשלם על יתר עשה גאווה" (לא כד)

בספר הזהר הק' (וילך רפא א) דורש את הפתוב (תהלים לא כד): "אמונים נצר ה' ומשלם על יתר עשה גאווה" על עניית אמן. ה'מקדש מלך' (שם) מבאר שפונת הזהר היא שהכתוב: "אמונים נצר ה'" מורה שהקב"ה נוצר ושומר את העונה אמן, ואלו הפתוב "ומשלם על יתר עשה גאווה" מלמד שלעמת זאת, למי שבגאותו מזלזל בעניית אמן, חלילה, הוא מעניש ומשלם כגמולו.

בספר 'שומר אמונים' (מאמר פתחו שערים פרק כ) מוסיף ומפרש שהפתוב "נוצר ה'" עולה על האמן עצמה, שהקדוש ברוך הוא נוצר ושומר כל אמן הנענית מפי אדם מישראל וגונג אותה בעבורו כדי שתגן ותשמר עליו בזה ובבא. לאור זאת מוסיף בעל השומרי אמונים' וכותב: "ואם כן, איך לא ילמד טפה סרוחה קל וחמר מהקדוש ברוך הוא: אם הבורא ברוך הוא יתעלה זכרו לעד שומר ונוצר כל האמנים, האיך לא ישמר האדם האמנים שלא לאבדם חס ושלום?".

לקיים מלי הברכות - בעניית אמן

"אהבו את ה' כל חסידיו אמונים נצר ה' ומשלם על יתר עשה גאווה" (לא כד)

דרש המגיד מבראד, רבי משה אוסטרך: במסכת ברכות (ל א) מביאה הגמרא שלש דעות על מה יקפיד אדם הרוצה להיות חסיד: רב יהודה אומר שעליו להזהר בעניני נזיקין; רבא אומר שעליו לקיים את האמור במסכת אבות, ויש אומרים שיזהר בעניני ברכות. ולכאורה, אפשר להבין מדוע הרחקה מגרימת נזק לאזלת, וכן הקפדה על המוסרים האמורים במסכת אבות, אלו אכן מעשי חסידות, אך מהי החסידות המיוחדת בזהירות באמירת ברכות?

אלא שפונת הגמרא היא שחסיד בברכות הוא מי שמקפיד לברך את ברכותיו דוקא באזני מי שיענה אמן אחריו, שבכך הוא זוכה להשלים ולקיים את ברכותיו. מעתה, זוהי אף פונת הפתוב שלפנינו: "אהבו את ה' כל חסידיו" - לפי כל שלש הדעות

המובאות בגמרא, ביניהם גם הזהיר בעניני ברכות, זאת בתנאי שהוא שומר "אמונים", דהינו שהוא מקפיד לברך באזני מי שיענה אמן אחר ברכותיו, שאז הוא נקרא חסיד לפי ש'נוצר ה'" לזכותו גם את עניית האמן של השומעים, והיא זו שמשלימה את ברכותיו (דרש משה).

עניית אמן מגדילה ומרוממת את הברכה

"גדלו לה' אתי ונרוממה שמו יחדו" (לד)

המפרש במסכת נזיר (סו ב ד"ה אחד) מפרש שכתוב זה מבטא את הכח המשתיף של המברך והעונה אמן. תחלת הפתוב "גדלו לה' אתי" הם דברי המברך שקורא לאחרים לגדל את ה' אתו בעניית אמן, ואלו ההמשך "ונרוממה שמו יחדו" - מתיחס לעונה אמן שמצטרף למברך ומרומם את שם ה' עמו.

כידוע, עניית אמן אינה רק הסכמה עם דברי המברך אלא היא חלק מהברכה, ובעניית אמן נשלמת הברכה ועל ידי כך הברכה עצמה נעשית חשובה יותר (ראה משנ"ב קסז כ).

לאור זאת נתן לפרש את עמק משמעות כתוב זה כך: המברך קורא לאחרים "גדלו לה' אתי", ביזכם להגדיל את ברכתי ולהשלים לה את המלה האחת החסרה בה - אמן. ואלו העונים אמן משיבים לעמתו שבענותם אמן הם אף מחשיבים ומרוממים את הברכה - "ונרוממה שמו יחדו" (אהל שלמה).

תשעים אמנים המביאים לחיי העולם הבא

"ישב עולם לפני אלקים חסד ואמת מן ינצרהו" (סא ח)

המלים "ואמת מן" מרמזות לחובת עניית תשעים אמנים ביום, שכן אמן פרושה אמת, והמלה "מן" היא בגימטריה תשעים. ואומר הפתוב שחסד עשה הקב"ה עם האדם שבזכות שמקפיד על עניית תשעים אמנים ביום יזכה ש'ינצרהו' מן השמים מכל פגע, הן בעולם הזה והן בעולם הבא, ובכך יזכה שיקים בו: "ישב עולם לפני אלקים" (מנחת יוסף ח"ב בהקדמה).

"מחיל אל חיל" בזכות אמן

"ילכו מחיל אל חיל יראה אל אלקים בציון" (פד ח)

דרש רבי עמנואל חי ריקי בעל ה'משנת חסידים':

כאשר נצרך את האות הראשונה והאחרונה בתבת "בציון" נקבל את המילה "בן", ואלו כאשר נצרך יחד את ראשי וסופי התבות של המלים "אלקים בציון", נקבל את המלה "באמן". שבזכות שעונה הבן אמן, נצולים הוריו מדינה של גיהנם, והוא מעלה אותם מחיל אל חיל בגן עדן, עד שיזכו לראות פני אלקים חיים עם שאר הצדיקים (חזה ציון).

אמן מורידה שפע

"מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבדת האדם להוציא לחם מן הארץ" (קד יד)

דרש רבי יחיאל גראס הי"ד תלמידו של בעל 'ערוגת הבשם':

סופי תבות של הכתוב: "להוציא לחם מן הארץ" הן "צ' אמן", רמז לכך שהמקפיד על תקנת חכמים שלא לפחות מענית תשעים אמנים ביום, זוכה לרב שפע ממרומים (תורת יחיאל).

הודאה מרבה בעניית אמן

"אודה ה' מאד כפי ונתת רבים אהללנו" (קט ל)

בספרו 'כה לחי' על תהלים מביא רבי חי הפהן מחכמי ג'רבא, פי פונת דוד באמרו "אודה ה' מאד", היתה שיודה בעניית אמן, שעליה אמרו חכמים (ברכות נג א) שגדולה מן הברכה. וכך מתפרש הפתוב: "אודה ה' מאד". ואם תאמר במה יתבטא רבוי הודאה זו? על ידי "כפי" - בגימטריה "אמן" עם הכולל.

עניית אמן משפרת את פח החיצונים

"ימוטו עליהם גחלים פאש יפלם במהמרות כל יקומו" (קמ יא)

דרש ה'אביר יעקב':

"גחלים" בגימטריה "אמן". ורמז הפתוב כי גדול כחה של עניית אמן לשפר ולמוטט את כחם של החיצונים עד אשר "יפלם במהמרות כל יקומו" (שערי ארוכה אות ח).

{ אז נדברו }

פרשת במדבר - חג מתן תורה תשפ"ה | גליין מס': 692 | לסדר: 'הגיע חשוק ונחשק לחשוק וחשוק ועמחו שמם וארץ' (אזה"ח)

להצטרפות לרשימת

התפוצה במייל:

שהתורה תצא טעימה לא פחות מהעגלא תילתא של רב יוסף...

a8447168@gmail.com

כתובת חדשה

בבית שמש

להשלגת גיליונות וספרים:

משפחת אבוצירא יחזקאל תביא 3

רמה ג'

0534138554

כמו כן: ביחשלים:

נתן להשיג גיליונות בשכונת

(מורדות) גילה- משפחת ויס-

0533148864

כידוע: רב יוסף היה עושה עגלא תילתא מידי חג השבועות... היה שוחט את העגל הכי מובחר... בוחר את הבשר הכי טוב... והיה דואג שזה יצא הכי משובח... לפני שבועות הוא היה עושה בירור מקיף אצל הבחורים המבינים... מהי הצ'ולנטיה הכי מובילה בגוש דן... מי הוכיח את עצמו בשנה האחרונה שיועד לבשל את הבקר הכי טוב... ר' יוסף לא היה מתפשר!!! אני צריך בשביל חג השבועות את הטופ שבטופ!!! עגלא תילתא... הכי הכי טעים בשכונה... בחור יקר: תעשה טובה... תשלים את המשפטים האלו במקומי... כי אני די חלש בניואנסים האלו... אין לי מושג בצולנטיות ואין לי מידע ובקיאיות בחלקים ומספרים של בשר... ולכן אם תשים לב אני כעת די מגמגם... לכן תציל את המצב ותכניס פה בין השורות את מילון המושגים מהסיר של ליל ששי... סו"ס תבין אותי... זה לא לרמה שלי... אני לא אחד כזה שעושה יותר מידי עסק מאוכל... אבל!!!! משום מה רב יוסף כן עשה מזה עסק!!! ולא סתם... אלא מתי הוא עשה מזה עסק??? **בחג השבועות!!!!** אני מתאר לעצמי שיש בחורי ישיבות שמידי ליל ששי יוצאים לצ'ולנטיות... ואילו בשבוע הזה הם לא יצאו!!!! כי אחרי הכל זה שלושת ימי ההגבלה!!!! יש גבול!!! גם אם כל ליל ששי נו... יאלה... סוף שבוע... אבל ליל ששי הזה... זה רציני... זה ערב מתן תורה... אז זהו!!!! שלמרה האבסורד רב יוסף דווקא בערב שבועות... דווקא לקראת מתן תורה, הוא היה עסוק בתחרות השפים!!! ולבחור את העגל הכי מובחר כדי שהבקר יצא הטופ!!!! כך כתוב... תעשה משהו... תתמודד עם זה...

אז זהו!!! שאם אתה שואל אותי... אני חושב שהעגלא תילתא שר' יוסף היה עושה זה היה לא סתם בשר על האש... (או בשביל המכובדות... זה לא היה סתם 'בשרא אגומרי') אני טוען שהעגלא תילתא של ר' יוסף **זה היה המבחן השנתי!!!!** כמו שמדינת ישראל עושה כל שנה חידון התנ"ך... כך להבדיל רב יוסף היה עורך כל חג שבועות מבחן מקיף!!!! מבחן לכל התלמידים... בא נראה איך למדת השנה... כמה התקדמת בשטייגן הפנימי שלך בחיבור לתורה... בא נבדוק איפה אתה אוהב בקבלת התורה שלך... **ואיך ר' יוסף היה עושה את המבחן הזה???**

בשביל זה הוא היה עושה עגלא תילתא!!! והוא היה דואג שזה יצא טטטטעים!!! אבל מממזה טעים!!! ואז היו מגיעים בחורים... ורב יוסף עומד ליד הסיי... כן מוטי... רוצה מנת בקר?? בבקשה... רב יוסף מגיש לו מנה עסיסית של בקר!!! טעים... אבל באמת טעים... כמו המבבינים... מוטי סיים צלחת... רב יוסף שואל אותו: תגיד לי: היה טעים?? כן!! מממשהו... רוצה עוד מנה?? אה... כן... בטח... למה לא... רב יוסף בשמחה... תביא את הצלחת... רב יוסף ממלא את הצלחת במנה נוספת... ואז!!!! רגע לפני שרב יוסף מגיש למוטי את המנה השניה... לפתע סטופ!!!! ר' יוסף עוצר לרגע ושואל את מוטי: תגיד לי מוטי... איך היה השטייגן בליל שבועות?? היה טוב?? כן... בטח... (ברור שבטח... מה הוא אמור לענות אם לא ככה) עשית שטייגן?? כן... היה טוב?? כן... נפלא... ר' יוסף שואל: רוצה **עוד מנה של ליל שבועות???** מתחשק לך עוד פעימה... מתחשק לך להיות חוצניק ושיהיה לך יום טוב שני כמו שהיה לבית יוסף עם המגיד... עוד לילה של ליל שבועות??

אאההההמ... אהההמ... לא!!! בעצם... בעצם לא!!! תודה!!! מספיק לילה אחד!!! מוטי חושב לעצמו... תגיד לי: מה רב יוסף רוצה מהחיים שלי?? מה עשיתי לו?? לא מספיק לי ליל שבועות אחד... כמה לחץ... כמה עצבים... אתה רוצה להנחית עלי עוד ליל שבועות?? למה אתה עושה לי את זה?? איזה חטא עשיתי... שמגיע לי עוד לילה מלחיץ כזה?? אבל רב יוסף 'לא מבין'!!! הוא שואל את מוטי: לא הבנתי... אכלת כעת מנה עסיסית של בקר... היה לך טעים!!! ברגע שהיה לך טעים... באופן טבעי בקשת מנה נוספת... אז אותו דבר... אם ליל שבועות היה כ"כ טעים כמו שאתה מציג את זה... היית אמור לרצות עוד מנה כזו?? למה מנה של בקר אתה רוצה עוד אחד... ועוד ליל שבועות אתה לא רוצה?? עונה רב יוסף... אל תדאג מוטי... הכל בסדר... אני מבין אותך לגמרי... תרגיש נוח... אני בסה"כ רוצה להגיד לך דבר אחד: שים לב!!! כששאלתי אותך: איך היה ליל שבועות ואמרת לי: שהיה טוב... לא שיקרת עלי... אתה באמת התכוונת שהיה טוב... **אבל למי?? למי היה טוב??** לשטייגן היה טוב... בשביל שבועות זה היה טוב... ואולי גם לרבש"ע היה טוב... לא משנה בדיוק למי... האירוע יצא טוב... אבל לך?? לך לא היה מאוד טוב שם!!!! מסכים איתי?? אוהו מסכים... מוטי מסכים כל מילה... פונה ר' יוסף למוטי: תקשיב טוב... כל הכבוד לך... עשית שטייגן גדול בחג השבועות... וזה באמת היה טוב... **אבלו!!! אני לא רגוע ממך...** כי אני רוצה אותך **עוד!!!!** לא מספיק לי שהיית פה השנה... אני רוצה אותך עוד שנה ועוד שנה... אני רוצה אותך פה עד גיל 102...

עם העגלא תילתא הסתדרתי איתך!!! הצלחתי לספק לך סיר צ'לונט שנשאר **עם טעם של עוד!!!!** באת אלי לקבל מנה נוספת... אבל מה יהיה עם התורה... אני צריך שגם בייחס לתורה אתה תשאר **בטעם של עוד!!!!** לא עודז לי שעשית שטייגן רצח בחג השבועות... לא עודז לי שחג השבועות סימן לך וי ועברת את 'מבצע סיני' בהצלחה... אני צריך שלימוד התורה יצא לך טעים!!! שתשאר עם טעם של עוד... והשנה זה לא קרה... הכל בסדר... מאוד נורמלי... זה טבעי... אבל תדע לך שאם לא נשאר בטעם של עוד... יש לך כעת שיעורי בית לשנה הבאה... איך אני עושה שעסק התורה יהיה לי טעים... אני חייב להישאר בטעם של עוד... ובכן קורא יקר: אתה מבין לבד שליל שבועות הוא בסה"כ מדגם... ליל שבועות עצמו הוא 'אירוע' הכי פחות מטריד!! אנחנו מדברים פה על משהו הרבה יותר נרחב... על כל המושג הכללי של עסק התורה... **ההמשך בעמוד 3-4**

רוצים להיות שותפים

בהוצאות העלון?

בבנק: בנק פאגי

סניף 182

חשבון 747815

ע"ש: שב שמעתא (ע"ר)

באשראי: "נדרים פלוס"

(שם קופה: עלון אז נדברו)

בטלפון: 0799-654321

בדואר: פולק, גאולה 15 חיפה

למענה אנושי:

052-7683095

תודה מראש!!!

600,000 עידי ראייה!!! אין כזה מסמך בכל ההסטוריה!!!

יש לי שאלה מאוד מאוד מוזרה: כתוב בתורה שיש מאות אלף איש העידו שהם ראו במו עיניהם שה' נתן את התורה למשה רבינו!!! ועל זה מתבסס אחד מ"ג עיקרים שתורה מן השמים... ואמונה בתורת משה, וכעת להבדיל אלף אלפי הבדלות בין אור לחושך: אותו האיש ימ"ש... הרי הוא טען לכל מי שרק הסכים להאמין לו שה' בחר בו במקום משה רבינו... ותסכים איתי שהוא מאוד מאוד רצה להצליח לשכנע!!! ובינינו... אני סומך עליו שהוא עשה כל מה שהוא רק יכול כדי להוכיח שזה נכון!!! ואם ככה יש לי שאלה פשוטה: למה גם הוא לא כתב שיש לו שש מאות אלף עדים שראו במו עיניהם שה' התגלה אליו במקום משה...

מה תענה?? הוא לא כתב את זה כי... כי זה לא נכון!!!

תודה רבה... אני יודע שזה לא נכון... אבל לשיטתנו!!! תכנס רגע לנעלים שלו... סו"ס הוא עשה שמינית באור לשכנע את כולם שה' בחר בו... ואל תשכח שהיה לו תנ"ך שנשף לו בעורף ששם כתוב שה' התגלה למשה רבינו לעיני שש מאות אלף איש... אז מה איכפת ליושקה לכתוב שגם לו יש את המסמך הזה... גם לו יש שש מאות אלף איש שמעידים שראו במו עיניהם... עולה לו כסף לכתוב את זה?? (אל תשכח שהיהודים עד עצם היום הזה, איך הם מוכיחים שתורת ה' מן השמים?? מזה שלמעמד הר סיני היו שש מאות אלף עדים, נו... אז אם להבדיל... יושקה רוצה להביא טיעון מקביל... הוא מוכרח גם לספק את המוצר הזה... אז מה איכפת לו לכתוב שגם אליו נתגלה ה' לעיני שש מאות אלף נוצרים?? אם לא יועיל... לפחות לא זיק) אה... שאלה טובה... כעת אני מצפה מכס- אתם הדור הצעיר שתענו לבד את התשובה... בשביל לענות על זה צריך טיפ טיפה שפשוף והבנה בפוליטיקה בסיסית... נו... מה התשובה?? מאוד מאוד פשוט: יושקע פחד ממני!!! אבל מממזה פחד... אני הייתי בדור שלו... ואנחנו היכרנו אחד את השני היטב מהשטיבלאך... גם לי היו מידי פעם כל מיני חלומות להגיד לכולם שה' התגלה אלי... ושיתפתי אותו בחלומות שלי... והוא ידע שאני לא פראייר... הוא ידע טוב מאוד שבשניה שהוא מכריז על עצמו שהוא נביא... זה יעלה לי את הדם למוח... אני לא אוותר לו!!! כי הרי אם הוא הנביא, זה אומר שלא רק שזה לא אני אלא זה גם הוא... ונראה לך שאני אתן לו את התענוג הזה על מגש של כסף? (מילא אני לא הצלחתי להיות נביא... אבל שהוא יתחיל לרכוב עלי) ככה אתה מכיר אותי? אתה חושב שאני אתן לחבר שלי מהשטיבלאך להתחיל למכור תותים ולספר שהוא נביא ה', ומחר הוא יתחיל להלך עלי אימים ולדרוש ממני כל מיני דרישות ואני אלך לפי החליל שלו... נראה לך?? שכחת שאני הסוחר היהודי הממולח?

ויושקע ידע את זה!!! והוא פחד ממני!!! הוא ידע שאני לא אעשה לו חיים קלים!!!

ולכן יושקה לרגע לא חחחחחחח לכתוב משפט כזה שיש לו שש מאות אלף עדים שראו במו עיניהם שה' התגלה אליו... הוא ידע שאם הוא יכתוב את זה, הוא יורה לעצמו ברגלים!!! כי אני לא אוותר... ברגע שהוא יכתוב את זה... עוד באותו ערב, הייתי דופק אצלו בדלת, יושקע... מה נשמע?? שמעתי שיש לך שש מאות אלף עדים שמעידים שה' נגלה אליך... קדימה... תביא את הפרטים שלהם... אני רוצה לשמוע מהם... 'להתחזק' באמונה... אתה יודע מה יושקע... עזוב 600,000... אני לא צריך כ"כ הרבה כתובות... מספיק לי 600!!!! תביא לי פרטי זהות של שש מאות איש בלבד שהיו נכוחים במעמד שראו במו עיניהם שה' נגלה אליך... יושקע נכנס ללחץ... הוא צריך כעת לארגן לי 600 איש... הוא מתחיל לקושש... דופק אצל השכן הנוכל... תקשיב... אני צריך שש מאות חתימות של אנשים... על מה הפעם?? שאני נביא, וה' בחר בי... השכן פותח עליו זוג עיניים... אוהו... יושקה... הפעם זה רציני!!! זה כבר לחתום על צ'ק פתוח... אין בעיה... תמיד חתמתי לך... רק תגיד כמה אתה משלם...?? יושקע חושב... ובסוף הוא אומר 150 שקל!!! מה??? השתגעתי?? זה הגרושים שאתה מוכן לשלם ליי? אפילו חתימה של עורך דין עולה יותר... אתה יודע לאיזה סיכון אתה מכניס עם החתימה הזו? אם אני חותם שאתה נביא... מי יודע מה אתה מחר הולך להנחית עליי? אני מוכן ללכת על ההימור הזה לא פחות מ-5000 שקל...

עונה לו יושקע... תעשה לי טובה... תבין אותי... הייתי משלם לך... אבל יש לי פה בעיה... אני צריך עוד 600 אנשים חוץ ממך שיחתמו לי... אני לך יכול לתת 5000 שקל ל-600 איש... זה המון כסף... ותחשוב שכל זה רק בתור דמי 'לא יחרץ' לאז נדברו שעצבני עלי שעשיתי לו מחספס וגנבתי לו את הנביא... בקיצור: יושקה בחחחחחחיים לא יעשה את הטעות הזו!!!

הוא לא יעז לכתוב שיש לו עידי ראייה מוחשיים אלה!!! פה! היום!! כולנו חיים!! כי אם הוא היה מביא כזה מסמך... כולם היו נוקשים לו בדלת ואומרים לו: כן... איפה הם?? אנחנו מחפשים אותם... נו... וכמה שקרנים הוא כבר יכול לגייס?? בא נגיד שהוא גייס עשרה נוקלים... עשרים... חמישים... נניח שהוא יתגמל אותם... ישחד אותם... אבל אי אפשר לגייס שש מאות... וששת אלפים?? אין סיכוי... וזו הסיבה שלא קרה מעולם!!!!!! שקם נוכל או משיח שקר או נביא שקר שהכריז שיש לו יותר ממנין עידי ראייה שה' נגלה אליו... תמיד תמיד תמיד, כל נוכל שקם והכריז שהוא נביא ה', תמיד המשפט הראשון היה שזה היה לבד לבד בהיחבא, לאף אחד לא היה רשות להתקרב... וברגע שמישהו התקרב, באותו רגע הכל התבטל... זה תנאי קודם למעשה!! כי אם יש עדי ראייה נגישים שאפשר לדבר איתם... אז אני צריך לתגמל אותם... וכמה אנשים כבר אפשר לתגמל? מאה... מאתיים... שש מאות... ואילו בתורתנו הקדושה כתוב מסמך מפורש ששש מאות אלף איש מעידים שה' נגלה למשה!! משה רבינו אומר: בבקשה... יש לך פה שש מאות אלף איש... תשאל אותם... לא מראש בסתר דיברתי... הקב"ה לא הסכים להתגלות למשה רבינו בסוד!! עיניכם הרואות... וזו ההוכחה שמאמתת אצלנו את העובדה שתורה מן השמים!!! זה שכתוב בתורה שיש שש מאות אלף עדים!! עצם המסמך שנכתב בשעה שהשש מאות אלף האלו חיים ויכולים להכחיש... כזה מסמך נוכל לא יכול לכתוב... אתה יודע מי הכי מבין את זה??? מי שיוודע להיות נוכל!!!

את המשפטים האלו אמרתי בתור תשובה לבחור שחיפש מה לשאול וטען לי: הרי מהי ההוכחה שתורה מן השמים?? מזה שיש שש מאות אלף ראו במו עיניהם שה' נתן את התורה למשה רבינו... נו נו... את זה כל אחד יכול להגיד... ולטעון שיש לו שש מאות אלף עדים... אז ענית לו: שזהו שלא!!!!!! אם אתה חושב שזו טענה שכל אחד יכול לטעון... אז בבקשה... תביא לי אחד!!!!!! אחד לאורך כל ההסטוריה שהעז לסכן את עצמו מול שש מאות אלף עדים... ואני רוצה לסיים במשפט אחד: תדע לך שיש לי גילויים חבל לך על הזמן... אבל הכל בסוד גמור!!! מאחורי דלתים סגורות!! ואני מזהיר... לא לפתוח את הדלת... כי בשניה שמישהו פותח את הדלת... אז חבל... ההכל יתבטל... כי... כי מה לעשות אתם לא ראוים. ©

בס"ד לאחר תקופה שאזל מהמלאי, שוב זכינו לקראת חג השבועות להדפיס את הספר

'המסולאים בפז'

הספר מתמקד בנתינת עצות וכלים לעצמאים' המעוניינים לפתוח עסק פרטי (מורשה) הנקרא בשם: 'עסק התורה'. ובתורתו יהגה יומם ולילה'

לפניך טעימה חלקית ואקראית מהנושאים שבספר:

כיצד ניתן לרכוש בקיאות עצומה בכל חלקי מקצועות התורה? למה יש לפעמים ריפיון?? למה לפעמים אין לי טיפת חשק?? מתי צריך לסגור את הגמ' ולצאת לפוש... ואילו מתי צריך להתגבר בייתר שאת ולפום צערא וכו'??

איך ניתן ליצור מתיקות וערבות התורה והאם ניתן...??

צרה ושמה חברותא... כיצד לדעת להתרגל ללמוד גם לבד? מה זה לא חברותא? ותחרות סמויה עם החברותא... מה עושים? עד כמה אני מחויב למסגרת או לטויבת הישיבה? איך כותבים חבורה?? האם יש סיכוי שיום אחד גם אני אהיה עקבי ומסודר ואלמד בזמן ואישן בזמן ואתבטל בזמן?? האם לימוד המוסר והמפגש מול היצה"ר הוא נחלתם הפרטית של ליטאים. והאם חסידות שייכת רק למגזר החסידי? רגע... בעצם למה לא לומדים בישיבות נביא...?? אם אף פעם לא התחברתי ללומד'ס הישיבתי, האם אני בגדר 'תלמיד שלא ראה ברכה בלימודו'?? האם יש בעיה ללמוד שוונשטיין?? האם דף היומי שייך לבעליבתים?? והשאלה העצובה והכאובה: איפה רוב המתמידים נעלמים במרוצת השנים?? ולמה בדורות הקודמים ידעו את כל התורה בגיל שלושים... ואיך אני עושה שגם אצלי זה יקרה? האם יש עניין לגשת למבחנים... ואיך משקמים את הריאקציה שלי מזה?

ומה העניין להיות סתם ככה בקי בתורה שבכתב...??

האם יש עניין ללמוד מ"ב גם ללא ההוספות של דרשו מפוסקי זמננו?? למה אורך לי חודשים לכתוב חבורה אחת, וגם אז אני מרגיש שזה לא סופי?? מה ההבדל בין ניסיונות בקדושה של סתמיד לבין העוייבד? ואם עוברת עלי תקופה של חוסר חשק בולט בלימוד... כיצד ניתן לאבחן פי מה החולה??

מה זה "השקפה"? האם יש עניין לדעת השקפה? ולאן הערך הזה מסווג ב"ד החזקה?? האם יש עניין לחזור סאה פעמים על הגמ'?? ובאיזה שלב מומלץ לעצור ולא להמשיך? ומה עושים עם השאיפות שלי?? האם לקבור אותם מתחת מאה גמרות? והאם יש עניין ללמוד לנואם ולדבר בפני ציבור...?? והאם יש אחד שבנוי ללמוד דווקא טור בית יוסף ולא כ"כ גמרא??

אלו הם חלק מהנושאים שנפתחים בספר זה...

אי"ה בזמן הקרוב יהיה ניתן להשיג את הספר בכל מוקדי המכירה, אבל לעת עתה לבירור מוקד המכירה הקרוב אליך:
0548446691 0527683095

המשך-) **שהגמ' תהיה טעימה כמו הצ'ולנטיה...**

המשך- בסוף בסוף הלימוד חייב להיות טעים!!! וטעים הכוונה בלי מילים מכובסות... בצ'ולנט אין הגדרות מנומסות... אם הצ'ולנט יצא טעים כולם יבקשו עוד ואם זה לא טעים אז לא נוגמר... לי יש משימה!!! עסק התורה חייב להיות טעים!!! ואם זה לא טעים לי... רב יוסף מוטרד!!! ר' יוסף מגדיר את זה כטעון שיפור ושיעורי בית לשנה הבאה...

האם הבנת מה באתי לומר???

אם אני אעשה סקר: מה נקרא להצליח בלימוד התורה??

אני אקבל כל מיני תשובות... יהיה אחד שיגיד.. הצלחה בלימוד זה להיות מתמיד שלא פסיק פומיה מגרסא! יהיה אחד שיגיד מי שיודע לסכם סוגיות... יהיו הרבה שיגידו מי שהספיק הכי הרבה דפים... יש כאלו שיטענו מי שזוכר את כל התורה... יהיה אחד שיגיד הלכה וכו' וכו'... ובסוף בסוף!!! למרבה האבסורד... אני אומר לך עם יד הלב... במבחן התוצאה... אתה יודע מי הולך הכי הכי להצליח בתורה??

מי שאוהב את הלימוד!!!! מי שהגמ' טעימה לוו!!! שלא תבין: אני לא מדבר כעת ממקום של השקפה או מדד של סולם ערכים... לא בטוח שאהבת תורה יותר חשובה מידיעת התורה, לא!! לא אמרתי את זה... יתכן ששקיעות וידיעת התורה יותר מהותיים מעריבות התורה... רק מה? אני מדבר כעת אסטרטגית!!! אני מדבר פרקטיקה!!! אני מודיע לך מי בשורה התחתונה יצליח לגדול בתורה יותר מכולם??

מי שאוהב את זה!!! מי שזה טעים לוו!!! מי שעסק התורה לא מספיק טעים לו... גם אם הוא ילמד את כל הש"ס ויעשה סיום הש"ס וגם אם הוא יבחן על כל הש"ס... אני אומר לך שאני!!! אני אצא תלמיד חכם יותר גדול ממנו. ולמה? מסיבה פשוטה: כי בשביל להצליח במשהו... אתה צריך להיות מחובר לעניין... להיות בקטע... שזה יהיה המקום הנעים והטבעי שלך... שכל ההוויה שלך תהיה שם... ובשביל זה אתה צריך לאהוב את מה שאתה עושה. ומי שלא אוהב את מה שהוא עושה לא עושה חיל!!!

ושוב: אני מדבר אסטרטגית!!! זה פשוט לא יקרה!!! אני ריאלו!!!

גם אם הוא יגזור לעצמו הישג נקודתי ודפק איזשהו ביצוע מרהיב... הוא עדיין לא ריגש אותי... זכיתי לא פעם להשתתף במישהו שסיים את הש"ס... ולא תמיד יצאתי מגדריו... אז נכון... הוא סיים את הש"ס... אבל ראית שזה לא הוא... הוא לא מספיק אוהב את זה... לא מספיק מחובר לזה בנשמתו... אז נכון... הוא מאוד אוהב לסיים ש"ס... אבל אני הרבה יותר מתלהב ממי שאוהב ללמוד

זה בדיוק אבל בדיוק כמו שהאיש של הפלאפל שאל אותי... מה לשים לך בלאפה... ואמרתי לו בדיוק מה אני אוהב... הצבעתי לו על החמוצים... וקצת ירקות... והרבה צי'פס... ושלוש כדורים... טיפ טיפה חריף... והמון טחינה... אמרתי לו בדיוק בדיוק מה אני אוהב בפיתה... ואז הוא גמר להכין לי את הפיתה... ואז קרה נס למעלה מדרך הטבע!!! תנחש מה הנס?? שהתחלתי לאכול ו... ו... ולא יאומן!!! זה היה טעים!!!!!!

אה... איך אתה מסביר את הנס העצום הזה? איך זה יצא טעים? פשוט מאוד: אין פה שום נס!!! היה פה בסה"כ מישהו שהתאים את הפלאפל לטעם שלי!!!!!! משהו פה לא מובן?? משהו פה נס??

אז זהו!!! שבדיוק אותו דבר בתורה... התורה היא רחבה... יש מגוון נרחב של עסק התורה... ובעיקר יש מינונים שונים שמשנתים מאחד לשני... יש אחד שמסוגל ללמוד הרבה שעות ברציפות ויש אחד שטוב לו ללמוד שעתים ועוד שעתים ועוד... יש אחד שמתאים לו חברותא ויש אחד שלא מתאים לו... יש אחד שמתאים לו ללמוד מהר ויש אחד לאט... יש אחד שמתאים לו בקיאות ויש אחד שעיון... יש אחד שמתאים לו ללמוד כשיש הרבה רעש, ויש אחד שמתאים לו ללמוד בבית מדרש חצי ריק... יש אחד שטוב לו תחרות ויש אחד שהתחרות הורסת אותו... יש אחד שמתאים לו ללמוד גפ"ת ראשונים, וגם כל

האותיות הקטנות שם בסוף המסכת... ויש אחד כמוני שמעולם לא למדתי גמ' עם תוס'!!! שמעת? מעולם לא למדתי גמ' עם תוס'... תהרוג אותי... זה אני!!! יש לך בעיה עם זה?? תתפוצץ!!! זה אני!!! (היו לי שתי אופציות, או שאני אתפוצץ או שאתה תתפוצץ?? החלטתי לתת לך להתפוצץ... אני לומד בלי תוס', כי אחרת זה מתפוצץ... אה... זה מפוצץ אותך?? מצוין... תתפוצץ אתה... העיקר אני היום כבר לומד תוס', כי חלק גדול מהשאלות של תוס' אני כבר שואל לבד... ממסכתות אחרות שכבר למדתי אותם) לכל אחד יש טעם מסוים בפלאפל ובמקביל יש לך גם טעם מסוים בלימוד, וכמו שבפלאפל אתה מגלה מודעות עצמית ואתה יודע להצביע בבטחון רב מה אתה אוהב ומה אתה לא אוהב... אז זהו!!! שבלימוד התורה אתה אמור גם לגשת בצורה שכזו, להקשיב לעצמך ולדעת להבחין מה אני אוהב ללמוד ואיך אני אוהב ללמוד ובאיזו צורה... ומי שיאהב ללמוד יזכה להיות שתול בבית ה' לאורך ימים... ומי שלא אוהב את מה שהוא לומד הוא ישחק יתייעף ולא יעשה חיל. על זה נאמר: 'לא יעזור בית דין...'

יש הרבה בחורים צעירים שרוצים לצמוח כמו ר' חיים קנייבסקי... ואני דווקא מייבש אותם!! אני אומר לאותו בחור... תקשיב... ממה נפשך... איך שאתה לומד היום, אתה כבר עכשיו ר' חיים!! אתה כבר עכשיו מתמיד לא פחות מר' חיים... ויתכן שאפילו יותר... אז עקרונות סיימנו... הגעת ליעד... קבלת את הגביע... כעת אתה יכול ללכת לישון...

ש"ס ממי שאוהב לסיים ש"ס... אני הרבה יותר מתרגש ממי שהתאהב, חולה ומשוגע על מסכת מכות... יותר ממי שדפק הופעה וסיים מסכת בבא בתרא... אני הרבה יותר מתלהב ומתרגש ממי שבא לו ללמוד שעתים וחצי... ממי שמצליח ללמוד שש שעות סדר חלבי ברציפות... (אומר לך בכנות: אני לא מתלהב מסדר חלבי- שש שעות ברציפות!!! אין לי שום בעיה עם העוגה החלבית... היא דווקא יצאה די טעימה... אבל מה יצא מהגמ' אחרי שש שעות של לימוד?? האם גם הגמ' יצאה טעימה?? האם יצאת בטעם של עוד... או שאמרת אוה... יש לי עכשיו שבוע שלם להירגע עד הפעימה הבאה?? אם יצאת בטעם של עוד... אם השש שעות נשארו טעימים לך רבע מהעוגה החלבית... מצוין... מי יתן... אבל תבדוק את זה...) ושוב: אני כעת מתעקש לא להיכנס לערך העצמי כמות שהוא... אם יבא בחור מיישיב"ק ויתחיל להתווכח איתי שתכל"ס, מי שלמד שש שעות, הוא דחף למחסנים של הקב"ה יותר משטחים של תורה מאשר הבחור שאוהב ללמוד... אני לא הולך להתווכח איתו... מצדי להשאיר אותו צודק... שימשיך לחשוב שהוא סדרן מדפים של הרבש"ע... (תן לי להירגע מהויכוחים על זה שאני חושב שהרבש"ע רוצה אותך ולא את התוצרת הסינית שלך) ננו... שיהיה... אני כעת מדבר איסטרטגית!!! בשם מנהל העבודה... בשורה תחתונה מי הולך להישאר כאן ולדפוק ומי הולך להיעלם...

מי הולך להמשיך להתמיד בתורה עד גיל 94... ומי הולך להתייבש ולגרור רגלים כבר בגיל 24?? מי בעתיד הולך לשבת מול גמ' וכל שתי שורות קופץ לו משהו אחר שמתחשבן לו וסוגר לו פאזל מול הגמ' השניה... ומי בטווח ארוך הולך לשבת יבש ואפרורי מול הגמ', ולא לזוז מילימטר?? בשביל לפרוח צריך לאהוב! מי שלא אוהב את מה שהוא עושה, לא יתקדם... לא יתפתח... לא יפרח... רק יסחוב ויגרר... וחבל...

גילוי נאות: אני לא יודע ש"ס!!! חד וחלק!! ולמה אני לא יודע?? לא רק בגלל שאני לא זוכר... אלא בגלל שאני לא בנוי ללמוד גמ' דף אחרי דף... לא משנה כעת הפרטים... אבל אני לא בנוי לסוג לימוד מסודר ועקבי כזה שמתחיל בברכות דף ב' והגמר שלו זה סיום הש"ס... לא!! לא בנוי לזה!! ואני לא לומד בצורה שלא מתאימה לי!! רגע... מאיפה אני יודע שאני לא בנוי לזה?? מזה שהעזתי לעמוד מול עצמי... ולמדתי את הנטייה הטבעית שלי... והבנתי מה מתאים לי ומה לא... ובזכות זה... אני ועוד כמה אלפי אנשים כמוני (אם אלף הם אני מהם, ואם מאה הם אני מהם, ואם אחד הם, אז זה רק אני, אני לא מפחד להיות לבד במקום הזה...) אני לומד לפי טבעי... מה שמתאים לי... וממילא מה הפלא שאני אוהב ללמוד את מה שאני לומד!!! תבין: לא מסובך לאהוב את מה שלומדים... אם יש משהו מסובך זה להסכים להכיר ולהודות בטבע שלי ובלימוד שמתאים לי... ולהסכים ללמוד לפי הטבע שלי ולא לפי הטבע של השכן מספסל ביהמ"ד... (מה שהכי מסובך זה להיות עניו ולהיות את החלק האישי שלי בתורה... וללכת על זה גם אם זה לא תמיד פוטוגני מול הסטנדרט התורני החברתי). ברגע שהלימוד שלי מותאם לתכונות שלי... אז מה הפלא שאני אוהב את הלימוד!!!

שלי זה ה-הוודעתם לבניך ולבני יום אשר עמדת לפני ה' אלוהיך בחורב', אני צריך לדאוג שהבן שלי הזה שאני עכשיו חובט בו... ימשיך להנחיל את זה גם אחרי שאני עוצם את העיניים ושאיני אצליח להחדיר לו כ"כ עוצמתי... שגם הוא ינחיל את זה לנכדו עד סוף כל הדורות... ממילא כל פעם שאני מגיע ללמוד תורה או כל מצווה בתורה... יש לנו תמיד את המשימה הממוקדת והמשימה האסטרטגית!!!

מצד אחד יש לי משימה נקודתית... אני צריך כעת ללכת ללמוד!!! נקודה!!! אני מקפיד על השעה הזו בקנאות!!! זו שעת הקביעות שלי 'שלא יבטלנו בשום פנים...' אבל!!! בד בבד... צריך תמיד לשמור קשר עין עם המשימה האיסטרטגית... שגם בייחס לשעת הקביעות הזו אני אמור בשעה הזו בין הייתר להנחיל לילדים שלי את החיבור והשייכות לתורה... ואם כעת!!! כתוצאה משעת לימוד הזו... אני מותיר אורה חרוכה ותחושה של לחץ ועצבים ומתח... ואני מותיר אותם עם טעם חמצמץ של 'אבא שהלך כעת ללמוד תורה, ראו כמה מקולקלין מעשיו, כמה מכווערין דרכיו', הציון במבחן הוא שבייחס למשימה הנקודתית קבלתי מאה!!! התקדמתי 100 ק"מ בדרך להר סיני... ובייחס למשימה האיסטרטגית נסעתי בווארס 500 ק"מ... הילדים שלי בערב האחרון התרחקו רגשית מאוד מאוד מכל שייכות וחיבור ל- מה שאני רוצה להנחיל להם...

אל תשכח שכשאיני לומד תורה ומשנן וחוזר בשביל ידיעת התורה... מה המטרה של ידיעת התורה? השמר פן תשכח... ופן יסור... והודעתם לבניך ולבני בניך... כל הגדר של ידיעת התורה זה כדי להבטיח את מסירתה לדורות... כן... יפה מאוד... אתה שיננת את התורה, יש לך מה להנחיל... אבל ההלו... תוודא שיש לך **למניו!!!** למי להנחיל!!!

נו... אז תכל'ס... כעת כשאני חוזר מדושן עונג מהלימוד... איזה ציון קבלתי?? אז ככה במשימה הנקודתית קבלתי מאה!!! נלחמתי...

כעת בשורות ספורות אלו חשפתי אותך לעוד זווית עמוקה מאוד שתתן לך מענה נוסף על ההולך ילך בהקשר לאותו בחור שמדקדק בהלכה והאם זה תקני או לא... אז זהו!!! שצריך תמיד לזכור שבמקביל למשימה הנקודתית של דקדוק הלכה!!! הרי מצטרפת אליה גם המשימה האיסטרטגית... ההלו... אתה צריך בין הייתר להנחיל כאן משהו!!! אתה לא יכול להחמיר ולסלסל ולדקדק במשימות הנקודתיות על חשבון רמיסה וחוסר אחריות טוטאלי של המשימה האיסטרטגית... כאן חשוב להדגיש: מדובר בדקויות עדינות!!! אל תתפוס אותי את המילה... התפקיד שלי זה בעיקר להציף נושאים... לעצבן ו... ולהשאיר אותך להתבשל ולהגיע לתובנות לבד... (אל תתקשר אלי שאני מקלקל אחרים... תתקשר אלי רק אם קלקלתי **אותך**) נחזור לאן שהתחלנו... כן... אתה רוצה ללמוד כעת נקודתית... אבל ללימוד הנקודתי שלך מצטרף גם משימה איסטרטגית גלובלית ש... שאתה אמור לפגוש את הגמ' עוד הרבה שנים ועוד להנחיל את זה גם לילד שלך... אז תזכור לשמור קשר עין גם עם המשימה הזו!!! אל תשבור את הכלים...

חיים?? ההסבר הוא אחד ויחיד: **בא לו!!!** שמעת?? **בא לו!!!** הוא נדלק על איזה נושא מסוים בלימוד... אהב את זה... ויאלה... פתח על זה מחברת שנהיה ממנה חיבור... היו כמה פעמים שהוא הצליח לתרץ קושיות של המהרש"א... והוא היה מבסוט מזה... יאלה... פותחים מחברת... ומאז כל כמה דפי גמ' הוא מיד הציץ בסקרנות... נו... יש מהרש"א? אוהו... יופי... נו... מה יש לי להוסיף עליו?? וזו הוא נדלק על עגלה ערופה... למה?? ככה!!! ויום אחד הוא נדלק על מאגר של תאריכים ושמות בגמ'... פתח מחברת ולמכסה עתיק... למה?? **בא לו!!!**

מי שככה למד... ככה התחבר... ככה חי את הגמ'... ככה **ביטא את עצמו** מתוך הדף גמ'... התוצאה הישירה הייתה שהוא פשוט אהב!!! אהב את הלימוד!!! הוא התפתח שם!!! וכמו שמי שאוהב צ'ולנט מבקש עוד מנה... כך מי שאוהב ללמוד הוא נשאר בטעם של עוד... ועוד ועוד... ואני אגלה לך סוד... ר' חיים הסתלק מן העולם בגיל 94... **בטעם של עוד!!!!!!!**

אז זהו!!! שכשרב יוסף רוצה להעביר לנו מסר בחג השבועות, מה המבחן שכל אחד מאיתנו צריך להצליב את עצמו מולו בחג השבועות?? זה עגלא תילתא!!! תעמוד מול מאכל טעים!!!! תפגוש חוויה מוחשית של... **טעם של עוד**... וכעת תעשה משוואה... האם בלימוד התורה אני גם נשאר בטעם של עוד... אם לא... אז קדימה... יש פה שיעורי בית לשנה הבאה... השיעורי בית הם **לא** מה להוסיף עוד בלימוד... **לא** איזה חיזוק לתפוס... אלא מה להוסיף בתיבול... איך לשחק במינונים... לפעמים צריך להנמיך לאש קצת יותר נמוכה... להוריד פרופיל...

מקודם השתמשתי במילה אסטרטגיה!!! אני רוצה טיפה להסביר את המונח הזה... (אגב: שורות אלו לא מיועדות לבחורים, אתם יכולים לקרא... אבל זה לא יעזור לכם... אתם לא תבינו... אין לכם את זה... צרפתית בבקשה!!!) צריך לדעת שכשקבלנו את התורה... קבלנו שם משימה היסטורית **אסטרטגית!!!** המשימה הייתה: אני כעת נותן לכם התורה, ועליכם מוטל האחריות ליצור את התנאים ולהכשיר את הנתונים ולהבטיח שהתורה תעבור הלאה עד סוף כל הדורות!!! כלומר כשאלטער אלטער אלטער זיידע שלי עמד למרגלות הר סיני... הקב"ה הציב לפניו משימה ואמר לו: תקשיב... אתה אחראי שהצאצא שלך בעוד 3000 שנה ידע שהיה מתן תורה!!! שהנכד שלך ידע שהוא מחויב לשישים ריבא אותיות התורה... הנה לך משימה איסטרטגית!!!! הבנת?? אם יש לי משימה נקודתית לדאוג שהילד שלי יקרא ק"ש... מה אני צריך בשביל זה?? כלום... אני צריך בסה"כ להעיר אותו בצעקות... ההלו... סוף זמן ק"ש... ולהתחיל למלאות את הספל מים... על תנון אוזנו הימנית... ידו... רגלו... ומיתר הספל יתן הכהן על ראש הישן... זה נקרא להצליח במשימה נקודתית... אז זהו!!! שבצמוד לכל משימה נקודתית שכזו!!! ה' נתן לי משימה הרבה יותר איסטרטגית!!! **להנחיל** לבן שלי את מצוות ק"ש!!! להכשיר את התנאים להביא אותו לחיבור ושייכות ופטריוטיות שכזו שתבטיח שהבן שלי בעצמו ינחיל הלאה את מסירת התורה לנין של הנין של הנין שלו/שלי... כלומר: זה לא רק משימה נקודתית... יאלה תקרא ק"ש ונסמן וי!!! לא!!! ה-יו

רק מה?? אתה בכל זאת מבין שאתה לא מתקרב לר' חיים קנייבסקי... ולמה?? כי נכון שאתה כעת מתמיד ממש ממש כמו ר' חיים!!! אבל סו"ס אתה עושה את זה בסה"כ חצי שנה, או שנה חצי, מקסימום שנתים... ובשביל לצמוח כמו ר' חיים... לא מספיק ללמוד שנתיים כמו ר' חיים... **צריך ללמוד עוד 80 שנה ככה!!!!!!** הופה!!! כאן נכנסנו לסוגיה אחרת לגמרי... אנחנו כבר לא שואלים כמה שעות צריך ללמוד היום בשביל לצאת ר' חיים, כי כפי שסיכמנו את זה אתה כבר עושה... השאלה היא: את מה שאני כבבבבר עושה!!!! איך אני מצליח **לשמר ולהבטיח את זה!!!** שמונים שנה קדימה?? ה-12 שעות שאני כבר לומד!!! איך אני מצליח לייצב ולהתמקם בהתמדה זו לטווח של 365 ימים כפול שמונים??

אוהו... אז כבר זירה אחרת לגמרי לגמרי!!! אז אני רוצה להרגיע אותך שאין צורך להפליג שמונים שנה קדימה... אני מתנדב לעדכן אותך חגיגית מה הולך להיות בשש שנים קדימה... אם אתה תמשיך ללמוד בעצבים... ותמשיך להקניט את הנפש שלך ולהתעלם מהצרכים הבסיסיים שלך... ותמשיך לצבור המון המון שעות של אי חשק בולט מול הגמ'... התוצאה הישירה היא שאתה לא אוהב את מה שאתה עושה!!! וברגע שהתרגלת לצבור מול הגמ' הרבה הרבה שעות של חוסר חיבור וחוסר חשק ודיכוי עצמי... **אני מודיע לך חגיגית שתון חמש שנים אתה לא פה!!!** סליחה... בעצם יתכן שהגוף שלך ישאר בביהמ"ד... אבל הרוח שלך תצא לגמרי מהמפרשים... אתה תראה כמו סמרטוט... אני מוכן להתערב איתך על זה!!! ולצערנו המצבות המהלכות האלו מסתובבות בינינו כעדות אילמת!!! וחבל!!! מדובר באלפים ורבות כמון שבמקום להשקיע במקום הנכון!!! במקום למקד את עיקר האנרגיות לטפח ולהשקות ולהעצים את החיבור והחשק והקשר הרגשי שלהם לגמ'... במקום זה הם היו עסוקים בהישגים נקודתיים של בוחטות שעות והספקים... אז יופי... הם הצליחו לדפוק הופעה נקודתית של ר' חיים ליום אחד, או לחצי שנה, או לשנתיים... ואח"כ הם נשחקו מול הגמ' והתייבשו לגמרי...

ליבי ליבי על חלליהם מעי מעי על חלליהם... כמה חבל...

אתה יודע ממה צמח ר' חיים?? יש את התשובה המוכרת והלא נכונה שלמד ולמד ולמד ולמד... **זה שטויות!!!** כי ה-למד ולמד ולמד הזה... במילים אחרות... שב ותלמד במקום שלך ואל תפריע לי לצלם את כולם מהגב איך הם לומדים... שיראה הכי סימטרי ומרשים בעיתון... ה-למד ולמד ולמד זה מאוד טוב בשביל רבה 'ממלא מקום' שרוצה שקט ותו לא מידי... **אז זהו שלא!!!** אני אגיד לך את הסיבה האמיתית שממנה מתחמקים משום מה... ר' חיים צמח מרשימה ארוכה של קריוטות... אני נותן לך רשימה חלקית בלבד: קרני חגבים, נחל איתן, שיח השדה, ברייתא דמלאכת המשכן, פרק שירה, ארחות חיים, ולמכסה עתיק, מסכת עבדים, ציצית, מזוזה, תפילין, פירוש על הירושלמי פאה, כלאים, הוא צמח מלכתוב חיבור על כל הקושיות של המהרש"א בש"ס... חיבור מיוחד על המפתחות של הרמב"ם בכל הש"ס... וכעת תגיד לי: מה המכנה המשותף בין כככל החיבורים הקטנים האלו של ר'

יעתירו עליך בחג השבועות במקומות הקדושים בירושלים...

כן... לא רק בדורנו יש מקומות קדושים להעטיר לישועות... גם בזמן שביהמ"ק היה קיים היו מקומות קדושים... רק מה?? בסתם ימים שגרתיים יש לך את המקום אשר יבחר ה' לשכן שמו שם... אז מה צריך עוד מקומות קדושים... אבל בחג השבועות ? ! ? זה משהו מיוחד!!! שבועות זה החג היחיד שהתורה!!! התורה תופסת את המקום המרכזי... ולכן בחג השבועות יש עוד כמה מקומות קדושים שמייצגים את התורה...

לדוגמא: יש מקום אחד בירושלים שהוא מאוד מסוגל לישועות ובפרט מער"ח סיון ועד לאחר חג השבועות... זה בדוק ומנוסה!!! מי שמתפלל שם רואה ישועות... ובכן: יש מבנה בירושלים שנקרא 'בית דייני גזלות'!!! במשך השנה, כשאתה שומע אנשים מדברים על 'דייני גזלות' עדיף שתעבור לצד השני של המדרכה... (אם אתה חס על החליפה שלך כי אתה עלול להיכשל בשמיעת 'נשיא בעמך לא תאור') כי אתה עלול לשמוע אנשים שמתבטאים בצורה מאוד לא יפה על המקום הזה... כי שם למייעשה זו 'תחנת המשטרה' של לשכת הגזית!!! שם יושבים דיינים יעודיים שאחראים על הסדר הטוב... שם בית המחוקקים של מדד הקנסות על אלימות... הם האחראים על כל האכיפה של דיני ממונות וחובל ומזיק והודאות והלוואות... וכל הויכוחים הבלתי נגמרים של חזקת ג' שנים... ושטרות וערעורים... ואל תשאל... ותחשוב שבמשך עשרות שנים הספיקו הרבה יהודים לעבור בין כתלי בית דייני גזירות ואתה מבין לבד שלא תמיד הכריעו בצד שלהם והם צברו המון תסכולים מול דייני גזירות והם רואים בהם איובי נפשם!! אבל מה שנכון נכון... אותם דייני גזירות מדובר בדיינים מומחים וסמוכים שהוסמכו ע"י הנשיא ולשכת הגזית... ואם כך יש להם את מלא הסמכות והגיבוי ע"פ נותן התורה לאכוף את הדין ולבער עושי הרעות מישראל ו' טוב לך ' אז נכון שביום יום השגרת... לכל אחד יש את המרי הטבעי המרדני נגד המערכת ונגד כל מי שיש לו סמכות מעליו... אבל!!! כשמגיע חג השבועות בבוקר... ובעוד כמה דקות הולכים להקריב כאן שעיר חטאת דמוסף עצרת שלא כתוב בו לכפר ואמר הקב"ה: אם קבלתם על עצמכם עול תורה, מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיתם!!! אוה... מי לא רוצה לצאת מחג השבועות טהור ונקי כמו במוצאי יו"כ... לא?? לא היית רוצה במוצאי שבועות לשמוע בת קול 'לך אכול בשמחה לחמך'?? נו. אם אתה רוצה. אז בבקשה... קבל על עצמך עול תורה... ועול תורה זה אומר לקבל על עצמי בין היית סמכות עליונה שאוכפת את רצונו יתברך גם אם זה 'פחות נחמד'... זה קל? לא קל בכלל!!! אבל זה שווה את המחיר... מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימיתם.

מה תגיד על הסנהדרי קטנה של העיר שלנו... שבחורף האחרון נאלצו לגמור דינו של בחור מאחת המשפחות הטובות בעירנו והוציאו אותו לסקילה... זה לא פשוט!!! תחשוב מה זה הורים שכולים שאיבדו את אחד מבניהם... והוא לא נהרג בפעולות איבה... ולא מהמחלה... אלא סנהדרי קטנה של העיר שלנו הרגו אותו בידיים שלהם!!! אתה יודע איזו הרגשה קשה זו?? אז נכון שכלפי חוץ הם אמרו שאין בלבם טינא... אבל סו"ס זה בני אדם... זה כואב... עד דכדוכה של נפש... וכעת בערב חג השבועות... יש סגולה גדולה לקבל עול תורה... וההורים ובני המשפחה הלכו לבית דין והתפללו שם... במקום הזה!!! במקום שבו נהרג בנם... על מה הם התפללו?? על הכל... בני חיי ומזוני... מתוך נקודת הנחה שאנחנו מקבלים על עצמנו עול תורה, ואנחנו מכירים בזה שמקום האכיפה של רצון ה' הוא המקום המסוגל ביותר לישועה!!!

חוץ מזה הלויים!!! הלויים האלו- אני לא מסתדר איתם!!! אני אף פעם לא הסתדרתי איתם... הם כאלו נוקשים... תקיפים... פנים חמורות סבר... הם עומדים על משמר התורה כמו פלדה!!! ברגע שיש איזשהו מפגע רוחני... הלוי מגיע כמו פקח וסוגר את האירוע... ולא מעניין אותו כלום... עד שלא מתקנים את הפירצה הוא לא זז!!! והוא לא מבין שום פשות... אתה לא יכול לשחד אותו בכסף... וגם אין אצלו קשרים, לא מעניין אותו אם אתה גביר או דלפון... האם אתה אח"מ או נהג הסעות... הוא שומר ראש של ה', וזה הדבר היחיד שמטריד אותו!!! הוא יכול לעצור אותך בצד בעזרה כמו שוטר בפתאומיות ולעשות לך שאלון זריז בענייני טהרה... וחססר לך אם יתברר לו שאתה טמא!!! (מכובן שהוא לא עוצר כל אחד... הוא עוצר כאלו שהם רואה עליהם שהיראת שמים שלהם בסימן שאלה... כל אלו שנשלים בהקפת הראש או אלה שהוא רואה אותם מתפללים בעזרה שחריית אחרי האברים ומנחה בתיבין ונסכים של תמיד של שחר)... ר' שמירמות הלוי, זה הלוי שאנחנו מכירים פה מהשכונה... הוא זה שנושף לנו בעורף כל הזמן... הוא זה שפעם בכמה זמן הוא מגיע לכפר שלנו... ואבא שלי מקבל אותו מזמה יפה... ואבא שלי גם נותן לו מעשר ראשון!!! מדובר בכמות תבואה עצומה שאם כל שנוור אחר היו מקבל כזו כמות של תבואה מאבא שלי... מחר הייתה מודעה בעיתון 'טוב עין הוא יבורך' והיו מלקקים אותו אח"כ כל השנה על זה שבביל 'שימור לקוחות'... אבל הוא ר' שמירמות הלוי... איפה... הוא אומר תודה רבה בחיך, ובפעם האחרונה בדקתי והחיך היה אפילו קצת יותר רחב מתמיד... וגם החיך נשאר על הפנים שלו יותר מדיקה!!! והוא אפילו אמר כמה משפטים קצרים שאני מעריך את הנתינה שלכם ושה' ימלא! משאלות!! לבכם!! לטובה!! הדבר יצא מפי ר' שמירמות ואבא שלי זרח מאושר! (בצדק... לשמוע את ר' שמירמות הלוי מברך ועוד ברכה כזו ארוכה של יותר מחמש מילים... זה זהב!!! תבין: ר' שמירמות הוא לוי, הוא לא כהן... ר' מרדכי הכהן... כולו אהבה... דלת פתוחה... הוא כל הזמן מברך מכל הלב... אבל ר' שמירמות הלוי... איזה ברכות?? הוא אומר רק את האמת... אם אתה מבקש ממנו ברכה... הוא מברך אותך שיהי רצון שהלואי תהיה שיבה כביאה!!) אבל לא חלפה דקה מאז שאבא שלי נתן לו וכבר היה לו ביקורת!!! הוא טען לאבא שצריך לפקח על הגדיש שהתעופפו ממנו שיבלים לאחר גמר מלאכה וזה כבר נתחייב במעשר והעניים עלולים ליטול את זה וכו'... אין אצלו חנופה!!! אין אצלו משוא פנים... בקיצור: אני לא אוהב את האופי הזה... תעשה משהו!!! אני אוהב אנשים נחמדים... אני אוהב את ר' מרדכי הכהן שכשהוא מתחיל לברך הוא לא גומר... איזו נשמה... כולו לב... מבחינתו כל היהודים צדיקים... כולם אוהבים כולם ברוכים... הוא מצידו טוען שבחיים שלו הוא לא ראה יהודי חוטא!!! כאלו אנשים אני אוהב... זה האנשים שאני אוהב להיות במחיצתם...

אבל כל החוסר הסימפטיה שלו זה ביום יום! אבל כשמגיע חג השבועות... וכעת צריך לקבל עול תורה... כאן לפתע כולנו רצים מהר מהר... כל יהודי רץ ללוי הכהן מחדר הכוונות של אכיפת 'והיה מחניך קדוש' בישוב שלנו... זו סגולה בדוקה ומנוסה בכפר שלנו... אם אתה מצליח להוציא ברכה מר' שמירמות הלוי בחג השבועות... זה בגדר 'ותגזר אומר ויקם לך'... זה בדוק ומנוסה!!! דא עקא שהסגולה הזו יקרה! כי בבביל לבקש ברכה מר' שמירמות בחג השבועות... אתה צריך לסגור איתו כל מיני פינות לא סגורות... אתה צריך להסכים לקבל אותו!!! זה לא קל!! לא קל לחיות עם לוי שאין אצלו משא פנים!!! הוא אוכף את מצוות התורה בלי שום עיגולי פינות!!! אבל מגיע חג השבועות ונדרש סמך להבין שר' שמירמות מאהיב אותנו על אבינו שבשמים... אם ר' שמירמות לא היה מהלך עלינו אימים היינו עושים ככל העולה על לבנו ואז... אז אתה יודע מה היה קורה?? ש'הפלה ה' את מכותך ואת מכות זרעך מכות גדולות ונאמנות' זה היה משפט שלא היה מסתכם באמירה של חזן הכנסת חסר הכח וייתר המדע תוך כדי הלקאה, אלא זה היה מתקיים מוחשי וחי בחרון אפו עברה וזעם וצרה... אז בבקשה... נא לחבק ולנשק את מי שמאהיב אותי לאבי שבשמים ועושה דיו למטה ומעורר רחמים למעלה.

יהי רצון שתזכה ל'אורות ערפל...'
השנה התחלתי להשתמש באיחול חדש ויחודי לחג השבועות אני מברך אותך: שתזכה לאורות ערפל!!! מה פירוש אורות ערפל???

הרי במעמד הר סיני היו ג' מחיצות- חושך ענן וערפל... משה רבינו היה היחיד שזכה להיכנס לפנים ממחיצת הערפל!!! (וזה מה שכתוב 'הנה אנכי בא אליך בענן הענן' בעבור ישמע העם בדברי עמך) כלומר: ישראל לא זכו לראות את מה שמשה ראה כי הוא נכנס לפנים מהערפל והם נשארו מבחוץ!!! אבל יש משהו שישיראל כן זכו לראות... את מה הם זכו לראות?? את הערפל עצמו!!!

מה ההבדל בין לראות חושך בעיניים ל--לראות ערפל בעיניים?? מי שנמצא בחושך לא רואה!!! לא רואה כלום!! מבחינתו אין כלום... כי הוא לא רואה כלום... אבל מי שנמצא בערפל?? ? בערפל אתה כן רואה!!! אתה רואה --אתה לא רואה!!! כלומר: יש לך ראייה מוחשית שיש כאן משהו ש-אתה לא רואה...

לדוגמא: נהג שנוסע בערפל... נוסע מאוד לאט!!! למה? כי הוא בלחץ שהוא לא רואה כלום... נו... מה הבעיה?? אדרבה... אם אתה לא רואה כלום... סימן שהכביש פנוי... קדימה... שים גז...

אבל לא!!! כשיש ערפל... זה לא שאני לא רואה כלום!! אדרבה... אני רואה שיש כאן משהו שמסתיר ממני ו-לך תדע מה אני לא רואה!!! ולראיה וההשגה הזו עם ישראל הגיעו בהר סיני!!! הייתה להם ראייה והשגה שיש פה משהו ש. שנסתר ממני... ומכאן ואילך התעוררה תשוקה והשתוקקות עצומה... גל עיני ואביטה!!! האר עיני... יש פה משהו... תראה לי... תגלה לי... ולי לא נותר אלא לברך מעומק לב: יהי רצון שנוכח לאורות ערפל האלו...

כי תבין: הקב"ה הוא קל מסתתר!!! דא עקא שמגלות יוון ואילך ההסתתרות שלו העמידה שזה חשיבה גדולה... חושך זה שאתה לא רואה כלום... ממילא מבחינת התחושה היא שאין כלום!! וכישו התחושה אז אין לך אפילו קצה חוט... וזה עומק ההסתרה... ולכן הזעקה היא: אנה ה'! תן לי לפחות אורות ערפל!! תן לי השגה מוחשית שמסתרת כאן משהו!!! שיהיה לי ראייה בזה שאני לא רואה... ואז תתעורר בי תשוקה ומתקנות וכיסופים גל עיני ואביטה... תגלה אלי...

אנה ה'... רחמנות עלינו... מאז חטא העגל שהזורה וזהמתן, שוב הגיע ה'יצה"ר ונגב את ההצגה... הוא נגב גם את הערפל אליו! בינינו... איפה אני ואתה מרגישים במוחשיות שמי יודע מה אנחנו מפסידים?? איפה אנו מרגישים הכי חזק שאוה... מי יודע מה מסתתר כאן?? בכל השטיוות... ברפש והזוהמא... שם!!! לשם הלך הערפל... שמשדר לנו מי יודע מה מסתתר... גילוי עריות... לעומת זאת בעבודת ה'... תכנס לביהכ"ס... תפתח סידור... תפתח גמ'... מה יש פה?? מה כבר יכול להיות?? מה כבר יכול להפתיע פה?? אז אנה ה'... תחזיר לי את האורות ערפל, אני לא מתיימר להתפלל שתסלק את הערפל ונראה אותך... אבל לפחות תן לי לראות את קיומו של הערפל!!! תן לי להרגיש במוחשיות שקיים פה משהו שאני לא רוצה להפסיד... שיעורר בי ריגוש ודהף פנימי של גל עיני ואביטה נפלאות... תמיר לי את הדהף הפסול לגילוי שלילי ותחליף אותו בגל עיני ואביטה...

ולסיום: מכאן מגיעה ההמשוואה שהיצר הדומיננטי בדורנו הוא מקביל למקבילה מוחלטת להשגה בעצמות כבוד ה'... נא לתת כבוד להדפיס שלנו... ולהבין שכלל שהם הולכים מעצימים... הם בסה"כ מתגלים ככלי מוכן להשגה בויהו את האלוקים... כן... מה הפלא שהיו במעמד הר סיני כ"כ הרבה אזהרות 'והגבלת את הדבר... לא תגע בו ד'... בטח... בדיוק מי שאמר אין אפטרופוס לעריות הוא זה שאמר אין אפטרופוס לכיסופים אינסופיים של רצונו לראות את מלכנו... לשם אנחנו חותרים!!! ולשם נגיע!!! בנפשנו!!!

עזרה ראשונה ללחץ בחג השבועות....

בחור אחד נגיש ואומר לי: אני לחוץ מחג השבועות...

אמרת לי: אני רוצה להרגיע אותך בשתי מיילים: אל תדאג **זה יעבור!!!** אבל כשאני אומר 'זה יעבור' אני מתכוון תרתי משמע... מה אני מתכוון?!

מצד אחד: אל תקח ללב... אל תעשה עסק... כי זה בסה"כ 24 שעות וזה באמת עובר... לא שווה להיכנס לדממות... לא מצד אחד!! אבל מצד שני: יש פה משמעות יותר עמוקה... היות והג השבועות, הוא באמת חג כ"כ קצר וכ"כ מהר עובר... הוא לא סתם חג כ"כ קצר... הוא קצר בעיקר בגלל שהוא מאוד מאוד מתמקד ביום שאחרי!! חג השבועות הוא על תקן של חתימת חוזה של מה התכנית שלנו 'מכאן ואילך' ממיילא גם אתה... אל תתבשבש יותר מידי בחג עצמו... תהיה עסוק ב'מכאן ואילך' של החג הזה... איזה תכנית יעול ושינויים מבורך אתה מציע...

אם אתה שואל אותי... מבחינתי... החג שבועות הכי מרומם שהיה לי אי פעם... זה היה ליל שבועות אחד שהייתי צריך לעשות כמה שינויים... וננעלתי באיזה חדר באמצע הלילה ודיברתי עם הרבש"ע... סגרתי איתו כמה פינות שהיו עד עכשיו פתוחות... והגענו להסכמות חיוניות להמשך פגישות עבודה מצוינות בהקשר לעול תורה שלי בשנה הקרובה... אמנם באותו ליל שבועות ספציפית כמעט ולא למדתי!!! אבל מה אתה רוצה... הייתי עסוק בלקבל את התורה!!!! הייתי עסוק בחתימות אחרונות...

הבנת? כן תצליח ללמוד בליל שבועות או לא... יהיה לך חבורתא או לא יהיה... תהיה עייף או עירני... מה זה משנה... תכל'ס... על מה אתה מוכן לחתום... איזה הצעות חוק חדשות יש לך להציע למושב החדש...

(אני מצויר רגיש ללחץ הזה כי אצלי בתור בחור זה התפתח לכדור שלג... ישנתי קצת בליל ערב שבועות, כדי שאני אוכל לישון הרבה בצהריים, ואז בסוף גם בצהריים לא נרדמתי... ואז הייתי עייף... ואז הייתי לחוץ נורא שאני אעצום עין בליל שבועות, אז משהו הציע לשתות בלו עם יין שזה מעיף אותך לתקרה... ובסוף נחתתי נחיתת אונס על הסטנדר... ובנינו... לא קרה כלום... קבלתי את התורה גם בשנה זו)

-- כעת תבין: הרי מה באמת גורם לי כ"כ להילחץ מחג השבועות???

כי קראתי בספח"ק בגודל מעלת חג השבועות, ואיזה השפעות עצומות יורדות לעולם ביום הזה... ויום הדתין על תורה וכו' ואני רוצה לתפוס את זה... לא להחמיץ את זה!!! אז קדימה... רק נכנס חג השבועות ואני נכנס למרתון ואני מרגיש כמו 'ראה את המציאה ונפל עליה...' אני רוצה לתפוס את ההשפעות שלא יברחו לי... ותעניתי דיבור עד כתר... ותהילים, ותיקון... ומיילא זה מלחין!!! אז זהו שאני רוצה לגלות לך (מסתמא זה נכתב כאן בגיליון כמה וכמה פעמים) שחג השבועות הוא כמו טייל!!! בספירת העומר היינו עסוקים בייצור של הטיל הבליסטי הזה... לייצר את הטיל הזה אורך הרבה זמן!! זה לבנות ראש נפץ... וככל שעבדת יותר והשקעת יותר ככה זה יותר 'עובד'... ככה זה יותר משיפע בכל העולמות, תכל'ס... כשהגיע חג השבועות... זהו... השלמנו לייצר את הטיל... כעת!!! בחג השבועות הגיע זמן השיגור!! ולכן למרבה האבסורד דווקא כשסיימנו את הייצור של הטיל... דווקא כעת מגיע השלב הכי פשוט... קוראים לה: שיגור!!!! בחג השבועות הטיל נשלח לשיגור!! דווקא שיגור טיל זה הדבר הכי פשוט!! זה בסה"כ לחיצת כפתור!!!

אין הבדל בין שיגור טיל בליסטי לבין להדליק את האור בסלון... שניהם לחיצת כפתור אותו דבר!! אני מתאר לעצמי שהמחבל החותי האלנפנת... כשמכבדים אותו ללחון על הכפתור ולשגר טיל בליסטי... אני בטוח שהוא לחוץ מאוד מאוד חזק על המשגר!!! כי תשמע... אחרי הכל... זה טיל כ"כ עוצמת... שאמור לטוס 2000 קילומטר... אז בטח צריך ללחון יותר חזק מאשר כטב"ם קצר לאחת הספינות...

אבל זה רק בגלל שהוא חותי!!! אבל מי שמבין יודע שאין שום הבדל, ברגע שאתה עובד עם מערכת של הפעלה!!! כשזה מגיע לשלב של הלחיצת כפתור... פה אין הבדל בין פצצה גרעינית... לקטישה...

איפה כן יש הבדל?? כשאתה מייצר את הטיל!!! בשלב של הייצור... לייצר רחפן זה ככלכלום... כטב"ם קצת יותר... וטייל בליסטי זה 49 יום...

אבל בשלב של הגישור... זה נישט נפקא מינה... זו לחיצת כפתור!!!

על אותו משקל כאן: אנחנו עוסקים בייצור!!! כל אחד מייצר בשליחות שלו כל מיני 'ראשי נפץ' של קרבת ה' והשפעות בכל העולם... עיקר העבודה שלנו זה בייצור... אבל כשמגיע שלב השיגור... זה כבר נעשה לבד...

כל המהות של יום טוב או כל מצווה שיש לה חלות... זו הגדרה של שיוקו!! בחג השבועות זה קורה!!! ממיילא בחג השבועות אין מה להיכנס ללחץ... לא צריך ללחון יותר חזק על המתג!!! זה לא משנה כ"כ אם בחג השבועות תשתולל או תהיה רגוע... מה שהכנת לשיגור ישלח!!!

מה בכל זאת ההבדל בין אחד לשני?? זה מה הכנות!!! איזה ראש נפץ... כן... זה בהחלט משנה... מי שהגיע לחג השבועות בידיים ריקות... לא הביע שום נכונות... לא הגיע מצידו עם שום אמירה פנימית של נעשה ונשמע... אז הוא סתם משגר איזה בלון הליום לבורא עולם... ויש אחד שהכין לאורך השנה האחרונה פצצה גרעינית של געגועים ותשוקה של רצוננו לראות את מלכנו... מדובר בבחור שבכל לבו ונפשו רוצה ומשתוקק להתקרב לה'... ולקבל על עצמו עול תורה... והטיל הגרעיני הזה משוגר בחג השבועות... ואם זה אתה... אז אני רוצה להרגיע אותך... שאם אתה בדיק בחג השבועות לא היה לך מי יודע מה מצב רוח... (מאוד הגיוני שזה יקרה כי היכל המתבודד מאוד קרוב להיכל בדאון ואתה מאוד מאוד בלחץ בחג השבועות) ואתה תרגיש כזה סתם כזה בחג השבועות, ואולי רח"ל אתה תפקה שבע עשרה פעמים באמצע המשמר... ולא תצליח להתרכז באקדמות מילין... ואני רוצה להרגיע אותך ששום דבר לא קרה!!! הטיל שוגר אותו דבר... דווקא בחג השבועות הכי פחות צריך את הגז שלך... כי סו"ס חג השבועות זה כבר חליות דאורייתא... העסק כבר עובד לבד... אתה כבר עשית הכל... הלב שלך כבר פתוח... וכעת התור של הרבש"ע למלאות את השקים שפתחת לפניו עד יוכלו שאת... (עכשיו בלי שום קשר, אני סתם מרחם עליך... אם הרגשת על הפנים בחג השבועות, אז הלימוד היה היה פחות טעים!!! ופחות טעים זה פחות נעים... אבל זהו... זה כל האירוע... מבחינתי זה בדיק כמו שאמא שלך שלחה לך בלינצ'ס גבינה והיית בטוח שזה מתוק ובסוף התברר שזה היה מלוח... קרה משהו?? אז לא היה טעים... זה כל האסון שיקרה אם בחג השבועות לא היה לך מייחין... קיית שיהיה יותר טעים ובסוף היה קצת פחות טעים... זה כל האסון... חוץ מזה... לך אכול בשמחה לחמן... הידים שלך מלאות במתנות יקרות של בהירות ומקיות ועריבות טוב התורה...

אבל רגע רגע רגע... אם אני באמת צודק שחג השבועות זה בסה"כ השלב של השיגור ולא צריך ללחון יותר מידי חזק... אז אולי בכלל לא צריך לעשות עסק מחג השבועות... אולי אני בכלל אלך לישון בליל שבועות כמו שבת שגרתית... בקיצור: לפי מה שאמרת עד כה... במילים אחרות יוצא מדברי שאני מיישב את כל העסק... אני לוקח את חג השבועות ואני מרוקן אותו מהעוצמה שלו ומוציא ממנו את הלחץ...

אז זהו שלא!!! ברור שהצורה הנורמלית והאידיאלית זה להתרגש בחג השבועות כי באמת באמת הכל קורה ביום זה!!! ויתירה מזו: גם אחרי שאמרת שאין צורך ללחון על המתג יותר חזק... עדיין אני באופן אישי מרגיש צורך טבעי בחג השבועות ללחון קצת יותר חזק!!! אני עומד כל הלילה... לומד בקול... מתנדנד חזק... (שבוע אח"כ כואב לי השרירים) בקיצור: אני מרגיש צורך טבעי בתחושתיות יותר... זה נורמלי!!! זה טבעי... לא צריך לדכא את זה... רק מה?? לא בלחץ!!!! **תלחץ חזק... אבל בלי לחץ...** (טיפוס לחוץ מבין מה ההבדל בין לחץ לבין ללחון... ללחון זה לעשות קצת יותר חזק עם הרגל בייקוד... ולא להתנדנד טיפה יותר חזק בשביל לא להירדם ברות... בסיידי... קטן עלינו... בכיף... אבל לחץ?!? זה משהו שמשחק ומדאב...) תלחץ!!! תלחץ עם כל העוצמה בחג השבועות... אבל בלי לחץ!!! אל תחשוב שהלחיצות שלך זה האירוע... לא על זה יפול דבר! לא זה מה שיקבע את הארת פנים שלך בשנה הבאה...

רק מה כן?? אם אתה בכל זאת כוסף ומשתוקק לצאת ידי חובת לחץ ומתח בחג השבועות... אז מה כן מאוד רלוונטי?? הראש נפץ!!! את מה אתה משגר!! זה הסיפור הגדול... בחג השבועות משגרים... השאלה מה... ועל המדוכה הזו תשב... שב על זה בחג השבועות!!! ויש בעד מה... רוצה דוגמא?? בינינו... לכל אחד מאיתנו יש את החולשה שלו... את החלון' האישי שלי שמוציא אותי מהלימוד... כל אחד והסיפור שלו...

אם זה קו נייעס מסוים שאני דבוק אליו והוא מוציא אותי מהלימוד... אם זו ערימת שבועונים בסוף שבוע ש... שאני החחייב לקרא...

אם זה היציאה המשמעותית בליל ששי מהישיבה על כל המשתמע...

אם זה החדר הזה שהולכים לישון בו מאוד מאוחר... אבל הם חברה נחמדים וכיף איתם... ותכל'ס... עם כל הכיף... אנחנו הולכים לישון ב-2...

כל אחד והסיטואציה שלו... וחשוב לציין: אני לא מדבר פה על פיצ'אפקס... (סו"ס לכל אחד יש פיצ'אפקס של פה ושב ביטול תורה ולא צריך לעשות מזה עסק... ועקרונות לא!!! כי יש כאלו שכל פעם שהם רוצים לחזור בתשובה על ביטול תורה, מאוד קל להם להצביע... כי כל דבר שמתפרש אצלם כרגע נחמד של הרפיה וקורת רוח, אז אוטומטית זה מתפרש כמשהו של ביטול תורה!!! ולכן פרנציס לא!!! אל תעשה עסק בכך מכל איזה שהות טיפ טיפה יותר ארוכה בשתיית הקפה או בנייעס בחדר אוכל... הנח להם לישראל... אל תהפוך את היצר הטוב לנודניק סדרתי) אנחנו מדברים פה על ביטול תורה משמעותי!!! משהו קבוע!!! איזה תכנית קבועה בקווי נייעס שאתה מחובר לזה ברמה תלונית (שאם הוא התעבב מלשוח את העדכון אתה יכול להתקשר בבוקר אחד יותר בחמש פעמים...) וכן הלאה וכן הלאה, וכעת הגיע חג השבועות וה' רוצה שאנחנו נקבל את התורה!!! ותורה זה מלשון הוראה!! כלומר: אני מוכן לקבל הוראה מגבוה!!!

ובשביל להיות ממוקד למשימות ולהוראות שאני מקבל מלמעלה... אני צריך להיות כמה שפחות מוסח לנושאים אחרים שלא רלוונטים בשבילי...

זה א' ב' של אנשי עסקים אמריקאים... איך אמר לי ר' עזריאל טאובר זצ"ל? אני לא קורא עיתון לא בגלל שאני פאנאט!!! אלא בגלל שאני ביזנסמן אמריקאי!! ובארה"ב יש כלל: איש עסקים אמריקאי לא מוכן לבזבז זמן על נושא שלא מקדם אותו כלכלית באופן אישי!!! זה בסה"כ שיקול כלכלי טהור!!! (שישאר בניינו... הרי למה הישראלים מגיעים לאסוף כסף אצל הגביר האמריקאי? כי בזמן שהם היו עסוקים בתיקים של ביני ובפוליטיקה חרדית... הוא היה עסוק בליבתו... אחרי שהישראלים גמרו לקרא את כל העיתונים היומיים... כעת הם נזכרו שאין להם כסף... כעת הגיע הזמן לטוס למי שבאותו זמן דאג לעצמו ולביתו... כמוכן שהכל בע"מ... באיזה טובה... אין הכללות... מה שבטוח: נראה לי שאנחנו יותר מידי עסוקים בכל מיני דברים שלא מקדמים אותנו לשום מקום... ומה שהכי מטריף את דעתי שאנחנו דוואים לכל מיני אישים שהם בסוף דיאנו לעצמם ויסתדרו. ומי שישאר מרוקן עם לשון בחוץ ועם שפתים שרופות מ-400 גרם גרעינים וערימת עיתונים זה אני ואתה וחבל)

עכ"פ הנה לך כר נרחב של נושא אישי לדיון בעיצומו של חג השבועות... האם אני מוכן לגשת לעסקה מול אבא שבשמים??

איזה ריגוש או תוכן מיותר אני מוכן לשלם ולהוציא מראש... כדי לזכות ולהכניס במקומו את דברי ה'?? שים לב: הדגשתי-- לשלם!!! זה חרוך בתשלום!! אף אחד לא אומר שזה קל!! אבל זה לא להפסיד אלא לשלם... מה אתה מוכן לשלם בשביל לזכות במאור פנים בתורה...

עוד משהו קטן: מניסיון אישי שלי וגם עם אחרים... למרבה האבסורד היום שאחרי חג השבועות ושאחרי יו"כ זה ימים שעלולים למעידות רוחניות נוקדותיות דווקא בקרב הבני עליה היותר מופלגים!!! ולמה? מסיבה פשוטה: קרעת את עצמך בשבועות... סחטת את עצמך עד קצה הכוחות... וגם במוציא חג השבועות... לא ויתרת... דרשת מעצמך שלא יהיה ח"ו בבחינת 'יסעו מהר ה'...' ואתה ממשיך ממשיך עסקים כרגיל... חובט בסוס וממשיך לדהור איתו הלאה... ובשלב מסוים אתה קם על יצור... וקם ועלעליך... ואז הבחור מתקשר אלי כולו מבהל... מה קרה לי... שמירת עניינים... איזה מחשבות... ואיזה התפרצויות... אני לא מכיר את עצמי כזה... אז זהו!!! שאנא... לאט לנוער... כמו שכשמעצבנים את הקנאים הם יוצאים בזעקה 'ירושלים אינה הפקר'... אז להבדיל, אם אתה תחבוט בגוף שלך ללא רחם הוא גם יצא עליך בהפגנה ויזעק: הההלו... תכבד אותי... אני לא הפקר!!! אני הגוף שלך!! אני החתן הראשי פה... ה' הרכין שמים לארץ... מה זה הארץ? זה הגוף!!!

ולכן ברצוני לעדכן אותך: גם במוציא חג שבועות צריך לדעת לעשות נחיתה רכה באטמוספירה... ומותר להרפות קצת... לך לישון ותישן טוב, (להזכירך: הגוף שלנו נתון הלוואות נדיבות אבל הפריסה שלהם גרועה!!! הוא יתן לך לדלג על לילות שלימים... אתה תקרע את עצמך והוא יאפשר לך בכיף... אבל ביום בהיר הגוף נתון ברקס פתאומי!! והוא גובה בבת אחת את הכל... שזה אומר שפתאום אתה מוצא את עצמך עייף ועייף... ומבולבל ועייף... והראש לא עובד... וכבר עבר שבוע וחצי ואתה עדיין גורד... ואז משהו זורק לך: שכנראה שאתה מעמיע עם עצמך ויש לך מחסור בשינה... ואתה כולך נזעק: איזה חוסר שינה... אני לא מפסיק לישון... ועל איזה עומס אתה מדבר, אולי עומס של שינה... והאמת היא שזה לא סתירה!!! אתה כעת ממזיר חובותי שנים... ואתה לא סיימת לשלם אותם... האבחון הזה שווה זהב!!! כי בשלב מסוים אתה מסיק מסקנות שכנראה קרה לי משהו... אז זהו... שתדע שכל עומס חריג שאתה מעמיע על הגוף... אתה תשלם אותו!!! לא קרה כלום... רק שתדע... חג שבועות שמח ורגוע ושמח...

פניני עין חמד

יוצא לאור ע"י בית הכנסת שכונת "עין חמד" - מכללת ציון

פְּרִשְׁת בַּמִּדְבָּר - סְגוּלָה לְהַנְצִיל מֵהַצָּרוֹת

"כָּל הַמְּקַבֵּל עָלָיו עַל תּוֹרָה, מֵעֲבִירִין מִמֶּנּוּ עַל מַלְכוּת וְעַל דֶּרֶךְ אֶרֶץ" (אבות ג', ה')

"וּמְרָו אֶת חַיִּהֶם" - התורה חיים הם למוציאיהם.
"בַּעֲבֹדָה קָשָׁה" - יש לו קושיה שהוא מתייגע עליה.
"בְּחֹמֶר" - זה קל וחומר.
"וּבְלִבְנִים" - זה ליבון הלכה.
"וּבְכָל עֲבֹדָה בְּשֵׁדָה" - זו ברייתא.

המהרי"ל דסקין מבאר: לא שזה היה השעבוד במצרים! אלא מכיוון שלא עסקו בתורה הקדושה באה עליהם עבודה קשה.

כמה צער יש לקב"ה על אדם שיכול לעסוק בתורה ואינו עוסק! בגמרא (חגיגה ה' ע"ב) כתוב כי זה אחד מאותם הסיבות שהקב"ה "בוכה" - מצטער עליו.

זאת הסיבה שאחרי שאנחנו מזכירים בתפילה: "אהבת עולם אהבתנו ה' אלוקינו" אנחנו מתחזקים באהבת התורה ובעמל התורה, "בשוכבנו ובקומנו נשיח בחוקיך".

בגמרא (סוטה כא): "אגוני מגנה ואצולי מצילא". רש"י הקדוש מפרש- התורה מגינה על האדם מן הייסורים ומצילה אותו מן החטא.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחס שליט"א ראש בד"ץ 'כשרות בישראל'

הצלחה בגו"ר

יצחק אריאל בן טובה שמואל אימן בן אסתר זרי מאיר ישראל בן רחל ברכה- יראת שמים ליאור יהושע סומך וב"ב גלית בת מסודי יהודה אריה בן רחל ברכה ארז בת שושנה רונן אברהם וב"ב קסיר אפרים וב"ב רחל ברכה בת פדילה דליה משפ" שטרית נעם יצחק בן רחל ברכה רינה בת סימי וב"ב יוסף ליאור בן דליה אפרת- הצלחה בכל הענינים שלמה ודנה דוד וב"ב אריה ושרה לוי וב"ב י.מ.ש כדורי נתנאל בן ג'ינה שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב עמית בן אהרון וב"ב רז דוד בן לאה וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן חיים בן אלן אסתר רותית בת סימי תרצה בתיה בת ימנה נינט יוסף בן רחמה אילן בן ג'ולייט יפית שרה בת ג'ינה אנאל חביבה בת שולמית לאה בת תמר מיטל בת מלכה מאיר בן שרית ואליהו טליה עדן אסתר בת שולמית נעם בן שרה שירי ימנה בת שולמית דוד עומרי בן יהודית שושנה שירה בת סילביה שמעון בן שולמית אברהם גורג'י בן דליה אפרת אורן בן נעמי סיון רבקה בת אלן אסתר יניב בן פרידה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי אליהו דרזי בן ימנה אילנה בת רחמה שמואל אימן בן אסתר זרי סיון בת אסתר רחל מרים בת יהודית דיאל בן שרה אושרית בת שושנה נעמה בת יפה דגנית בת שושנה אסף בן סופיה מיטל בת שושנה לימור בת פרידה דרור בן סופיה

רפואה שלמה

מאיר ישראל בן רחל ברכה יצחק בן עזרא ימנה ניזרי בת סטה- בריאות ואריכות ימים מרדכי ניזרי בן פרח- בריאות ואריכות ימים סימי בת סוליקה מיכאל יהודה בן מרים אורן בן אסתר דינה בת מזל נעם יצחק בן רחל ברכה נעמי בת רחל שירה שילת בת אורלי אפרים בן שרה לביא ישראל בן תמר חיה אסתר בת סוליקה מוריה בת רחל ברכה נחום בן כירה יהודה אריה בן רחל ברכה ישראל בן חווה יפה בת שרה-הצלחה ורפואה רחל בת זוהרה משה בן דנימה עינת בת רחל ברכה רפאל משה בן רחל יצחק בן פנינה רחל ברכה בת פדילה דליה קנש בת דגטו רונית בת סבריה יצחק בן חנון רפאל אבידן בן תקווה אליהו בן רחל בנימין בן ברכה אלן אסתר בת שרלוט נעימה בת שרה יהודה לייב בן אסתר מלכה נעם אלימלך בן אושרית- ר"ש ובריאות איתנה לימור בת פרידה יניב בן פרידה מאיה בת עדי אורן בן פרידה יהודית אסתר פראדל בת חיה- בריאות ואריכות ימים

אנשים רבים שואלים איך אפשר להינצל מהצרות? כיצד ניתן להשיג 'איכות חיים' ללא דאגות וקשיים?

המשנה בפרקי אבות (ד', י') אומרת: "אם בטלת מן התורה, יש לך בטלים הרבה כנגדך". הראשונים ביארו שאדם הבטל מן התורה מזמינים לו ייסורים וצרות שיבטלו אותו מהחיים הטובים שתכנן לעצמו.

אדם שקיבל עליו עול תורה, מציאות זו גורמת לו להמתקת הדינים.

במשך ארבע עשרה שנה שיעקב היה בבית שם ועבר, עָשָׂו לא חיפש אותו אליפז לא רדף אחריו! מדוע? **כל עוד ישב בישיבה ועסק בתורה הקדושה- ייסורין בדלן הימנו.**

מדוע אנשים רבים מתמודדים עם בעיות בפרנסה? לאחר חטא אדם הראשון בורא עולם מעניש אותו ואומר לו: "בָּזַעַת אֶפְיֶךָ תֹאכַל לֶחֶם" (בראשית ג', י"ט) - **כדי שהאדם יזכור את הקב"ה.**

יעקב אבינו מלמד אותנו - אתה רוצה חיים טובים? "וְאֵת יְהוָה שָׁלַח לְפָנָיו אֵל יוֹסֵף לְהוֹרֹת לְפָנָיו גִּשְׁנָה וַיְבֹאוּ אֶרְצָה גִּשְׁן" (בראשית מ"ו, כ"ח) - להקים בית תלמוד עבור לימוד תורה. **במקום עמל מצרים- עמל תורה. ועבדום- עבד לתורה.**

הזוה"ק כתב: כל העמל שהיה במצרים- יש בתורה, ומסביר את הפסוק: "וּמְרָו אֶת חַיִּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה בְּחֹמֶר וּבְלִבְנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בְּשֵׁדָה אֵת כָּל עֲבָדְתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָּהֶם בְּפָרְךָ" (שמות א', י"ד)

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל
לעילוי נשמת אדי אדוניו מזרחי בן שרה סרח
לרפואה שלימה לנוריאל בן אסתר
לרפואה שלימה לאיידה חיה בת אסתר נועה בת אסתר ויליד אורי חיים בן שלי

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניזרי בן ימנה וגלית בת מסודי
להצלחת אברהם גורג'י בן דליה אפרת וב"ב לרפואת הנפש והגוף של יהודה אריה בן רחל ברכה
לע"נ פיבי בת מזל ע"ה ונועם בן אורנה ז"ל

פניני עין חמד			
ע"א	כנסת לבת צאת לבת	צאת לבת	ריבון חס
י"ט	19: 03	20: 14	21: 11
ת"א	19: 22	20: 13	21: 08
מ"ט	19: 25	20: 17	21: 12
כ"ב	19: 22	20: 13	21: 08

שואל ומשיב בהלכה – מנהגי חג השבועות

אלו מנהגים נוהגים בחג השבועות בשונה משאר חגי ישראל?

Ice ?

תשובה !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי ראש בד"ץ 'כשרות בישראל', מתוך ספרו 'הכשרות למעשה': טוב לטבול במקווה בערב החג. מי שיכול לטבול בכל ערב שבת גם במשך השנה, תבוא עליו ברכה. במעשה זה הוא זוכה לטהר את נפשו ואת מחשבותיו.

- נוהגים לשטוח עשבי בְּשָׂמִים ושושנים בבית הכנסת לכבוד חג השבועות. נוהגים לאכול מאכלי חלב בגלל מספר טעמים: התורה הקדושה נמשלה לחלב, שנאמר: "דָּבַשׁ וְחֶלֶב תַּחַת לְשׁוֹנֶךָ" (שיר השירים ד, י"א).
- המילה חלב עולה בגימ' 40, זכר לאותם 40 הימים בהם משה רבינו עלה להר סיני והוריד את התורה הקדושה.
- לאחר שעם ישראל קיבלו את התורה הקדושה, התגלו להם בעשרת הדיברות כל חלקי התורה ומצוותיה. כשבאו לבתיהם לא מצאו מה לאכול, שכן מאכלי הבשר היו צריכים הכנה רבה, כגון: שחיטה בסכין ללא פגימה, ניקור החלב וגיד הנשה, בישול בכלים חדשים או כלים שהוכשרו וכו'. הכלים שהיו להם נאסרו מפני המאכלים שהתבשלו בהם לפני מתן תורה ולכן אכלו רק מאכלי חלב.
- משה רבינו נולד ב-ז' באדר בחודש השישי. אימו יכלה להחביא אותו במשך שלושה חודשים כלומר עד ו' בסיוון. משה רבינו ניצל על ידי בתיה בת פרעה ששכרה את אימו יוכבד כדי שתניק אותו.
- בהגהה לספר המנהגים לר"א טירנא כתב: 'בשבועות אוכלים חלב, זכר רמז לטעמי תורה, שנאמר: "מִנְחָה

חֲדָשָׁה לַיהוָה בְּשֶׁבַעֲתֵיכֶם" (במדבר כ"ח, כ"ו) - ר"ת חלב'.

- יש שכתבו שהטעם הוא להדגיש שאנחנו שונים מהמלאכים שאצל אברהם אבינו אכלו בשר וחלב, בזכות זה התורה הקדושה ניתנה לנו ולא למלאכים. מקורות: באר היטב תצד ס"ק ח'. משנה ברורה שם י"ב י"ג.

חייבים לאכול פת בסעודה של הלילה וגם בסעודה של היום. בברכת המזון מוסיפים 'יעלה ויבוא'. בנוסף חייבים גם לשמוח בחג ואין שמחה אלא בבשר ויין, לכן לא יסתפק במאכלי חלב בלבד. מי שאינו שמח במאכלי בשר הוא לא חייב לאכול בשר. מצווה לשמח את הנשים בבגדים ותכשיטים נאים ואת הקטנים בראוי להם, כגון: מגדנות, ממתקים וכו'.

פשט המנהג בכל תפוצות ישראל להיות ערים בליל חג השבועות ולעסוק בתורה הקדושה עד עלות השחר. ידוע מרבינו האריז"ל שכל מי שעוסק בתורה כל הלילה ולא מדבר דברים בטלים כלל, **מובטח לו שישלים את שנתו**. מנהג זה לאנשים ולא לנשים. העיקר להימנע משיחת חולין ודברים בטלים. לא יאבד זמן יקר בשיחה בטלה. אדם שיושב בטל נחשב לו כאילו הוא ישן. את ברכות התורה יש לברך אחר עלות השחר.

לשיטת הספרדים - אדם שהיה ער כל הלילה, בבוקר ייטול את ידיו בלא ברכה ויברך את כל ברכות השחר (למעט ברכת 'אשר יצר' אלא אם כן הוצרך לנקיבו).

לשיטת האשכנזים - יוצאים ידי חובת ברכות התורה וברכות 'אלוקי נשמה' ו'המעביר שינה' בשמיעה מאדם שינן בלילה. כשאין ממי לשמוע את הברכות, יש שנוהגים לומר את ברכת 'אלוקי נשמה' ו'המעביר שינה' בלא שם ומלכות.

יתגבר כארי בתפילת שחרית שלא יירדם כדי שלא יצא שכרו בהפסדו אם ישן חלילה בשעת קריאת שמע והתפילה. יזהר בשעת קריאת התורה שהיא פרשת עשרת הדיברות שלא תחטפנו שינה.

ראוי לקרוא ביום החג עצמו בספר תהילים כי פטירת דוד המלך ע"ה היתה ביום חג השבועות. יהי רצון שיהיה מליץ יושר עלינו ועל כל בית ישראל וזכותו תגן עלינו. אמן.

חִקְמָתוֹ שֶׁל הָרֵב

הגאון רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל סיפר סיפור נפלא: פעם הגאון רבי יוסף לייזר זצ"ל ראה ילד קטן עומד לפני כביש סואן, כביש מסוכן מאוד אשר מאות רכבים חולפים ביעף. איש מבוגר ניגש אל הילד, פשט את ידו אליו ואמר לו: "בא, אני אעביר אותך את הכביש". אבל והילד סירב ואמר: "אני יכול לעבור לבד".

כך היה עם האיש השני והשלישי וגם הרביעי שביקשו להעבירו, לכולם ענה בארשת חשיבות: "אני לא זקוק לעזרה. אני יכול לעבור את הכביש לבד". ר' יוסף חשש מאוד לשלום הילד. מה עשה? בפקחותו ניגש אליו ושאל: "ילד, אולי תוכל לעזור לי לעבור את הכביש?", הילד ענה: "בשמחה".... וכך הם נתנו יד זה לזה ועברו את הכביש.

עושה אירוע שמחה באולם שמחות וברצונך להפוך אותו לכשרות "מהדרין-גלאט"?

צוות משגיחים תלמידי חכמים ידאגו לך בכל איזור בארץ. ההשגחה החל מזמן אספקת הבשר ועד למנה האחרונה. בפיקוחו של הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א 052-6329144 (הנייד באישור ועדה רוחנית)

קו לעניית 'אמן' ו'אמן יהא שמיה רבה' לאחר שיעור תורה- בזמן אמת מספר פעמים ביום 02-313-7905

העלון נמצא בחובות גדולים. בעל בית-הדפוס העלה את מחיר ההדפסה בבת אחת ב-220 ₪ לכל הדפסה
מי שיוכל לעזור, תבוא עליו ברכת טוב. למעוניינים לעזור נא להתקשר 052-7652084 או לשלוח מייל PnineEH@gmail.com

מינויים

לקבלת העלון חינם במייל מדי שבוע, יש לשלוח בקשה למייל

PnineEH@gmail.com

הקדשת העלון

ניתן להקדיש את העלון לעילוי נשמה, רפואה שלמה, הצלחה, זיווג הגון,

חזרה בתשובה וכו' נא לפנות לליאור בטל' 052-7652084

כתובת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבושם 26א ת.ד. 83375. מבשרת ציון. מיקוד 9076926

לשאלות בהלכה

נא לפנות לרב אליהו פנחסי

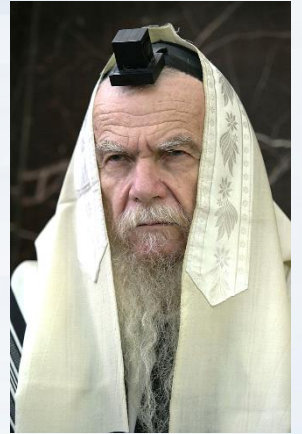
בטל' 052-6329144

(הנייד באישור ועדה רוחנית)

אם ראשונים כמלאכים - מרן הרב ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצ"ל

מרן הרב ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצ"ל - נולד ב-ב' אייר ה'תרפ"ג (1923) בשומיאץ שברוסיה. אמו השיגה במסירות נפש תעודות לידה מזויפות עם תאריך לידה שגוי לבניה, כך שהיו רשומים כצעירים בשלוש שנים מגילים האמיתי ולא יחויבו ללמוד בבית ספר בפיקוח היבסקציה. בעקבות מחלתה של אימו בטיפוס, הוא נשלח עם אחיו הצעיר יעקב לדודתו בעיר קלימוביץ, שם שמעו על פטירת אימם. בחודש ניסן ה'תרצ"ד (1934) אביו הצליח להשיג רישיון יציאה לארץ ישראל וביקש מבניו לחזור לביתם בשומיאץ. חודש לאחר מכן עלה עם משפחתו באיניה 'נובו רוסיסק' בהפלגה מאודסה לארץ ישראל. באלול ה'תרצ"ד (1934) לאחר מספר חודשים של נדודים בין קרובי משפחה, אביהם בחר לגור ברמת השרון. האחים יעקב וגרשון ישנו על הרצפה. מכיוון שברמת השרון לא היה בית ספר דתי, האב למד עם בניו בבית בישיבה על ארגזי תפוזים מחוסר ריהוט.

באלול ה'תש"ה (1935) הבנים נשלחו לישיבת לומז'ה בפתח-תקווה. שם היה ניתן לשאול את רבינו על כל סוגיה והוא ענה בהיקף ובעומק נפלא. רבינו בענוה הסתתר בפשטות והסביר: "בדיוק למדתי את הסוגיה לאחרונה". כעבור שנה נישא אביהם שנית והוא ביקש מהם לשוב בנימוק שעול הבית יהיה מוטל על הרבנית והם לא יצטרכו לבטל תורה. האחים שבו לביתם ללמוד עם אביהם. בתאריך ה' כסליו ה'תש"ד (1944) הוקמה ישיבת פוניבז' ורבינו ואחיו נמנו עם ששת התלמידים הראשונים בישיבה שהשתכנה אז בביה"כ הליגמן בבני ברק. הצדיק ר' יוסף שלמה כהנמן מינה את רבינו ללמד במוסד היתומים 'בתי אבות'. בשנת ה'תש"ו (1936) מונה למסור שיעורים לתלמידים הצעירים בישיבה. בשנת ה'תש"ח (1938) התמנה כר"מ בישיבה. בחודש אייר ה'תש"ס (2000) שימש כראש הישיבה יחד עם הגאונים הרב ברוך דב פוברסקי והרב שמואל מרקוביץ. בשנת ה'תשס"ג (2003) צורף למועצת גדולי התורה של מפלגת דגל התורה. שימש כבעל תוקע בישיבת פוניבז' משנת ה'תש"ו (1936) ועד ראש השנה האחרון לחייו. דגל בהתאמה אישית של 'לימוד לפי טבעו' של כל תלמיד. עודד את המחנכים ליצור קשר אישי עם התלמידים. התנגד לנוהג להרחיק נוער נושר מהבית או לגעור בהם וגם הורה לתמוך בהם כלכלית במטרה להחזירם לחיק המשפחה. הנהגותיו והידוריו נעשו בהצנע ובהסתר. אחת מבנותיו השתוממה לגלות לפני שנים ספורות כי אביה לא נגע במוצרי חלב בפסח. עשרות שנים היתה במחיצתו כבת בית ומעולם לא שמה לב לכך. נפטר ב-י' סיוון ה'תשפ"ג (2023). חי כ-100 שנה. ציונו בבני-ברק.

סבא (מצד האב): הגאון ר' ירחמיאל גרשון (מח"ס 'בן אריה' על הש"ס). **אביו:** הגאון ר' צבי יהודה (רב העיר שומיאץ). **אמו:** מרת מרים (בת ר' מרדכי שלמה מובשוביץ, רבה של מלסטובקה). **אשתו:** מרת הניה רחל (בת הרב יהושע זליג דיסקין רבה של פרדס חנה. נישאו בשנת ה'תש"ח-1938). **מרבותיו:** הגאונים ר' זלמן לייב אסטולין, ר' משה אקסלרוד, ר' מרדכי אליהו שניאור. **חברותא:** הגר"י לפין. **מתלמידיו:** הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליט"א (ראש ישיבת 'אמרי משה'). **ילדיו:** מרת מאירה (נישאה לר' דוד לוי, ר"מ בישיבת פוניבז'), ר' צבי יהודה (מראשי ישיבת אורחות תורה בבני ברק), ר' בצלאל (ראש ישיבת 'אהבת אהרן'), ר' ישראל (ר"מ בישיבת בית מדרש עליון בבני ברק), מרת בילה (נישאה לר' אברהם ישעיהו אדלר, ר"מ בישיבת 'רבינו חיים עוזר'), מרת שושנה (נישאה לר' איתמר גרבוז, מראשי ישיבת 'אורחות תורה'), ר' שמעון זצ"ל. **מספריו:** **ממגד גרש ירחים** - על תלמוד בבלי **הערות וביאורים שיעורי רבי גרשון שיעורי הגר"י ג** - על מסכת יבמות **זכרון יעקב** - על מסכת בבא בתרא **אסיפת שמועות** - על המועדים **דרכה של תורה** - דרך הלימוד **פיתגם המלך** - חג הפורים **ענני כבוד** - חג הסוכות **חותמו של כהן גדול** - על חנוכה.

תלמידים רבים סיפרו כי במקרים בהם באו לבקש את עצתו בעניינים שונים, בהוצאות רפואה, בטיפולים רגשיים וכדומה, במקום להציע הצעות או להפנות אותם לגורמים הרלוונטיים ראש הישיבה זצוק"ל הוציא מכיסו את מלוא הסכום והעניק להם בפשטות ובענוה לא מצויה בעין טובה. תופעה זו גרמה למצב שיום אחד ממש לא היה לו כסף לקנות חלב בבית.

את כל כספו כפשוטו העניק לצרכי צדקה וחסד שונים. בכל ענייני הצדקה הקפיד לתת את הסכומים באופן עקיף, כדי לא לבייש את המקבל. רבינו השתדל תמיד למצוא תכסיסים ורעיונות לשלוח את הסכומים לנצרכים בדרך לא דרך עם רעיונות מקוריים ולא שגרתיים. אחד מקרוביו שמעו על הדחוק שהרב שרוי בו, פנה לעסקנים והסביר להם כי הרב מוציא סכומים עצומים מכיסו כדי לעזור לאחרים שפונים אליו. הם דנו בכובד ראש כיצד ניתן לסדר את העניינים ולעזור לאנשים מבלי שהם יפנו לרב ושההוצאות יצאו מכיסו הפרטי.

רבינו התחיל להרביץ תורה משנת ה'תש"ו, כשנתיים לאחר שבא לישיבה. באותה התקופה הישיבה קלטה מאות תלמידים חדשים, מהם ניצולי שואה, תלמידי ישיבת מונטריי בשוויץ, ילדי טהרן ועוד. הם נזקקו לשיעורי עזר כדי להתאימם לרמת הלימודים בישיבה. מרן החזון אי"ש דיבר עם הרב יוסף כהנמן למנות את רבינו להעביר שיעורים על אף שהיה צעיר לימים.

משנת ה'תשי"א רבינו התמנה למגיד שיעור קבוע בישיבה והתחיל למסור שיעורים יומיים. הגאון רבי נפתלי נבנצאל זצ"ל, מתלמידי הישיבה באותם שנים, הסביר מדוע רבינו נבחר לכהן כר"מ בישיבה: **"כשהביאו אותו לשמש כר"מ, דיברו עליו בתור אברך שידוע את כל הש"ס בעל פה!"**

רבינו העביר גם את הסוגיות הסבוכות ביותר בטוב טעם ודעת ובצורה בהירה. באותם הזמנים לא היו ספרי מראי מקומות. הר"מ היה צריך להכין במשך שעות רבות את השיעור. בני הבית מעידים כי מרן היה מסתגר בבית לכל הפחות משעה שמונה בערב ועד שתיים לפנות בוקר. במהלך השעות הללו לא היה שייך להפריע לו בשום דבר. הגאון השקדן רבי חיים ברמן סיפר שבשנים הקדמוניות היה ידוע בישיבה כי לרוב מרן זצ"ל מכין את השיעור עד השעה ארבע לפנות בוקר! זו הסיבה לבעיות לחץ דם שמרן זצ"ל סבל ממנה רבות. (מעובד מתוך אוסף גיליונות מבית צוף לאור)

מעשה במסיבת חנוכה שהתרחש בבית רבינו. אחד התלמידים הגיע אליו וביקש רשות לקחת דבר מאכל מהמטבח כדי להביא לאשתו שנשארה בבית. הרב ענה: "בוודאי", קם בעצמו, נכנס למטבח, ארז 'לטקעס' בשקית ונתן לתלמיד. (מעובד מתוך גיליון 'לאורו' תש"פ)

מעשה ושָׂכָרוֹ

"כשאחרון הנוסעים ירד מהעגלה כבר לא הייתי מסוגל יותר. עזבתי את הרסן וקפצתי הצידה. הסוסים שחשו בחופש המשיכו בדהרה לעבר המדרון".

"כעבור מספר רגעים שמעו כולם את קולות ריסוק הסוסים והעגלה שעלו מלמטה. מהסוסים והעגלה הגדולה לא נותר מאומה".

החולה סיים את סיפורו והוסיף: "אני לא יודע אם יש ערך למעשה זה שעשיתי. מלבד מעשה זה אין לי שום מליץ יושר בעולם האמת".

עיניו של רבי אליהו אורו, ניכר היה כי קורת רוח פשטה על פניו. הוא הבטיח לחולה שיעשה הכל לתיקון נשמתו, אבל הוסיף בקשה אחת:

"תבטיח לי שתבוא לספר לי מה נעשה בדין בבית דין של מעלה". החולה הבטיח לרב למלא את בקשתו והרב חזר לשיבתו.

בדרכם חזרה הרב סיפר: "הייתי סבור שאני הולך לבית של יהודי מפשוטי העם. כשנכנסתי לראשונה לחדרו נבהלתי, ראיתי מעל ראשו מנורת אש בעלת שבעה קנים ובתוכם שבעה נרות דולקים".

"מתוך כך הבנתי כי מדובר באחד מצדיקי הדור הנסתרים. כשדיברתי איתו והבנתי שהוא לא מצדיקי הדור הגעתי למסקנה שיש איזה מעשה שעשה בימי חייו שבזכות זה דולקת מנורת אש על ראשו".

"ניסיתי לדובב אותו עד שהוא נזכר בסיפור כיצד הציל עשרות אנשים. הרי ידוע כי כל המציל נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, וזה קיים עשרות עולמות".

לאחר מספר ימים החולה נפטר לבית עולמו. בתוך ימי ה'שבעה' הנפטר התגלה לרבי אליהו בחלום וסיפר: "כאשר הגעתי לבית-דין של מעלה, הם שקלו את זכויותי וחובותי במאזניים. אין צריך לומר כי החובות הכריעו את הכף מכיוון שהמצוות היו מועטות".

"לפתע הגיעה עגלה מלאה אנשים, נשים וטף. משא כבד מאוד. את כולה הניחו על כף המאזניים של הזכיות. אפילו את הרפש והבוץ שהיו על אופני העגלה, הכל נשקל".

"באותה השעה הכריעה כף הזכות ונפסק דיני להיכנס לגן עדן. כאשר הגעתי לשערי גן עדן לא הניחו לי להיכנס עד שאקיים את הבטחתי לספר לרב את אשר עלה בגורלי".

"אלמלא הבטחה זו לא הייתי טורח לרדת לעולם שפל זה, עתה שקיימתי הבטחתי תמצא נשמתי את מקומה בגן עדן". הנפטר סיים את דבריו ונעלם מהחלום.

להלן סיפור מופלא שיש בו כדי ללמד אותנו עד כמה כל מעשה שאנחנו עושים בעולם הזה יש לו חשיבות לעולם הבא ויתכן שאפילו יכריע את הכף למעלה:

פעם אחת ביקשו מהמקובל הרב אליהו גוטרמכר לבקר חולה אנוש. כשהגיע לחולה הרב שאל אותו למעשיו. החולה סיפר לו: "אני יהודי פשוט. לא היה לי זמן לעשות חסד או מצווה מיוחדת". הרב ביקש ממנו לחשוב אם הוא עשה משהו מיוחד. האיש אימץ את מחשבתו ולבסוף סיפר:

"הייתי משכים מדי יום ביומו בעוד החושך מכסה ארץ. שמתי את דרכי לעבר בית המטבחים. יום חורפי אחד פסעתי בצעדים איטיים במורד ההר אל בית המטבחים השוכן בעמק".

"מרחוק שמעתי קול עגלה דוהרת אחריו במדרון. המרחק היה רב ולכן חשבתי שאולי דמינוי מתעתע בי. מעולם לא עברה עגלה בדרך בשעה זו".

"לא חלפו רגעים ארוכים והדמיון הפך למציאות. ראיתי כיצד כרכרה עם עשרות אנשים עליה מתקרבת כאשר הסוסים דוהרים במהירות בירידה לעבר מדרון תלול".

"דמי קפא בעורקי. העגלון לא עשה שום מאמץ לבלום בעד האסון המתקרב. נראה שהיה שתוי כהוגן ולא היה מודע כלל במתרחש".

"התבוננתי שוב על האנשים שהיו על העגלה. היו עליה עשרות אנשים נשים וטף ששבו מחתונה לבתיהם שבעמק. הם צעקו בקולי קולות לעגלון שיעצור את העגלה לפני שתצנח היישר לעבר התהום הפעורה שמתחת".

"הצעקות לא עזרו. העגלון היה שתוי כלוט. זָמַר שיכורים עליז בקע מגרונו. רצתי לעבר העגלה וזעקתי בקול עצום: 'עצור! עצור!'".

"העגלון נבהל. רק עכשיו הוא הבחין במתרחש. הוא משך בכל כוחו ברסן הסוסים. הללו האטו לרגע אחד את מרוצתם המטורפת".

"אותו רגע היה מספיק עבורי לעצור את העגלה בכתפי החסונות, כשאני נאבק בחרוק שיניים בסוסים המטורפים שנעמדו על רגליהם האחריות בניסיון להמשיך במרוץ".

"גייסתי כל כוחי מצד אחד. עצרתי בעד הסוסים להגיע למדרון התלול. מצד שני זעקתי בקול ניחר לכל יושבי העגלה: **'קפצו החוצה אם חייכם יקרים לכם!'**

"הנוסעים שהיו המומים מכל אשר עבר עלייהם צייתו לדבריי וקפצו מיד מהעגלה. בכוחות אדירים הצלחתי למנוע מהסוסים להמשיך בדרכם".

הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל	הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל	הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל
פואד אברהם בן רגינה ז"ל	מאיר מורד בן שושנה ז"ל	אליהו אליאס בן אלגריה ז"ל
יצחק יצקן בן רחל ז"ל	זהבה בת שושנה רייזל ע"ה	שמואל בן רבקה ז"ל
אברהם בן יונה ז"ל	עמרים בן דבורה ז"ל	רפאל בן אסתר ז"ל
סעידה בת תופחה ע"ה	ר' שאול בן סילביה זצ"ל	יצחק בן חביבה ז"ל
מזל בת שמעון ע"ה	שני בת אסתר ע"ה	אהרון (אורן) בן רבקה ז"ל
יוסף בן מרים נוסרת ז"ל	מסודי בת חביבה ע"ה	קסאנש בת דגיטו ע"ה
יעקב בן אסתר ז"ל	אסתר בת גולה גאולה ע"ה	סוליקה בת עישה ע"ה
אביגדור בן ג'ולי ז"ל	יוסף בר סעדה ז"ל	שרה בת נרקים ע"ה
רחל רפאת בת השמת ע"ה	שלום בן אסתר ז"ל	יעקב בן סלימה ז"ל
מרים בת שרה ע"ה	אריה בן מרים ז"ל	ספירנט תקווה בת נעימה ע"ה
פיבי מלכה בת מזל ע"ה	אלון בן סעדה ז"ל	יהודה בן סעידה ז"ל
נעמי בת נתון ע"ה	אילנה (מחרוזה) בת שרה ע"ה	עפאת בת השמת ע"ה
משה בן רוזה ז"ל	מאיר בן נעמי ז"ל	חיים חומטל בן רינה ז"ל
סעדה בת בסה ע"ה	שפרה בת פסיה ע"ה	ישראל בן חיים משה גרשון ז"ל
בתיה (מרדה) בת שמחה ע"ה	שרה גבריאל בת נאוה ע"ה	נעימה בת שרה ע"ה

הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל	רחמים בן רחל ז"ל	חיים משה גרשון בן שלמה יחזקאל ז"ל
ר' עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל	יצחק בן אסתר ז"ל	יצחק בן פנינה ז"ל
ח' זיזי בן קלרה ז"ל	ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה
ר' יצחק בן מסעודה קדוש ז"ל	אסתר בת נעמי ע"ה	ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל
אורה בת נעימה ע"ה	מישא אסתר בת זהרה ע"ה	מסעוד בן יקוט ז"ל
רחמה בת מסעודה ע"ה	סעידה בת תופחה ע"ה	אלהו בן חיים משה גרשון ז"ל